

CHKO Moravský kras

Preventivní hodnocení krajinného rázu území

aktualizace studie

Hlavní řešitel: Lukáš Klouda

Datum: květen 2021

CHKO Moravský kras

Preventivní hodnocení krajinného rázu území

aktualizace studie

Hlavní řešitel: Mgr. Lukáš Klouda

Objednatel: Česká republika – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
Kaplanova 1931/1, 148 00 Praha 11 - Chodov

Spoluřešitelé: Ing. arch. Milan Salaba
Mgr. David Třešňák

Mgr. Lukáš Klouda

technický poradce v oblasti ŽP

Högerova 811/12, 152 00 Praha 5

tel.: 776 753 469

klouda.l@seznam.cz

Praha, květen 2021

Obsah

A Úvodní část

- A.1 Úvod, zadání a cíl práce
- A.2 Metodika a terminologie
- A.3 Charakteristika zájmového území

B Prostorová a charakterová diferenciacce území

- B.1 Úvod
- B.2 Charakteristika oblastí krajinného rázu
- B.3 Charakteristika míst krajinného rázu a delimitace pásem ochrany krajinného rázu

C Kategorizace sídel

- C.1 Úvod
- C.2 Kategorizace sídel

Použité informační zdroje

Seznam příloh

CHKO Moravský kras

Preventivní hodnocení krajinného rázu území

A. Úvodní část

A.1 Úvod, zadání a cíl práce

A.1.1 Úvod, zadání (předmět studie)

Aktualizace preventivního hodnocení krajinného rázu CHKO Pálava představuje pokladový krajinářský materiál zpracovaný na základě požadavku Agentury ochrany přírody a krajiny ČR. Předložená studie navazuje na materiál zpracovaný zhotovitelským kolektivem LÖW & spol., s r.o. v roce 2011.

Jedním z hlavních motivů tohoto typu dokumentu je v rozsahu většího územního celku (typicky s velkoplošnou zvláštní ochranou) provést jeho (vícestupňovou) prostorovou a charakterovou diferenciaci na menší prostorové jednotky a v nich definovat charakteristické vlastnosti či rysy – znaky a hodnoty krajinného rázu. Předkládaná aktualizace ponechává stávajících prostorovou diferenciaci – vymezení na oblasti a místa krajinného rázu z předchozí studie (2011).

Předkládaná aktualizace se oproti předchozím výstupům detailněji věnuje problematice osídlení. Přesněji se jedná o kategorizaci obcí a zástavby na jejich území, a to v závislosti na jejich dochovanosti, zahrnující jejich bližší charakteristiku a návrh podmínek jejich dalšího rozvoje. Tato problematika tvoří větší část celé předložené studie.

Předmětem předkládané aktualizace je zpřesnění podmínek ochrany krajinného rázu v rámci vymezených míst krajinného rázu, revize a případné doplnění limitů ve vztahu k § 18 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, v platném znění (stavební zákon), v místech krajinného rázu pro volnou krajinu a vymezení ploch v území, kde bude uplatňována větší míra dohledu a při posuzování záměrů bude postupováno podle § 12 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (ZOPK) (limity stanovené v rámci územních plánů (ÚP), regulačních plánů (RP), případně ÚP s prvky RP), podle Metodického pokynu MŽP, odboru obecné ochrany přírody a krajiny, ve spolupráci s MMR, odborem územního plánování k uplatňování § 12 odst. 4 (ZOPK), který byl publikován ve Věstníku MŽP (Ročník XXVII, září 2017, Částka 9).

Předkládaná aktualizace zpřesňuje dříve provedenou kategorizaci vybraných sídel. Ve vybraných sídlech stanovuje plochy doporučené k regulačnímu řešení zástavby, plochy doporučené k dohodě ve smyslu §12 odst. 4 ZOPK, vymezuje urbánní zóny (neboli „SUK“ – segment urbanizované krajiny). Dále pak stanovuje aktualizované limity a doporučení pro vymezené plochy, stanovuje nezastavitelné plochy ve volné krajině ve smyslu § 18 stavebního zákona, aktualizuje delimitaci pásem ochrany krajinného rázu v sídlech.

A.1.2 Cíl práce

Cílem studie je aktualizace stávající studie Preventivní hodnocení krajinného rázu CHKO Moravský kras (2011) v souvislosti se změnami v přístupu k řešení problematiky územního plánování a posuzování staveb. Stávající studie bude zpřesněna a její obsah bude rozšířen tak, aby došlo k vytvoření kvalitního podkladu pro rozhodování v území, poskytování údajů pro územně analytické podklady (ÚAP) a pro prosazování zájmů ochrany krajiny v procesu pořizování územně plánovací dokumentace

(ÚPD). Aktualizace je nezbytná k uplatnění komplexního přístupu Správy CHKO Pálava k zapracování jejich požadavků do územních plánů.

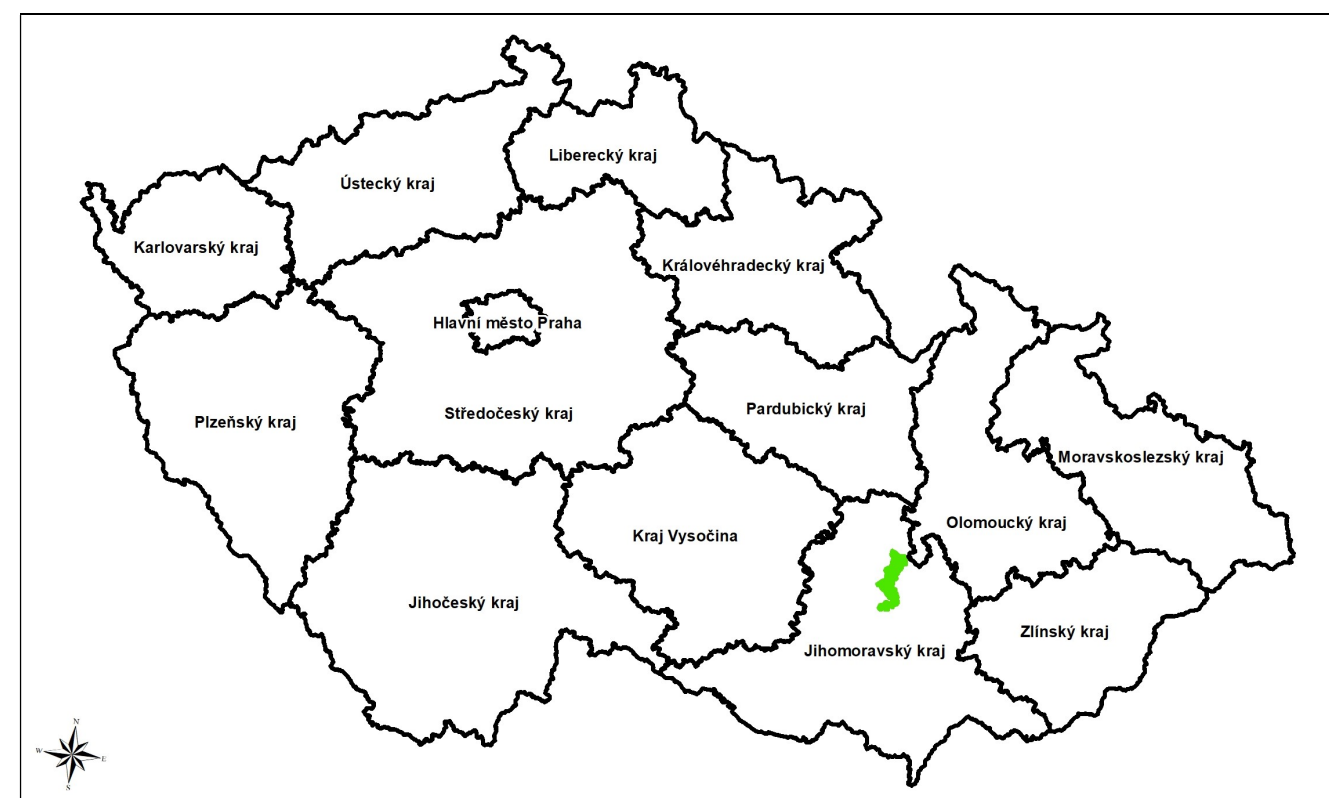
V konkrétní rovině lze uplatnění preventivního hodnocení spatřovat v následujících činnostech:

- Vydávání souhlasů a stanovisek podle § 12 a § 44 zákona č. 114/1992 Sb., v platném znění
- Vydávání stanovisek z titulu dotčeného orgánu (spolupráce s orgány územního plánování v procesu tvorby územně plánovací dokumentace a další agendy v gesci stavebního zákona)
- Tvorbě plánů péče, preventivní ochraně krajinného rázu
- Stanovení odstupňované ochrany krajinného rázu
- Stanovení rámcových podmínek pro zamýšlené zásahy do krajinného rázu ještě před zpracováním projektové či jiné dokumentace záměru.

Studie je odborným nezávazným materiálem směrné povahy, pro správu CHKO představuje pouze podklad pro své rozhodování.

Jak již bylo uvedeno, aktualizovaná studie vychází z již dříve zpracovaného preventivního hodnocení, v potřebné míře přebírá její dílčí části. Těžiště této studie spočívá v části věnované osídlení – charakteristice a kategorizaci sídel, stanovení podmínek ochrany krajinného rázu ve vztahu k jejich možnému rozvoji (část C). V předchozí studii provedená prostorová a charakterová diferenciacie území (část B) členící území na oblasti krajinného rázu a místa krajinného rázu, zůstává zachována.

obr. č. A.1: CHKO Moravský kras – poloha v rámci ČR

A.2 Metodika a terminologie

V současné době není v problematice ochrany krajinného rázu k dispozici závazná metodika, pro preventivní ochranu i pro ochranu kauzální (aktuální hodnocení pro navržený záměr). Tato skutečnost však podle autora této studie nese vzhledem k diverzitě krajiny na území ČR a nepotlačitelnému individuálnímu lidskému náhledu na danou problematiku více pozitivních aspektů.

Zpracovaná aktualizace preventivního hodnocení krajinného rázu CHKO Moravský kras se v souladu s metodickým listem AOPK (8.6) opírá především o metodický postup Správy CHKO – autorů Bukáčka a Matějky, využívající tradiční analyticko-syntetickou osnovu:

- determinace základních charakteristik území
- diferenciací území na specifické územní celky
- identifikace charakteristik krajinného rázu
- hodnocení prostorových vztahů charakteristik krajinného rázu včetně delimitace pásem odstupňované ochrany
- doporučení a opatření k ochraně krajinného rázu

Zpracování této aktualizace byl dále nápomocen metodický postup často využívaný při kauzálním posuzování záměrů na krajinný ráz – Posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz kolektivu autorů (Vorel, Bukáček, Matějka, Culek, Sklenička). Tento metodický postup odráží požadavky § 12 zákona č. 114/1992 Sb., v platném znění, včetně níže uvedené a doplněné (Míchal, Löw) terminologie používané dále v textu této studie.

Definice základních pojmů používaných v této studii:

krajina – je část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky (§ 3 zákona č. 114/1992 Sb., v platném znění).

krajinný ráz – je zejména přírodní, kulturní a historickou charakteristikou určitého místa nebo oblasti (§12 zákona č. 114/1992 Sb., v platném znění); obraz krajiny.

preventivní ochrana krajinného rázu – vyhodnocení krajinného rázu území a stanovení limitů a opatření k jeho ochraně, event. stanovení územně diferencované intenzity veřejného zájmu na ochraně krajinného rázu (pásma odstupňované ochrany), návrh eliminace negativních a rušivých znaků.

aktuální (kauzální) ochrana krajinného rázu – posouzení vlivu konkrétního záměru na krajinný ráz daného území (vliv navrhovaných staveb a technických zařízení, vliv činností, vliv využití území), tj. posouzení zásahu do krajinného rázu.

estetická hodnota krajiny – vyjádření přírodních a kulturních hodnot, harmonického měřítka a vztahů v krajině; předpokladem vzniku estetické hodnoty jsou subjektivní vlastnosti pozorovatele,

objektivní okolnosti pozorování a objektivní vlastnosti krajiny (skladba a formy prostorů, konfigurace prvků, struktura složek).

harmonické měřítko krajiny – vyjadřuje takové členění krajiny, které odpovídá harmonickému vztahu činností člověka a přírodního prostředí; z hlediska fyzických vlastností krajiny se jedná o soulad měřítka celku a měřítka jednotlivých prvků.

přírodní charakteristika krajinného rázu – zahrnuje vlastnosti krajiny určené jak trvalými přírodními podmínkami, kterými jsou především geologické, geomorfologické, klimatické a biogeografické poměry, tak aktuálním stavem ekosystémů.

historická charakteristika krajinného rázu – je specifickou součástí kulturní charakteristiky a spočívá v souvislostech kulturních a přírodních charakteristik oblasti či místa; historická charakteristika je klíčová pro pochopení logiky vztahů mezi přírodními vlastnostmi krajiny, jejím využíváním vzhledem k jejich trvalé (dlouhodobé) udržitelnosti; může nést stopy významných historických událostí.

kulturní charakteristika krajinného rázu – je dána způsobem využívání přírodních zdrojů člověkem a stopami, které v krajině zanechal.

krajinná složka – relativně homogenní ekologická jednotka, je souhrnem prvků uvnitř krajiny, má jednotný projev a vyznačuje se stejnou funkcí; velikostí relevantní krajinnému měřítku (Forman et Godron 1993, upraveno).

krajinný prvek – je skladebnou jednotkou krajinné složky. Je buď přírodní anebo umělý.

oblast krajinného rázu – je krajinný celek s podobnou přírodní, kulturní a historickou charakteristikou odrážející se v souboru jejích typických znaků, který se výrazně liší od jiného celku ve všech charakteristikách či v některé z nich a který zahrnuje více míst krajinného rázu; je vymezena hranicí, kterou mohou být přírodní nebo umělé prvky nebo jiná rozhraní měnicích se charakteristik.

místo krajinného rázu – část krajiny relativně homogenní z hlediska přírodních, kulturních a historických charakteristik a výskytu estetických a přírodních hodnot, které odlišují místo krajinného rázu od jiných míst krajinného rázu. Je nejmenším hodnoceným prostorem; jedná se zpravidla o vizuálně vymezený krajinný prostor (konkávní nebo konvexní), který je pohledově spojený z většiny pozorovacích stanovišť, nebo o území typické díky své výrazné charakterové odlišnosti.

přírodní hodnota – je dána kvalitativními parametry zastoupených ekosystémů ve vztahu k jejich trvalé udržitelnosti, reprezentativností aktuálních znaků ve vztahu ke stanovištním podmínkám, prostorovými parametry, harmonickým charakterem interakcí mezi ekosystémy, výraznými přírodními dominantami krajiny.

znak krajinného rázu – jednotlivá část krajiny, podílející se na utváření krajinného rázu. Tyto části společně utvářejí přírodní, kulturní a historickou charakteristiku krajinného rázu.

rys krajinného rázu – soubor znaků vyjadřující určitou specifickou vlastnost segmentu krajiny.

dominanta krajiny – převládající, hlavní, základní složka, převládající prvek v konfiguraci hmotných prvků krajinné scény. Krajinné dominanty jsou typizovány podle původu na přírodní, kulturní nebo smíšeného původu, případně na historické a soudobé.

účelová zástavba – pro účely této studie zástavba v sídle i mimo sídlo s jinou funkcí nežli obytnou (rekreačního bydlení).

architektonická forma stavby, budovy (objektu) – půdorysná a hmotová skladba stavby nebo souboru staveb, ve které hrají role dimenze, objemy a proporce hmot.

stavební (architektonický) soubor – soubor staveb, který tvoří hmotový a provozní celek.

struktura zástavby (též forma zástavby) je dána vzájemným uspořádáním prvků zástavby – staveb, souborů staveb, motorových a pěších komunikací, nezastavěných městských prostorů (uličních koridorů, náměstí, parkových ploch) a ploch pro další městské funkce (rekreace, výroba, technická infrastruktura).

charakter zástavby je dán spolupůsobením formy (struktury) zástavby a architektonického výrazu jednotlivých staveb, stavebních souborů a nezastavěných ploch (zejména parkových).

architektonický výraz stavby, budovy (objektu) – půdorysné, hmotové řešení, řešení detailů, materiálů, barevnosti a výtvarných prvků.

tradiční architektonický výraz stavby, budovy – architektonický výraz, používající historických nebo pro danou lokalitu tradičních forem, provozních schémat, tradičního ztvárnění fasád, architektonických prvků, detailů, materiálů a barevného řešení.

individuální architektonický výraz stavby, budovy – architektonický výraz tkvící v použití takového půdorysného, hmotového řešení, řešení detailů, materiálů, barevnosti a výtvarných prvků, které stavbu výrazně odlišují od tradičních i soudobých staveb v dané lokalitě

netradiční architektonický výraz stavby, budovy – architektonický výraz (půdorysné, hmotové řešení, řešení detailů, materiálů, barevnosti a výtvarných prvků), který nepoužívá historických či pro danou lokalitu tradičních prostředků.

kompaktní zástavba – souvislá zástavba, ve které stavby na sebe bezprostředně navazují ve formě řad, uzavřených nebo otevřených bloků, která tvoří uliční fronty nebo má výrazně ucelenou hranici vůči okolní krajině.

rozptýlená zástavba – samostatné stavby nebo soubory staveb rozložené s velkými vzájemnými odstupy v nezastavěných plochách, nevytvářejí dojem zastavěného území.

A.3 Charakteristika zájmového území

A.3.1 Vymezení území a obecná charakteristika

Vymezení zájmového území, které je předmětem řešení této studie, je určeno hranicí Chráněné krajinné oblasti Moravský kras. CHKO Moravský kras byla vyhlášena v roce 1956 (je druhou nejstarší CHKO na našem území). V roce 2019 byly hranice CHKO Moravský kras upraveny, došlo ke zvětšení její rozlohy o cca 6 km². Vymezení hranice CHKO uvádí příloha č. 1 Nařízení vlády č. 83 z roku 2019 o chráněné krajinné oblasti Moravský kras.

CHKO Moravský kras se rozkládá na území Jihomoravského kraje, severně od Brna, na jehož území okrajově zasahuje. Kromě Brna v hranicích CHKO mají své administrativní obvody další dvě obce s rozšířenou působností – Šlapanice a Blansko (převážná část CHKO; ve střední a severní části). Rozloha CHKO Pálava činí cca 98 km², což ji řadí na území ČR k méně rozlehlým.

A.3.2 Přírodní charakteristika území

Geologie a geomorfologie

Podkladem oblasti je intruzivní těleso vyvřelého brněnského masivu proterozoického stáří, složené především z granitoidních hornin. Vlastní geologický vývoj Moravského krasu byl zahájen v paleozoiku, ve středním devonu. Tehdy došlo k poklesu východního okraje brněnského masivu a k vytvoření mořské sedimentační pánve. Nejstaršími horninami, které se začaly usazovat na novém mořském dně, jsou pestře zbarvené pískovce, arkózy a slepence. Tyto horniny jsou označovány jako bazální klastika devonu, vznikly splachováním horninového materiálu z okolní pevniny v období teplého klimatu. Lemují celé území Moravského krasu na jeho západním okraji, významné lokality se v CHKO nacházejí u Suchdola.

Ve středním a svrchním devonu byl přínos terestrického materiálu do pánve přerušen. V mělkém, teplém a čistém moři se vytvořily optimální podmínky pro růst a rozvoj mohutných kolonií (bioherm) přisedle žijících živočichů, jako jsou korály a stromatopory. Vápnité schránky těchto organismů se staly základním stavebním prvkem vápenců Moravského krasu.

Vápencová sedimentace byla zahájena usazením Macošského souvrství, které se skládá ze dvou odlišných typů vápenců, lažáneckých a vilémovických. Sedimentace souvrství proběhla v několika cyklech, takže oba základní typy se v průběhu geologického vývoje Moravského krasu několikrát opakují. Vápencová sedimentace Moravského krasu byla ukončena v nejsvrchnějším devonu a spodním karbonu Líšeňským souvrstvím, které je opět složeno ze dvou typů vápenců.

Na vápencových komplexech Moravského krasu zůstaly dochovány drobné denudační ostrůvky mladších mesozoických sedimentů. Paleontologicky velmi zajímavý je výskyt jury u Olomučan, v němž se objevují písčité vápence s rohovci a spongility. Horniny jsou velmi bohaté na fosilie, z nichž nejznámější jsou nálezy amonitů, belemnitů, ježovek, živočišných hub apod. Z období spodní křídly zůstaly ve střední části Moravského krasu dochovány pestře zbarvené jílovito – písčité sedimenty rudických vrstev, které vyplňují hluboké deprese ve vápencovém podkladu.

K dalším sedimentárním horninám, vyplňujícím nerovnosti krasového povrchu, patří terciérní jíly, písky a štěrky bádenské transgrese, které jsou uloženy ve dně krasových žlebů, dále pak rozmanité sedimenty a residua kvartéru, jako jsou např. štěrkopísky, spraše, terra rosa apod.

Horninový obsah Moravského krasu byl v průběhu geologického vývoje deformován horotvornými procesy za vzniku zlomových systémů, vrás a dalších tektonických prvků. Tektonicky je významné pásmo blanenského prolomu, které zasahuje do střední části Moravského krasu. V důsledku souhrnu geologických podmínek (tj. horninový materiál, tektonika), ale i klimatických podmínek se v tomto území vytvořil rozvinutý krasový reliéf.

Geomorfologicky tvoří Moravský kras samostatný podcelek Dražanské vrchoviny, jeho povrch je hodnocen jako plochá vrchovina. Moravský kras je nejrozsáhlejším a nejvíce zkrasovělým územím České vysočiny. Typologicky se jedná o holokarst, tj. úplný kras se značným rozvojem povrchového i podzemního krasového fenoménu. Krasový proces je vázán výlučně na devonské vápence, především lažánecké a vilémovické. Nejstarší doložené zkrasovění je pravděpodobně spodnokarbonského stáří, doložené v tzv. neptunických žilách ve vilémovickém vápenci v opuštěném lomu Džungle pod Šošůvkou.

V neogénu došlo k přehloubení údolní sítě ve žleby a vzniku jeskynních úrovní. Tento proces byl přerušen transgresí bádenského moře. Koncem neogénu byly bádenské sedimenty částečně vyklizeny a proběhl další vývoj jeskynních systémů. Pro pleistocén a zejména jeho starší údobí je typické mrazové zvětrávání s následnou výplní krasových tvarů, tvorba sintrů a hromadění kvartérních sedimentů, přičemž vývoj krasových tvarů je přibližně na současné úrovni.

Typickým tvarem reliéfu Moravského krasu jsou zarovnané povrchy neboli plošiny. Nejrozsáhlejší a nejlépe zachovaný úsek se nachází severně od Lažáneckého žlebu. Mezi Pustým a Suchým žlebem je vyvinuta Ostrovská plošina, Suchý a Lažánecký žleb vymezují plošinu Harbechy. Obě plošiny jsou významné výskyty závrtů a jeskynních systémů. Mezi Lažáneckým žlebem a tzv. řícmanicko – ochozskou elevací se nachází mohutná plošina rozdělená žlebem Křtinského údolí na dvě části, Rudickou a Babickou plošinu. Jižně se rozkládá část zarovnaného povrchu v okolí Hádů u Brna.

Typickým povrchovým krasovým jevem jsou závrt, v nichž se soustřeďuje prosakování povrchových vod do podzemí, rovněž zde začíná prohlubování a snižování krasového reliéfu. Klasické řícené závrt se vyskytují zřídka, patří mezi ně např. propast Macocha a Wanklův závrt u Holštejna.

Nepravidelným rozpouštěním vápencového skalního povrchu vznikají prohlubně různých tvarů a velikostí, jimiž je reliéf výrazně členěn ve škrapy a škrapová pole. Většinou se vyskytují v horních partiích žlebů, odkud jsou pokryvné sedimenty spláchnuty do nižších poloh. Typickými lokalitami jsou Macošská, Vilémovická a Vykydalova stráň v Suchém žlebu, hrana Lažáneckého žlebu a Lysé hory v jižní části krasu.

K dalším významným povrchovým krasovým jevům patří izolované skály – hřebenáče, skalní okna a mosty. V naprosté většině jde o trosky starých jeskyní. Typické jsou např. Hřebenáč u Sloupu, skupina hřebenáčů v Kolíbkách u Rudického propadání, Čertův most a Čertova vrátka v Suchém žlebu a Čertova branka v Pustém žlebu.

Krasové plošiny jsou rozčleněny hlubokými údolními, tzv. žleby. Mohou být bezvodé – Pustý a Suchý žleb, periodicky protékané za vyšších vodních stavů – Křtinské údolí, nebo téměř stabilně protékané – údolí Říčky.

Mezi krasové jevy, které představují rozhraní mezi povrchem a podzemím, řadíme ponory a vývěry. Ponorem se nazývá místo, kde se povrchový tok ztrácí do podzemí. Dobře vyvinutá propadání jsou např. Staré skály u Sloupu, Nová Rasovna u Holštejna a Rudické propadání.

K podzemním krasovým jevům jsou řazeny jeskyně s výplněmi. Jeskyně vznikaly v několika fázích krasové modelace, jejichž dokladem jsou především výškové úrovně jeskynních vchodů. Na celém území CHKO Moravský kras se nachází přes 1100 jeskyní.

Z hlediska geomorfologického členění ČR CHKO Moravský kras leží v provincii Česká vysočina, s členěním do nižších jednotek uvedených níže. Nejvyššími body na území CHKO jsou vrcholy Helišovy skály (613,4 m n. m.) u Šošůvky a Brusné (607,3 m n. m) při její severní hranici. Nejnižší položená část CHKO se nachází v jižní části v údolí Svitavy pod Hády u studánky Marcelka.

Detailní geomorfologické členění CHKO Moravský kras zobrazuje následující schématické a grafické znázornění:

provincie: Česká vysočina

soustava: II Česko-moravská soustava

oblast: IID Brněnská vrchovina

celek: IID-3 Dražanská vrchovina

podcelek: IID-3A Adamovská vrchovina

okrsek: IID-3A-f Rozsocháč

okrsek: IID-3A-g Vyškůvka

okrsek: IID-3A-h Řícmanicko-kanický prolom

okrsek: IID-3A-i Bílovický hřbet

okrsek: IID-3A-j Obřanská kotlina

okrsek: IID-3A-k Soběšická vrchovina (*hraničně*)

podcelek: IID-3B Moravský kras

okrsek: IID-3B-a Suchdolské plošiny

okrsek: IID-3B-b Rudická plošina

okrsek: IID-3B-c Ochozské plošiny

podcelek: IID-3C Konická vrchovina

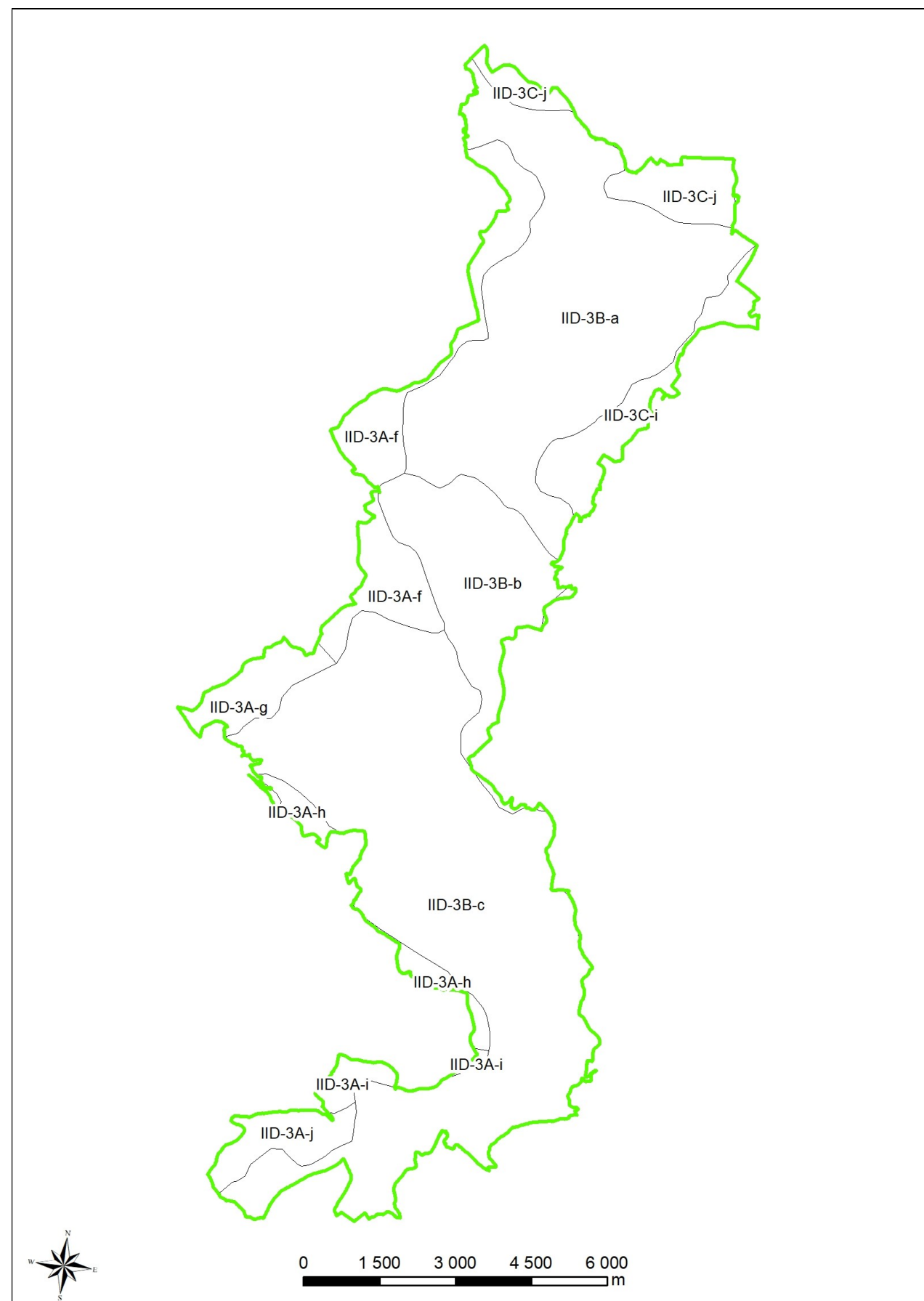
okrsek: IID-3C-a Protivanovská planina (*hraničně*)

okrsek: IID-3C-g Hornoříčská vrchovina (*hraničně*)

okrsek: IID-3C-i Kojálská planina

okrsek: IID-3C-j Ludíkovská plošina

obr. č. A.2: Geomorfologické členění CHKO Moravský kras

Hydrologie

Z hydrografického a hydrologického hlediska se Moravský kras odlišuje celou řadou zvláštností od okolního území. Alochtonní vody, přitékající z nekrasových částí Dražanské vrchoviny, se na geologické hranici s devonskými vápenci téměř okamžitě ztrácejí do podzemí. Některé ponory a vývěry fungují v závislosti na vodních stavech, dochází i k mimoúrovňovému křížení podzemních toků. Autochtonní toky v Moravském krasu prakticky chybí, podzemní toky a jejich povodí nejsou vázány na povrchový reliéf. Celé území je rozděleno na tři hlavní hydrografické celky. Každá část má své vlastní, převážně podzemní hydrografické systémy s jednotnou erozní bází odvodňovacího toku. Vodní poměry jsou v detailech velmi složité a dnes ještě ne zcela známé.

Hlavní vodotečí severní části Moravského krasu je řeka Punkva, jejímiž zdrojnicemi jsou Sloupský potok a holštejská Bílá voda. Sloupský potok se propadá do podzemí ve Starých skalách u Sloupskošošůvských jeskyní. V hloubce 70–100 m vytváří Sloupský koridor, který je součástí systému Amatérské jeskyně. Bílá voda se ztrácí v ponorech Nové Rasovny. Po průtoku podzemními prostorami Bělovodské větve Amatérské jeskyně vzniká soutokem Bílé vody se Sloupským potokem říčka Punkva. Ta proudí až do propasti Macocha, odkud teče Punkevními jeskyněmi k vývěru. Převážná část známého systému Amatérské jeskyně, dlouhého cca 40 km, je tvořena chodbami, jichž podzemní vody využívají jen za povodňových situací.

Na systém Amatérské jeskyně je navázáno několik drobných toků, které se ztrácejí do podzemí v ponorech na Plánivách, v Jedlích, ve Vavřinci, v Suchdole apod. Průběh Amatérské jeskyně je na povrchu naznačen závrtovou řadou Cigánský závrt, Měšiny, Dolina, Městikád', Hluboký apod. Na tzv. Malý Výtok v Pustém žlebu je geneticky navázán další jeskynní systém, dnes stále ještě prakticky neznámý. Vzniká v ponorech ostrovských vod potoků Lopače, Krasovského a Vilémovického, jeskyně jsou známy pouze z ponorových oblastí. Labyrint Malého Výtoku je za vysokých vodních stavů propojen se systémem Punkvy. Unikátní je výskyt několika visutých krasových jezer v Císařské jeskyni.

Střední část Moravského krasu odvodňují Křtinský potok a jeho přítok Jedovnický potok, jenž vytváří v podzemí druhý největší jeskynní systém Moravského krasu: Rudické propadání – Býčí skála. Propadá se v ponoru Rudického propadání do hloubky cca 90 m. Potok v podzemí vymodeloval cca 13 km dlouhý, aktivně protékaný jeskynní koridor. Na své podzemní cestě mívá řadu dómových prostor, mezi nimiž dominuje Obří dóm, největší podzemní prostora Moravského krasu. Podzemní tok je několika sifony propojen s jeskynní soustavou Býčí skály, blízko níž také vyvěrá. Na tento systém je napojeno několik přítoků, jejichž povrchové zdrojnice zatím nejsou známy. Jde především o Přítokovou chodbu a přítok Típeček v Rudickém propadání. Típeček je mimo jiné významným jímaným zdrojem pitné vody pro obec Rudici.

Další jeskynní systém střední části Moravského krasu je vytvořen Křtinským potokem. Potok se propadá v řadě ponorů pod Křtinami, protéká spodními patry několika jeskyní, z nichž nejznámější je Výpustek, a vyvěrá v levé údolní stráni blízko jeskyně Býčí skála. Propojení systému Křtinského potoka se systémem Jedovnického podzemního toku nebylo prokázáno. Křtinský potok po vývěrech protéká Josefovským údolím a v Adamově se vlévá do Svitavy.

Jižní část Moravského krasu je odvodňována Ochozským, Hádeckým (Říčka) a Hostěnickým potokem. Největším jeskynním systémem je Ochozská jeskyně, jejíž známá část je tvořena povodňovým patrem Hostěnického potoka. Aktivní podzemní tok je kromě vývěřů zastížen pouze ve spodním patře jeskyně Netopýrky. Ponorné toky po průtoku velmi složitou hydrografickou sítí vyvěrají jako potok Říčka ve dvou vývěřech.

Povrchové stojaté vodní útvary se prakticky nevyskytují. Výjimku představují Rudická jezírka – tůně různé velikosti vzniklé po těžbě železné rudy z 19. století.

Klima

CHKO Moravský kras se nachází v mírně teplé oblasti. Podle průměrných ročních teplot je nejteplejší jižní část krasu (8,4 °C). Od Ochozu po Jedovnice lze zhruba vymezit střední část krasu s průměrnou roční teplotou 7,7 °C. V severní části krasu klesá pak průměrná roční teplota vzduchu na 6,5 °C. Nejchladnějším měsícem je leden, nejteplejším měsícem pak obvykle červenec. Všeobecně je možno konstatovat, že v jižní části krasu spadne v průměru roku kolem 550 mm srážek, ve střední pak asi 600 mm a v severní 700 mm srážek.

CHKO Moravský kras leží v teplé oblasti s nízkým úhrnem srážek (v celorepublikovém měřítku). Průměrná roční teplota se blíží 10 °C, roční úhrn srážek se pohybuje kolem 500 mm. Nejteplejším měsícem je červenec, nejchladnějším leden, nejméně srážek vypadává v zimních měsících prosinec až únor, v dlouhodobém průměru patří k nevhodnějším červen a červenec.

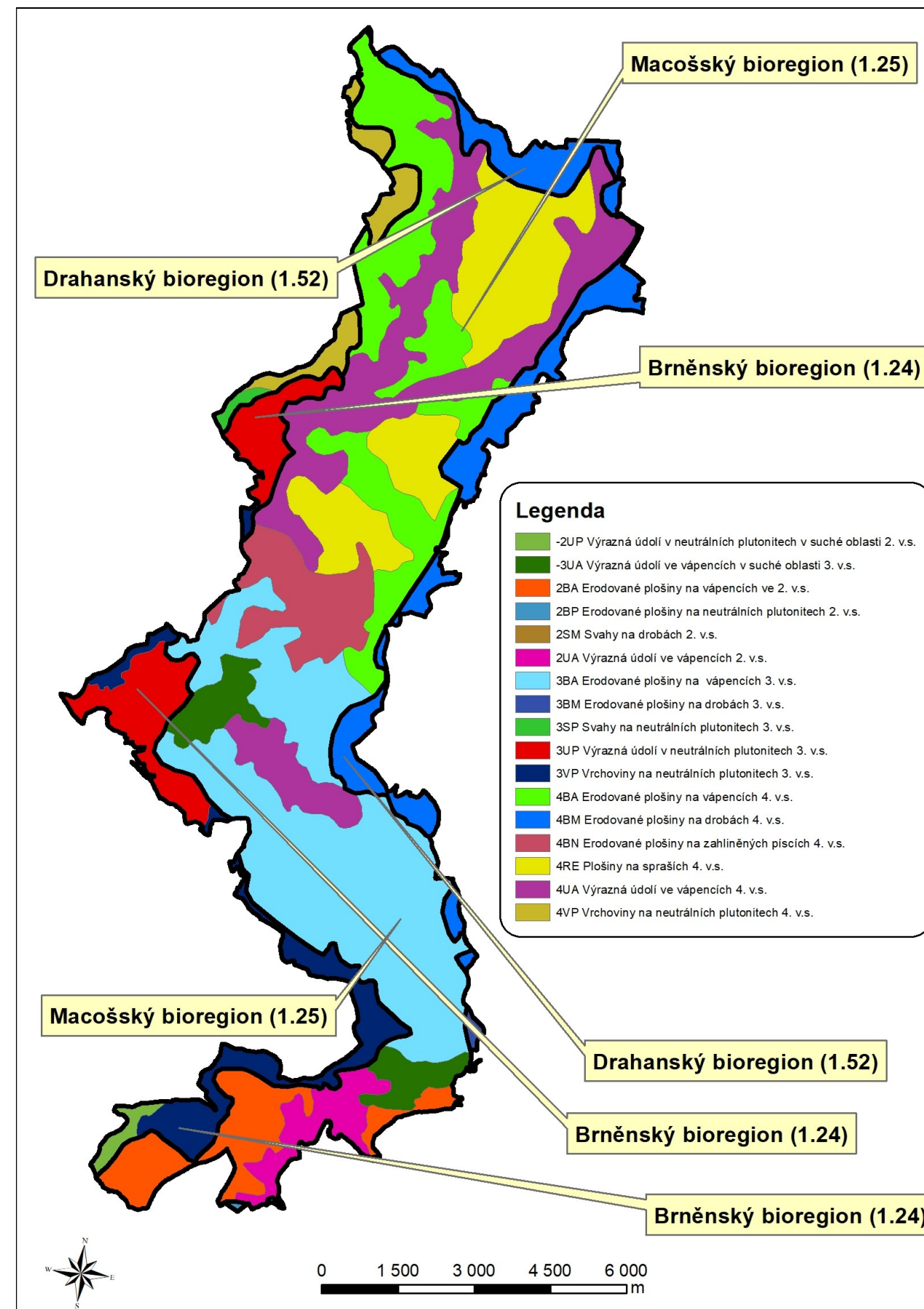
Klima v oblasti Moravského krasu je výrazně ovlivněno členitým reliéfem, takže se zde uplatňují do značné míry specifické mikro a mezoklimatické poměry, které se projevují četnými zvláštnostmi ve srovnání s podnebím sousedních oblastí. Nejvýraznější rozdíly pozorujeme v jednotlivých žlebech a údolích Moravského krasu.

Biogeografie

Území CHKO Moravský kras se nachází na rozhraní dvou významných evropských biogeografických provincií – panonské (severopanonské podprovincie) a provincie středoevropského opadavého listnatého lesa (hercynské podprovincie). CHKO Moravský kras zasahuje do třech bioregionů – v naprosté většině do Macošského (1.25), okrajově do Brněnského (jih, západ; 1.24) a Dražanského (východ, sever; 1.52; Culek a kol., 2003).

Z hlediska typologicky biogeografického bylo na území CHKO Moravský kras vymezeno celkem 17 různých biochor. Nejhojněji je zastoupena biochora 3BA – erodované plošiny na vápencích 3. vegetačního stupně (cca 22 % plochy CHKO), 4UA – výrazná údolí ve vápencích 4. vegetačního stupně (cca 14 %), 4BA – erodované plošiny na vápencích 4. vegetačního stupně (cca 12 %) a 4RE – plošiny na spraších 4. vegetačního stupně (cca 12 %). Zastoupené biochory ukazuje legenda kartogramu obsaženého v obr. č. A. 3.

obr. č. A.3: Biogeografické členění v CHKO Moravský kras

A.3.3 Zvláštní ochrana přírody

Status (velkoplošně) chráněného území má z titulu své existence celá oblast. CHKO je členěna do 4. zón odstupňované ochrany přírody.

Do I. zóny jsou zařazena území s nejvýznamnějšími přírodními hodnotami, zejména vybraná zvláště chráněná území a jádrová území územních systémů ekologické stability s přirozenými nebo málo pozmeněnými ekosystémy, území s velkým množstvím soustředěných povrchových a podzemních krasových jevů a území se soustředěným výskytem zvláště chráněných, vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů. Většinu I. zóny tvoří lesní porosty se zachovalou přírodě blízkou skladbou a plochy lesostepního a skalního charakteru, méně jsou zastoupeny zemědělské pozemky (většinou trvalé travní porosty, místy i orná půda) v přímém kontaktu s krasovým podzemím. Do I. zóny ochrany přírody náleží cca 18 % rozlohy CHKO.

Do II. zóny (cca 33 % rozlohy CHKO) jsou zařazena území hospodářsky využívaných lesních a zemědělských ekosystémů s uchovanými přírodními hodnotami, vhodná k hospodářskému využití pro přírodu šetrným způsobem. Dále území s dobře vyvinutými prvky ekologické stability krajiny, s výskytem rozptýlených povrchových a podzemních krasových jevů a území s významným výskytem zvláště chráněných, vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů. Do této zóny se začleňují i území nezbytná pro uchování přírodních hodnot I. zóny, ochranná pásma vybraných krasových jevů a nadregionální a regionální části územních systémů ekologické stability nezařazené do I. zóny.

Do III. zóny (cca 33 % rozlohy CHKO) jsou zařazeny člověkem značně pozmeněné ekosystémy, zejména běžně až intenzivně využívané lesní a zemědělské pozemky. V lesních porostech této zóny převažují stanovištně nepůvodních druhů dřevin, na zemědělské půdě se vyskytují souvislé bloky orné půdy, pod nimiž se dle současného poznání nevyskytují jeskyně. Součástí území jsou i jednotlivě se vyskytující krasové jevy.

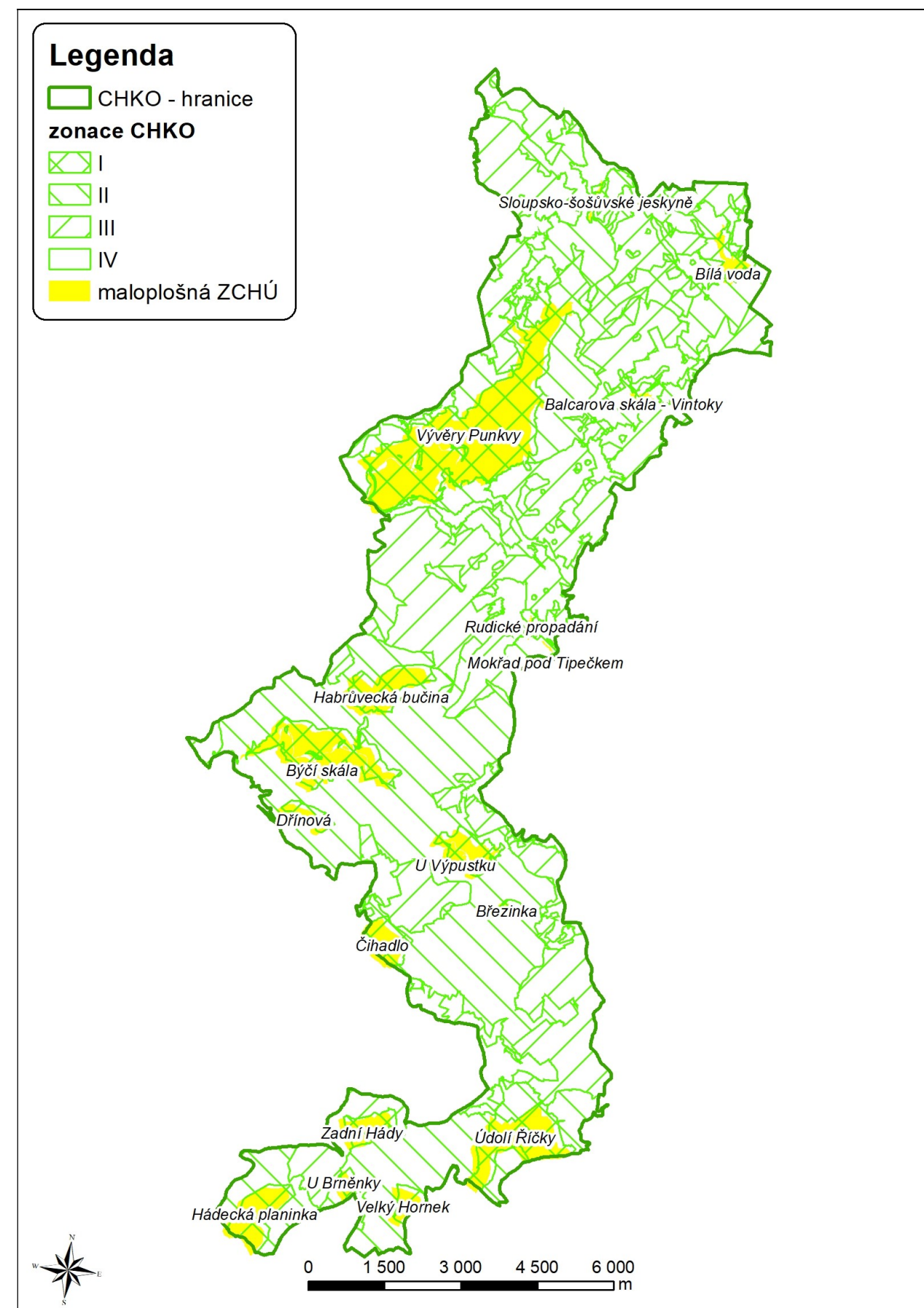
Do IV. zóny byla zařazena všechna zastavěná a většina zastavitelných ploch obcí a měst v CHKO. Jedná se o stávající urbanizovaná území a plochy určené k zastavění schválenou územně plánovací dokumentací (cca 6 % rozlohy CHKO).

V rámci CHKO je vymezeno 18 maloplošných zvláště chráněných území – 4 národní přírodní rezervace (NPR), 2 národní přírodní památky (NPP) a 12 přírodních rezervací (PR), které celkem zaujímají cca 14 % její plochy.

tab. č. 1: Maloplošná zvláště chráněná území v CHKO Moravský kras

kategorie	název	kategorie	název	
NPR	Habrůvecká bučina	PR	Balcarova skála – Vintoky	
	Hádecká planinka		Bílá voda	
	Vývěry Punkvy		U Brněnky	
	Býčí skála		Údolí Říčky	
NPP	Jeskyně Pekárna		Čihadlo	U Výpustku
	Rudické propadání		Dřínová	Velký Hornek
			Mokřad pod Típečkem	Zadní Hády

obr. č. A.4: CHKO Moravský kras – zonace + maloplošná chráněná území

A.3.4 Kulturně-historický vývoj území

Nejstarší jeskynní osídlení je řazeno do konce risského zalednění a probíhalo téměř nepřetržitě v průběhu celého následujícího údobí paleolitu. Na území Moravského krasu se nacházejí také dvě povrchové lokality (Ostrov u závrtu Dolina a Rudice). V rozmístění paleolitického a vlastně i mnohem mladšího osídlení je zřetelně vidět vliv specifických podmínek krasové krajiny. Velká většina lokalit je soustředěna v blízkosti ponorů, vývěřů a stálých toků (Kůlna, Kolíbky, Býčí skála, Barová, Pekárna, Švédův stůl apod.), zatímco bezvodé úseky (Pustý žleb, krasové plošiny) jsou téměř neobývané. Osídlení v paleolitu je tedy vázáno na blízkost vodních zdrojů, tj. v okrajových údolích a žlebech, za současného výskytu přirozených přístřešků a úkrytů (jeskyně), a to i přes relativně horší mikroklimatické podmínky než na krasových plošinách (vyšší vlhkost, nižší teploty). Z období paleolitu neznáme významnější zásahy člověka do krasové krajiny, snad kromě nezbytných úprav nejbližšího okolí sídlišť a povrchového sběru horninového materiálu k výrobě kamenných nástrojů. Situace se ovšem začíná měnit v neolitu s nástupem zemědělství a dalšího využívání krajiny. Poměrně málo úrodná krasová krajina je navštěvována pravděpodobně jen za nějakými zvláštními účely. Jde možná o úkryty v době ohrožení nebo o místa pro vykonávání náboženských obřadů. I u těchto lokalit však panuje zhruba stejná závislost rozmístění na podmínkách krasové krajiny jako v paleolitu. Méně úrodné a mělké půdy na krasových plošinách, a především nedostatek povrchové vody byly hlavní důvody malého zájmu pravěkých zemědělců o tyto oblasti. Socioekonomický rozvoj na území Moravského krasu není spojen, jako u většiny okolních regionů, se zemědělstvím, ale především s těžbou nerostných surovin, zejména želených rud. K prvnímu významnému zpracování železa v Moravském krasu došlo v mladším období halštatu, přímým dokladem této hutnické činnosti je Wanklův nález kovářské dílny v předsíni jeskyně Býčí skála. Zakládání a rozvoj současných lidských sídel na území Moravského krasu spadá především do období 11. – 14. století našeho letopočtu, přičemž největší rozmach nastal podle písemných záznamů ve 13. století. Je velmi pravděpodobné, že osady a města vznikaly na místě daleko starších lidských sídel. K největší koncentraci sídlišť dochází opět v místech, kde jsou nepříznivé životní podmínky krasové krajiny, za současného společenského tlaku na hospodářské využívání této oblasti, co nejvíce eliminovány. Osídlení, a to až do dnešní doby, v podstatě sleduje geologickou hranici mezi devonskými zkrasovělými vápenci a nekrasovými horninami drahanského kulmu a brněnského masívu. Většinou se lidská sídla soustřeďují v blízkosti ponorů nekrasových vod (Sloup, Holštejn, Ostrov, Křtiny, Hostěnice, Suchdol aj.) na relativně zemědělsky úrodných nivních půdách údolních okrajových poljí. Do tohoto období pravděpodobně spadá i první částečné zemědělské využívání krasových plošin. Na krasových plošinách vznikají lidská sídla, s daleko horšími životními podmínkami, pouze v návaznosti na získávání nerostných surovin (Rudice, Habrůvka, Babice).

K nejvýznamnějším krajinnotvorným zásahům na území Moravského krasu, způsobeným člověkem, patří zemědělství, těžba nerostných surovin a lesní hospodářství. Dosud nemáme k dispozici konkrétní údaje o rozsahu zemědělského půdního fondu v prehistorických ani historických obdobích. Je však zřejmé, že v průběhu zemědělského vývoje došlo ke značnému úbytku přirozeného vegetačního krytu (cca o 40 %). Dalším důsledkem je výrazné přetvoření přirozeného půdního fondu. První intenzivní zemědělské využívání krajiny spadá pravděpodobně do období 8. – 9. století našeho letopočtu, s

obděláváním údolních niv, a to především jako zdroj obživy pro železářskou výrobu. Zúrodnování krasových plošin je vázáno na vznik stálých osad v přelomu tisíciletí. K dalšímu zintenzivnění zemědělské výroby dochází na přelomu 17. – 18. st. s přílivem obyvatelstva a zakládáním nových vesnic. Vážnou překážkou v plynulém hospodaření, zejména na krasových plošinách, je výskyt specifických krasových jevů – závrtů. Se zemědělstvím úzce souvisí i další významná krajinnotvorná složka, kterou je rozptýlená zeleň. V historických dobách bývala daleko výraznější než v současných podmínkách, neboť kromě jiných funkcí v krajině bylo jejím účelem označení hranic mezi jednotlivými zemědělskými pozemky.

Geologická rozmanitost území umožňovala již od pravěku intenzivní využívání nerostného bohatství. Těžba nerostných surovin v Moravském krasu sehrála důležitou roli v historii průmyslu Blanenska. Šlo zejména o těžbu železných rud, vápenců a slévárenských písků, která především v minulém století ovlivnila budování hutí, sléváren a strojírenských závodů. První využívání je zaznamenáno již z nejstarších období osídlování krajiny. V době slovanské dochází ke značnému rozvoji železářství, které bylo prokázáno archeologickými nálezy starých hutí v okolí Rudice, Olomučan a Habrůvky. Jako nerostná surovina byla opět používána železná ruda rudických vrstev. Archeologický průzkum ukázal, že 8. a 9. století bylo na území Moravského krasu obdobím velkých, dobře organizovaných hutnických celků, které byly na vysoké technologické úrovni. Tradiční těžba a zpracování železné rudy doznává svého kvalitativního a kvantitativního skoku ve 2. polovině 18. a v 19. století, kdy území Rudické a Babické plošiny je intenzivně exploatováno především hlubinným způsobem. Těžba rud byla ukončena v roce 1893 pro vyčerpání ložisek a nerentabilitu. Od té doby jsou známy pouze povrchové a ojediněle i důlní těžby keramických a slévárenských jíílů a písků. Těžbařská činnost ve střední části Moravského krasu přinesla značné ovlivnění krajiny. Jde především o pozůstatky šachet s odvaly (např. Panské boudy, Žegrov, Černé hlíny a jiné) v okolí Rudice a u Babice (Malá Macocha). V současné době stagnuje těžba v jámovém lomu Rudice – Seč, který je určený k dobývání sklářských a slévárenských písků. Významnou nerostnou surovinou Moravského krasu byly, a ještě stále jsou vápence. Z lokalit těžby vápenců lze jmenovat např. Plánivy, Hložek, Holštejn, Babice aj. Teprve později se těžba vápenců soustředila do několika lomů, z nichž dnes na území CHKO pracuje pouze lom Skalka mezi Březinou a Ochozí. Do sféry využívání nerostných surovin na území Moravského krasu musíme započítat i využívání krasových dutin. S osudem využívání jeskyní souvisí i přeměny některých z nich ve válečné zbrojní podniky (Kůlna, Michalka, Býčí skála, Výpustek, Drátenická). K nejmladším dějinám atraktivních jeskyní patří i jejich zpřístupňování pro veřejnost klasickým způsobem (Šošůvská, Císařská, Kateřinská, Balcarka, Punkevní, Býčí skála, Mariánská, Výpustek, Ochozská aj.) s následnou, často totální devastací sintrů, změnami mikroklimatu, změnou hydrologického charakteru lokality, a speleologickým způsobem (Spodní patra Sloupských jeskyní, Ostrovská propast) bez úprav jeskyní.

Rozvoj železářství a pálení vápna vyžadoval značné množství palivového dříví, a to především k výrobě dřevěného uhlí, potřebného k vytápění tavicích pecí. To ovlivnilo zásadním způsobem stav lesních porostů. Značné množství paliva pak potřebovalo blízké Brno a v něm se rozmáhající průmyslová výroba. Původně přirozené lesy byly mýceny v okolí hutí a s těžbou se postupovalo do stále vzdálenějších částí, přičemž bezprostřední okolí osad se stalo úplně bezlesé. Přirozené lesní porosty se zachovaly jen na odlehlých, těžko přístupných polohách.

A.3.5 Osídlení a architektura

Urbanistická struktura sídel

Obce či jejich části v CHKO Moravský kras reprezentují širší spektrum typů sídel, resp. urbanistických struktur, jejichž charakteristika je uvedena níže (s využitím Preventivního hodnocení krajinného rázu na území CHKO Moravský kras 2011, LÖW & spol., s.r.o.).

návesní ves

Jedná se o soustředěný typ osídlení v kompaktních vesnicích. Typický je centrální veřejný prostor – náves. Domy jsou uspořádány po jejím okraji a opticky vymezují veřejné prostory. Náves bývá velmi rozličných, pravidelných i nepravidelných tvarů. Pozemky jsou zpravidla podélného tvaru a domy proto stojí blízko u sebe. Často se domy bočními stěnami dotýkají. Na hospodářská stavení navazují zahrady, kde tradičně převažují vzrostlé ovocné stromy. Soustředěná sídla jsou tak od volné krajiny typicky oddělena prstencem zahradního stromoví. U některých sídel došlo druhotně k nepravidelnému zastavění návsi a ves tím pádem částečně získala hromadný charakter.

Návesní vsi se typicky pojí s traťovou pluzinou, v prostoru Moravského krasu pak i s dělenou úsekovou pluzinou.

Jedná se o starý sídelní typ, jenž je charakteristický pro starosídelní a vrcholně středověké sídelní krajiny.

Základním znakem je kompaktní vesnice s centrálním veřejným prostorem, který je vymezen zemědělskými usedlostmi, a s prstencem ovocných zahrad, jež sídlo oddělují od volné, nezastavěné zemědělské krajiny.

silniční a ulicová ves

Jedná se o kompaktní vesnice s centrální osou tvořenou komunikací. Podle významu této komunikace se dělí na silniční vsi, ležící na hlavní komunikaci, a uliční vsi, ležící na vedlejší. Podél této komunikace jsou hustě seřazeny domy (soustředěná zástavba), které se často vzájemně dotýkají (sevřená zástavba). Typické je pravidelné řazení domů, které odkazuje na cílené založení základní formy. Silnicové a ulicové vsi jsou typické pro starosídelní a omezeně i pro vrcholně středověké krajiny, patří tak mezi nejstarší sídelní typy vůbec. Kromě nejstarších dob se ojedinele budovaly i v novověku, často v blízkosti panských dvorů. Tyto novodobé silniční útvary jsou však zpravidla menší, většinou pouze jednostranné a tvoří je menší, jednoduché objekty na rozdíl od poměrně velkých zemědělských usedlostí historických silničních vsí. V rámci silničních vsí převažují v CHKO právě novodobé silniční útvary.

Silniční a ulicové vsi se typicky pojí s nepravými traťovými a traťovými pluzinami. Jsou-li založeny až později při panských dvorech, obklopuje je pluzina dominikální nebo dělená úseková, časté jsou i malé záhumence.

Základním znakem je kompaktní charakter sídla, v němž jsou domy seřazeny podél cesty. Převážně ovocné zahrady je pak oddělují od volné, nezastavěné krajiny.

Silnicové a ulicové vsi nejsou v CHKO Moravský kras příliš četné (pouze Ochoz), relativně čtenější jsou mladší silniční útvary. Nejedná se však o samostatná sídla, ale o novější části (byť často prostorově oddělené) starších sídel (Chaloupky u Jedovnice, SV část Habrůvky atd.). Ulicový charakter má také naprostá většina novodobé zástavby 20. století

návesní silnicovka a široká silnicovka

Jedná se de facto o přechodný typ mezi silničními a návesními vsemi. Jde o soustředěný typ osídlení v kompaktních vesnicích. Typický je centrální veřejný prostor – náves. Domy jsou uspořádány po jejím okraji a opticky vymezují veřejné prostory. U návesních vsí bývá náves protáhlého, nejčastěji trojúhelníkového tvaru, typicky se na jednom nebo obou koncích postupně zužuje a přechází do silniční formy. Široká silnicovka je obdobná jako klasická silniční ves, pouze rozestupy mezi protilehlými řadami domů jsou větší, a proto mezi sebou vytvářejí širší veřejný prostor – náves. Ta má obdélný tvar a zpravidla prochází celou délkou obce. Od klasické návesní vsi se odlišuje právě protáhlým charakterem, vlastní všem silničním vsím. Pozemky jsou zpravidla podélného tvaru a domy tak stojí blízko u sebe. Často se domy bočními stěnami dotýkají. Na hospodářská stavení navazují zahrady, kde tradičně převažují vzrostlé ovocné stromy. Soustředěná sídla jsou tak od volné krajiny typicky oddělena prstencem zahradního stromoví. U některých sídel došlo druhotně k nepravidelnému zastavění návsi, a tím pádem ves částečně získala hromadný nebo silniční charakter.

Návesní silnicovky a široké silnicovky se typicky pojí s traťovou pluzinou, v prostoru Moravského krasu pak i s dělenou úsekovou pluzinou.

Jedná se o starý sídelní typ, jenž je charakteristický pro starosídelní a vrcholně středověké sídelní krajiny.

Základním znakem je kompaktní vesnice s centrálním veřejným prostorem, který je vymezen zemědělskými usedlostmi, a s prstencem ovocných zahrad, jež sídlo oddělují od volné, nezastavěné zemědělské krajiny.

hromadná silniční ves

V případech nepravidelného uspořádání silničních a ulicových vsí (různá orientace domů, rozdílné vzájemné rozestupy i odstupy od komunikace) jsou sídla klasifikována jako hromadná silniční. Může se jednat o starší typ sídla, častější je jejich novověký vznik u panských dvorů nebo v první fázi prostorového růstu starších sídel.

V řešeném území se váží na dominikální, úsekové a dělené úsekové pluziny.

Základním znakem je soustředěný charakter osídlení a nepravidelné uspořádání objektů podél komunikace tvořící osu sídla. Převážně ovocné zahrady je pak oddělují od volné krajiny.

Hromadné silniční vsi se vyskytují zejména v sousedství někdejších panských dvorů (Holštejn, Nové dvory, Těchov).

okrouhlice

Jedná se o soustředěný typ osídlení v kompaktních vesnicích. Typický je centrální veřejný prostor – náves. Domy jsou uspořádány po jejím okraji a opticky tak vymezují veřejné prostory. Oproti půdorysně podobným návesním vsím bývají návsi méně pravidelně vymezeny a jednotlivé usedlosti mívají vzájemné rozestupy. U některých sídel může dojít druhotně k nepravidelnému zastavění návsi a ves tak částečně získala hromadný charakter. Na každé hospodářské stavení navazuje k němu náležející pozemkový pás paprscité plužiny. Tyto vsi jsou původem výhradně spjaty s paprscitou plužinou. Právě bezprostřední vazba okrouhlic na paprscitou plužinu je vedle rozdílné doby založení sídla hlavním důvodem jejich odlišení od návesních vsí.

Okrouhlice s paprscitou plužinou jsou charakteristickým typem sídel pro krajiny pozdně středověké kolonizace.

Základním znakem je kompaktní vesnice s centrálním veřejným prostorem, často obklopená prstencem ovocných zahrad, které sídlo oddělují od volné, nezastavěné zemědělské krajiny a dnes již nezřetelná genetická vazba sídla a plužiny.

V CHKO se vyskytuje pouze v jednom případě – ves Rudice.

silniční lánová ves

Jedná se o kompaktní vesnice s centrální osou tvořenou komunikací, podél níž jsou seřazeny domy. Vzájemné odstupy staveb byly dány šířkou pozemkových pruhů záhumenicové plužiny, uvnitř kterých stály jednotlivé domy. Častější je pravidelné a hustší řazení domů, které odkazuje na cílené založení základní formy. Podle vzdálenosti protilehlých řad domů mezi sebou mohou anebo nemusí vytvářet náves. Struktura záhumenicové plužiny může a nemusí vyplňovat celou odlesněnou plochu enklávy. Tyto vsi jsou původem spjaty výhradně se záhumenicovou plužinou. Hranice jednotlivých pozemkových pásů plužiny byly zpravidla tvořeny polními cestami. Ty však neústily na hlavní komunikace v sídle, ale vedly přímo do jednotlivých statků.

Silniční lánové vsi jsou charakteristickým typem sídel pro krajiny pozdně středověké kolonizace. V řešeném území se objevuje pouze v jednom případě – ves Vilémovice. Nejedná se však o typický případ. Sevřenost centrální části zástavby, existence záhumenicové cesty a značný počet pásů záhumenicové plužiny naznačují, že se pravděpodobně jednalo o starší sídlo (snad návesní s traťovou plužinou), které bylo druhotně přeměněno podle pozdně středověkých osidlovacích praktik.

Charakteristickým znakem je protáhlý tvar, soustředěná zástavba a genetická spjatost sídla s plužinou.

hromadná ves

Soustředěná forma sídla, pro kterou je typické nepravidelné uspořádání objektů. Převážně samostatně stojící domy nevytvářejí žádné pravidelné struktury zástavby. Typická je nepravidelnost uspořádání objektů vůči komunikaci i sobě navzájem, často se liší i vzájemné rozestupy mezi usedlostmi. Jejich charakter svědčí o neplánovitě založení sídla.

Hromadné vsi patří mezi nejstarší sídelní typy, objevují se tedy nejčastěji ve starosídelních krajinách. Druhotně, tak jako ve všech případech v řešeném území, vznikaly v první vlně prostorového růstu sídel. V tomto případě se však nejedná o samostatná sídla, ale o nově vzniklé části sídel starších, byť se mohla od nich nacházet v prostorovém odstupu.

Hromadné vsi nemají pevnou vazbu na určitý typ plužiny. Nejčastěji se však pojí s úsekovými a dělenými úsekovými plužinami.

Základním znakem je kompaktní charakter zástavby bez zřetelného centrálního prostoru. Převážně ovocné zahrady sídlo oddělují od volné, nezastavěné krajiny.

Tradiční zástavba

V oblasti se lze setkat s lidovým stavebním slohem, jehož představitelem je českomoravský roubený dům, přecházející v 19. století do cihelné a kamenné podoby, ale zachovávající staré tvarosloví. Zatímco původní roubené domy se téměř nevyskytují, tvarově odpovídající cihelné a kamenné domy jsou běžné. K výjimečným typům staveb v lidovém stavebním slohu lze počítat větrné mlýny (Rudice, Ostrov).

Základní matricí zástavby jsou usedlosti s rozsáhlými navazujícími polnostmi, které stojí na okrajích historických jader obcí. Od poloviny 17. století docházelo postupně k zahušťování zástavby obydlími lovozemědělců (drobné usedlosti s minimálním hospodářským zázemím) a chalupníků-domkářů (budovy často velmi drobného měřítka, které obývali rodiny bezzemků).

V souvislosti s rozvojem průmyslu a těžby nerostných surovin začaly cca od počátku 19. století vznikat kolonie tzv. dělnických domků, které byly tvořeny pravoúhlou sítí ulic (Rudice-Tumperk, Jedovnice-Chaloupky). Nová výstavba v letech 1918 až 1989 byla uskutečňována zpravidla na místech proluk, nebo byla bezprostředním pokračováním stávajících ulic.

Vesnice jsou převážně ulicového půdorysu, silnice prochází vesnicí, která se často ve svém jádru postupně rozšířila v podélnou a na konci se zužující náves (návesní ulicovka). V čele návsi nebo uprostřed bývá situován kostel, jehož věž je obvykle dominantou obce. V Ostrově u Macochy a v Rudici je dominantou větrný mlýn, jde o větrné mlýny holandského typu z první poloviny 19. století. Domy byly k silnici nebo návsi stavěny podélně (okapově), méně často i štítově. Je charakteristické řadové zastavění přízemních domů s větracími otvory sýpky v patře, opakovaný rytmus vrat, tří okenních os a dveří. Vesnická usedlost měla v průčelí obytný dům, k němu se kolmo napojovalo hospodářské křídlo. Dvůr byl uzavřen zídou s branou do zahrady, v níž stávala stodola. Zahrada byla opět ukončena zdí s branou, která tvořila kolem vesnice ucelený a jednotný pás. Domy jsou jedno až dvoupatrové, se sedlovou či polovalbovou střechou s pálenou krytinou.

Na památky lidového stavitelství je Moravský kras poměrně chudý, do dnešní doby se zachovalo jen málo typických vesnických domů. Je zde však možno vidět staré, velmi pěkné stodoly, terasy a zídky stavěné z místního vápence. Vesnické lidové domy jsou většinou přestavěné, lze však dosud sledovat historické půdorysy vesnic i jednotlivých usedlostí. V obcích zcela převažuje funkce bydlení a k tomuto účelu byla přestavěna i většina hospodářských budov i dvorních traktů usedlostí.

Vybrané zvyklosti a pravidla venkovské zástavby

- obdélný protáhlý půdorys stavby či odvozený ve tvaru písmene L, T, popř. U; přípustný je půdorys s uzavřeným dvorem; častěji s podélnou orientací k cestě
- jednopodlažní stavba s možností využití podkroví; patrové stavby v jádrových částech sídel
- jednoduché tvarové a objemové řešení bez nevhodných (netradičních) zdobných prvků
- symetrická sedlová střecha o sklonu střešních rovin v rozpětí 35 – 45°; přípustná je i polovalba, v odůvodněných případech i valbová střecha, popř. pultová střecha (u dvorních křídel)
- skládaná střešní krytina – nejvhodnější je keramická pálená taška cihlově červené, červenohnědé, popř. hnědé barvy; plech či živici je možné použít jako střešní krytinu pro doplňkové stavby
- prosvětlení obytného podkroví zajistit pomocí střešních oken; preferovat pultové vikýře
- stavební materiály přírodního původu; světlé vnější omítky v přírodním odstínu

A.3.6 Aktuální stav území

Lesy, myslivost

S činností člověka na území Moravského krasu a zejména s těžbou nerostných surovin úzce souvisí i stav lesních porostů. Lesy v současné době zaujímají cca 60 % plochy území CHKO. V terénně příznivých podmínkách lesy v minulosti ustoupily zemědělské půdě a dnes zaujímají většinou členité části území. Větší lesnatosti se vyznačuje jižní část CHKO.

Zvlášť vyhledávanou dřevinou byl buk. Vážný nedostatek dřeva se začal projevat počátkem 19. století, kdy se přistoupilo k výsadbě umělých kultur. Asi od r. 1805 byla vysazována borovice černá a asi od r. 1830 smrk. V druhé polovině 19. stol. se již smrk v severní části objevil i v monokulturách. Zcela ušetřeny však nebyly ani lesy ve střední části Moravského krasu na panství Liechtensteinů. Přesto se však dá říci, že vzhledem k přísným zásadám v pěstování lesa a k jejich rozsáhlému majetku na sev. Moravě, odkud dřevo v případě potřeby dováželi, zde k tak rozsáhlým změnám nedošlo.

Převažují lesy zvláštního určení (cca 58 %), hospodářské lesy tvoří necelých 30 % lesních ploch v CHKO. Nejvíce zastoupeným v aktuální dřevinné skladbě je buk (více než 32 %), poté nepůvodní smrk (téměř ze čtvrtiny), duby a habr. Lesní půda zahrnuje také bezlesí, jehož součástí jsou i estetické lesní palouky, které představují specifikum v rámci celé ČR.

Zemědělská výroba

Území CHKO Moravský kras je poměrně intenzivně zemědělsky využíváno. Výrazně převažující kulturou na zemědělském půdním fondu byla, a i v současnosti je orná půda. Rekultivační práce většího rozsahu spojené s přemísťováním ornice zde nebyly prováděny. Původní ráz krajiny byl narušen zejména scelováním pozemků a následně prováděnými tzv. hospodářsko-technickými úpravami pozemků. Zlikvidovaly se meze, drobné remízky a zejména množství polních cest i s případnou doprovodnou zelení. Extenzivní pastviny na mělkých půdách byly vyňaty ze zemědělského půdního

fondu a zalesněny. Podíl ZPF v současné době činí 21 % rozlohy CHKO. V bilanci ZPF dosahuje orná půda okolo 70 %, travní porosty (louky a pastviny) cca 31 %. Výskyt sadů je zanedbatelný.

Velikost obhospodařovaných pozemků se od devadesátých let minulého století do dneška prakticky nezměnila. Stále převažují bloky orné půdy velké desítky hektarů. Bloky orné půdy jsou až na výjimky stále osévány monokulturou.

Osídlení, zástavba

Na památky lidového stavitelství je Moravský kras poměrně chudý, z původní zástavby se do dnešní doby zachovalo jen málo typických vesnických domů. Je zde však možno vidět staré, velmi pěkné stodoly, terasy a zídky stavěné z místního vápence. Vesnické lidové domy jsou většinou přestavěné, lze však dosud sledovat historické půdorysy vesnic i jednotlivých usedlostí. V obcích zcela převažuje funkce bydlení a k tomuto účelu byla přestavěna i většina hospodářských budov i dvorních traktů usedlostí.

Na současné vesnické zástavbě jsou patrné mnohé chyby spjaté s obdobím 50. až 80. let. Jsou to např. zemědělské stavby nevhodné jak svými hmotovými poměry (Šošůvka, Vilémovice), tak i použitým materiálem a řadová výstavba RD s plochými střechami. Samostatnou kapitolou jsou areály zemědělských družstev, které začaly vyrůstat mimo plochu intravilánu obcí od poloviny 50. let 20. století, a to bez jakékoliv vazby na dotčené sídlo (Ostrov u Macochy). Byl potlačován místní charakter obce, regionu a prostředí. Stavby jsou často velmi necitlivě osazovány do terénu bez vztahu k okolní zástavbě i krajině a postrádají regionální výraz i promyšlený konstrukční detail. Ani současná doba však není pro zachování tradiční tváře obcí příznivá. Hromadně se používají dříve neznámé materiály (plastová okna, střešní krytina), vyskytují se i naprosto nevhodné stavební techniky.

Na území Moravského krasu byl v minulosti rovněž zaznamenán živelný rozvoj individuální rekreace v chatových koloniích a v samostatně stojících rekreačních objektech. Největší chatové lokality se vyskytují v jižní části CHKO.

Nejmladší zástavbu reprezentuje převážně výstavba rodinných domů. Zásadní vliv sehrává blízkost města Brna. Nejvýraznější rozvoj rezidenčního bydlení nastal v obcích s nejkratší dojezdovou vzdáleností do krajské metropole. V Ochozi u Brna, v Babicích nad Svitavou, v Kanicích či v Březině došlo po roce 2000 ke značnému nárůstu zastavěného území – výstavbou rodinných domů. V menší míře se tento trend týká dalších obcí či sídel – Ostrova u Machochy, Sloupu, Suchdola. V menší míře – v relaci k velikosti sídla se novodobá obytná zástavba dosud rozvíjí ve Křtinách (v části sídla zasahující do CHKO), v Rudicích, v Lažánkách, ve Vilémovicích, ve Vavřinci, v Šošůvce či v Holštejně.

Doprava, průmysl

Na území CHKO Moravský kras se nevyskytuje kapacitní dopravní tah – dálnice či silnice I. třídy ani železnice. Územím prochází pouze několik silnic II. třídy. Silnice III. třídy zajišťují dopravní dostupnost většiny obcí. V turistické sezóně jsou enormně využívány slepé silnice ke Skalnému mlýnu a k parkovišti u propasti Macocha.

Největší centra průmyslové výroby zdejší oblasti jsou umístěna po okrajích a za hranicemi CHKO. Podniky průmyslové výroby uvnitř území mají více charakter výrobních služeb, místního hospodářství apod. Výrazná je vazba v pohybu obyvatel z řešeného území za prací do těchto center (Brno, Blansko, Adamov, Boskovice, Rájec-Jestřebí).

A.3.7 Krajinné typy

Na území CHKO lze vymezit 10 krajinných typů (průnik 3 rámcových typů krajiny; LÖW & spol., s.r.o, 2011). Naprostou většinu území CHKO Moravský kras tvoří vzácné typy krasových krajin (3M12, 5M12, 3L12, 5L12) a krajin zaříznutých údolí (3L15, 5L15)

3M12 – vrcholně středověká lesozemědělská krajina vápencového krasu

Objevuje se v jednom rozsáhlém celku v severní části řešeného území. Jedná se o vůdčí a charakteristických typ krajin řešeného území. Segment zahrnuje převážně zemědělsky využívané plošiny s řadou závrťů a ponorů i postupně se zahlubující, převážně zalesněná suchá údolí s množstvím jeskyní, vápencových skalisek a ponorů. Sídla ležící v segmentu jsou návesního typu a pojí se s traťovou a dělenou úsekovou plužinou.

5M12 – pozdně středověká lesozemědělská krajina vápencového krasu

V řešeném území se typ vyskytuje v jednom segmentu ve střední části. Segment zahrnuje zemědělsky využívané plošiny s řadou závrťů i menší, postupně se zahlubující suchá údolí s jeskyněmi, ponory a lesozemědělským využitím. U sídel převažují znaky pozdně středověkých krajin. Jedná se o okrouhlíci s paprscitou plužinou (Rudice), silniční lánovou ves se záhumenicovou plužinou (Vilémovice) a netypicky i návesní ves (Lažánky) s malými záhumenicemi a dělenou úsekovou plužinou.

3L12 – vrcholně středověká lesní krajina vápencového krasu

V řešeném území se jedná o jeden rozsáhlý segment dominující jeho jižní části. Pro něj jsou typické zalesněné plošiny s menšími údolími, závrty, ponory i jeskyněmi a částečně i výrazná zaříznutá údolí (Říčky a částečně i Křtinského potoka) s množstvím jeskyní, vápencových skalisek, ponorů a vyvěraček. Údolí Říčky patří k místům s nejlépe vyvinutými znaky krasových krajin. V dominantně zalesněném území se objevují jen malé segmenty zemědělských ploch. Zdaleka největším je traťová a částečně i dělená úseková plužina návesní vsi Babice ležící na hranici řešeného území.

5L12 – pozdně středověká lesní krajina vápencového krasu

Nachází se v jednom rozsáhlém segmentu ve střední části CHKO Moravský kras. Jedná se o vůdčí a charakteristických typ krajin řešeného území. Území je tvořeno dvěma nejmohutnějšími krasovými údolími (Punkvy a Křtinského potoka) místy charakteru krasových kaňonů a krasovými (místy dosti zvláňými) plošinami. V segmentu (zejména v údolích) se nachází množství typických znaků krasových krajin: závrťů, jeskyní, vyvěraček, propadání, vápencových skalisek, škrapových polí, propastí atd. V celém segmentu dominují lesní porosty. Území nebylo osazeno žádnou vesnicí, až

druhotně se do prostoru rozšířila zástavba Lažánek. Na povrchu tekoucí vodní toky byly již v minulosti využívány k pohonu řady vodních mlýnů, pil a hamrů. V jejich blízkosti byly situovány i železné hutě.

3L15 – vrcholně středověká lesní krajina zaříznutých údolí a 5L15 – pozdně středověká lesní krajina zaříznutých údolí

Jedná se o několik menších segmentů na západním a jižním okraji řešeného území. Největšími jsou dolní části zaříznutých údolí Punkvy a Křtinského potoka (poté co opouštějí vápencové horniny). Charakteristickým znakem těchto typů je mohutné zaříznuté údolí se strmými, často skalnatými srázy a úzkou údolní nivou. Od okolního území jsou ohraničeny výraznou terénní hranou. Všechny segmenty pokrývají lesní porosty. Žádný z nich nebyl osazen vesnicí a významněji zemědělsky využíván (což je také důvod, proč se v sídelní charakteristice neliší a jsou tedy popsány společně). Energie vodních toků však byla v minulosti hojně využívána k pohonu vodních mlýnů, pil a hamrů. Údolní niva Punkvy byla později částečně zastavěna továrními objekty.

3M2 – vrcholně středověká lesozemědělská krajina členitých pahorkatin a vrchovin Hercynika

Objevuje se ve třech segmentech na okrajích řešeného území (na JZ v okolí Ochozu a Kanic, na SZ okraji u Vavřince, Petrovic a Žďáru a na V okraji u Jedovnic). Pro typ je v řešeném území charakteristický mírně zvláňný reliéf s mozaikou lesních a zemědělských ploch. Sídla (vždy ležící na hranici řešeného území) náleží k různým typům (návesní vsi, silnicovky a návesní silnicovky) a pojí se nejčastěji s traťovou a méně i s úsekovou a dělenou úsekovou plužinou.

5M2 – pozdně středověká lesozemědělská krajina členitých pahorkatin a vrchovin Hercynika

Nachází se ve třech malých segmentech na okrajích řešeného území (V od Vilémovic a Ostrova u Macochy a okraj plužiny Olomoučan). Jedná se o převážně velkoplošnější mozaiku lesních a zemědělských ploch v mírně zvláňném reliéfu (pouze jižně od Ostrova v prostoru Krasovského údolí je reliéf členitější). Ve vymezených segmentech neleží žádné sídlo.

3L2 – vrcholně středověká lesní krajina členitých pahorkatin a vrchovin Hercynika

Krajinný typ se nachází ve třech malých segmentech na východním okraji řešeného území. Reliéf je ve všech částech mírně zvláňný. Jedná se o části plužin charakteru dělených úseků, tratí a částečně i paprscitých záhumenic, náležejících k Březině, Habrůvce a Křtinám. Březina má charakter široké silnicovky, Habrůvka je návesní vsí, na niž se však netypicky (zřejmě druhotně) váží paprscité záhumenice.

5L2 – pozdně středověká lesní krajina členitých pahorkatin a vrchovin Hercynika

Typ v řešeném území nalezneme ve třech segmentech a vždy pouze na jeho okrajích (největší leží u Těchova a Nových Dvorů, malé pak SV od Habrůvky a JV od Rudice). Ve všech částech nalezneme mírně zvláňný reliéf. Ve využití území převažují lesní porosty s menšími enklávami plužin Těchova a Nových Dvorů. Těchov je silniční vsí (původně hromadně silniční vískou) s úsekovou a dělenou úsekovou plužinou a Nové Dvory byly panský dvůr s dominikální plužinou, později doplněný o obytné objekty hromadného silničního typu.

CHKO Moravský kras

Preventivní hodnocení krajinného rázu území

B. Prostorová a charakterová diferenciace území

B.1 Úvod

V souladu s metodickými pokyny byla již v přechozí studii (LÖW & spol., s r.o., 2011) pro CHKO Moravský kras provedena prostorová a charakterová diferenciacie území. Dvouúrovňově pojatá diferenciacie člení území na **oblasti krajinného rázu** – OKR (vyšší jednotka; přibližný ekvivalent základního krajinného celku), a na **místa krajinného rázu** – MKR (nižší jednotka; ekvivalent krajinného prostoru).

Navazující krok poté představuje **delimitace území** z hlediska ochrany krajinného rázu, kdy jednotlivá vymezená místa krajinného rázu jsou zařazena do tří stupňů – pásem ochrany. Nezbytnou součástí delimitace území je také stanovení podmínek ochrany či možností využívání území v daných MKR ve všech pásmech ochrany. Blíže je tato problematika specifikována v příslušné dílčí kapitole.

Oblastí krajinného rázu je označována ta část zemského povrchu, kde lze sledovat jednotu přírodních či kulturně-historických jevů, které tak mohou tvořit charakteristické znaky či rysy území. Odhalení těchto znaků pak může být vodítkem nejen pro definici oblastí krajinného rázu, ale také k možné (subjektivní) regionalizaci území dle výše uvedených skupin kritérií a tedy nalezení odlišností mezi jednotlivými oblastmi krajinného rázu. Kritérii pro vymezení oblastí krajinného rázu mohou být aspekty fyzickogeografické (morfologie území, vegetační kryt či kombinace těchto a jiných složek – např. lesnatá rybníční krajina), či kulturně-historické (etnografie, historie, hospodářské zaměření, urbanizace či výskyt většího sídla a jeho spádovost aj.). Důležitý aspekt definice oblastí krajinného rázu spočívá v možnosti nalézt širší kulturně-historické souvislosti, které mohou být determinantami podoby území a jeho rázu.

Členění území na oblasti krajinného rázu i místa krajinného rázu, včetně popisu (kapitoly B.2 a a B.3) je převzato z předchozí studie. Oblasti krajinného rázu (OKR) jsou soubory míst krajinného rázu, které vymezují společné prostorové rámce dané základními tvary georeliéfu. Jako každý krajinný celek jsou charakterizovány svým ohraničením, singularitami a matricí.

Matrice na této úrovni je nutno chápat jako rámcové krajinné typy, které jsou pro řešené území charakterizovány v kapitola A.3.7. Matrice je dána průnikem tří souborů charakteristik krajin – rámcových sídelních typů, rámcových typů využití území a rámcových typů georeliéfu. Rámcové typy osídlení v sobě zároveň integrují vývoj osídlení, historické typy sídel a jejich plužin, archetypy lidových domů, klimatické charakteristiky a biogeografické jednotky. Rámcové typy využití území popisují strukturu aktuálního stavu využívání území. Rámcové typy georeliéfu popisují jeho relativní členitost a výjimečnost v rámci ČR.

Singularity svým významem přesahují hranice jednotlivých míst KR a mohou být důležitou charakteristikou hned několika z nich. Nemusejí v nich ani přímo ležet ani s nimi bezprostředně sousedit. Takovéto singularity jsou ojedinělé a mají regionální význam.

Ohraničení krajinných celků na této úrovni (OKR) je dáno vůdčími tvary georeliéfu. Vede po ohraničení míst krajinného rázu a identifikuje tak jejich zvýšený význam pro základní rámcové členění krajiny v regionálním měřítku.

Popis OKR v následující kapitole je velmi stručný, neboť základní a rozhodující úrovni pro ochranu krajinného rázu jsou dle názoru definovatele míst KR (v předchozí studii), z nichž se jednotlivé OKR skládají.

Na území CHKO Moravský kras bylo v předchozí studii vymezeno 5 níže uvedených oblastí krajinného rázu (viz obr. č. B.1):

OKR A – Moravské krasové plošiny

OKR B – Povodí Křtinského potoka

OKR C – Říčská údolí

OKR D – Údolí Svitavy

OKR E – Brněnská kotlina

Místo krajinného rázu (MKR) reprezentuje nižší jednotku území vymezenou typicky již na základě vizuálních vlastností, jedná se o svěbytný vizuálně zcela či téměř souvislý prostor, v němž lze plošně sledovat základní charakteristiky či znaky krajinného rázu. Typické ohraničení míst krajinného rázu tvoří pohledové bariéry – térenní horizonty či lesní okraje (přechody lesní a jiného typu krajiny). Místem krajinného rázu však může být i zcela specifická část území vymezená na základě jiného než vizuálního hlediska – např. významná elevace, souvisle urbanizované území nebo zcela specifický prostor s mimořádným kulturně-historickým významem či atypickým využitím.

Na území CHKO bylo v předchozí studii vymezeno celkem 19 míst krajinného rázu, jejichž výčet, zařazení do oblastí krajinného rázu a zařazení do odstupňovaného pásma ochrany krajinného rázu je uvedeno v kapitole B.3.

B.2 Rámcový popis oblastí krajinného rázu

OKR A – Moravské krasové plošiny

Základní charakteristika (části OKR zasahující do CHKO):

Ohraničení: Típeček-Pokojná-Podvrší-Bučí- Skalky-Kojál-Malina-Proklest

Matrice (krajinný typ; viz kap. A.3.7): 3M12, 5M12, 5L12, 5M2, 3M2, 5L2

Singularity - póly: Macocha-Punkevní jeskyně, Balcarka, Sloup s chrámem a Sloupsko-šošuvskými jeskyněmi, kostel v Lipovci, Šošůvka-Helišova skála, Kojál, Jedovnice s Olšovcem

- osy: Punkva-Pustý žleb, Bílá voda- Suchý žleb

OKR B – Povodí Křtinského potoka

Základní charakteristika (části OKR zasahující do CHKO):

Ohraničení: Típeček-Pokojná-Vyškvůvka-Nad Střelčím-Stádlá-Vysoká-Proklest

Matrice (krajinný typ; viz kap. A.3.7): 3L12, 5L12, 3L15, 3M2, 5L2, 3L2

Singularity - póly: poutní areál ve Křtinách, Býčí skála

- osy: údolí Křtinského potoka

OKR C – Říčská údolí

Základní charakteristika (části OKR zasahující do CHKO):

Ohraničení: Baba-Vysoká-Proklest-Červený vrch-Mokerský les-Zadní Hády-Příhon

Matrice (krajinný typ; viz kap. A.3.7): 3L12, 3L2, 3M2, 5L2

Singularity - póly: hřbet Červeného vrchu

- osy: údolí Říčky

OKR D – Údolí Svitavy

Základní charakteristika (části OKR zasahující do CHKO):

Ohraničení: Vyškvůvka - Nad Střelčím – Stádlá – Baba – Příhon - Zadní Hády – Hády - Útěchoský hřbet

Matrice (krajinný typ; viz kap. A.3.7): 3L12, 3L15, 3L2, 3M2

Singularity - póly: Hády, jádro Bílovic s kostelem, Adamov

- osy: údolí Svitavy

OKR E – Brněnská kotlina

Základní charakteristika (části OKR zasahující do CHKO):

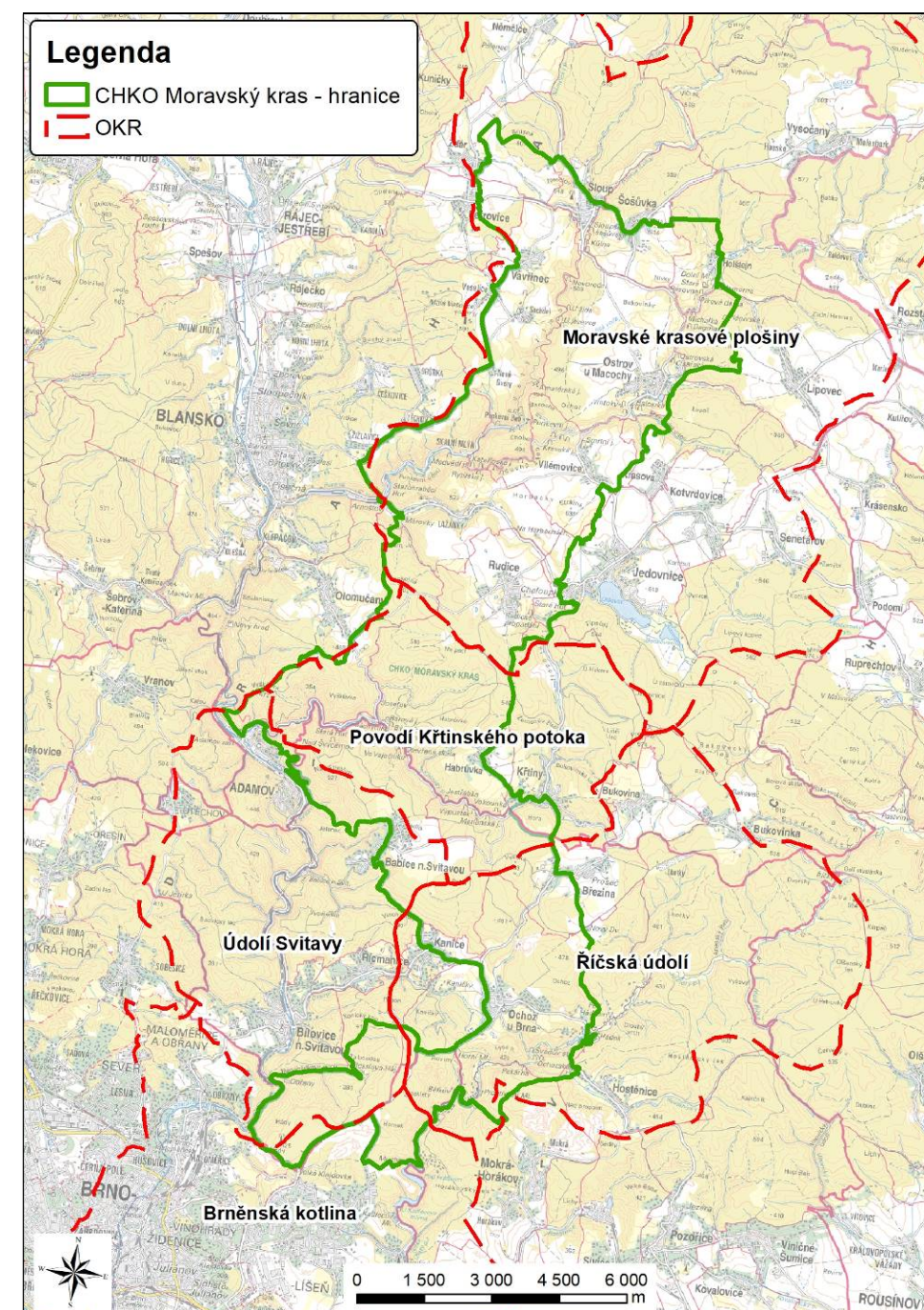
Ohraničení: Hády – Hradiště – Strom - Husovický kopec – Špilberk - Červený kopec – Rovný - Pracký kopec - Horákovský les

Matrice (krajinný typ; viz kap. A.3.7): 3L12, 3L15, 3U2, 2U1, 2U4, 2U11, 2Z4

Singularity - póly: Hády, Špilberk, Petrov, historické centrum Brna, Pracký kopec-radar

- osy: tok Svitavy a Svratky, hlavní V-Z a S-J dopravní koridory

obr. č. B. 1: CHKO Moravský kras – oblasti krajinného rázu

B.3 Charakteristika míst krajinného rázu a delimitace pásem ochrany krajinného rázu

V následující tabulce je uveden výčet všech míst krajinného rázu, definovaných v předchozí studii, včetně zařazení do oblasti krajinného rázu. V tabulce je rovněž uvedeno zařazení každého MKR do pásma odstupňované ochrany krajinného rázu – jejich části zasahující do CHKO. V souladu s metodickým listem AOPK (8.6) se jedná o následující pásma ochrany:

Pásma A – přísné ochrany krajinného rázu

Pásma B – zpřísněné ochrany krajinného rázu

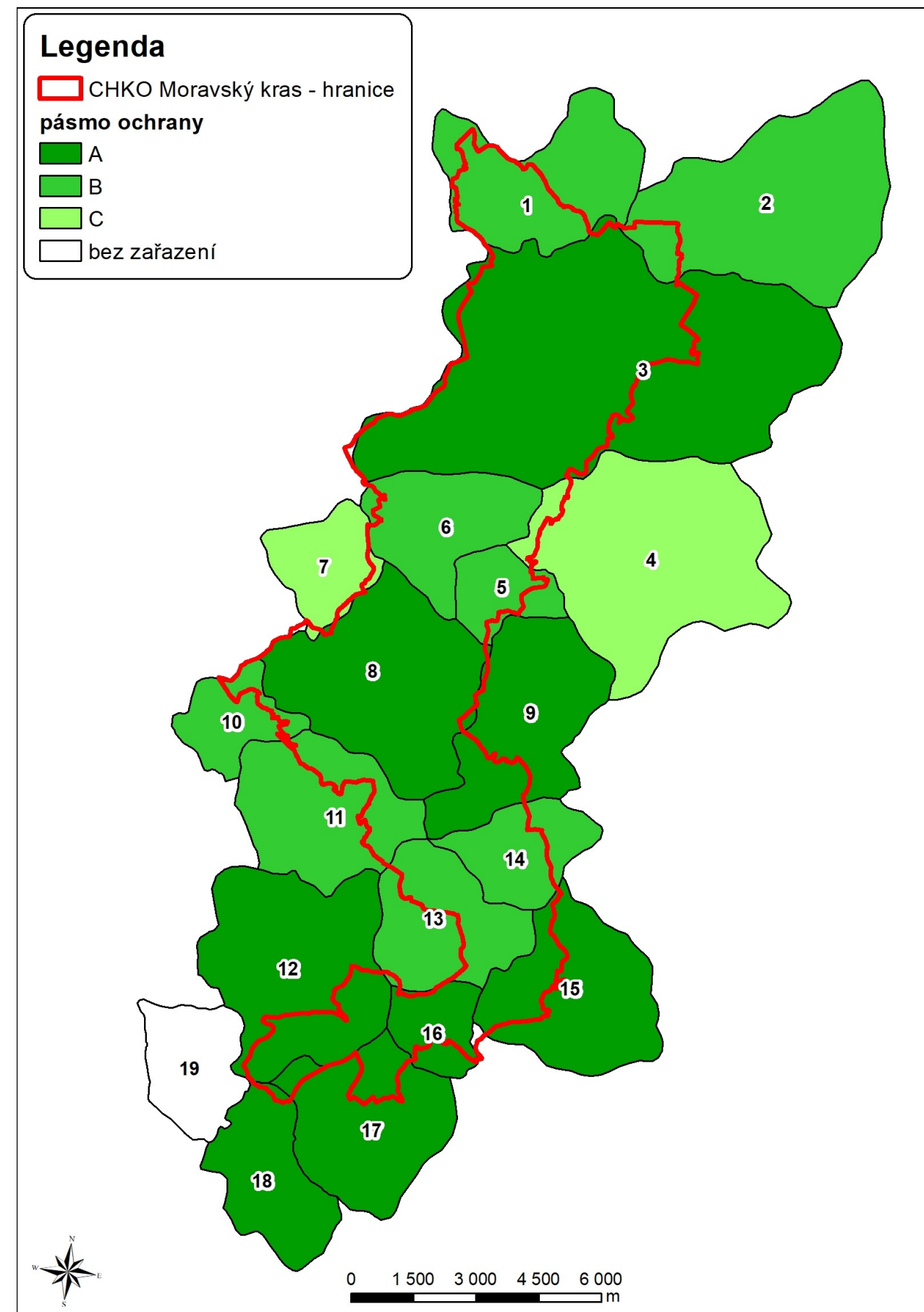
Pásma C – běžné ochrany krajinného rázu

tab. č. B.1: Delimitace pásem ochrany krajinného rázu v MKR v CHKO Moravský kras

OKR A – Moravské krasové plošiny		Pásma ochrany		
1	Sloupská údolí	A	B	C
2	Údolí Bílé vody	A	B	C
3	Suchdolské krasové plošiny	A	B	C
4	Jedovnická kotlina	A	B	C
5	Rudické propadání	A	B	C
6	Rudická plošina	A	B	C
OKR B – Povodí Křtinského potoka		Pásma ochrany		
8	Josefovské údolí	A	B	C
9	Křtinské údolí	A	B	C
OKR C – Říčská údolí		Pásma ochrany		
13	Ochozsko-Kanická kotlina	A	B	C
14	Údolí Březiny	A	B	C
15	Hostěnické údolí Říčky	A	B	C
16	Chocholské údolí Říčky	A	B	C
OKR D – Údolí Svitavy		Pásma ochrany		
10	Adamovské údolí Svitavy	A	B	C
11	Babické údolí Svitavy	A	B	C
12	Bílovická údolí Svitavy	A	B	C
OKR E – Brněnská koltina		Pásma ochrany		
17	Líšeňská údolí Říčky	A	B	C
18	Vinohradská pláň	A	B	C
19	Maloměřické údolí Svitavy	nezařazeno		
vně OKR		Pásma ochrany		
7	Olomučanské údolí	A	B	C

Delimitace je provedena pro části MKR nacházející se v CHKO (pozn.)

obr. č. B. 2: CHKO Moravský kras – delimitace pásem ochrany krajinného rázu v MKR

Následující popis míst krajinného rázu (MKR) obsahuje vždy jejich základní charakteristiku, popis krajinného ohraničení, krajinných matric a singularit (póly a osy) a rámcové doporučení pro zachování krajinného rázu v daném MKR.

Z celkově 19 vymezených míst krajinného rázu lze za jádrové považovat pouze několik z nich, neboť jejich převážná část leží mimo území CHKO. Pokud některé MKR zasahuje do území CHKO jen zanedbatelnou částí, není zvlášť popisováno. Jedná se zejména o úseky ohraničení, jejichž vymezení i ochrana vyplývá z popisu sousedících krajinných celků, a proto je není třeba uvádět. Vymezená místa krajinného rázu Olomučanské údolí (7) a Maloměřické údolí Svitavy (19) pak leží v celém rozsahu vně hranice CHKO (viz obr. č. B. 61). Popis MKR níže v textu je převzat z předchozí studie LÖW & spol., s r.o., 2011).

MKR 1 – Sloupská údolí (pásmo A ochrany krajinného rázu)

Charakteristika:

Krajinný celek je tvořen rozšířeným údolím Luhy (Sloupský potok, Punkva) u Sloupu a vějířem údolí jejich přítoků, nad které se zvedají táhlé, převážně lesnaté hřbety. Jihozápadní část (území CHKO) patří k vrcholně středověkým, lesozemědělským krasovým krajinám, na kterou od SV navazuje pozdně středověká lesní krajina členitých pahorkatin až vrchovin Hercynika. MKR se tedy rozprostírá na severní hranici výjimečné krajiny vápencového krasu. Sídlní struktura je tvořena původně návesními vsemi (Petrovice, Sloup) a návesní silnicovkou (Žďár) s navazující dělenou úsekovou, příp. traťovou plužinou, dnes vesměs scelenou. Zatímco se Sloup nachází na ploché nivě před propadáním Luhy, Žďár a Petrovice zaujímají plochá temena zvedajícího se brněnského masivu.

Ohraničení:

Veduty tvoří zejména svahy vrchů a hřbetů Kněží hora, Trhůvka, Brusná, Bučí, Proklest, Helišova skála a jejího bočního JZ vrcholu (Bradiny) nad jeskyní Kůlna. MKR se pohledově otevírá v osách údolí vodních toků, zejména jižním směrem k Pustému žlebu.

Matrice:

Lesozemědělská krajina s roztroušenými vesnickými sídly, jejichž urbanistická struktura je poměrně dobře zachována, kromě zástavby Sloupu, do které více vstoupily i novodobé struktury městského charakteru. Přestože místy zemědělské bezlesí zarostlo lesem, většina plužiny navazující na stávající sídla si zachovala svoji rozlohu, její členění však bylo setřeno, částečně se zachovalo na svazích Bradiny. Plužinu dnes tvoří převážně scelené bloky travních porostů a orné půdy, místy prostoupené lesními remízky či křovinami. Převážně smrkové lesní porosty zaujímají temena převýšených vrcholů, a to zejména na SV.

Textury zemědělských matric jsou světlé, v centrech plužin tvoří zástavba a navazující zeleň tmavě zrnité textury. Matrice chatové kolonie je mimo řešené území. Výrazná je matrice krasových údolí v prostoru obnažených vápencových stěn a jeskynních portálů jižně od Sloupu. Tmavé jsou matrice lesních porostů, křovin a částečně i lesozemědělské mozaiky.

Póly:

Rozhodujícími póly jsou portál Sloupskou-šošůvských jeskyní, okolní krasové útvary (zejména Hřebenáč, Otec, matka, syn, Evropa a Indie) a jeskyně Kůlna. Výrazným kulturním pólem je městyš Sloup s dominantním kostelem P. Marie Bolestné. Pohledově se uplatňuje sevřená zástavba Žďáru na plochem temeni, částečně i Šošůvky. Od jihu poměrně výrazná Helišova skála s vysílačem není pro toto MKR nijak dominantní. Pólem mimo CHKO je vrch Bučí s tmavou lesní matricí.

Osy:

Hlavní osy tvoří toky Žďárné a zejména Luhy, která se postupně propadá a zcela mizí u Starých hor.

Podmínky ochrany KR a doporučení v MKR 1 (pro část v CHKO):

- U pohledově exponované zástavby Šošůvky dbát na zachování jejich soustředěného charakteru a celkové siluety.
- U Sloupu podporovat kompaktní charakter zástavby a nevystupovat se zástavbou na svahy údolí. Udržet prostorový odstup jakékoli zástavby od krajinných pólů – portálů jeskyní.
- Při pozemkových úpravách a obhospodařování zemědělské půdy alespoň rámcově respektovat členění původních plužin.
- Stavby a výraznější terénní úpravy mimo intravilán sídel připustit jen výjimečně a pouze pro účely ochrany přírody či zemědělství – při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů; neumísťovat tyto stavby do pohledově exponovaných míst.
- Lesy udržovat v současném rozloze a nepřipouštět plošně významnější zarůstání zemědělského bezlesí, zejména západně od Sloupu. Zvyšovat podíl původních dřevin na úkor převažujících smrkových monokultur. Eliminovat výskyt nežádoucí vegetace a změnu využití půdy, rozšiřovat či obnovovat tradiční krajinné prvky (doprovody cest), zachovat členitost lesních okrajů.
- Nové cesty ve volné krajině řešit citlivým způsobem vzhledem k terénu, cenným biotopům a stávající zeleni; ve volné krajině preferovat nezpevněný povrch a provádět doprovodnou výsadbu stanovištně vhodných dřevin. Nové cesty pro přístup ke stávajícím stavbám ve volné krajině řešit pouze v odůvodněných případech a citlivým způsobem (terénní úpravy, povrch, biotopy, doprovodné výsadby).
- Drobná opatření a stavby ve volné krajině, které by byly realizovány z důvodů zlepšování podmínek využití území pro účely rekreace a cestovního ruchu lze výjimečně připustit ve stávajících turistických cestách či cyklotrasách při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů.

obr. č. B. 3: Pohled od Vavřince (hřbitova) k severu; v pozadí vrch Brusná

MKR 2 – Údolí Bílé vody (*pásmo A ochrany krajinného rázu*)

Charakteristika:

Členitý krajinný celek je tvořen soustavou lesnatých údolí, napojujících se na hlavní údolí Bílé vody. Jedná se převážně o vrcholně středověkou, lesní krajinu členitých pahorkatin a vrchovin Hercynika. Holštejn byl původně panský dvůr s hromadnou silniční vsí s dominikální plužinou. MKR leží, kromě prostoru v okolí Holštejna, mimo vlastní kras a do řešeného území zasahuje jen zcela okrajově.

Ohraničení:

Pro řešené území je důležitá veduta Helišovy skály a ohraničení mezi ní, hradem Holštejn a Předním Hatmanem. Ostatní veduty leží mimo CHKO. V prostoru Holštejna se MKR pohledově otevírá do řešeného území, tj. směrem k J až JZ.

Matrice:

Převažuje lesní krajina s ojedinělými vesnickými sídly. Do řešeného území zasahuje pouze část plužiny Holštejna a Šošůvky, jež je tvořena travními porosty.

Textury zemědělských matric jsou světlé, v centrech plužin tvoří zástavba a navazující zeleň tmavě zrnité textury. Výrazná je matrice krasových údolí v okolí obnažených vápencových stěn jižně od Holštejna. Tmavé jsou matrice lesních porostů.

Póly:

Pólem je Helišova skála s vysílačem obklopená zemědělskou maticí a zřícenina hradu Holštejna na výrazném vápencovém masivu. Z pólů mimo CHKO je třeba uvést alespoň Vysočany.

Osy:

Hlavní osou je údolí s tokem Bílé vody.

Podmínky ochrany KR a doporučení v MKR 2 (pro část v CHKO):

- Nenarušit dominantní postavení a vedutu Helišovy skály zástavbou, tj. nerozvíjet zástavbu směrem k ní a zachovat tak její současný odstup.
- Udržet kompaktní zástavbu Holštejna a zachovat její stávající odstup od vápencové stěny se zříceniny hradu.
- Při rozvoji zástavby dodržovat současnou strukturu zástavby, tzn. vesnickou sevřenou a rozvolněnou a respektovat daný urbanistický typ.
- Lesy udržovat v současném zastoupení a podporovat listnaté dřeviny. Eliminovat výskyt nežádoucí vegetace a změnu využití půdy, rozšiřovat či obnovovat tradiční krajinné prvky (doprovody cest), zachovat členitost lesních okrajů.
- Závrtý JZ od Holštejna udržovat v bezlesém stavu.
- Při pozemkových úpravách a obhospodařování zemědělské půdy alespoň rámcově respektovat členění původních plužin.
- Stavby a výraznější terénní úpravy mimo intravilán sídel připustit jen výjimečně a pouze pro účely ochrany přírody či zemědělství – při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů; neumísťovat tyto stavby do pohledově exponovaných míst.

- Nové cesty ve volné krajině řešit citlivým způsobem vzhledem k terénu, cenným biotopům a stávající zeleni; ve volné krajině preferovat nezpevněný povrch a provádět doprovodnou výsadbu stanovištně vhodných dřevin. Nové cesty pro přístup ke stávajícím stavbám ve volné krajině řešit pouze v odůvodněných případech a citlivým způsobem (terénní úpravy, povrch, biotopy, doprovodné výsadby).
- Drobná opatření a stavby ve volné krajině, které by byly realizovány z důvodů zlepšování podmínek využití území pro účely rekreace a cestovního ruchu lze výjimečně připustit ve stávajících turistických cestách či cyklotrasách při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů.

MKR 3 – Suchdolské krasové plošiny (*pásmo A ochrany krajinného rázu*)

Charakteristika:

V nadhledech krajinný celek připomíná širokou pánev, jejímž dnem je Ostrovská plošina. Ve skutečnosti ji však tvoří tři úrovně – nejnižší úrovní jsou pohledově skrytá krasová údolí (Suchý a Pustý žleb), která se hluboce zařezávají do střední úrovně krasových plošin, rámovaných táhlými, převážně lesnatými hřbety brněnského masivu – nejvyšší úroveň. Střední jádrová část (území CHKO) náleží k vrcholně až pozdně středověkým krasovým krajinám s lesozemědělským využitím, přecházejícím v prostoru žlebů do krajin lesních. Ze Z a zejména V ji lemují pozdně středověké lesozemědělské až lesní krajiny členitých pahorkatin až vrchovin Hercynika. Sídlní strukturu v řešeném území tvoří převážně návesní vsi (Ostrov, Šošůvka, Vavřinec, Veselice, částečně i Suchdol) s navazující traťovou, případně dělenou úsekovou plužinou. Výjimkami jsou hromadná silniční ves Těchov s dělenou úsekovou, silniční lánová ves Vilémovice se záhumenicovou plužinou a původně panský dvůr Nové Dvory s plužinou dominikální. Sídla v CHKO jsou lokalizována především na okrajích krasových plošin, vsi mimo řešené území zaujímají plochá temena brněnského masivu. MKR tvořené ve střední části výjimečnou krasovou krajinou, kterou obklopuje běžná krajina české vysočiny, je klíčovým prostorem celého Moravského krasu.

Ohraničení:

Veduty tvoří zejména svahy táhlého hřbetu od Těchlova přes Podvrší až po Veselice a Vavřinec, dále výrazného masivu Helišovy skály a svahy Plánivy a Kojálu. MKR se pohledově otevírá zejména na SZ směrem ke Sloupu.

Matrice:

Lesozemědělská krajina s roztroušenými vesnickými sídly, jejichž celková urbanistická struktura je poměrně dobře až průměrně zachována. Do zástavby Šošůvky, Vavřince a zejména Ostrova významněji vstoupily novodobé struktury. Přestože místy zemědělské bezlesí zarostlo lesem, většina plužiny navazující na stávající sídla si zachovala svoji rozlohu, její členění však bylo zcela setřeno. Plužinu dnes tvoří převážně scelené bloky travních porostů a orné půdy, místy prostoupené menšími remízky. Převážně smrkové lesní porosty zaujímají převyšované hřbety, v zaříznutých žlebech roste zastoupení původních, zejména listnatých dřevin, které v jejich JZ části zcela dominují. Místy se vyskytují rozsáhlejší porosty křovin. V území se nachází několik bývalých lomů. V zaříznutém Punkevském údolí se nachází středně velká umělá vodní nádrž – Jakubovo jezero. Bizarní je výskyt městské matrice manipulačních ploch v jinak přírodních maticích – parkoviště u Skalního mlýna a zejména u Macochy.

Textury zemědělských matric vodních ploch a matrice povrchové těžby jsou světlé, v centrech plužin tvoří zástavba a navazující zeleň tmavě zrnité textury. Tmavší jsou matrice lesních porostů, lesozemědělské mozaiky a křovin. Výrazná matrice krasových údolí s vápencovými stěnami a jeskynnými portály je pohledově skryta v zaříznutých žlebech. V jejich prostoru je však značně dominantní a vytváří zde rozhodující charakteristické znaky krasové oblasti.

Póly:

Rozhodujícím pólem je propast Macocha a navazující Punkevní jeskyně. Dalšími přírodními póly jsou jeskyně Balcarka a Kateřinská, dále propadání Bílé vody v Rasovně a vypreparovaný ostroh Na Brdě. Výrazným pólem je Helišova skála s vysílačem, zvýrazněná lomovou stěnou, obklopená matricí zemědělských travníků. Kulturními póly jsou městys Ostrov s kostelem sv. M. Magdalény a bývalým větrným mlýnem, vesnická zástavba Vavřince, Veselice a Šošůvky na exponovaném sedle s kaplí sv. Václava a Anežky České a také s pohledově rušivým areálem zemědělského družstva. Historický pólem je zřícenina hradu Blansek. Za póly lze považovat i bývalé vápenky s komíny v lomech Malá a Velká Dohoda. Mimo řešené území leží lesnatý vrch Podvrší s rozhlednou, kostel Narození P. Marie v Lipovci, kde se bohužel pohledově uplatňují i zemědělské objekty, a také nejdominantnější pól širokého okolí vysoký vysílač Kojál na stejnojmenném plochem temeni.

Osy:

Hlavní osy tvoří hluboce zařezaná údolí Suchého a Pustého žlebu.

Podmínky ochrany KR a doporučení v MKR 3 (pro část v CHKO):

- U pohledově exponovaných vsí Veselice, Vavřince a zejména Šošůvka dbát na zachování jejich soustředěného charakteru a celkové siluety. U Vavřince by bylo vhodné pohledově scelit zástavbu řadovek s plochými střechami s okolní zástavbou (sedlové nadstavby).
- I při rozvoji zástavby ostatních sídel dodržovat vesnickou strukturu zástavby – sevřenou či rozvolněnou a respektovat daný urbanistický typ a tradiční tvarosloví. Rozhodně nepokračovat v rozšiřování kobercové zástavby.
- V Ostrově podporovat kompaktní charakter zástavby a udržet stávající prostorový odstup jakékoli zástavby od prostoru jeskyně Balcarka.
- Zachovat rozsah zastavěného území v Punkevním údolí; plošně nerozšiřovat výrobní zástavbu ve spodní části (Starohrabčící huť; nezvyšovat ubytovací kapacity v lokalitě Skalní Mlýn a u propasti Machocha.
- Zejména vizuálně exponované zemědělské či výrobní areály v Šošůvce, Ostrově a Žďáru pohledově izolovat zelení.
- Při pozemkových úpravách a obhospodařování zemědělské půdy alespoň rámcově respektovat členění původních plužin. Nepřipustit jejich plošně významnější zarůstání křovinami, zejména je-li jejich historická struktura alespoň částečně zachována.
- Udržovat travní porosty především v Suchém žlebu mezi Vilémovicemi a Ostrovem, včetně travníků charakteru stepních lad.
- Pokračovat v zatravnění pozemků nad jeskynnými systémy, příp. je obhospodařovat v režimu ekologického zemědělství.
- Chránit povrchové krasové jevy a alespoň část z nich udržovat v bezlesém stavu.

- Stavby a výraznější terénní úpravy mimo intravilán sídel připustit jen výjimečně a pouze pro účely ochrany přírody či zemědělství – při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů; neumísťovat tyto stavby do pohledově exponovaných míst.
- Lesy udržovat v současném rozloze a podporovat přirozenou druhovou skladbu lesních porostů, zejména v prostoru krasových žlebů. Smrkové monokultury postupně přeměňovat na smíšené lesy. Eliminovat výskyt nežádoucí vegetace a změnu využití půdy, rozšiřovat či obnovovat tradiční krajinné prvky (doprovody cest), zachovat členitost lesních okrajů.
- Významněji nerozšiřovat těžbu v lomu Malá Dohoda. Po ukončení činnosti odstranit obslužné objekty (bylo by vhodné zachovat pouze jádro a komín vápenky) a většinu vytěženého prostoru ponechat samovolným sukcesním procesům. Je žádoucí, aby lom po skončení těžby neměl pravidelný tvar.
- Při případných rekonstrukcích parkovacích ploch u Skalního mlýna, Kateřinské jeskyně, Balcarky a zejména u Macochy se snažit o co největší setření znaků typických pro městská parkoviště. Použitím doprovodné zeleně a neasfaltového povrchu alespoň na části plochy (nejlépe mlatový, teraway, prorůstající dlažba, vhodné je také typem materiálu oddělit přístupovou komunikaci od vlastních stání) se tyto nezbytné infrastrukturní plochy dají daleko lépe začlenit do krajiny.
- Výhledově by bylo vhodné alespoň v některých úsecích krasových údolí Suchého (Kateřinská jeskyně – po silnici k Macošce) či Pustého žlebu (dolní stanice lanovky – hotel Broušek) odstranit asfaltovou komunikaci a nahradit ji propustným povrchem (např. mlatovým), který se daleko lépe začlení do matrice krasového žlebu. I v ostatních částech žlebů, kde je asfaltová silnice nezbytností, by bylo prospěšné snížit její dominantnost (např. méně výrazná svodidla, značení atd).
- Nové cesty ve volné krajině řešit citlivým způsobem vzhledem k terénu, cenným biotopům a stávající zeleni; ve volné krajině preferovat nezpevněný povrch a provádět doprovodnou výsadbu stanovištně vhodných dřevin. Nové cesty pro přístup ke stávajícím stavbám ve volné krajině řešit pouze v odůvodněných případech a citlivým způsobem (terénní úpravy, povrch, biotopy, doprovodné výsadby).
- Drobná opatření a stavby ve volné krajině, které by byly realizovány z důvodů zlepšování podmínek využití území pro účely rekreace a cestovního ruchu lze výjimečně připustit ve stávajících turistických cestách či cyklotrasách při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů.

obr. č. B. 4: Pohled od Vilémovic (v popředí) k severozápadu; v pozadí lesnatý vrch Podvrší

MKR 4 – Jedovnická kotlina (*pásmo A ochrany krajinného rázu*)

Charakteristika:

Krajinný celek tvoří pozvolná sníženina, v jejímž závěru se nachází město Jedovnice a přilehlé rybníky, zejména Olšovec. Rámován je táhlými lesnatými hřbety brněnského masivu. Jedná se o středověkou, lesozemědělskou až lesní krajinu členitých pahorkatin až vrchovin Hercynika. MKR leží mimo vlastní kras a do CHKO zasahuje jen zcela okrajově.

Ohraničení:

Pro řešené území je významné západní ohraničení MKR, které částečně kopíruje hranici CHKO, tj. od Jedovnic přes Strážnou, Krchůvek po Krasovou. Kromě svahů Strážné leží veduty mimo CHKO a tvoří je zejména svahy Jedlové, Maliny a Kojálu. MKR se do řešeného území pohledově otevírá na JZ, v ose údolí Jedovnického potoka.

Matrice:

Lesozemědělská až lesní krajina s vesnickými sídly a s částečně městskou zástavbou Jedovnic. Významná je soustava Jedovnických rybníků. Do řešeného území zasahuje zástavba Jedovnic pouze okrajově (ČOV a jedním domem). Výrazným prvkem je stromořadí javorů, lip a jasanů při silnici do Lažánek.

Textury matric zemědělských a vodních ploch jsou světlé, v centrech plužin tvoří zástavba a navazující zeleň tmavě zrnité textury. Tmavé jsou matrice lesních porostů.

Póly:

Všechny póly leží mimo CHKO. Z hlavních je třeba uvést alespoň město Jedovnice s kostelem sv. Petra a Pavla, pohledově exponovanou zástavbu Kotvrdovic, rybník Olšovec a vysílač Kojál.

Osy:

Osou je tok Jedovnického potoka a silnice Jedovnice – Senetářov.

Podmínky ochrany KR a doporučení v MKR 4 (pro část v CHKO):

- Zachovat stávající využití území s převahou zemědělské půdy.
- Nerozšiřovat zastavěné území Jedovnice směrem do CHKO.
- Chránit hodnotnou krajinnotvornou zeleň (stromořadí). Eliminovat výskyt nežádoucí vegetace (bránit zarůstání), rozšiřovat či obnovovat tradiční krajinné prvky (doprovody cest).
- Nové cesty ve volné krajině řešit citlivým způsobem vzhledem k terénu, cenným biotopům a stávající zeleni; ve volné krajině preferovat nepevněný povrch a provádět doprovodnou výsadbu stanovištně vhodných dřevin.

obr. č. B. 5: Pohled od Rudic k východu; v pozadí Jedovnice

MKR 5 – Rudické propadání (*pásmo A ochrany krajinného rázu*)

Charakteristika:

Poměrně malý krajinný celek navazující od východu na krasovou plošinu. Jeho střed tvoří Rudické propadání, tedy atypické, slepé údolí zakončené amfiteátre, kde se ztrácí vody Jedovnického potoka. Většina území patří k lesozemědělským, pozdně středověkým krasovým krajinám, na niž od východu navazuje běžná krajina členitých pahorkatin až vrchovin Hercynika. V MKR leží převážná část vsi Rudice, původně okrouhlice, a částečně sem zasahuje i zástavba Chaloupek, místní části Jedovnic. Velká část zástavby se významně vizuálně uplatňuje. Podél Jedovnického potoka se nacházejí jednotlivé objekty, původně zpravidla průmyslového charakteru. Výjimečná krasová krajina tvoří velkou část MKR a její typické znaky zde jsou velmi dobře vyvinuty, a proto je z hlediska ochrany krajinného rázu Moravského krasu prioritní.

Ohraničení:

Veduty tvoří zejména svahy hřbetu se zástavbou Rudic a temena Na peci, mimo řešené území pak zejména Tipečku. Pohledově se MKR značně otevírá přes snížené hřbety a údolím Jedovnického potoka směrem k SV.

Matrice:

Jedná se o lesozemědělskou krajinu s vesnickým sídlem, jehož původní historické jádro bylo pohlceno pozdější výstavbou. Také současná zástavba významně vstupuje do celkového urbanismu sídla. Přestože místy původní zemědělské bezlesí zarostlo lesem, většina plužiny navazující na stávající sídla si zachovala svoji rozlohu, její členění však bylo z velké části setřeno. Plužinu dnes tvoří převážně travní porosty a orná půda. V současnosti jsou některé zemědělské pozemky z důvodu ochrany jeskynních systémů zatravněny. Mnohé těžební jámy po historickém dobývání rud jsou zatopeny. Zejména v zaříznutých údolích převažují listnaté lesní porosty, které na temenech přecházejí ve smíšené.

Textury zemědělských matric a vodních ploch jsou světlé, v centrech plužin tvoří zástavba a navazující zeleň tmavě zrnité textury. Tmavé jsou matrice lesních porostů. Výrazná matrice krasových údolí s vápencovými stěnami i vypreparovanými, samostatně stojícími skalami je převážně skryta v údolích. Pro amfiteátru vlastního propadání je však zcela rozhodující.

Póly:

Oblé vrcholy nejsou příliš výrazné, a proto netvoří krajinné póly. Významným přírodním pólem je Rudické propadání Jedovnického potoka a okolní vypreparované vápencové masivy. Kulturní pól tvoří pohledově exponovaná zástavba Rudic včetně bývalého větrného mlýnu a moderní kaple sv. Barbory.

Osy:

Specifickou osou je tok Jedovnického potoka, který se znenadání propadá do podzemí ve slepém údolí.

Podmínky ochrany KR a doporučení v MKR 5 (pro část v CHKO):

Doporučení:

- Se zástavbou Rudic nepokračovat za exponované temeno do prostoru Rudické plošiny (okolí Rudické vyhlídky). Posilovat kompaktní charakter zástavby a nepřipustit kobercové zastavění ploch západně od sídla.
- Stavby a výraznější terénní úpravy mimo intravilán sídel připustit jen výjimečně a pouze pro účely ochrany přírody či zemědělství – při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů; neumisťovat tyto stavby do pohledově exponovaných míst.
- Při pozemkových úpravách a obhospodařování zemědělské půdy alespoň rámcově respektovat historické členění plužin. Nepřipustit jejich plošně významnější zarůstání křovinami, zejména je-li jejich historická struktura alespoň částečně zachována.
- Pokusit se udržet maloplošné formy hospodaření J od Rudice a J až JZ od Chaloupek.
- Lesy udržovat v současné rozloze a podporovat přirozenou druhovou skladbu lesních porostů. Omezovat pěstování smrkových monokultur. Eliminovat výskyt nežádoucí vegetace a změnu využití půdy, rozšiřovat či obnovovat tradiční krajinné prvky (doprovody cest), zachovat členitost lesních okrajů.
- Nové cesty ve volné krajině řešit citlivým způsobem vzhledem k terénu, cenným biotopům a stávající zeleni; ve volné krajině preferovat neznepevněný povrch a provádět doprovodnou výsadbu stanovištně vhodných dřevin. Nové cesty pro přístup ke stávajícím stavbám ve volné krajině řešit pouze v odůvodněných případech a citlivým způsobem (terénní úpravy, povrch, biotopy, doprovodné výsadby).
- Drobná opatření a stavby ve volné krajině, které by byly realizovány z důvodů zlepšování podmínek využití území pro účely rekreace a cestovního ruchu lze výjimečně připustit ve stávajících turistických cestách či cyklotrasách při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů.

MKR 6 – Rudická plošina (pásmo A ochrany krajinného rázu)

Charakteristika:

Jádrem nevelkého krajinného celku je mírně zvlněná Rudická plošina, do které se postupně zařezávají krasová údolí Floriánku a především Lažáneckého žlebu, který ji odděluje od krasové plošiny Harbechy. Vymezen je v nadhledech nevýraznými hřbety – pozůstatky horních úrovní sedimentárních hornin. Celé MKR náleží k pozdně středověkým krasovým krajinám, jejíž jádro tvoří lesozemědělská krajina, přecházející na JZ v prostoru žlebů do krajin lesních. V MKR leží pouze ves Lažánky, původně návesní ves s dělenou úsekovou plužinou. Zástavba Rudic dosahuje pouze na ohraničení MKR, ovšem její původně paprscitá plužina leží v jeho centru. Na plošině Harbechy pak ležel panský dvůr

s dominikální plužinou. Zatímco Lažánky leží pohledově skryty v zaříznutém údolí, hraniční zástavba Rudic na plošině se významně vizuálně uplatňuje. Celé MKR se rozprostírá ve výjimečné krasové krajině, a proto je z hlediska ochrany krajinného rázu Moravského krasu prioritní.

Ohraničení:

Veduty tvoří zejména svahy táhlého hřbetu Pokojná – Na Peci, vypreparovaného ostrohu Na Brdě a částečně i hřbetu nad Rudicemi. Pohledově se MKR otevírá zejména v prostoru Lažáneckého žlebu směrem do Arnoštova údolí.

Matrice:

Jedná se o lesozemědělskou krajinu s vesnickým sídlem v údolí, jehož urbanistická struktura je poměrně dobře zachována. Do zástavby Lažánek významněji nevstoupily novodobé struktury a zejména jejich historické jádro je velmi dobře dochováno. Přestože místy zemědělské bezlesí zarostlo lesem, většina plužiny navazující na stávající sídla si zachovala svoji rozlohu, její členění bylo ovšem značně setřeno. I přes významné narušení však patří plužina Lažánek k těm nejlépe dochovaným v CHKO. Plužinu dnes tvoří převážně travní porosty a orná půda. Ojedinele se vyskytují sady. Místy se vyskytují rozsáhlejší porosty křovin. Zejména v zaříznutých žlebech převažují lesní porosty s původní druhovou skladbou, které na temenech částečně přecházejí ve smíšené, místy až zcela smrkové, méně pak borové.

Textury zemědělských matric jsou světlé, v centrech plužin tvoří zástavba a navazující zeleň tmavě zrnité textury. Tmavé jsou matrice lesních porostů, křovin a částečně i sadů. Výrazná matrice krasových údolí je většinou pohledově skryta v zaříznutých žlebech. V jejich prostoru je však značně dominantní a vytváří zde rozhodující charakteristické znaky krasové oblasti.

Póly:

Oblé vrcholy nejsou příliš výrazné, a proto za přírodní póly můžeme označit pouze vrch Na Brdě, který pokrývá tmavší matrice s lesními porosty. Mezi kulturní póly patří pohledově exponovaná zástavba Rudic. Za neobvyklý pól lze považovat rudickou pískovnu – ložisko barevných písků a jílu.

Osy:

Hlavní osou MKR je hluboce zařezaný Lažánecký žleb.

obr. č. B. 6: Krajina severně od Rudic nad Lažáneckým žlebem

Podmínky ochrany KR a doporučení v MKR 6 (pro část v CHKO):

- Se zástavbou Rudic nepokračovat za exponované temeno, tj. za pás ohraničení MKR.
- Posilovat kompaktní charakter zástavby a nepřipustit kobercové zastavění ploch západně od sídla.
- Novou zástavbou Lažánek neobsazovat horní část závěru údolí, tzn. nestoupat s ní do svahu. To platí pro celý prostor žlebu.
- Stavby a výraznější terénní úpravy mimo intravilán sídel připustit jen výjimečně a pouze pro účely ochrany přírody či zemědělství – při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů; neumisťovat tyto stavby do pohledově exponovaných míst.
- Při pozemkových úpravách a obhospodařování zemědělské půdy alespoň rámcově respektovat historické členění plužin, zejména v místech, kde je dochováno. Nepřipustit jejich plošně významnější zarůstání křovinami, zejména je-li jejich historická struktura alespoň částečně zachována.
- Udržovat travní porosty, včetně trávníků charakteru stepních lad, na svazích žlebu nad prostorem historického jádra Lažánek.
- Udržovat alej v Lažáneckém žlebu.
- Nahrazovat jehličnaté lesy smíšenými a listnatými.
- Nové cesty ve volné krajině řešit citlivým způsobem vzhledem k terénu, cenným biotopům a stávající zeleni; ve volné krajině preferovat neznepevněný povrch a provádět doprovodnou výsadbu stanovištně vhodných dřevin. Nové cesty pro přístup ke stávajícím stavbám ve volné krajině řešit pouze v odůvodněných případech a citlivým způsobem (terénní úpravy, povrch, biotopy, doprovodné výsadby).
- Drobná opatření a stavby ve volné krajině, které by byly realizovány z důvodů zlepšování podmínek využití území pro účely rekreace a cestovního ruchu lze výjimečně připustit ve stávajících turistických cestách či cyklotrasách při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů.

MKR 7 – Olomučanské údolí (pásmo A ochrany krajinného rázu)

Charakteristika:

Malý uzavřený MKR zaujímá pouze údolí se zástavbou Olomučan, které rámuje lesnaté hřbety. Jedná se o pozdně středověkou, lesozemědělskou krajinu členitých pahorkatin až vrchovin Hercynika. MKR leží mimo vlastní kras a do řešeného území zasahuje jen zcela okrajově.

Ohraničení:

Pro řešené území je významné východní ohraničení MKR po zalesněných hřbetech, které téměř kopíruje hranici CHKO. Za vedutu lze označit svahy táhlého hřbetu Polom – Pokojná. MKR se pohledově otevírá směrem k Blansku, tj. na SZ.

Matrice:

Lesozemědělská krajina s centrálně umístěnou vsí. Do řešeného území zasahuje pouze část její plužiny. Textury zemědělských matric jsou světlé, v centrech plužin tvoří zástavba a navazující zeleň tmavě zrnité textury. Tmavé jsou matrice lesních porostů.

Póly:

Všechny póly leží mimo CHKO – asymetrický Dlouhý vrch se zříceninou Čertův hrádek.

Osy:

Osou je hlavní komunikace lemovaná zástavbou Olomučan.

Podmínky ochrany KR a doporučení v MKR 7 (pro část v CHKO):

- Zachovat stávající využití území s převahou lesních porostů.
- Nevstupovat zástavbou na exponované hřbety, tj. udržet kompaktní zástavbu Olomučan pouze v údolí.
- Vizualně výrazné zemědělské objekty by bylo vhodné pohledově izolovat zelení.

MKR 8 – Josefovské údolí (pásmo A ochrany krajinného rázu)

Charakteristika:

Velmi členitý krajinný celek tvořený soustavou lesnatých údolí, napojujících se na páteřní Josefovské – Křtinské údolí. Vymezen je hraničními vápencovými hřbety. Naprostá většina území náleží k lesním, pozdně středověkým krasovým krajinám. Pouze od Z sem podél Křtinského potoka zasahuje krajina zaříznutých údolí a v okolí Habrůvky běžná lesozemědělská krajina členitých pahorkatin a vrchovin Hercynika. Osídlení (vyjma Habrůvky na východním okraji) nemělo nikdy zemědělský charakter a souviselo s výrobou ve Františkově huti, potažmo v Adamově. V MKR leží pouze drobná silniční ves Josefov (původně jen samoty mlýnů a hutí), ke které později přibyl výrobní provoz v bočním údolí. Na východním ohraničení sem částečně zasahuje zástavba Habrůvky se svou plužinou. Zatímco Josefov leží pohledově skryt v zaříznutém údolí, hraniční zástavba Habrůvky se významně vizualně uplatňuje. Téměř celé MKR se rozprostírá v lesnaté krasové krajině, a proto je z hlediska ochrany krajinného rázu Moravského krasu prioritní.

Ohraničení:

Veduty tvoří de facto svahy všech hlavních hraničních hřbetů, místy se uplatňují i převýšené hřbety bočních údolí. MKR se pohledově otevírá v ose Křtinského potoka, a to Křtinským údolím na V a zejména Josefovským údolím na Z do údolí Svitavy.

Matrice:

Lesní krajina hlubokých údolí, kde se zástavba vyskytuje pouze ostrůvkovitě v úzké nivě a původně souvisela s průmyslovou výrobou. Na ohraničení sem částečně zasahuje zástavba návesní vsi Habrůvka s velmi dobře dochovanou návší. Převážně listnaté, pouze místy smíšené lesy pokrývají naprostou většinu území. Porosty v některých lesních rezervacích lze principiálně označit za pralesní. Zemědělská půda se omezuje pouze na velmi malou enklávu u Josefova a cíp habrůvecké plužiny, kde se nachází i poměrně rozsáhlý vysokokmenný sad.

Zcela převažuje tmavá matrice lesních porostů, místy až pralesního charakteru, tmavší texturu vytváří i matrice sadu. Matrice běžných údolních katén se vyskytuje mimo krasovou oblast. Textury zemědělských matric jsou světlé, zástavba vytváří různě zrnité textury. Výrazná matrice krasových údolí

s vápencovými stěnami, portály jeskyň a obnaženými vápencovými svahy je pohledově skryta v zaříznutých údolích, kde však můžou charakteristické znaky krasové oblasti lokálně dominovat.

Póly:

Plochá temena táhlých hřbetů nevytváří krajinné dominanty. Naopak Ostroh Jelenec je v průhledech údolím výrazný a lze ho značit za přírodní pól s tmavou lesní matricí. Rozhodujícím pólem je tak stěna Býčí skály s jeskyní a dále jeskyně Kostelík. Mezi kulturní póly patří bezesporu technická památka huť Františka a pohledově exponovaná část Habrůvky, obrácená do Křtinského údolí.

Osy:

Hlavní osou je hluboce zařezané Josefovské – Křtinské údolí, jímž prochází i hlavní komunikace.

Podmínky ochrany KR a doporučení v MKR 8:

- Udržovat přirozenou skladbu lesních porostů s dominancí listnatých dřevin. Výhledově rozšiřovat plochu rezervací na ochranu nejpřirozenějších porostů pralesního charakteru. Lesní matrice přirozených lesních porostů je spolu s výjimečnou krasovou matricí rozhodující charakteristikou MKR.
- Zástavbu Josefova zásadně nerozšiřovat. Objekty bývalé strojírný využít jako součást turistické infrastruktury či odstranit.
- Nedopustit úplné zastavění habrůvecké pluzžiny obrácené do tohoto MKR a chránit vysokokmenný sad a údolí s habrůveckým propadáním.
- Stavby a výraznější terénní úpravy mimo intravilán sídel připustit jen výjimečně a pouze pro účely ochrany přírody či zemědělství (lesního hospodářství) – při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů; neumisťovat tyto stavby do pohledově exponovaných míst.
- Drobná opatření a stavby ve volné krajině, které by byly realizovány z důvodů zlepšování podmínek využití území pro účely rekreace a cestovního ruchu lze výjimečně připustit ve stávajících turistických cestách či cyklotrasách při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů.

obr. č. B. 7: Pohled ze hřbetu Stádlu k severovýchodu; v pozadí pod horizontem Habrůvka

MKR 9 – Křtinské údolí (pásmo A ochrany krajinného rázu)

Charakteristika:

MKR tvoří převážně lesnaté údolí Křtinského potoka s centrálně umístěným sídlem Křtiny. Území náleží k vrcholně až pozdně středověkým lesním krajinám s převládajícím běžným reliéfem členitých

pahorkatin a vrchovin Hercynika. Pouze do JZ cípu zasahuje krasová krajina. V jádru MKR leží městyš Křtiny, původně nepravidelná návesní ves, s významným poutním areálem, který měl pro vývoj sídla zásadní význam. Na západním ohraničení MKR sem částečně zasahuje zástavba Habrůvky se svou pluzžinou. Zatímco Křtiny leží pohledově skryty v rozšířené části údolí, hraniční zástavba Habrůvky se významně vizuálně uplatňuje.

Ohraničení:

Veduty tvoří de facto svahy všech hlavních hraničních hřbetů, místy se uplatňují i převýšené hřbety bočních údolí. MKR se pohledově otevírá v ose Křtinského potoka, a to zejména na JZ.

Matrice:

Krajina lesních údolí, kde zástavba zaujímá zejména centrální část a zemědělské bezlesí se pohledově uplatňuje pouze v prostoru mezi Habrůvkou a Křtinami. Historická struktura zástavby je průměrně dochována. Smíšené, místy zcela listnaté lesní porosty pokrývají velkou část území. Zemědělská orná půda se vyskytuje v prostoru mezi Křtinami a Habrůvkou, částečně sem zasahuje i babická pluzžina. Jejich historické členění bylo kolektivizací téměř zcela setřeno.

Převažuje tmavá matrice lesních porostů, textury zemědělských matric jsou světlé. Zástavba sídel a chatových osad vytváří různě zrnité textury. V JZ cípu se omezeně vyskytuje světlejší, smíšená matrice krasových údolí s obnaženými vápencovými stěnami.

Póly:

Plochá temena táhlých hřbetů nevytvářejí krajinné dominanty, pouze výraznější vrchol Vysoké lze označit za přírodní pól s lesní matricí. Rozhodujícím kulturním pólem je poutní areál s chrámem Jména P. Marie ve Křtinách (již mimo CHKO). Krajinný pól tvoří i pohledově exponovaná část Habrůvky korunovaná telekomunikačním vysílačem.

Osy:

Hlavní osou je zařezávající se údolí Křtinského potoka, jímž prochází i hlavní komunikace.

Podmínky ochrany KR a doporučení v MKR 9 (pro část v CHKO):

- Udržet kompaktnost zástavby Habrůvky na pohledově exponovaném ohraničení.
- Nepokračovat v chaotickém zastavování habrůvecké ani křtinské pluzžiny na hraně údolí směrem k Habrůvce a alespoň rámcově respektovat jejich původní členění.
- V případě přestaveb objektů v chatových osadách udržet výškovou hladinu a měřítko stávajících objektů.
- Stavby a výraznější terénní úpravy mimo intravilán sídel připustit jen výjimečně a pouze pro účely ochrany přírody či zemědělství (lesního hospodářství) – při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů; neumisťovat tyto stavby do pohledově exponovaných míst.
- Při pozemkových úpravách a obhospodařování zemědělské půdy alespoň rámcově respektovat historické členění pluzžin.
- Zástavbu, která zcela nevhodně obsadila hranu údolí SZ nad chrámovým areálem, pohledově odclonit zelení a rozhodně v ní nepokračovat. Přestože již naprostá většina zástavby Křtin leží mimo CHKO, má ochrana celého duchovního areálu a jeho okolí význam i pro řešené území.

- Podporovat přirozenou skladbu lesních porostů s převahou listnatých dřevin na úkor smrkových monokultur. Eliminovat výskyt nežádoucí vegetace (niva Křtinského potoka) a změnu využití půdy, rozšiřovat či obnovovat tradiční krajinné prvky (doprovody cest), zachovat členitost lesních okrajů.
- Nové cesty ve volné krajině řešit citlivým způsobem vzhledem k terénu, cenným biotopům a stávající zeleni; ve volné krajině preferovat nepevněný povrch a provádět doprovodnou výsadbu stanovištně vhodných dřevin. Nové cesty pro přístup ke stávajícím stavbám ve volné krajině řešit pouze v odůvodněných případech a citlivým způsobem (terénní úpravy, povrch, biotopy, doprovodné výsadby).
- Drobná opatření a stavby ve volné krajině, které by byly realizovány z důvodů zlepšování podmínek využití území pro účely rekreace a cestovního ruchu lze výjimečně připustit ve stávajících turistických cestách či cyklotrasách při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů.

obr. č. B. 8: Údolí Křtinského potoka s unikátní dominantou kostela Jména Panny Marie

MKR 10 – Adamovské údolí Svitavy (pásmo A ochrany krajinného rázu)

Charakteristika:

Krajinný celek je tvořen zvlněnou pahorkatinou nad hluboce zaříznutým a pohledově skrytým údolím Svitavy, tvořícím krajinný suterén. MKR leží v lesní krajině novověké kolonizace Hercynika v zaříznutých údolích a jeho nezemědělské osídlení souviselo se založením Lichtenštejnských hutí. Až v 19. století nastává hlavní rozvoj, v návaznosti na výstavbu železnice. Ve 20. století se hluboká údolí stala významnou oblastí příměstské rekreace, zároveň však došlo i k výstavbě bizardního, pohledově exponovaného sídliště na prudkých stráních a dalších rušivých objektů na dně údolí. MKR zasahuje do řešeného území jen zcela okrajově na svazích Vyškůvky a protilehlého ostrohu.

Ohraničení:

Pro řešené území je významné východní ohraničení MKR po bočním hřbetě Vyškůvky, které po překročení zaříznutého údolí pokračuje na hřbet k Alexandrově rozhledně. Vedutami jsou svahy Vyškůvky a hřbetu Nad střelčím. MKR se pohledově otvírá v ose údolí Svitavy, omezeně i do řešeného území údolím Křtinského potoka.

Matrice:

Mimo nesourodou zástavbu Adamova je celý prostor zaříznutého údolí zalesněn.

Póly:

Pólem je dominantní, lesnatý vrch Vyškůvka a rekonstruovaná historická Alexandrova rozhledna. Mimo CHKO leží bývalé jádro Adamova s kostelem sv. Barbory a továrními areály s komíny.

Osy:

Hlavní osu tvoří údolí Svitavy, především řeka kopírovaná železnicí a silnicí.

Podmínky ochrany KR a doporučení v MKR 10 (pro část v CHKO):

- Chránit lesní vedutu a ohraničující horizont Vyškůvky a hřbetu Nad střelčím s Alexandrovou rozhlednou. Podporovat přirozenou skladbu lesních porostů s převahou listnatých dřevin na úkor smrkových monokultur.
- Stavby a výraznější terénní úpravy mimo intravilán sídel připustit jen výjimečně a pouze pro účely ochrany přírody či zemědělství (lesního hospodářství) – při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů; neumísťovat tyto stavby do pohledově exponovaných míst.
- Drobná opatření a stavby ve volné krajině, které by byly realizovány z důvodů zlepšování podmínek využití území pro účely rekreace a cestovního ruchu lze výjimečně připustit ve stávajících turistických cestách či cyklotrasách při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů.

MKR 11 – Babické údolí Svitavy (pásmo A ochrany krajinného rázu)

Charakteristika:

MKR je tvořen hluboce zaříznutými a pohledově skrytými údolím Svitavy a jejich přítoků (krajinný suterén), která rámuji ploché hřbety brněnského masivu a okrajově i krasu. Většina území náleží k vrcholně středověkým lesním krajinám zaříznutých údolím. Nad vlastním zaříznutým údolím leží návesní ves Babice s původně traťovou a dělenou úsekovou plužinou, údolím Svitavy sem od severu zasahuje adamovská aglomerace. MKR zasahuje do řešeného území svým východním ohraničením, jehož součástí je i část zástavby Babic a její plužiny.

Ohraničení:

Veduty tvoří výrazné svahy všech hlavních hřbetů, zejména hřbetu od Alexandrovy rozhledny přes Stádlu po Babu, včetně části vsi Babice. Místy se uplatňují i převýšené hřbety bočních údolí. MKR se v nadhledech pohledově otevírá v ose údolí Svitavy, tj. na S i na J.

Matrice:

Krajina lesních údolí, kde zemědělské bezlesí tvoří pouze babická plužina na plochem temeni. Přestože je historická struktura zástavby Babic ve svém jádru dobře dochována, novodobá průběžně se rozšiřující rodinná zástavba na svazích Stádlu (až téměř k horizontu) má městský, kobercový charakter, zcela nerespektující urbanismus sídla. Pro celkový charakter MKR značně rušivá matrice městské sídlištní zástavby v Adamově se nachází již mimo CHKO. Převážně listnaté lesní porosty pokrývají velkou část území. Zemědělská převážně orná půda náleží k babické plužině, jejíž historické členění bylo kolektivizací zcela setřeno.

Převažuje tmavá matrice lesních porostů, textury zemědělských matric jsou světlé. Zástavba sídel s doprovodnou zelení vytváří různě zrnité textury.

Póly:

Významný krajinný pól tvoří pohledově exponovaná část Babic s kostelem sv. Jana Křtitele. Pohledově se značně uplatňuje Alexandrova rozhledna. Ostatní póly leží mimo CHKO – lesnatý vrch Vinohrádky a pohledově rušivé sídliště v Adamově.

Osy:

Hlavní osou je hluboce se zařezávající údolí Svitavy, jímž prochází silnice i železniční koridor.

Podmínky ochrany KR a doporučení v MKR 11 (pro část v CHKO):

- Důsledně chránit charakter ohraničujícího horizontu a vedutu Alexandrova rozhledna – Stádlá – Baba, tj. jak lesnatou část, kde upřednostňovat listnaté dřeviny, tak úsek se zástavbou Babic a navazující zemědělské bezlesí. Bohužel již delší čas probíhající výstavba toto doporučení nerespektuje a nová kobercová zástavba dosahuje již nejvyšších částí temena. Proto alespoň udržet a posilovat, co nejvíce kompaktní charakter zástavby a neobsazovat další exponované lokality. Vzhledem neadekvátním rozměrům rozvojových ploch je i použití izolační zeleně značně omezené, přesto velmi žádoucí.
- Od kostela sv. Jana Křtitele udržet prostorový odstup nové zástavby a nepřipustit vznik dominantních staveb na svahu SV od něj.
- Nerozšiřovat sídelní zástavbu do volné enklávy nezastavěného území ohraničené lesními porosty a zástavbou Babic.
- Při pozemkových úpravách a obhospodařování zemědělské půdy alespoň rámcově respektovat historické členění plužin.
- Eliminovat výskyt nežádoucí vegetace a změnu využití půdy, rozšiřovat či obnovovat tradiční krajinné prvky (doprovody cest), zachovat členitost lesních okrajů.
- Stavby a výraznější terénní úpravy mimo intravilán sídel připustit jen výjimečně a pouze pro účely ochrany přírody či zemědělství (lesního hospodářství) – při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů; neumisťovat tyto stavby do pohledově exponovaných míst.
- Drobná opatření a stavby ve volné krajině, které by byly realizovány z důvodů zlepšování podmínek využití území pro účely rekreace a cestovního ruchu lze výjimečně připustit ve stávajících turistických cestách či cyklotrasách při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů.
- Nové cesty ve volné krajině řešit citlivým způsobem vzhledem k terénu, cenným biotopům a stávající zeleni; ve volné krajině preferovat nepevněný povrch a provádět doprovodnou výsadbu stanovištně vhodných dřevin. Nové cesty pro přístup ke stávajícím stavbám ve volné krajině řešit pouze v odůvodněných případech a citlivým způsobem (terénní úpravy, povrch, biotopy, doprovodné výsadby).

MKR 12 – Bílovická údolí Svitavy (pásmo A ochrany krajinného rázu)

Charakteristika:

Krajinný celek je tvořen zvlněnou plošinou nad hluboce zaříznutým a pohledově skrytým údolím Svitavy, tvořícím krajinný suterén, doplněný zaříznutými údolními Melatína, Útěchovského a Kuního potoka a Časnýře. MKR leží v krajině středověké kolonizace Hercynika. Území bylo kolonizováno až ve vrcholném středověku založením vesnic Bílovice a Řícmanice (Bílovice vznikly na místě staršího osídlení snad souvisejícího s obchodem). Na ostrožnách na obou březích stávala v prehistorii hradiště.

Na levobřeží byl ve středověku postaven hrad Obřany, který však brzy zanikl. V nivě se rozvíjely soustavy mlýnů, jinak byla neosídlena. Krajina byla organizována v osnovách traťové plužiny. Až v 19. století nastává v návaznosti na výstavbu železnice radikální rozvoj nezemědělského osídlení. V 20. století se hluboké údolí a Bílovice staly významnou oblastí příměstské rekreace. MKR zasahuje do řešeného území sice pouze okrajově, ale velmi významným a výrazným hřbetem od Hádů po Zadní hády.

Ohraničení:

Zcela zásadní vedutu tvoří výrazné svahy hřbetu Hády – Zadní hády nad zaříznutým údolím Svitavy. Pro zjednodušení je její součástí i samotná plošina na Hádech, která je z jižních dálkových pohledů součástí důležitého ohraničení. Místy se uplatňují i převýšené hřbety bočních údolí. MKR se pohledově otevírá v ose údolí Svitavy, tj. na S i na J, a v nadhledech částečně i k JZ směrem k brněnské aglomeraci.

Matrice:

Jedná se o lesozemědělskou krajinu se zalesněnými strmými svahy a levobřežními zvlněnými plošinami, na pravobřežní je polní krajina a na dně údolí je částečně dochován pás nivy. V řešeném území se nachází pouze matrice lesní. Původní vesnickou zástavbu sídel postupně obklopily rozsáhlé plochy novodobé zástavby (kobercového i sídlištního charakteru), které místy zcela obsadily zemědělskou plužinu sídel. Část orné půdy je i neobhospodařována.

Na hřbetech a svazích převažuje tmavá matrice lesních porostů, textury zemědělských matric jsou světlé. Různorodá zástavba sídel s doprovodnou zelení, chatových osad a zahrádek vytváří různě zrnité textury.

Póly:

V řešeném území se nachází pouze výrazné temeno Hády s vysílačem, které je však jedním z rozhodujících krajinných pólů širokého okolí. Další póly jsou již mimo řešené území – Obřanské Hradiště, zřícenina hradu Obřany, Příhon, Vinohrádky, Kanický kopec i jádro Bílovice s kostelem sv. Cyrila a Metoděje.

Osy:

Mimo řešené území se nachází hlavní osa MKR – údolí Svitavy s paralelní železnicí a silnicí. Za vedlejší osy lze považovat silnici z Obřan na Kanice a údolí potoků Melatín a Časnýř.

Podmínky ochrany KR a doporučení v MKR 12 (pro část v CHKO):

- Důsledně chránit zásadní ohraničení horizontu a navazující vedutu hřbetu Hády – Zadní hády, tj. jejich lesnatý charakter. Svým významem přesahují hranice CHKO, neboť jsou součástí severního ohraničení celé brněnské aglomerace, potažmo Dyjsko-svrateckého úvalu. Podporovat přirozenou skladbu lesních porostů s převahou listnatých dřevin.
- Stavby a výraznější terénní úpravy mimo intravilán sídel připustit jen výjimečně a pouze pro účely ochrany přírody či zemědělství (lesního hospodářství) – při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů; neumisťovat tyto stavby do pohledově exponovaných míst.
- Drobná opatření a stavby ve volné krajině, které by byly realizovány z důvodů zlepšování podmínek využití území pro účely rekreace a cestovního ruchu lze výjimečně připustit ve stávajících turistických cestách či cyklotrasách při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů.

obr. č. B. 9: Kanice v pohledu z terénní hrany na severním okraji sídla; v pozadí Ochoz u Brna

MKR 13 – Ochozsko-Kanická kotlina (pásmo A ochrany krajinného rázu)

Charakteristika:

Je tvořena zvlněnou sníženinou rámovanou zalesněnými hřbety, do které se zařezávají údolí Časnýře (Časného) a Ochozského potoka. Jádru MKR náleží k vrcholně středověké, lesozemědělské krajině členitých pahorkatin a vrchovin Hercynika. V území jsou dnes situovány dvě sídla – původně návesní ves Kanice a silniční ves Ochoz, jehož součástí je i původně samostatná návesní ves Obec. Zemědělské bezlesí bylo organizováno v osnovách traťové nebo dělené úsekové plužiny. Mimo řešené území leží zhruba JZ polovina MKR.

Ohraničení:

Hlavní veduty vytváří svahy hřbetů Zadní hády – Mostková, Baby a Strážné. MKR se pohledově otevírá v ose údolí Časnýře (Časného potoka) do údolí Svitavy a částečně i přes ploché sedlo směrem k Hádku.

Matrice:

Matrici tvoří lesozemědělská krajina se zalesněnými svahy a temeny, které obklopují sídla se zbylým zemědělským bezlesím. Do původní vesnické matrice postupně vstoupila novodobá zástavba, která má v případě Kanic městský kobercový i průmyslový charakter. Velká část původní plužiny, jejíž historické členění se nedochovalo, je obsazena novou plošnou zástavbou, a to zejména opět v prostoru Kanic. Plošně významné chatové osady jsou situovány především v dolních částech svahů. Jejich matrice je značně nesourodá.

Na hřbetech a svazích převažuje tmavá matrice lesních porostů, textury zemědělských matric jsou převážně světlé. Různorodá zástavba sídel a chatových osad vytváří rozličné a různě zrnité textury.

Póly:

Krajinné póly vytváří tovární komín v Kanicích a jádro zástavby Ochozu s kostelem sv. Václava, bohužel i s rušivými objekty zemědělského družstva. Historické jádro s kostelem kvůli růstu zástavby na pohledově exponované svahy ztratilo své původně dominantní postavení. Ještě výraznější ztrátu významu v obraze MKR prodělalo jádro Kanic. Ostatní póly leží mimo CHKO – lesnaté vrchy Příhon a Vinohrádky.

Osy:

Osami jsou toky Časnýře (Časného potoka) a Ochozského potoka, které volně kopírují hlavní silniční komunikace.

Podmínky ochrany KR a doporučení v MKR 13 (pro část v CHKO):

- Podporovat přirozenou skladbu lesních porostů s vysokým zastoupením listnatých dřevin na úkor smrkových monokultur. Eliminovat výskyt nežádoucí vegetace a změnu využití půdy, rozšiřovat či obnovovat tradiční krajinné prvky (doprovody cest), zachovat členitost lesních okrajů.
- Nepřipustit další rozšiřování chatových kolonií. Podporovat v nich vzrostlou zeleň. V případě přestaveb objektů v chatových osadách udržet výškovou hladinu a měřítko stávajících objektů.
- U sídel zachovat kompaktní charakter zástavby. V případě Kanic, kde došlo pro území CHKO ke zcela neadekvátnímu, plošnému rozvoji zástavby městského charakteru, nedopustit obsazení celého zbylého zemědělského bezlesí a pohledově exponovaných hřbetů. Kromě vnitřních prostorových rezerv stávajícího sídla, zejména v údolních polohách, jsou proto jeho další rozvojové možnosti značně omezené.
- U Ochozu zachovat sevřený charakter zástavby, nerozšiřovat plošnou, kobercovou výstavbu ani nevystupovat na exponované svahy.
- Při pozemkových úpravách a obhospodařování zemědělské půdy alespoň rámcově respektovat historické členění plužin.
- Stavby a výraznější terénní úpravy mimo intravilán sídel připustit jen výjimečně a pouze pro účely ochrany přírody či zemědělství (lesního hospodářství) – při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů; neumisťovat tyto stavby do pohledově exponovaných míst.
- Drobná opatření a stavby ve volné krajině, které by byly realizovány z důvodů zlepšování podmínek využití území pro účely rekreace a cestovního ruchu lze výjimečně připustit ve stávajících turistických cestách či cyklotrasách při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů.
- Nové cesty ve volné krajině řešit citlivým způsobem vzhledem k terénu, cenným biotopům a stávající zeleni; ve volné krajině preferovat nezpevněný povrch a provádět doprovodnou výsadbu stanovištně vhodných dřevin. Nové cesty pro přístup ke stávajícím stavbám ve volné krajině řešit pouze v odůvodněných případech a citlivým způsobem (terénní úpravy, povrch, biotopy, doprovodné výsadby).

MKR 14 – Údolí Březiny (pásmo A ochrany krajinného rázu)

Charakteristika:

Jádrem nevelkého krajinného celku, vymezeného lesnatými hřbety, je zvlněné údolí Ochozského potoka, v jehož ose je situována zástavba Březiny. Jádru MKR náleží k vrcholně středověkým krajinám členitých pahorkatin a vrchovin Hercynika, na kterou od Z navazuje výjimečná krasová krajina lesního charakteru. V MKR leží pouze Březiny, původně dvě samostatné široké silnicové vsi Březiny a Proseč s dělenou úsekovou, resp. traťovou plužinou. V řešeném území se nachází větší část MKR.

Ohraničení:

Vedutu tvoří zejména svahy Vysoké, Baby a částečně i Strážné. Pohledově se MKR otevírá v ose údolí Ochozského potoka a částečně i přes ploché sedlo směrem k Bukovince.

Matrice:

Jedná se převážně o lesní krajinu, kde zemědělské bezlesí obklopuje pouze vlastní sídlo. Jeho historická jádra jsou poměrně dobře dochována, ovšem novodobá plošná zástavba, místy až kobercového charakteru, významně vstoupila do původního urbanismu. Ačkoliv někde zemědělské bezlesí zarostlo lesem, většina plužiny navazující na sídlo si zachovala svoji rozlohu, její členění však bylo setřeno. Plužinu tvoří převážně scelené bloky orné půdy. Převažují listnaté a smíšené lesní porosty. Na jižním okraji MKR v údolí Ochozského potoka se nachází poměrně rozsáhlý, aktivní lom Skalka na vápenec.

Textury zemědělských matric jsou světlé. Ještě světlejší je matrice povrchové těžby, která je však pohledově skryta. V centru plužiny tvoří zástavba a navazující zeleň tmavě zrnité textury. Tmavé jsou matrice lesních porostů.

Póly:

Plochá temena táhlých hřbetů nevytváří výrazné krajinné dominanty, pouze výraznější vrchol Vysoké lze označit za přírodní pól s lesní matricí. Historické jádro vsi se školní budovou stále ještě vytváří pól, stejně jako moderní kostel Panny Marie. Nevhodným pólem se stala nová, pohledově exponovaná zástavba rodinných domů vystupující na dolní svahy Vysoké. Pólem je i vápencový lom Skalka, jenž symbolizuje surovinové využívání území.

Osy:

Osou MKR je tok Ochozského potoka, který kopíruje i hlavní komunikace a zástavba.

Podmínky ochrany KR a doporučení v MKR 14 (pro část v CHKO):

- U sídel zachovat kompaktní charakter zástavby. I přes pohledově výraznou novodobou plošnou zástavbu v Březině, by bylo vhodné se vyvarovat podobných záměrů, jenž obsazují pohledově exponované svahy či značně převyšují svou výškou okolní zástavbu.
- V případě přestaveb objektů v chatových osadách udržet výškovou hladinu a měřítko stávajících objektů. Podporovat vzrostlou zeleň.
- Při pozemkových úpravách a obhospodařování zemědělské půdy alespoň rámcově respektovat původní členění plužin. Stavby a výraznější terénní úpravy mimo intravilán sídel připustit jen výjimečně a pouze pro účely ochrany přírody či zemědělství (lesního hospodářství) – při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů; neumisťovat tyto stavby do pohledově exponovaných míst.
- Podporovat přirozenou skladbu lesních porostů s vysokým zastoupením listnatých dřevin na úkor smrkových monokultur.
- V lomu Skalka nerozšiřovat těžbu s potenciálem významného narušení obrazu krajiny (vizuálního uplatnění). Po případném ukončení činnosti odstranit obslužné objekty a ponechat samovolným sukcesním procesům. Výsledný tvar lomu by měl být nepravidelný.
- Drobná opatření a stavby ve volné krajině, které by byly realizovány z důvodů zlepšování podmínek využití území pro účely rekreace a cestovního ruchu lze výjimečně připustit ve stávajících turistických cestách či cyklotrasách při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů.
- Nové cesty ve volné krajině řešit citlivým způsobem vzhledem k terénu, cenným biotopům a stávající zeleni; ve volné krajině preferovat nezpevněný povrch a provádět doprovodnou výsadbu

stanovištně vhodných dřevin. Nové cesty pro přístup ke stávajícím stavbám ve volné krajině řešit pouze v odůvodněných případech a citlivým způsobem (terénní úpravy, povrch, biotopy, doprovodné výsadby).

obr. č. B. 10: Březina a rozlehlá enkláva zemědělsky využitě krajiny v pohledu z vyhlídky jižně od obce

MKR 15 – Hostěnické údolí Říčky (pásma A ochrany krajinného rázu)

Charakteristika:

MKR je tvořeno táhlými hřbety nad zaříznutým údolím Říčky, tvořícím vyjma prostoru severně od Hádeckého rybníka krajinný suterén. Území náleží k lesnatým, vrcholně středověkým krajinám, přičemž zhruba západní třetinu (převážně území CHKO) tvoří krasová krajina. Zbylá část má charakter členitých pahorkatin a vrchovin Hercynika. V MKR leží pouze ves Hostěnice (již mimo CHKO), zejména v okolí Hádku se nachází větší množství chat.

Ohraničení:

Veduty v řešeném území tvoří především masiv Lysé hory a navazujícího hřbetu, mimo CHKO pak k nim protilehlé horní partie svahů, vystupující nad zaříznutým údolím Říčky. MKR se v nadhledech pohledově otevírá v ose údolí směrem na Z a SV, omezeně i přes ploché sedlo směrem k Ochozu.

Matrice:

Převažující matrici tvoří lesní masivy se smíšenými údolními káténami. Lesní porosty jsou převážně smíšené, v samotném údolí Říčky místy zcela převažují listnáče. Zemědělské bezlesí tvoří pouze část ochozské plužiny, táhnoucí se směrem k Hádku a odlesněná niva Říčky se zemědělskými travními porosty nad rybníkem. Plužina i zástavba Hostěnic je již mimo řešené území. Zasahuje sem však navazující chatová kolonie, další chatové objekty obsazují svahy i temena vrchů kolem Hádku.

Na hřbetech a svazích převažuje tmavá matrice lesních porostů, textury zemědělských matric jsou světlé. Zástavba chatových osad a vsi vytváří odlišné, různě zrnité textury. Zejména v JZ části údolí Říčky se vyskytuje matrice krasových údolí s vápencovými stěnami, portály jeskyň a obnaženými vápencovými svahy.

Póly:

Významným krajinným pólem je jeskyně Pekárna s doklady téměř kontinuálního osídlení během holocénu až po staré Slované. Další póly vytváří vypreparovaný vrch Lysá hora a Hádecký rybník.

Osy:

Hlavní, dobře dochovanou přírodní osou je údolí Říčky s údolní katénou a s krasovými jevy. Příčnou osou je silnice Ochoz – Hostěnice.

Podmínky ochrany KR a doporučení v MKR 15 (pro část v CHKO):

- Důsledně chránit lesnaté veduty, zejména nejvyšších partií hřbetu Mokerského lesa před postupující těžbou, jenž prostorově odděluje údolí Říčky od velkolomů u Mokré.
- Zvláště pečlivě chránit charakter přírodní osy, tj. celé údolí Říčky, především krasové jevy. Severně od Hádeckého rybníka zachovat luční charakter údolní nivy s meandrujícím vodním tokem.
- Nepřipustit žádnou novou výstavbu ani rozšiřování chatových osady a kolonií. V případě přestaveb objektů v chatových osadách udržet výškovou hladinu a měřítko stávajících objektů.
- Udržovat přirozenou skladbu lesních porostů s dominancí listnatých dřevin. Výhledově rozšiřovat plochu rezervací na ochranu nejpřirozenějších porostů pralesního charakteru.
- Stavby a výraznější terénní úpravy mimo intravilán sídel připustit jen výjimečně a pouze pro účely ochrany přírody či zemědělství (lesního hospodářství) – při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů; neumísťovat tyto stavby do pohledově exponovaných míst.
- Drobná opatření a stavby ve volné krajině, které by byly realizovány z důvodů zlepšování podmínek využití území pro účely rekreace a cestovního ruchu lze výjimečně připustit ve stávajících turistických cestách či cyklotrasách při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů.
- Nové cesty ve volné krajině řešit citlivým způsobem vzhledem k terénu, cenným biotopům a stávající zeleni; ve volné krajině preferovat nezpevněný povrch a provádět doprovodnou výsadbu stanovištně vhodných dřevin. Nové cesty pro přístup ke stávajícím stavbám ve volné krajině řešit pouze v odůvodněných případech a citlivým způsobem (terénní úpravy, povrch, biotopy, doprovodné výsadby).

MKR 16 – Chocholské údolí Říčky (pásmo A ochrany krajinného rázu)

Charakteristika:

Krajinný celek je tvořen širokými temeny svahů nad hluboce zaříznutým údolím Říčky, tvořícím krajinný suterén. MKR je zcela zalesněná a je součástí výjimečné krasové krajiny náležející k vrcholně středověké kolonizaci Hercynika. Nachází se v ní areál útočištného pravěkého hradiště Chochola. Většina MKR je součástí CHKO Moravský kras a patří z hlediska jeho ochrany krajinného rázu k prioritním místům.

Ohraničení:

Vedutu tvoří především svahy hřbetu Hornek – Zadní hády – Lysá hora a mimo řešené území svahy Mokerského a Horákovského lesa, nad zaříznutým údolím Říčky. MKR se v nadhledech pohledově otevírá v ose údolí směrem na JZ a SV.

Matrice:

Matrici tvoří lesní masivy se smíšenými údolními katénami. Lesní porosty jsou převážně listnaté, místy smíšené. Odlesněna je pouze část nivy Říčky, jež pokrývají zemědělské travní porosty. V MKR není žádné sídlo, zástavbu tvoří pouze samoty mlýnů a chatové objekty.

Na hřbetech a svazích převažuje tmavá matrice lesních porostů ojediněle i křovin, textury ojedinělých zemědělských matric jsou světlé. Zástavba chatové osady vytváří zrnitou texturu. Místy se vyskytuje smíšená matrice krasových údolí.

Póly:

Přírodními póly jsou vrchy Lysá hora a Chochola, kde se navíc nacházelo pravěké hradiště.

Osy:

Údolí Říčky s údolní katénou je hlavní, dobře dochovaná přírodní osou se skalními krasovými jevy na levobřeží.

Podmínky ochrany KR a doporučení v MKR 16 (pro část v CHKO):

- Důsledně chránit lesnaté veduty i celkový charakter celého MKR. Zásadní je zejména ochrana nejvyšších partií hřbetu Mokerského lesa před postupující těžbou, který prostorově odděluje údolí Říčky od těžebních prostorů u Mokré.
- Nepřipustit žádnou novou výstavbu rekreačních objektů – rozšiřování chatových osad. V případě přestaveb objektů v chatových osadách udržet výškovou hladinu a měřítko stávajících objektů.
- Udržovat přirozenou skladbu lesních porostů s dominancí listnatých dřevin. Výhledově rozšiřovat plochu rezervací na ochranu nejpřirozenějších porostů pralesního charakteru. Lesní matrice přirozených lesních porostů je spolu s výjimečnou krasovou maticí rozhodující charakteristikou tohoto místa KR.
- Stavby a výraznější terénní úpravy mimo intravilán sídel připustit jen výjimečně a pouze pro účely ochrany přírody či zemědělství (lesního hospodářství) – při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů; neumísťovat tyto stavby do pohledově exponovaných míst.
- Drobná opatření a stavby ve volné krajině, které by byly realizovány z důvodů zlepšování podmínek využití území pro účely rekreace a cestovního ruchu lze výjimečně připustit ve stávajících turistických cestách či cyklotrasách při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů.
- Nové cesty ve volné krajině řešit citlivým způsobem vzhledem k terénu, cenným biotopům a stávající zeleni; ve volné krajině preferovat nezpevněný povrch a provádět doprovodnou výsadbu stanovištně vhodných dřevin. Nové cesty pro přístup ke stávajícím stavbám ve volné krajině řešit pouze v odůvodněných případech a citlivým způsobem (terénní úpravy, povrch, biotopy, doprovodné výsadby).

MKR 17 – Líšeňská údolí Říčky (pásmo A ochrany krajinného rázu)

Charakteristika:

MKR je tvořeno širokým a mělkým údolím v Líšni a temeny svahů nad údolím Říčky. Vlastní hluboce zaříznuté údolí Říčky a dolní části Líšeňského potoka se v obraze MKR neprojevují a vytváří tak samostatný krajinný suterén. MKR tvoří odlesněná zemědělská krajina členité pahorkatiny s úzkými, skrytými, zalesněnými údolními. Je přechodovou oblastí starosídlní oblasti Panonika. Ve vrcholném středověku byla krajina zorganizována v osnovách nepravé traťové plužiny. Až v 20. století nastává mohutný rozmach příměstského vesnického bydlení a sídla ztrácí agrární charakter. Nízkopodlažní zástavba byla v komunistickém období doplněna panelovou sídlištní výstavbou. V řešeném území se nachází pouze zalesněná temena a svahy zaříznutého údolí na severu MKR.

Ohraničení:

V řešeném území se nachází důležité severní ohraničení s vedutou masivu Hády – Zadní hády.

Matrice:

Východní část MKR tvoří lesní matrice se smíšenou maticí údolních katén, západní polovina je tvořena maticí venkovské nízkopodlažní zástavby, na Z okraji přecházející ve vysokopodlažní maticí panelových domů. Na S a J na zástavbu navazují zemědělské matrice. V řešeném území pouze tmavá lesní matrice a matrice údolních katén.

Póly:

V řešeném území se nachází pouze výrazné lesnaté temeno Hády s vysílačem, které je však jednou z rozhodujících dominant pro obraz celého Brna. Z hlavních pólů ležících mimo CHKO uveďme alespoň historické jádro Líšně se zámeckým areálem, vrch Na kostelíčku, archeologické naleziště Staré Zámky a Lesní lom.

Osy:

Údolí Říčky s údolní katénou je hlavní, poměrně dobře dochovanou přírodní osou. Vedlejší osou již mimo CHKO je Líšeňský potok.

Podmínky ochrany KR a doporučení v MKR 17 (pro část v CHKO):

- Chránit zásadní ohraničení horizontu a navazující vedutu Hád. Zachovat stávající matrice – souvislou lesnatost.
- Stavby a výraznější terénní úpravy mimo intravilán sídel připustit jen výjimečně a pouze pro účely ochrany přírody či zemědělství (lesního hospodářství) – při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů; neumísťovat tyto stavby do pohledově exponovaných míst.
- Drobná opatření a stavby ve volné krajině, které by byly realizovány z důvodů zlepšování podmínek využití území pro účely rekreace a cestovního ruchu lze výjimečně připustit ve stávajících turistických cestách či cyklotrasách při respektování obvyklého měřítka a použití tradičních materiálů.
- Nové cesty ve volné krajině řešit citlivým způsobem vzhledem k terénu, cenným biotopům a stávající zeleni; ve volné krajině preferovat nezpevněný povrch a provádět doprovodnou výsadbu stanovištně vhodných dřevin. Nové cesty pro přístup ke stávajícím stavbám ve volné krajině řešit pouze v odůvodněných případech a citlivým způsobem (terénní úpravy, povrch, biotopy, doprovodné výsadby).

MKR 18 – Vinohradská pláň (pásmo A ochrany krajinného rázu)

Charakteristika:

MKR je tvořeno plochým a širokým sedlem mezi oblým hřebenem Hády – Velká Klajdovka – Čtvrť na SV a Vinohradská plošina – Bílá hora a Stránská skála na JZ. Celkově má charakter členité pahorkatiny. Je součástí odlesněné zemědělské krajiny na přechodu starosídelní oblasti Panonika a oblasti středověké kolonizace Hercynika. Vápencové lomy, staré hliníky a stepní kopce na jihu dodávají krajině místy exotický jižní vzhled. Počátkem 20. století lze datovat masivní vstup aglomeračních vazeb otevřením velkých vápencových lomů na Hádech pro Maloměřickou cementárnu. V r. 1940 došlo k rozsáhlé zástavbě MKR dnešní továrnou ZETOR, s později navazující Spalovnou komunálního odpadu

SAKO a konečně výstavbou panelových sídlišť Vinohrady a (Nová) Líšeň. Celé MKR mimo horní partie Hád, leží mimo řešené území.

Ohraničení:

Pro řešené území je zásadní pouze severní ohraničení s velmi výraznou vedutou masivu Hády s mozaikou skal a lesů.

Matrice:

Matrice je tvořena na JV otevřenou polní krajinou přecházející na Z v industriální zástavbu Zetoru a Spalovny, v S části smíšenou maticí lomů, polí a ruderalizovaných lad po výrobě, na V a Z okrajových temenech městská zástavba panelových sídlišť. V řešeném území pouze tmavá lesní matrice a částečně i světlejší matrice stepních lad.

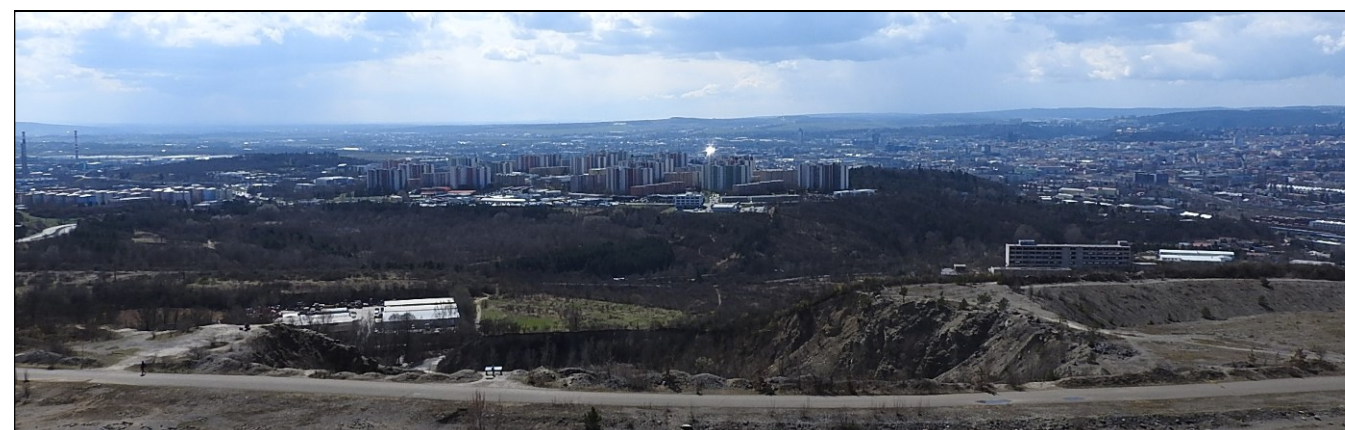
Póly:

V řešeném území se nachází pouze výrazné temeno Hády s vysílačem na hraně rozsáhlého lomu, které je však jednou z rozhodujících dominant pro obraz celého Brna. Z hlavních pólů, ležících mimo CHKO, lze uvést alespoň vrchy Bílá hora a Stránská skála, dále průmyslové areály Spalovny a Zetoru a věžáky na Vinohradech.

Osy:

Všechny osy leží mimo CHKO – páteřní komunikace Jedovnická, Novolíšeňská a Trnkova.

obr. č. B. 11: Brno z Hádecké vyhlídky

Podmínky ochrany KR a doporučení v MKR 18 (pro část v CHKO):

- Chránit zásadní ohraničení horizontu a navazující vedutu Hád. Zachovat stávající matrice – souvislé zalesnění a travnatý segment nad hranou lomu (výhledové místo).

MKR 19 – Maloměřické údolí Svitavy (*nezařazeno do pásma ochrany*)

Charakteristika:

MKR je tvořen širokým zaříznutým údolím Svitavy, rozevírající se do bočních úpadů Maloměřic a Obřan. Ty přecházejí do soustavy bočních skrytých, úzkých a zaříznutých údolí, tvořících krajinný suterén. MKR tvoří lesozemědělská krajina se zalesněnými strmými svahy a osídlenými svahy mírnými. Na dně údolí je dochován pás nivy. MKR leží v krajině středověké kolonizace Hercynika a patří k teplejším a úrodnějším polohám ČR. Celé MKR, mimo pás ohraničení, leží mimo řešené území.

Ohraničení:

Pro řešené území je důležité pouze severní ohraničení na svahu a lomu Hády s mozaikou skal a lesů.

Matrice:

Na pravobřeží Svitavy je tvořena mozaikou matric nízkopodlažní zástavby, zahrad, lesů a polí, na levobřeží především infrastrukturními (seřazovací vlakové nádraží) a industriálními slumy. V řešeném území pouze tmavá lesní matrice a částečně i světlejší matrice stepních lad.

Póly:

V řešeném území se nachází pouze výrazné temeno Hády s vysílačem.

Osy:

Všechny osy leží mimo CHKO, rozhodující je tok Svitavy.

C. Kategorizace sídel

C.1 Úvod

Kategorizace sídel představuje vedle standardní dvouúrovňové diferenciaci území další úroveň ochrany krajinného rázu. V rámci aktualizace preventivního hodnocení krajinného rázu CHKO Moravský kras tvoří tento úkol jeho zásadní část.

Potřeba diferenciaci sídel z hlediska jejich kvality (struktury a charakteru zástavby, projevu v krajinné scéně) a na základě těchto kritérií definice limitů jejich rozvoje má nesporné opodstatnění. Většina investiční záměrů je realizována přímo v zastavěném území či ve vazbě na něj. Ve velkoplošně chráněných územích (národní parky, CHKO) není z hlediska legislativy i samotné podstaty jejich existence v současné době předpoklad hojnější investiční aktivity mimo zastavěné území sídel – např. těžebních záměrů, staveb technické infrastruktury či jiné výstavby.

Stanovení podmínek ochrany krajinného rázu na úrovni vyšších jednotek – vymezených oblastí krajinného rázu či míst krajinného rázu nemůže adekvátně postihnout požadavky této ochrany ve vztahu k sídelním útvarům. Požadavky ochrany krajinného rázu vyžadují v případě sídel mnohem více individuální přístup.

Oproti prostorové diferenciaci území (část B) vymezení sídel nevyžaduje analytický vklad, jemuž předchází studium celé řady jevů přítomných v území. Vlastní vymezení sledovaných jednotek – sídel vychází z aktuálních mapových podkladů se znázorněním plošného rozsahu zástavby. Zjištění charakteristik, na jejichž základě jsou definovány limity rozvoje sídla, je však nutno oproti prostorové diferenciaci území provést s větší důkladností a ve větším detailu.

Jako sídlo je v této studii uvažováno zastavěné území čítající větší počet obývaných staveb. Sídlem pro účely této studie není izolovaná účelová zástavba (typicky zemědělská), samota (hájovna, rekreační objekt, účelový objekt) či osamocený nevyužívaný relikv dřívější zástavby (např. ruiny bývalých hospodářských usedlostí).

Pro účely územně-plánovacích procesů byla u většiny sídel v CHKO Moravský kras provedena podrobnější diferenciaci (segmentace) a kategorizace zástavby – pro část sídel nacházející se v CHKO.

Úžeji zaměřená diferenciaci zástavby vychází ze změn v přístupu k řešení problematiky územního plánování a posuzování staveb. Předložená aktualizace v této části je nezbytná k uplatnění komplexního přístupu Správy CHKO Moravský kras k zapracování jejich požadavků do územních plánů.

V rámci vybrané skupiny sídel byly vymezeny plochy, v nichž bude uplatňována větší míra dohledu a při posuzování záměrů bude postupováno podle § 12 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (ZOPK) – limity stanovené v rámci územních plánů (ÚP), regulačních plánů (RP), případně ÚP s prvky RP, podle Metodického pokynu MŽP, odboru obecné ochrany přírody a krajiny, ve spolupráci s MMR, odborem územního plánování k uplatňování § 12 odst. 4 (ZOPK), který byl publikován ve Věstníku MŽP (Ročník XXVII, září 2017, Částka 9).

C.2 Kategorizace sídel

Sídla v CHKO Moravský kras, resp. jejich části, jsou rozdělena z hlediska intenzity ochrany na základě indikování hodnot významu v krajině a kvality zástavby z hlediska urbanistického i architektonického.

Sídla v CHKO Moravský kras, pro která jsou dále v textu stanoveny regulativy a doporučení z hlediska ochrany krajinného rázu, jsou zařazena do 4 kategorií. Tato kategorizace se opírá o dvě základní kritéria, kterými jsou:

- Působení sídla v širším krajinném rámci (místu krajinného rázu, popř. i v širším územním rozsahu) dané především jeho pozicí, determinující jeho vizuální uplatnění, celistvostí, přítomností dominant (pozitivních i negativních) a začleněním do svého okolí (přechodem do volné krajiny).
- Dochovanost urbanistické struktury sídla, přítomností hodnotné architektury (dochovaná historická zástavba), jednoty zástavby z hlediska architektonického vzhledu (měřítko, tvar), popř. i funkčního.

Sídla (jejich části) zařazená do **I. kategorie** jsou charakteristická harmonickým projevem a příznivým estetickým působením danými souladem především s přírodními dispozicemi – reliéfem a vegetací, plynulostí přechodu do nezastavěného území, organickým usazením v krajinném rámci, čímž spoluvytvářejí typický charakter území. Tato sídla se vyznačují dochovaností struktury typické pro historickou etapu osídlování území, způsobu života v území, dále vnitřní jednotou forem – měřítko a výrazu zástavby, přítomností architektonických hodnot nebo dominant, jež významně překračují měřítko sídla a spoluformují charakter krajiny dalece za jeho hranice.

Sídla (jejich části) zařazená do **II. kategorie** se vyznačují rovněž výraznou krajínotvornou hodnotou, vystupují jako významný spolutvůrčí krajinný prvek s příznivým projevem v kontextu širšího krajinného rámce. Sídla zařazená v této kategorii nemusí vynikat přítomností zásadních architektonických hodnot či chráněných památek. Zástavba v sídle odráží jeho dřívější status bez výraznějších prvků vybočujících mimo kontinuum historického vývoje – jak ve smyslu měřítko, tak také funkce.

Sídla (jejich části) zařazená do **III. kategorie** dosahují běžného působení v širším krajinném rámci bez zásadnějších pozitivních či negativních projevů. Zástavba sídla se nevyznačuje přítomností architektonických či památkových hodnot ani dochovaností původní struktury zástavby. Charakter zástavby v sídle je různorodý, v měřítku či vzhledu nejednotný. Typická je absence tradiční dominanty, zřetelný kontakt (promíšenost) starší a novodobé zástavby, hojnost rekonstrukcí starších objektů s realizací přístaveb, výskyt opuštěných či zchátralých objektů, celková nevyváženost stavebního fondu.

Sídla (jejich části) zařazená do **IV. kategorie** reprezentují sídla s negativním či rušivým, popř. velmi kontrastním působením v širším krajinném rámci. Charakteristické pro sídla zařazená do této kategorie je výskyt netradičních, cizorodých či viditelně rušivých prvků v zástavbě, které vybočují z běžného

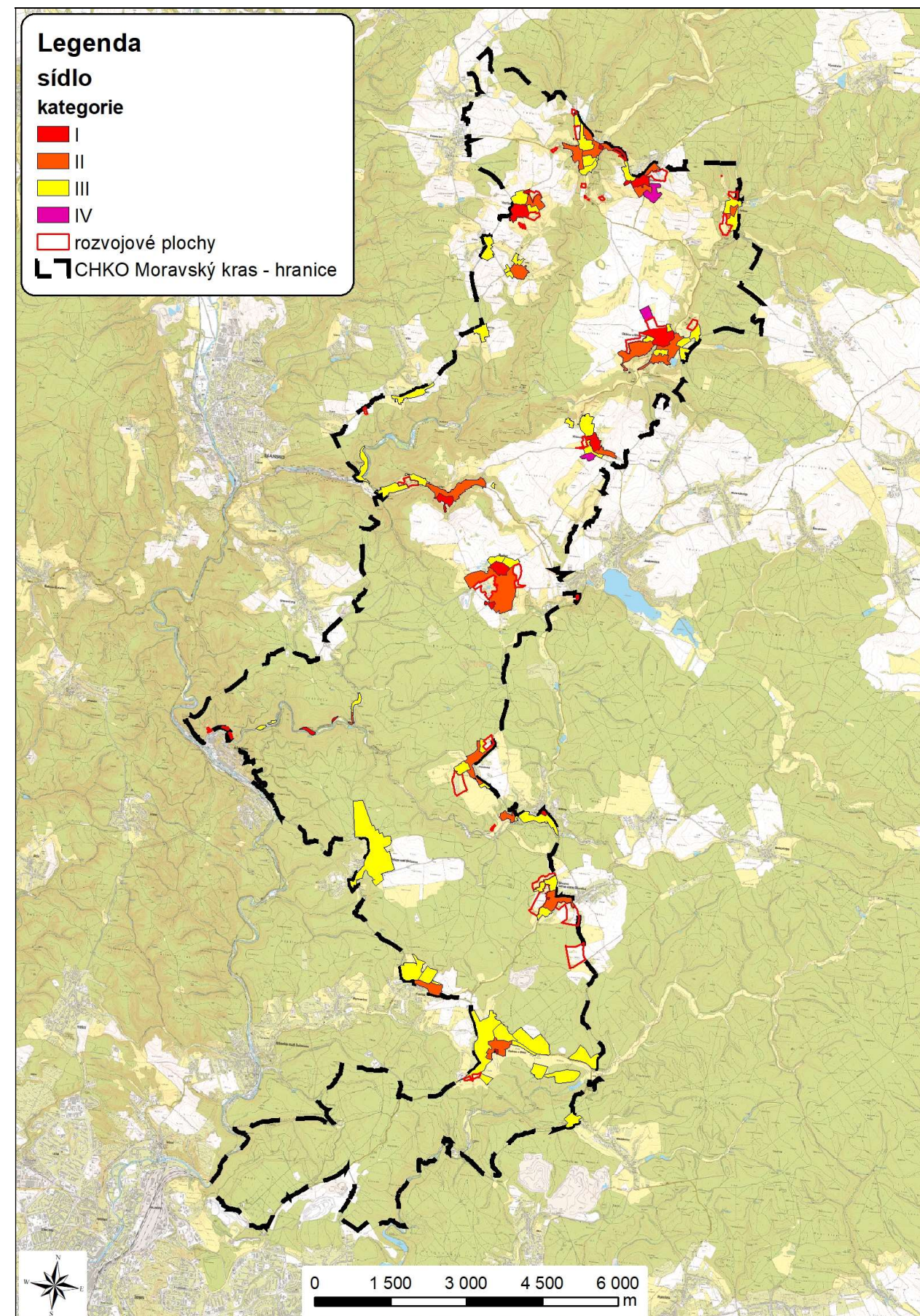
měřítka, abstrahují od architektonických zvyklostí či narušují původní historickou strukturu sídla. Absentují zde cenné architektonické či památkově chráněné objekty.

Dále v textu je pro každé sídlo v CHKO zpracován strukturovaný dokument uvádějící jeho základní charakteristiku – přítomnost památkové ochrany, pozici sídla v širším krajinném rámci, základní historické souvislosti, vizuální projev zástavby, členění sídla na segmenty s uvedením navržených podmínek a doporučení k ochraně krajinného rázu. Ke každému sídlu je rovněž hned v úvodu přiřazena faktografická část obsahující jeho zařazení podle provedené prostorové diferenciaci území (OKR a MKR, část B) a také demografické statistiky z dostupných zdrojů (ČSÚ).

tab. č. C.1: Přehled sídel, jejich kategorizace a zařazení podle prostorové diferenciaci

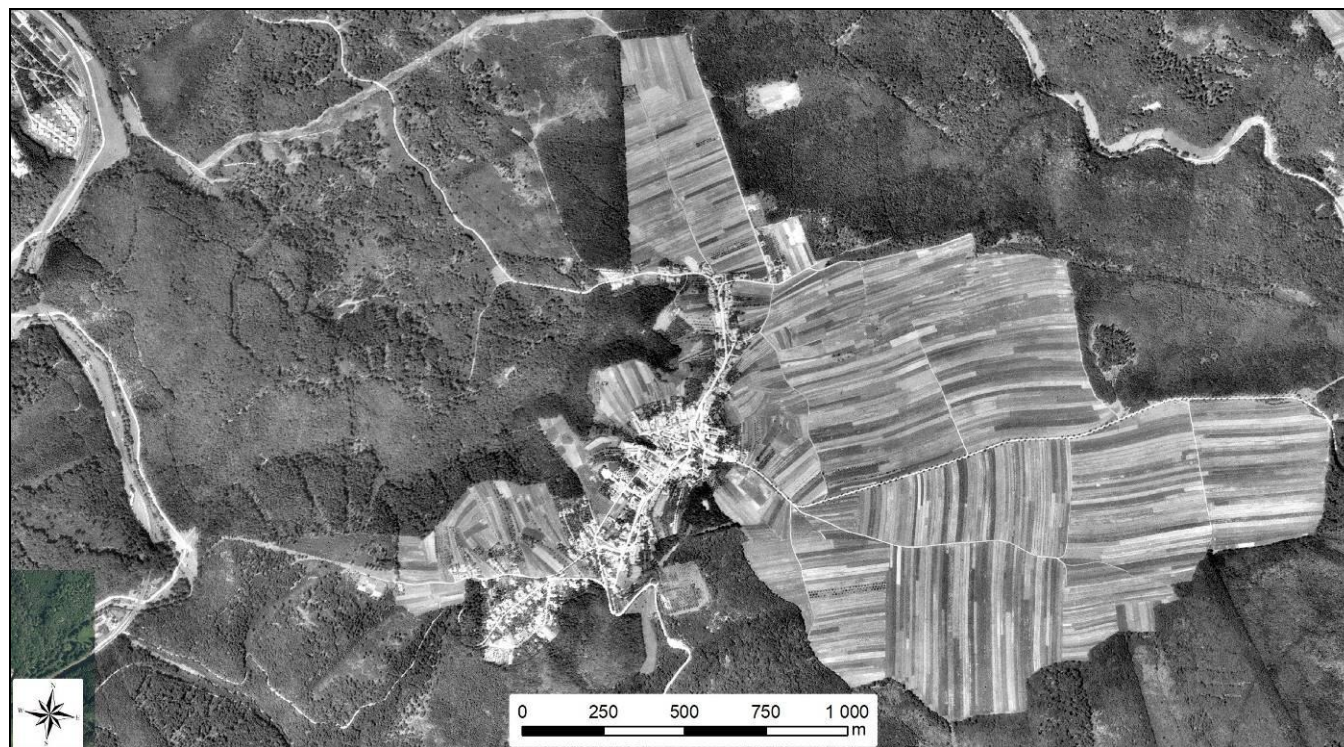
Sídlo	OKR / MKR	Kategorie			
		I.	II.	III.	IV.
Babice nad Svitavou	D / 11	I.	II.	III.	IV.
Březina	C / 14	I.	II.	III.	IV.
Habrůvka	B / 8 / 9	I.	II.	III.	IV.
Holštejn	A / 2	I.	II.	III.	IV.
Hostěnice	C / 15	I.	II.	III.	IV.
Josefovské údolí	B / D / 8 / 10	I.	II.	III.	IV.
Kanice	C / 13	I.	II.	III.	IV.
Křtiny	B / 9	I.	II.	III.	IV.
Lažánky	A / 6	I.	II.	III.	IV.
Nové Dvory	A / 3	I.	II.	III.	IV.
Ochoz u Brna	C / 13 / 15	I.	II.	III.	IV.
Ostrov u Macochy	A / 3	I.	II.	III.	IV.
Rudice	A / 5	I.	II.	III.	IV.
Sloup	A / 1	I.	II.	III.	IV.
Suchdol	A / 3	I.	II.	III.	IV.
Šošůvka	A / 1 / 3	I.	II.	III.	IV.
Těchov	A / 3	I.	II.	III.	IV.
Vavřinec	A / 3	I.	II.	III.	IV.
Veselice	A / 3	I.	II.	III.	IV.
Vilémovice	A / 3	I.	II.	III.	IV.

obr. č. C. 1: Kategorizace sídel v CHKO Moravský kras

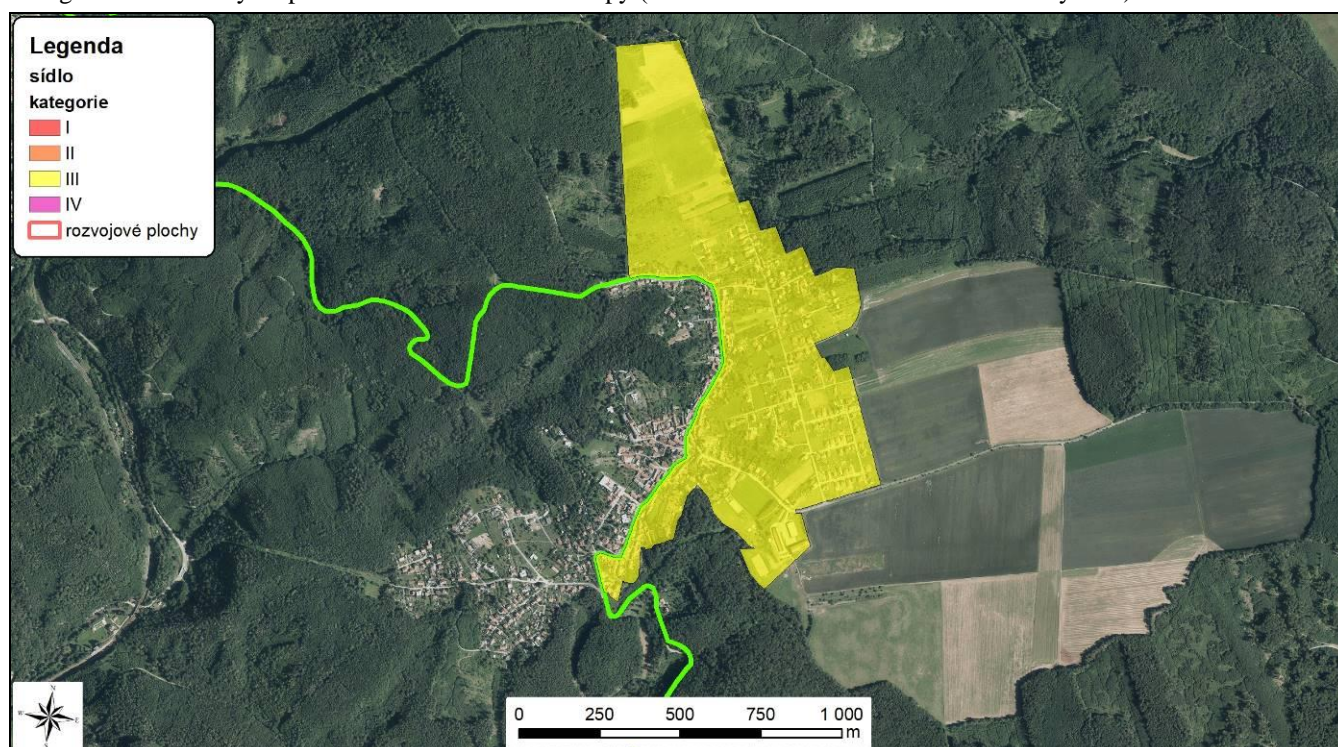

Sídlo	Babice nad Svitavou				obec	Babice nad Svitavou			
					k. ú.	Babice nad Svitavou			
OKR	D	Údolí Svitavy			ČSÚ	1869	1930	1950	2011
MKR/pásma	11	I.	II.	III.	obyvatel	627	1 041	1 063	1 021
Kategorie	I.	II.	III.	IV.	domů	96	204	267	352

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená linie – hranice CHKO Moravský kras)

Indikátory a hodnoty:

plošná památková ochrana:	ne
památkově chráněné objekty:	kostel sv. Jana Křtitele, pomník Josefa Hybeše, pomník rudé armády (vně CHKO)

Pozice sídla v širším krajinném rámci:

Rozlehlé sídlo rozložené v členitém terénu – v pramenné oblasti pravostranných přítoků Svitavy (Skok, Pramenný potok). Zástavba sídla vystupuje až do vrcholových poloh – k elevaci Stádlá. Do CHKO zasahuje exponovaná výše položená část zástavby. Její vizuální uplatnění nastává potenciálně do západních směrů – údolí Svitavy, které je souvisle zalesněno.

Základní historické souvislosti:

Vesnice je prvně zmiňována v roce 1365 jako majetek pana Čenka Krušiny z Lichtenburka. Předtím byly Babice patrně příslušenstvím hradu Obřany, který vznikl před rokem 1239. Od roku 1562 byly součástí pozořického panství. Při jižním okraji obce byly prokázány archeologické doklady slovanského železářství. Severně od Babic se v lesích nacházejí četné pozůstatky po dolování železných rud (důl Malá Macocha), která zde probíhala na přelomu 18. a 19. století. V obci dochází k plošnému rozvoji rezidenční obytné zástavby, nejsilněji v části náležející do CHKO. Pracuje zde zemědělský provoz.

Historický typ sídla a plužiny, vývoj zástavby:

Návesní ves s traťovou a v doplňkových tratích dělenou úsekovou plužinou.

Převážně sevřená zástavba vymezuje nepravidelnou, poměrně velkou náves. Na usedlosti navazují malé záhumenice.

Vývoj zástavby:

Prostor historické návsi byl druhotně nepravidelně zastavěn a částečně tak připomíná hromadnou ves. Dále docházelo k soustředěnému obestavování komunikací vycházejících ze sídla. Koncem 19. a v 1. pol. 20. století se Babice rozvíjely na dříve zalesněných plochách. I zde si zástavba zachovává silniční charakter. Ten si zachovala i zástavba z 2. pol. 20. století. Z té doby pochází i zemědělský areál JV od sídla. V posledních dvaceti letech dochází k postupnému zastavování posledních volných ploch v lesem sevřené západní části enklávy a zejména ke vzniku velmi rozsáhlé (velikost cca poloviny sídla) plochy kobercové zástavby na východním okraji sídla. Tato nejnovější stavební etapa zcela rezignuje na soustředěný silniční charakter zástavby a přináší do prostoru nový, zcela netypický prvek rozvolněné plošné zástavby městského typu.

Vizuální projev zástavby v CHKO:

Hranice CHKO sleduje silnici od Kanic až po její koncový úsek na okraji lesního porostu v severní části sídla. Zhruba ve střední části místní cesta prochází zahuštěným návesním prostorem (z větší části vně CHKO), kde odbočuje cesta do Křtin. Větší část zástavby sídla v CHKO je vymezena těmito komunikacemi. Výše nad návsi a uvedenou křižovatkou stojí dominanta barokně přestavěného kostela sv. Jana Křtitele se hřbitovem a výraznými vzrostlými listnáči.

Zástavbu při hlavní místní cestě tvoří okapově řazené domy z často oplocenými předzahrádkami., z velké většiny po prodělaných rekonstrukcích. Výšková hladina domů je nevyrovnaná. Místy se vyskytují proluky. V severní části se zástavba rozvolňuje, stojí zde rodinné domy, dvojdomy, převážně přízemní. Jižně od jádrové části zástavba v klesajícím terénu drží řadové uspořádání, ne však zcela souvisle (s prolukami). Jedná se rovněž o přízemní objekty rozšířené i do kratších bočních uliček. Níže pod sídlem se nachází izolované dvě usedlosti doplněné v poválečném období o další objekt. Silnici do Křtin lemují vily z období socialismu zřetelně odlišné architektonické formy, doplněné rodinnými novostavbami z posledního období. Z poválečného období pochází rovněž výrobní areál za fotbalovým hřištěm s většími hmotami provozních objektů, jenž nedosahuje silnějšího projevu v zástavbě sídla ani ve výhledech z volné krajiny.

Větší část zástavby v rámci CHKO dnes již tvoří rezidenční zástavba nesouvisle rozmístěná v pravidelné uliční síti. Rodinné domy stavěné po roce 2000 zaujmulý výše položené svahy nad sídlem – východní a severní část. Z velké části se jedná o typové domy nekorespondující s původní urbanistickou strukturou i převažující architektonickou formou starší zástavby (rozmanité půdorysy, nejednotné sklony střech, umístění na pozemku, pozice doplňkových staveb, oplocení). Na východní okraji zástavba novostaveb rodinných domů až na horizont (Stádlá).

Starší část zástavby disponuje hojnou (dříve) přechodovou zelení, tvořenou z velké části ovocnými stromy (starší sady, zahrady). V okrajových částech – na severu a jihu zástavba přechází do souvislého lesního porostu.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR (pro část sídla v CHKO):

Obecná doporučení a podmínky ochrany KR (zástavba sídla nebyla podrobněji členěna):

- Zástavbu sídla udržet ve stávajícím plošném rozsahu zastavěného území – zástavbu nerozšiřovat především na horizont východně nad sídlem (vrcholová část elevace Stádlá) a severně do výběžku nezastavěného území oklopaného lesním porostem; zachovat okraje lesních porostů navazujících na zástavbu sídla
- Zachovat dominantní pozici kostela sv. Jana Křtitele v zástavbě sídla
- V rámci starší zástavby – při hlavní místní cestě novou výstavbu v rámci možností situovat ve vazbě na strukturu stávající zástavby (proluky), při výstavbě respektovat historickou parcelaci; dbát základních architektonických pravidel či forem venkovské zástavby v oblasti (viz kapitola A.3.5 – orientace dle převažujících staveb vůči uliční čáře; v sídle obvyklý tvar střechy, půdorys, podlažnost, barevnost vnějších povrchů ad.); u doplňkových staveb ke stavbám hlavním (kolny, garáže atd.) ctít tradiční provedení a jednotný rámec se stavbami hlavními s odpovídajícími požadavky na půdorys objektu, podlažnost, tvar střechy
- V rámci novodobé rodinné zástavby respektovat měřítko stávajících (sousedních objektů); vyhnout se realizaci tvarově výstředních objektů a použití křiklavých barev vnějších povrchů
- Novou zástavbu vhodně koncipovat s ohledem na přechod do nezastavěného území – doplnit o diferencované výsadby stanovištně odpovídající zeleně
- Bránit nevhodným architektonickým zásahům u obytných staveb (přístavby narušující hmotu a půdorys především starší obytné zástavby)
- Zachovat hodnotnou sídelní (přechodovou) zeleň; rozvíjet funkci zeleně s ohledem na přechod sídla do nezastavěného území – především v nejvýše položené části sídla na východním okraji a po obvodu výrobního areálu

obr. č. C.2 a obr. č. C.3: Kostel sv. Jana Křtitele nad křižovatkou; na snímku vpravo objekt hasičské zbrojnice v nárožní poloze

obr. č. C.4: Přízemní usedlost zachovalých proporcí v severní části sídla.

obr. č. C.5: Přízemní podélně orientované domy s vyrovnanou výškovou hladinou v severní části sídla.

obr. č. C.6 a obr. č. C.7: Novostavby rodinných domů cizorodé architektonické formy vybočující i v rámci rodinných novostaveb ve svém okolí.

obr. č. C.8: Zástavba typových domů výše ve svahu nad starší zástavbou.

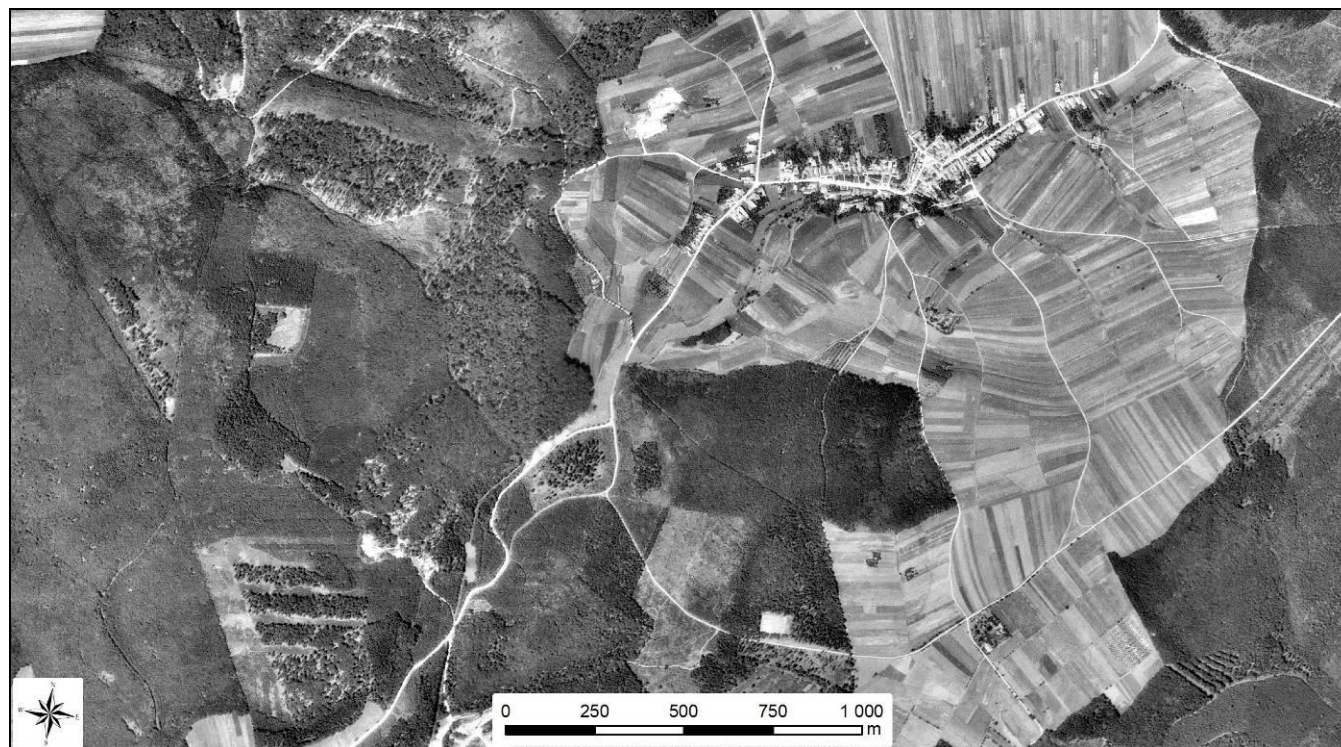

obr. č. C.9: Provozní budovy ve výrobním areálu v jihovýchodní části sídla.

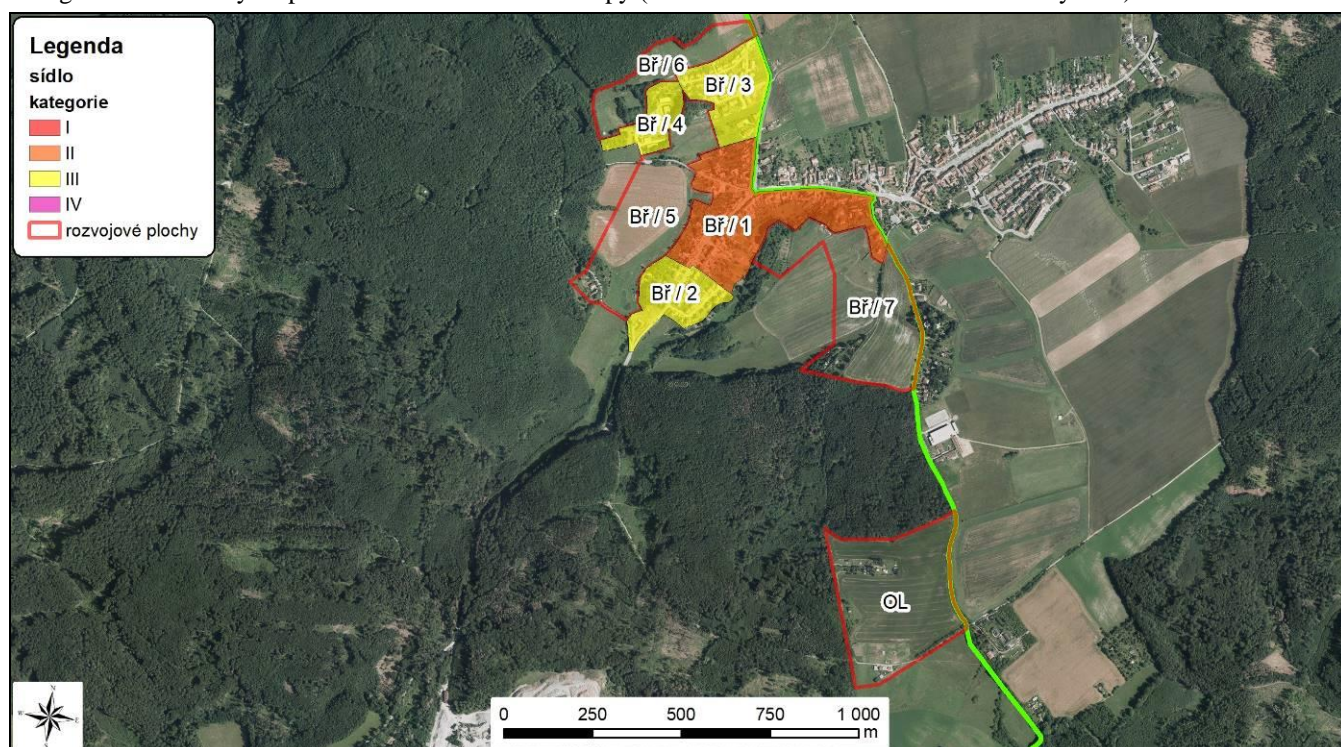

Sídlo	Březina				obec	Březina			
					k. ú.	Březina u Křtin			
OKR	C	Říčská údolí			ČSÚ	1869	1930	1950	2011
MKR/pásma	14	I.	II.	III.	obyvatel	267	387	623	380
Kategorie	I.	II.	III.	IV.	domů	33	66	147	110

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená linie – hranice CHKO Moravský kras)

Indikátory a hodnoty:

plošná památková ochrana:	ne
památkově chráněné objekty:	ne

Pozice sídla v širším krajinném rámci:

Sídlo se rozkládá v širší odlesněné kotlině – pramenné oblasti Ochozského potoka vymezené okolními lesnatými hřbety. Vizuální uplatnění zástavby sídla, ne však celistvě, zůstává omezeno na odlesněnou enklávu – k blízkým lesním okrajům.

Základní historické souvislosti:

Dnešní Březinu tvoří dvě bývalé samostatné obce – Březina (v CHKO) a Proseč (vně CHKO). Jména obou obcí svědčí, že tyto osady vznikaly na lesní půdě a první osadníci mýtili les a zakládali usedlosti. Březina se poprvé připomíná v zemských deskách k roku 1365. Tehdy byla poddanskou vsí Čeňka Krušiny z Lichtenburka, pána hradu Ronova. Po zániku hradu Ronova v 15. století přešla Březina do blízkého panství novohradského. Od roku 1604 byla Březina spjata s osudy Pozořic a jejich lichtenštejnské vrchnosti. Proseč se poprvé připomíná v roce 1395, dříve patřila klášterům. Obec slouží především k bydlení, které se zde v posledním období rozvíjí. Funguje zde menší průmyslový provoz – chemická výroba.

Historický typ sídla a plužiny, vývoj zástavby:

Široká silnicovka s dělenou úsekovou plužinou (Březina).

Vývoj zástavby:

Hned v první vlně plošného rozvoje sídel (cca. od počátku 19. století) došlo ke stavebnímu propojení obou sídel. Dále docházelo k přiřazování domů ke stávajícímu, a tedy k lineárnímu růstu zástavby. K zintenzivnění nové výstavby dochází v druhé polovině 20. století. Zástavba si stále zachovává soustředěný silniční charakter. To z větší části platí i pro velmi intenzivní výstavbu posledních let. Začíná se však objevovat i plošná forma zástavby s rozvolněným, kobercovým půdorysem.

Vizuální projev zástavby v CHKO:

Větší část zástavby lemuje komunikace – silnici II/373 a odbočku do Bukoviny. Stojí zde ne zcela souvislá řadově uspořádaná zástavba okapově orientovaných domů s předzahrádkami, místy odstupující hlouběji do pozemku (východní část). V dílčích částech si zástavba udržela původní výškovou hladinu i výraz, četné přestavby objektů se však na celkovém vzhledu starší zástavby projeví. V jižní části na starší zástavbu navazují (patrové) poválečné vily a dále k jihu pak novodobá rodinná zástavba přízemních domů (a dvojdomů), jež se rozšířila i do kratších bočních ulic. Nevhodným prvkem zde je architektonicky atypická novostavba na okraji zastavěného území (mimo urbanistickou strukturu).

Severní část sídla – výše ve na svahu tvoří větší novodobá zástavba přízemních rodinných domů a řadových domů v nově vytvořené uliční síti. Nižší pod svahem (v bývalém lomu?) stojí výrobní provoz (Hlubna – chemické výrobní družstvo v Brně) s účelovými objekty a výraznou vertikálou komína. Projev areálu snižuje hojná okolní zeleň (ve vegetačním období).

V okolí sídla se vyskytují drobné enklávy zastavěného území – při okrajích lesních porostů.

Okrajové části zástavby – přechod do volné krajiny dotváří hojná (plošná) zeleň zahrad a sadů. Novodobá zástavba (malé parcely) na severním a jižním okraji sídla přechodovou zeleň naopak postrádá.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR (pro část sídla v CHKO):

Obečná doporučení a podmínky ochrany KR:

- Novou obytnou výstavbu situovat ve vazbě na strukturu stávající zástavby (proluky v rámci zastavěného území); zástavbu nerozšiřovat za stávající okraje zastavěného území, především v severní vizuálně exponované části sídla
- Nerozšiřovat zástavbu – plošný rozsah drobných enkláv se zástavbou mimo souvisle zastavěné území sídla
- Při realizaci nové obytné výstavby dbát základních architektonických pravidel či forem venkovské zástavby v oblasti (viz kapitola A.3.5 – orientace dle převažujících staveb vůči uliční čáře; v sídle obvyklý tvar střechy, půdorys, podlažnost, barevnost vnějších povrchů ad.)
- U doplňkových staveb ke stavbám hlavním (kolny, garáže atd.) ctít tradiční provedení a jednotný rámec se stavbami hlavními s odpovídajícími požadavky na půdorys objektu, podlažnost, tvar střechy
- Novou zástavbu vhodně koncipovat s ohledem na přechod do nezastavěného území – doplnit o diferencované výsadby stanovištně odpovídající zeleně
- Bránit nevhodným architektonickým zásahům u obytných staveb (přístavby narušující hmotu a půdorys především starší obytné zástavby)
- Rozvíjet funkci zeleně uvnitř sídel a také s ohledem na přechod sídla do nezastavěného území; zachovat vzrostlou zeleň v okolí výrobního areálu (Hlubna)

Zástavba sídla byla podrobněji rozčleněna celkově do 7 segmentů:

Bř / 1 (kategorie II): z větší části ne zcela kompaktní řadová zástavba při hlavní silnici a odbočce do Bukoviny; nevyrovnaná výšková hladina zástavby; četné rekonstrukce; poválečné vily (jižní část); předzahrádky.

Návrh ochrany:

- zachovat převažující řadové uspořádání zástavby
- zachovat krajinnotvornou přechodovou zeleň na okrajích zástavby
- udržet výškovou hladinu, umístění v uliční frontě a sklon sedlových střech zachovalé přízemní řadové zástavby; tradiční barevnost fasád – při rekonstrukcích či nové výstavbě – v prolukách.
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu

Bř / 2 (kategorie III): převážně novostavby přízemních rodinných domů a dvojdomů na malých parcelách při hlavní silnici a v odbočce v jižní části sídla; částečně poválečné rodinné domy; podélná orientace staveb.

Návrh ochrany:

- novou (obytnou) výstavbu situovat při silniční síti (proluky)
- zachovat krajinnotvornou přechodovou zeleň na okrajích zástavby
- udržet výškovou hladinu a měřítko stávajících objektů; vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu

Bř / 3 (kategorie III): novostavby přízemních rod. domů, řadových domů ve svahu v severní části sídla.

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu umísťovat při ve volných plochách (proluky) při zachování měřítka stávající (okolní) zástavby
- udržet výškovou hladinu a měřítko stávajících objektů; vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu

Bř / 4 (kategorie III): výrobní areál Hlubna v místě bývalého lomu; provozní objekty většího měřítka; dominantna komína; hojná obvodová zeleň; dvě obytné stavby v zeleni (východní část).

Návrh ochrany:

- nerozšiřovat plošný rozsah areálu; zachovat (nezvyšovat) výškovou hladinu provozních objektů
- zachovat vzrostlou zeleň při okrajích areálu

Bř / 5: rozvojové území velkého plošného rozsahu při východním okraji sídla ve vazbě na stávající zástavbu; zemědělská půda; v jižní části dvě starší usedlosti ve starém sadu odděleně do zástavby.

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu připustit v severní části – severně od místní cesty mezi výrobním areálem (Hlubna) a obytnou zástavbou; ve zbylé části plochy ponechat stávající využití

Bř / 6: rozvojové území v exponované poloze nad severním okrajem zástavby; na severu ohraničená lesním okrajem; travní porosty; spontánně rozšířená zeleň v části plochy

Návrh ochrany:

- ponechat stávající využití; nerozšiřovat zástavbu

Bř / 7: rozlehlé rozvojové území při jižním okraji zástavby; na jižní straně vymezené lesním okrajem; travní porosty; sady a nelesní zeleň při okraji zástavby v západní části; na jihu rekreační zástavba ve starém sadu.

Návrh ochrany:

- prioritně neumísťovat novou obytnou výstavbu – s výjimkou východního okraje při místní cestě k Novému Dvoru; ve zbylé části plochy ponechat stávající využití
- zachovat hodnotnou krajinnotvornou zeleň na přechodu sídla do volné krajiny a doprovodů cest
- nerozšiřovat chatovou zástavbu (plošné rozšíření osady)

Odloučená lokalita (OL): rekreační zástavba – chaty ve volné krajině a izolovaný hospodářský areál jižně od sídla; orná půda.

Doporučení a podmínky ochrany KR: nerozšiřovat zástavbu; ponechat stávající využití.

obr. č. C.10: Usedlost (dvůr) zachovalého měřítka a hmotového členění ve střední části sídla; celkově příznivý projev objektu snižují použitá okna.

obr. č. C.11: Řadově uspořádaná zástavba při hlavní silnici (severně od křižovatky) s vyrovnanou výškovou hladinou; i po rekonstrukci objektu vpředu.

obr. č. C.12: Řadová zástavba podélně orientovaných domů s předzahrádkami v mírném svahu pod křižovatkou si rovněž udržela původní měřítko a výškovou hladinu.

obr. č. C.13: Přestavba domu (do patra) z původního měřítka přízemní řadové zástavby zřetelně vybočuje.

obr. č. C.14: Nevhodně umístěná novostavba nereflektující architektonické zvyklosti venkovské zástavby (městský typ v jižní části sídla.

obr. č. C.15: Novostavby rodinných domů nesourodého vzhledu v jižní části sídla; respektující běžné měřítko obytné zástavby.

obr. č. C.16: Novodobá rodinná (řadová) zástavba v severní části sídla

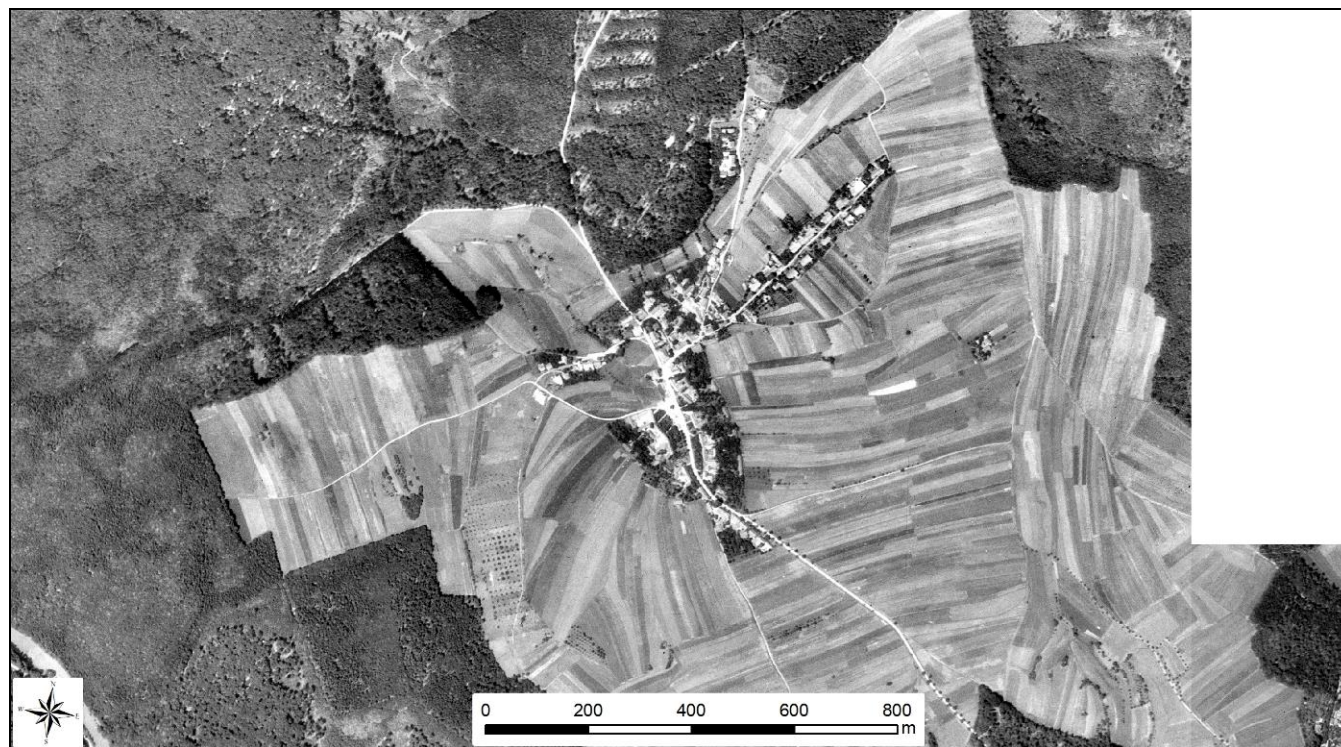

obr. č. C.17: Areál Hlubna a větší část zástavby sídla v CHKO v pohledu z terénní hrany (nad bývalým lomem)

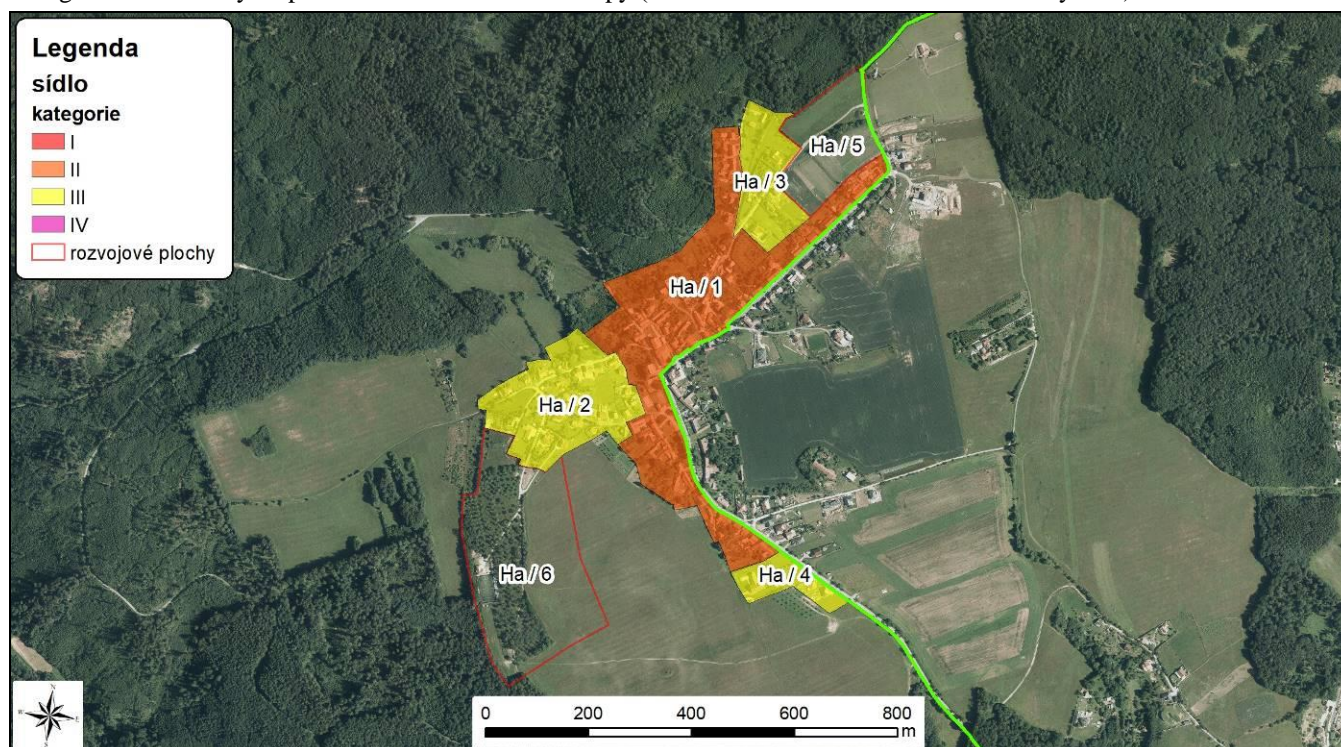

Sídlo	Habrůvka				obec	Habrůvka				
					k. ú.	Habrůvka				
OKR	B	Povodí Křtinského potoka			ČSÚ	1869	1930	1950	2011	
MKR/pásmo	8 / 9	I.	II.	III.	obyvatel	483	575	709	388	
Kategorie	I.	II.	III.	IV.	domů	66	116	117	157	

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená linie – hranice CHKO Moravský kras)

Indikátory a hodnoty:	
plošná památková ochrana:	ne
památkově chráněné objekty:	jeskyně býčí skála (mimo zástavbu sídla), kříž
Pozice sídla v širším krajinném rámci:	
Zástavba sídla zaujímá exponované svahy výše nad údolím Křtinského potoka, resp. hřbetu oddělující jej od údolí (levostranného přítoku) Zemanova Žlebu. Vizualní uplatnění zástavby nastává do západních směrů, kde se rozkládají rozsáhlé lesní porosty v povodí Křtinského potoka a Svitavy. Výše položená část figuruje ve výhledech z odlesněného temena (elevace) Stábla.	
Základní historické souvislosti:	
Osídlení zdejšího území je již doloženo nálezy ze závěru poslední doby ledové, kdy zde žili lovci sobů a jeskynních medvědů. Jedny z prvních písemných zmínek o obci jsou datovány rokem 1365, kdy obec získal Čeněk Krušina z Lichtenberka, sídlící na hradě Ronov. V roce 1597 přechází obec do správy německého rodu Lichtenštejnů. V 19. století se zde v povrchových dolech těžily železné rudy. V roce 1905 byly objeveny hlinkové a kaolinové vrstvy a vznikl velký závod – knížecí lichtenštejnské doly. Zůstaly po nich rozsáhlé propadliny. Neprůjezdná obec slouží bydlení, které se zde v posledním období rozvíjí.	
Historický typ sídla a plužiny, vývoj zástavby:	
Návesní ves s paprscitou, traťovou a dělenou úsekovou plužinou. Převážně sevřená zástavba vymezuje oválnou, na kratších stranách otevřenou náves. Asi třetinu plužiny tvoří na sídlo navazující paprscité záhumenice. Struktura plužiny je tak již významně ovlivněna pozdně středověkými sídelními technikami.	
<u>Vývoj zástavby:</u>	
Přibližně od konce 18. století se začala Habrůvka prostorově rozvíjet, a to dvěma odlišnými způsoby. Severně od sídla vznikla soustředěná hromadná struktura se samostatně stojícími objekty. Východně od ní pak pravidelná silniční struktura se samostatně stojícími objekty a malými záhumenicemi. Obě struktury vznikly již před r. 1826, ale z mapových podkladů však nevyplývá, která dříve. Do závěru 20. století pak růst sídla značně zpomalil. Vznikly pouze dvě malé silniční struktury navazující na starší zástavbu a menší zemědělský areál s bytovým domem. V posledních cca 20 letech růst sídla opět zesílil. Volnější ale stále ještě soustředěná zástavba samostatně stojícími objekty tak vzniká podél dalších komunikací vycházejících ze sídla. Historické jádro se dochovalo bez významnějších změn až do současnosti.	
Vizuální projev zástavby v CHKO:	
Jádrovou část sídla bez průjezdní cesty tvoří protáhlejší a širší náves okapově orientovanými usedlostmi (uzavřenými statky). Na východní straně návsi si přízemní domy na protáhlých půdorysech uchovaly jednotnou výškovou hladinu, západní strana návsi prošla viditelnými rekonstrukcemi (přístavby). Výrazným prvkem návsi jsou hluboké předzahrádkami s ovocnými stromy i vzrostlé listnáče ve veřejném prostoru. Severně od návsi stojí dominantní dvojice mladších budova obecního úřadu a veřejných služeb. Zástavba výše do svahu ke kótě 533,3 m. n. m. (severovýchodní část sídla) tvoří převážně objekty menšího (půdorysného) měřítka s podélnou orientací. Řada objektů prošla rekonstrukcemi (přístavby), především v nižší části svahu. Rozvolněná zástavba výše ve svahu se vyznačuje zachovalejšími proporcemi. Doplnují ji přízemní novostavby rodinných domů. Zachovalé měřítko mají i domy jižně od návsi. Na jižním okraji sídla zástavbu uzavírají novostavby rodinných domů zřetelně odlišné architektonické formy, mezi nimiž dominuje nevhodně umístěný dům velkého měřítka s příjezdovou cestou. Severozápadní část sídla tvoří z většiny poválečné vily, zčásti starší zástavba při cestě od obecního úřadu, při okraji pak novostavby rozmanitého vzhledu (architektonické formy).	

Uvnitř zástavby se vyskytují prvky hodnotné sídelní zeleně či menší volná travnatá prostranství. Při jihovýchodním okraji se nachází rozlehlá plocha sadu, za nímž se nachází sportovní areál. Na severní straně zástavba sídla přechází v souvislou lesní zeleň. Přechod sídla do volné krajiny u starší zástavby utváří zeleň zahrad či sadů.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR (pro část sídla v CHKO):

Obecná doporučení a podmínky ochrany KR:

- Novou obytnou výstavbu situovat ve vazbě na strukturu stávající zástavby (proluky v rámci zastavěného území); zástavbu nerozšiřovat do vrcholové části kóty 533,3 m n. m., za jižní okraj zastavěného území (při silnici do Křtin); udržet kompaktní rozsah zástavby
- Zachovat hodnotnou sídelní zeleň včetně ploch lesních porostů a sadů navazujících na zastavěné území
- Při realizaci nové obytné výstavby dbát základních architektonických pravidel či forem venkovské zástavby v oblasti (viz kapitola A.3.5 – orientace dle převažujících staveb vůči uliční čáře; v sídle obvyklý tvar střechy, půdorys, podlažnost, barevnost vnějších povrchů ad.)
- U doplňkových staveb ke stavbám hlavním (kolny, garáže atd.) ctít tradiční provedení a jednotný rámeček se stavbami hlavními s odpovídajícími požadavky na půdorys objektu, podlažnost, tvar střechy
- Novou zástavbu vhodně koncipovat s ohledem na přechod do nezastavěného území – doplnit o diferencované výsadby stanovištně odpovídající zeleně
- Bránit nevhodným architektonickým zásahům u obytných staveb (přístavby narušující hmotu a půdorys především starší obytné zástavby)
- Rozvíjet funkci zeleně uvnitř sídla a také s ohledem na přechod sídla do nezastavěného území

Zástavba sídla byla podrobněji rozčleněna celkově do 6 segmentů:

Ha / 1 (kategorie II): jádrová část sídla s návsi – řadovou zástavbou; předzahrádkami a hodnotnou vzrostlou zelení; starší část zástavby severně od návsi a výše ve svahu; místy zachovalý původní výraz domů; většina objektů po rekonstrukcích.

Návrh ochrany:

- zachovat hodnotný kolorit návsi s řadovým uspořádáním zástavby, velkými předzahrádkami a hodnotnou vzrostlou listnatou zelení
- možnou novou výstavbu realizovat v prolukách ve výše položené části sídla při zachování měřítka a orientace sousedních staveb
- udržet výškovou hladinu, umístění v uliční frontě a sklon sedlových střech zachovalé přízemní řadové zástavby; tradiční barevnost fasád – při rekonstrukcích či nové výstavbě – v prolukách.
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu
- zachovat další hodnotné plochy sídelní zeleně (sady)

Ha / 2 (kategorie III): převážně mladší (poválečná) zástavba rodinných domů, vil v západní části sídla (západní svah); zčásti starší zástavba; novostavby při východním okraji; celkově vzhledová nesourodost.

Návrh ochrany:

- možnou novou výstavbu realizovat v prolukách při stávající cestní síti a v jihozápadní části při zachování běžného měřítka (starší) zástavby
- nezastavovat volné travnaté prostranství uvnitř zástavby ve východní části
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu

Ha / 3 (kategorie III): zástavba starších domů doplněná rodinnými novostavbami v nejvyšší části východního svahu.

Návrh ochrany:

- možnou novou výstavbu realizovat v prolukách při stávající cestní síti při zachování měřítka a orientace sousedních staveb

Ha / 4 (kategorie III): novostavby rodinných domů na jižním okraji sídla

Návrh ochrany:

- nerozšiřovat zástavbu za stávající okraj zastavěného území (směrem na Křtiny)
- doplnit zeleň na přechodu zástavby do volné krajiny

Ha / 5: rozvojové území v severovýchodní části sídla; vrcholová poloha (kóta 533,3 m n. m.); travní porost; mimolesní zeleň.

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu lze připustit v spodní části plochy – pod vegetačním koridorem při respektování měřítka a orientace okolních staveb; vrcholovou část elevace ponechat bez zástavby

Ha / 6: rozlehlé rozvojové území v jihozápadní části sídla; sad (cca polovina plochy); traviny; sportovní areál v izolované poloze mimo zástavbu (za sadem).

Návrh ochrany

- novou obytnou výstavbu lze připustit v omezené míře v severní části plochy při okraji zastavěného území
- ponechat stávající využití, především plochu sadu.

obr. č. C.18 a obr. č. C.19: Zachovalá přízemní zástavba řadově uspořádaných usedlostí s předzahrádkami na východní straně návsi (vně CHKO).

obr. č. C.20: Západní strana návsi s nevyrovnanou výškovou hladinou domů po přestavbách.

obr. č. C.21: Dominantní patrová hmota budovy obecního úřadu severně od návsi; v sousedství objekt veřejných služeb po nedávné přístavbě.

obr. č. C.22 a obr. č. C.23: Přízemní řadová zástavba ve svahu v severozápadní části (vlevo) a v jižní části sídla (vlevo); typickým prvkem starší zástavby jsou různě hluboké předzahrádky.

obr. č. C.24 a obr. č. C.25: Příklady dvou novostaveb neodpovídajícího měřítka a umístění vůči uliční čáře (vlevo) a architektonické formy.

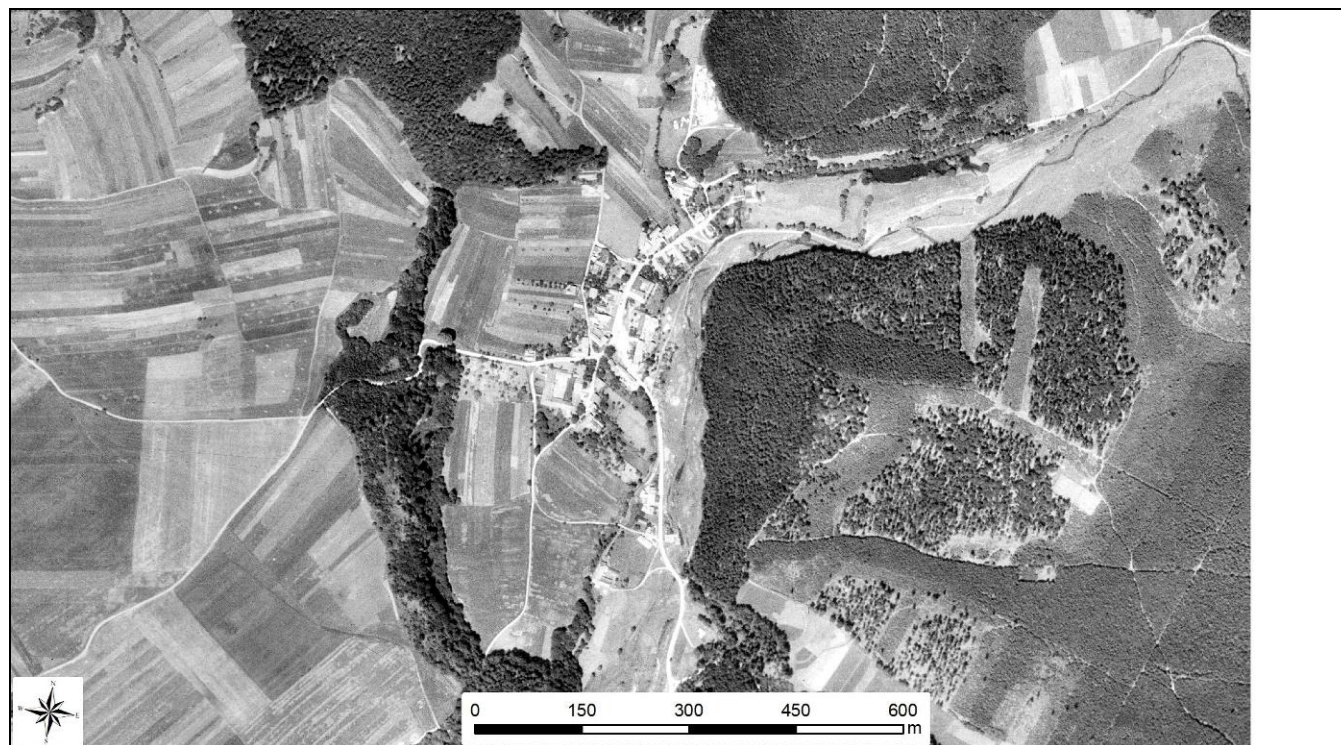

obr. č. C.26: Rodinné domy z poválečného období na západním svahu; v popředí ovocné stromy před budovou obecního úřadu.

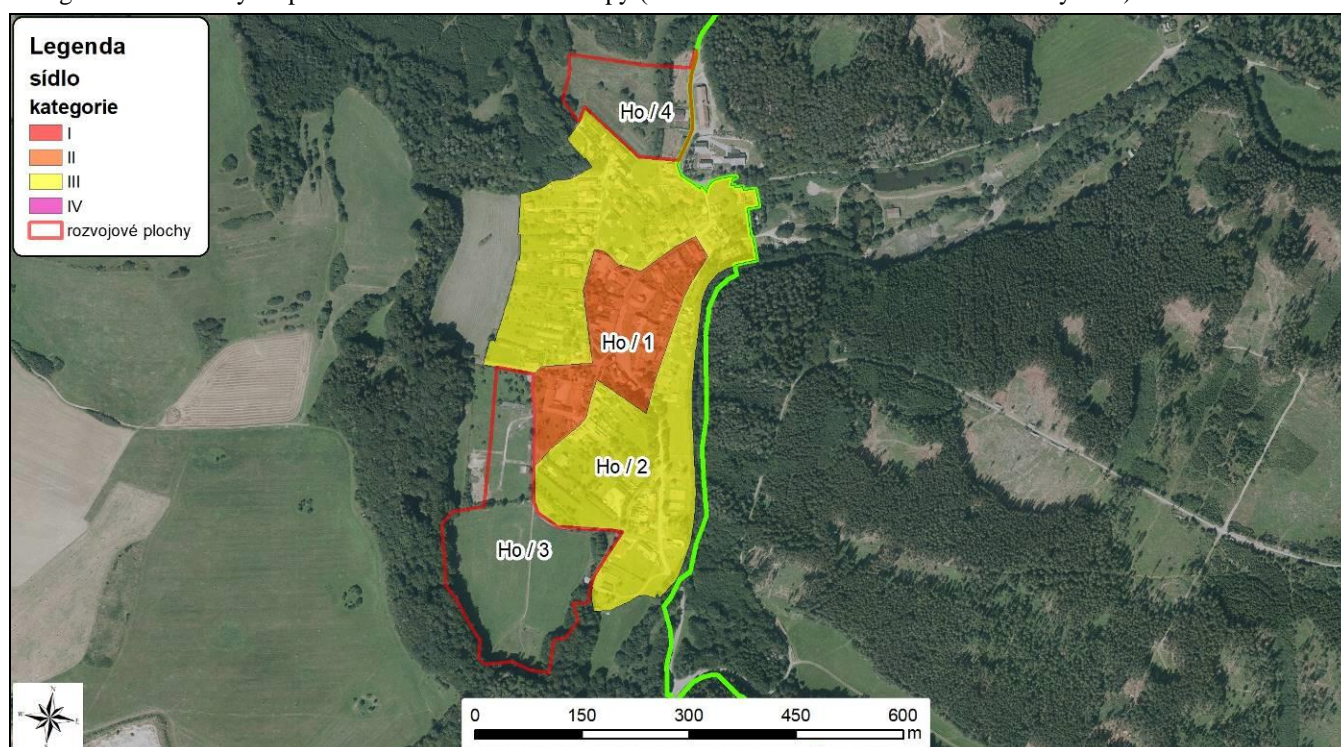

Sídlo	Holštejn				obec	Holštejn			
					k. ú.	Holštejn			
OKR	A	Moravské krasové plošiny			ČSÚ	1869	1930	1950	2011
MKR/pásma	2	I.	II.	III.	obyvatel	248	211	220	153
Kategorie	I.	II.	III.	IV.	domů	37	39	51	73

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená linie – hranice CHKO Moravský kras)

Indikátory a hodnoty:

plošná památková ochrana:	ne
památkově chráněné objekty:	hrad Holštejn (mimo zástavbu sídla)

Pozice sídla v širším krajinném rámci:

Menší sídlo lokalizované v údolí Bílé vody, na jejím pravém břehu. Vizualní uplatnění zástavby sídla je pouze lokální – omezené okolní lesnatými svahy.

Základní historické souvislosti:

První zmínka o osadě bez uvedení jména se datuje k roku 1349, kdy se mluví pouze o dvorečích pod hradem. Roku 1437 se objevuje zmínka o městečku pod hradem. Poslední zmínka o hradu a městečku Holštejn jako o osedlých je z roku 1511. Městečko jako pusté je uvedeno v roce 1550. Středověké městečko po svém zániku v 1. čtvrtině nebo polovině 16. století přeživalo v podobě dolního mlýna. K založení druhého, horního mlýna došlo v průběhu 17. století., kdy také noví osadníci začali znovu obhospodařovat poměrně rozsáhlé panské pozemky, živil se lesní prací a patrně i pálením vápna. Po válce bylo založeno zemědělské družstvo (tehdy JZD) zaměřené na rostlinnou i živočišnou výrobu. V současnosti ves slouží bydlení a rekreaci.

Historický typ sídla a plužiny, vývoj zástavby:

Panský dvůr a hromadná silniční ves s dominikální plužinou.

Vývoj zástavby:

Původně zde stály pouze vrchnostenské objekty – dvůr a mlýn. Později mezi nimi začaly nepravidelně, podél komunikace vznikat další objekty. Postupně tak vznikla hromadná silniční ves. Později přibýly ještě další ulice. Panský dvůr byl již v první polovině 19. století rozparcelován a původní hospodářské objekty se změnil na několik rodinných domků. Rozparcelovány byly i původně velké bloky dominikální plužiny, která proto získala charakter dělených úseků.

Vizuální projev zástavby v CHKO:

Menší sídlo s kompaktní zástavbou s prostranstvím – menší návší v jižní části, kde tvoří dominantní prvek budova obecního úřadu (původní hospodářský dvůr). Stojí zde další větší hmoty domů v řadě (západní strana). Větší uzavřený (dříve hospodářský) dvůr se nachází jižně od jádra. Výrazným prvkem je hospodářské stavení na jižním okraji sídla, byť po prodělané rekonstrukci. Jeho projev poškozují sousední typová novostavba s nízkou valbovou střechou.

Větší část zástavby tvoří rekonstruované starší usedlosti, poválečná zástavba (patrových vil – západní okraj) a v současnosti již větší počet novostaveb rozmanitého (nevhodného) vzhledu (včetně srubových konstrukcí) nerespektujících tradiční umístění vůči uliční čáře a celkově nejednotného měřítka. Ve východní části při břehu Bílé vody stojí drobné rekreační objekty (chaty). Původní charakter (hospodářské) zástavby je zachován pouze v menší míře, více v jižní části sídla.

Sídlo disponuje bohatou zelení, především v západní a jižní části, kde přechod zástavby do volné krajiny formují zahrady s ovocnými stromy.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR (pro část sídla v CHKO):**Obecná doporučení a podmínky ochrany KR:**

- Novou obytnou prioritně situovat ve vazbě na strukturu stávající zástavby (proluky), zachovat celistvou siluetu sídla; vyloučit realizaci zástavby v izolované pozici od sídla, bez vazby na stávající cestní síť
- Při realizaci nové obytné výstavby dbát základních architektonických pravidel či forem venkovské zástavby v oblasti (viz kapitola A.3.5 – orientace dle převažujících staveb vůči uliční čáře; v sídle obvyklý tvar střechy, půdorys, podlažnost, barevnost vnějších povrchů ad.)
- Novou zástavbu vhodně koncipovat s ohledem na přechod do nezastavěného území – doplnit o diferencované výsadby stanovištně odpovídající zeleně

- U doplňkových staveb ke stavbám hlavním (kolny, garáže atd.) ctít tradiční provedení a jednotný rámeček se stavbami hlavními s odpovídajícími požadavky na půdorys objektu, podlažnost, tvar střechy
- Bránit nevhodným architektonickým zásahům u obytných staveb (přístavby narušující hmotu a půdorys především starší obytné zástavby)
- Zachovat přechodovou zeleň (zahrad) s významnou krajinnotvornou funkcí
- Nerozšiřovat chatovou zástavbu

Zástavba sídla byla podrobněji rozčleněna celkově do 4 segmentů:

Ho / 1 (kategorie II): starší zástavba s prostranstvím ve střední části sídla; hospodářský dvůr

Návrh ochrany:

- udržet výškovou hladinu domů, jejich umístění v uliční frontě (v případě rekonstrukcí)
- nezastavovat volné prostranství ve střední části sídla

Ho / 2 (kategorie III): mladší vzhledově rozmanitá zástavba v okrajových částech včetně novostaveb; zahrady

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu umísťovat při stávající uliční síti (proluky) při zachování měřítka stávající zástavby
- zachovat krajinnotvornou zeleň na přechodu sídla do volné krajiny
- nerozšiřovat chatovou zástavbu

Ho / 3: rozvojové území velkého plošného rozsahu ve vazbě na zástavbu při jižním a jihozápadním okraji sídla; z jižní strany sahající až pod zříceninu hradu Holštejn; travní porosty.

Návrh ochrany:

- umístění nové obytné (přízemní) zástavby lze připustit v severní části plochy – v sousedství stávající zástavby
- v jižní části plochy – jižně od zástavby sídla ponechat stávající využití

Ho / 4: rozvojové území ve vazbě na zástavbu při severním okraji sídla; travní porost.

Návrh ochrany:

- prioritně novou zástavbu neumísťovat; případnou výstavbu realizovat pouze pro obytné účely nízké podlažnosti (přízemní), obvyklého půdorysu a tradiční – podélné orientace k cestě

obr. č. C.27: Holštejn v pohledu ze skály od zříceniny hradu Holštejn.

obr. č. C.28: Podélně orientované domy formující východní stranu prostranství v centru sídla.

obr. č. C.29: Budova obecního úřadu – jižní průčelí bývalého hospodářského dvora v severní části prostranství.

obr. č. C.30: Jižní část návsi s výrazným objektem hasičské zbrojnice ve vyvýšené poloze.

obr. č. C.31: Starší hospodářský objekt – součást bývalého Horního mlýna.

obr. č. C.32 a obr. č. C.33: Dva segmenty velkého původního hospodářského dvora jižně od návsi; na snímku vpravo zachovalá hospodářská část v severní části objektu; na snímku vpravo jižní průčelí.

obr. č. C.34: Rodinné vily z poválečného období při západním okraji sídla.

obr. č. C.35: Novostavba zcela cizorodé architektonické formy v severní části sídla.

obr. č. C.36: Rovněž konstrukčně nevhodný – typový objekt v jižní části sídla.

obr. č. C.37: Kompaktní solitérní soubor s výrazným polovalbovým zastřešením; harmonický výraz je narušen nepatřičným typem oken a zábradlí pavlače.

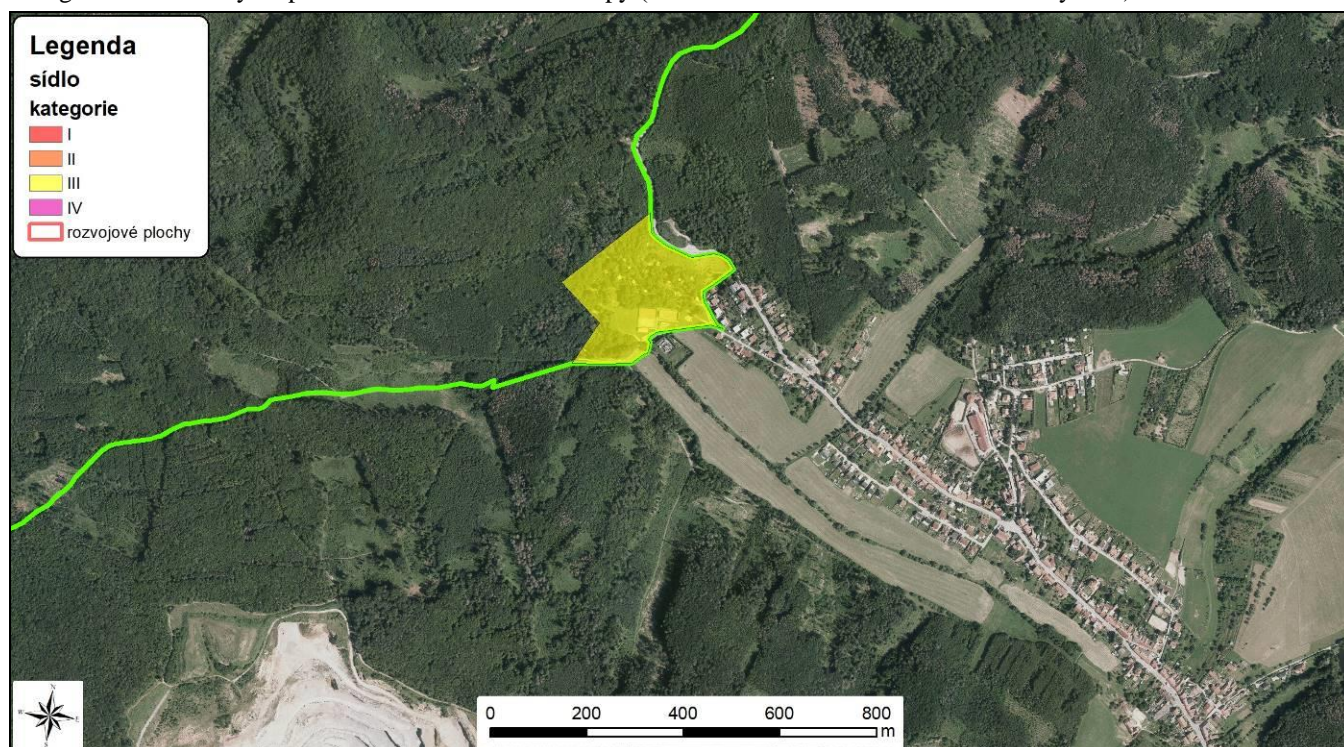

Sídlo	Hostěnice				obec	Hostěnice			
					k. ú.	Hostěnice			
OKR	C	Říčská údolí			ČSÚ	1869	1930	1950	2011
MKR/pásmo	15	I.	II.	III.	obyvatel	435	579	539	636
Kategorie	I.	II.	III.	IV.	domů	68	128	145	230

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená linie – hranice CHKO Moravský kras)

Indikátory a hodnoty:	
plošná památková ochrana:	ne
památkově chráněné objekty:	zvonice, kaple sv. Anny (vně CHKO)
Pozice sídla v širším krajinném rámci:	
Protáhlé sídlo je rozloženo při toku Hostěnického potoka. Okrajová západní část zástavby, spadající do CHKO, se vizuálně uplatňuje pouze v nejbližším okolí. To je dáno především spontánně rozšířenou vzrostlou zelení, prostupující touto zástavbou (rekreačních chat).	
Základní historické souvislosti:	
První písemná zmínka o vsi pochází z roku 1371. Obec byla po většinu své existence součástí Pozoříckého panství. Obživu místním v historii poskytovaly okolní rozlehlé lesy a ložiska kamene. Západní část sídla v CHKO tvoří poválečná zástavba rekreační chat.	
Historický typ sídla a plužiny:	
Silniční ves s traťovou a s dělenou úsekovou plužinou (zástavba sídla vně CHKO).	
Vizuální projev zástavby v CHKO:	
Do CHKO sídlo zasahuje pouze okrajová část zástavby na západním konci sídla tvořená objekty individuální rekreace (chatami) a sportovním areálem se zázemím. Téměř veškerá chatová zástavba se nachází v zeleni rozšířené spontánně v poválečném období.	
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR (pro část sídla v CHKO):	
Obecná doporučení a podmínky ochrany KR:	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nerozšiřovat chatovou zástavbu; v případě přestaveb udržet výškovou hladinu a měřítko stávajících objektů ▪ Bránit potenciálně nežádoucímu rozšiřování zeleně 	
Zástavba sídla nebyla podrobněji členěna.	

obr. č. C.38: Multifunkční sportovní areál se zázemím.

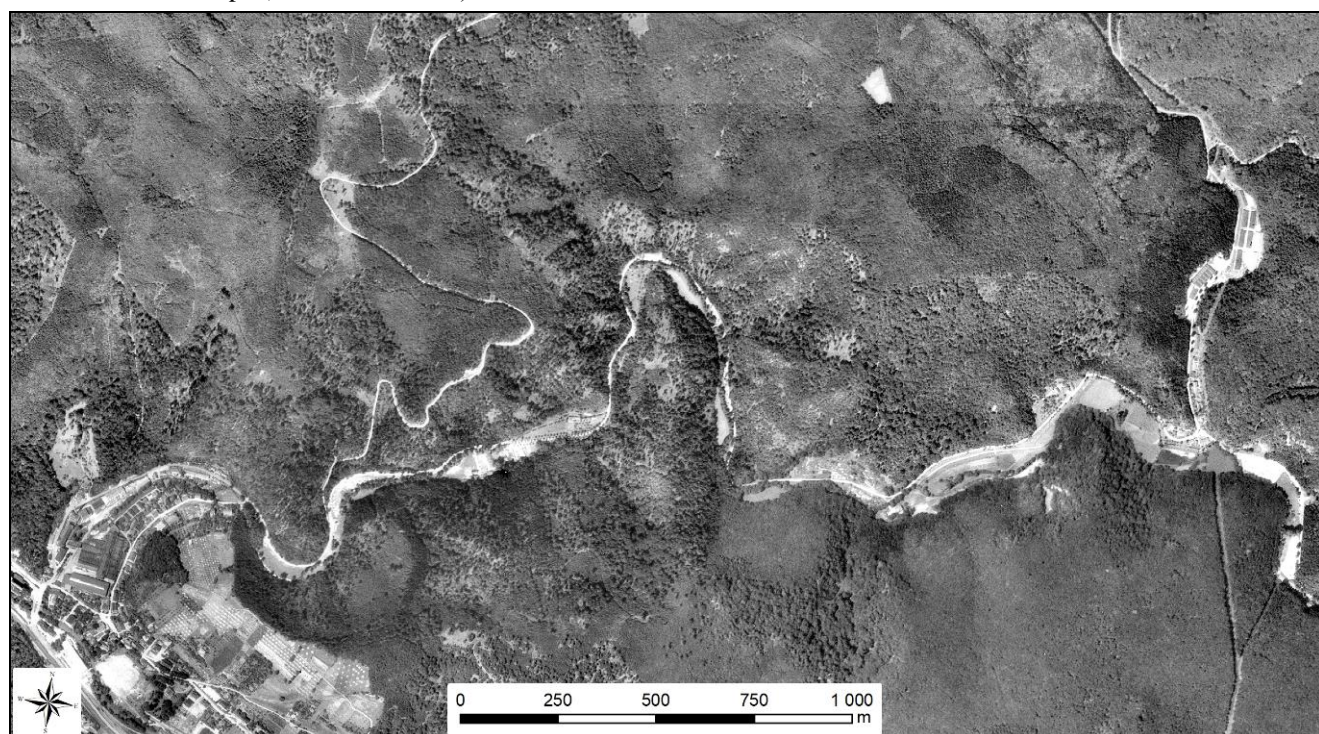

obr. č. C.39: Obvyklá, přitom bizarní zástavba chat z období socialismu.

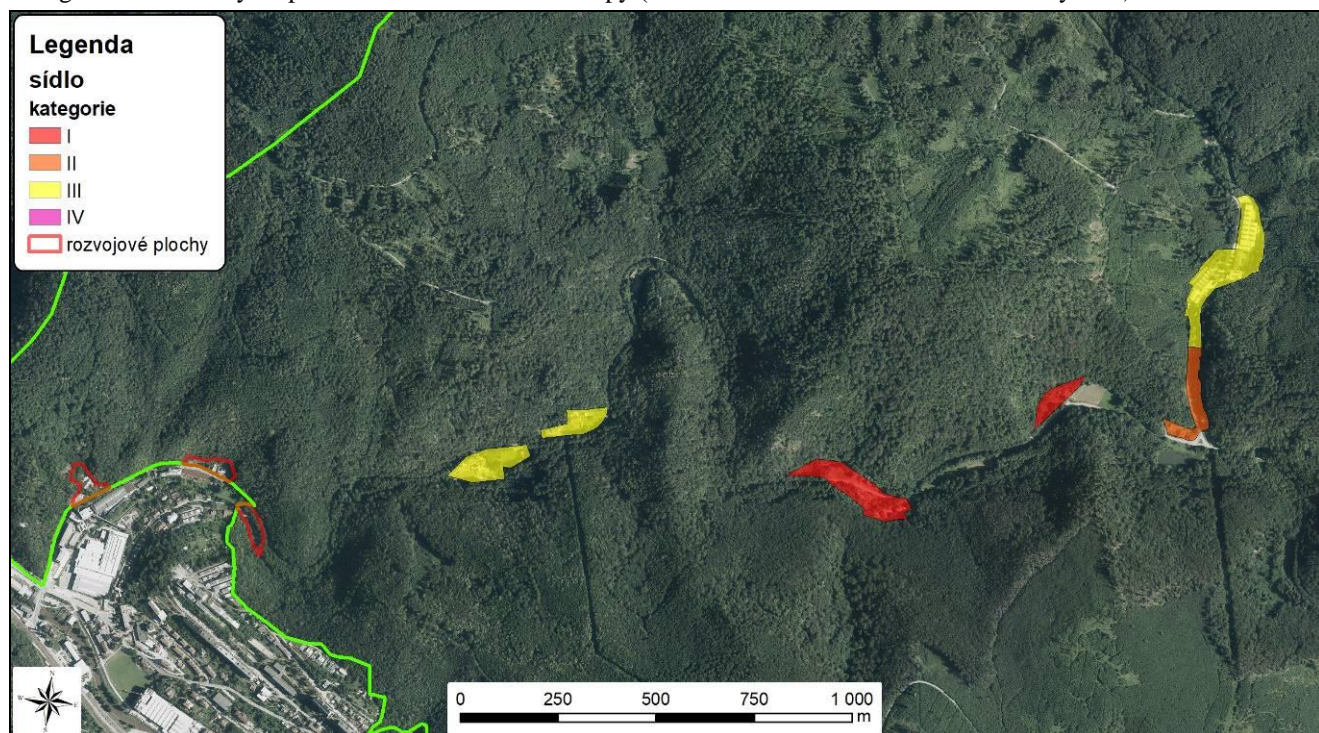

Sídlo	Josefovské údolí				obec	Adamov, Olomučany, Habrůvka			
					k. ú.	Adamov, Olomučany, Habrůvka			
OKR	B / D	Povodí Křtinského potoka / Údolí Svitavy			ČSÚ	1869	1930	1950	2011
MKR/pásmo	8 / 10	I.	II.	III.	obyvatel	-	-	-	-
Kategorie	I.	II.	III.	IV.	domů	-	-	-	-

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená linie – hranice CHKO Moravský kras)

Indikátory a hodnoty:

plošná památková ochrana:	vesnická památková rezervace – Stará Hut' v Josefovském údolí u Olomučan
památkově chráněné objekty:	železárna Stará hut', vysoká pec "Františka, bývalá modelárna Kameňák, hostinec Švýcárna, pozůstatek vodního náhonu

Pozice sídla v širším krajinném rámci:

Zástavbu sídla tvoří několik menších enkláv (samot) rozmístěných při toku Křtinského potoka a jeho levostranného přítoku Josefovského potoka (nad soutokem) protékajících v hlubokých členitých lesnatých údolích. Vizuální uplatnění zástavby nastává nesouvisle pouze nejbližším okolí.

Základní historické souvislosti:

První hamr v údolí Křtinského potoka potvrzují doklady datované k roku 1506. Zachycené stopy osídlení souvisejí se zpracováním železné rudy zde sahají až do prehistorických období. Koncem 17. století zde pracovala také sklářská hut'. Především ve výše položené části údolí stojí obytná zástavba a také průmyslová zástavba (textilní výroba, zpracování dřeva), ze značné části dnes nevyužívaná.

Historický typ sídla a plužiny:

Samoty mlýnů a hutí.

Vývoj zástavby:

Kolem původních samot postupně vznikaly další objekty. Na východním okraji vznikl malý silniční celek (obydlí dělníků) a v bočním údolí na severu tovární areál. Všechny objekty leží v úzké údolní nivě. Osídlení zde nikdy nemělo zemědělský charakter a vyjma velmi malých segmentů v údolní nivě, zde ani nevzniklo žádné kulturní bezlesí.

Vizuální projev zástavby v CHKO:

Zástavbu v údolí tvoří několik menších enkláv či samot.

Největší část je soustředěna při soutoku Křtinského potoka a Josefovského potoka, resp. výše proti proudu druhého jmenovaného. Zde stojí při silnici domy, po rekonstrukci značně nesourodého vzhledu. Výše proti údolí Josefovského potoka se nachází výrobní zástavba s velkými hmotami účelových objektů. Vzhledem k údolní poloze se provozní budovy v krajině výrazněji neuplatňují.

Nejcennější soubor staveb, unikátní v celorepublikovém měřítku, se nachází níže po proudu Křtinského potoka – areál Staré huti s dominantou vysoké pece Františka, bývalou modelárnou, dělnickými domy, původním hrázděným hostincem (Švýcárna). Kousek výše v místě bývalého Althamru dnes stojí v nivě toku usedlost s hospodářským zázemím. V nižší části údolí se nachází rekreační a účelová zástavba – vodárna, zajímavá větší hmota bývalé hájovny v jejím sousedství, níže pak areál s dřevostavbami.

V poválečném období došlo k výraznému rozšíření zeleně do nivních partií, které místy tvořily poměrně široký odlesněný koridor.

Zástavba sídla nebyla podrobněji členěna.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:**Obecná doporučení a podmínky ochrany KR:**

- Důsledně chránit mimořádně hodnotný historický areál hutnické výroby s unikátními industriálními stavbami – zachovalými doklady historie využívání území (krajin)
- Vyloučit novou výstavbu v areálu Staré huti a v lokalitě Althamr (v sousedství NPR Býčí skála); nerozšiřovat plochy zastavěného území; případnou novou výstavbu umístit ve stávajícím zastavěném území mimo uvedené lokality
- V případě nové výstavby či přestaveb udržet výškovou hladinu a měřítko stávajících objektů v okolí
- Nerozšiřovat výrobní zástavbu; sanovat – odstranit nevyužívané průmyslové objekty (zabránit potenciálnímu vzniku brownfields)

obr. č. C.40: Areál Staré huti; v popředí železářská pec Františka, v pozadí bývalá modelárna.

obr. č. C.41: Výrazná pravidelně členěná patrová hmota bývalé modelárny Kameňák; kamenná administrativní stavba sloužila dříve také jako obytný dům pro dělníky.

obr. č. C.42: Dělnické domy; historické přízemní domky podél komunikace s jednotně řešeným valbovým zastřešením.

obr. č. C.43: Usedlost s hospodářským zázemím harmonického projevu v místě bývalého Althamru.

obr. č. C.45: Zajímavá hmota bývalé hájovny upoutá dominantní valbovou střechou s rovněž valbovým vikýřem; celkové vyváženosti je dosaženo též užitím vhodných oken a zvýrazněným kamenným soklem.

obr. č. C.44: Stavení se stodolou v blízkosti soutoku Křtinského a Josefovského potoka; příznivé působení nenarušuje ani rozdílnost střešních konstrukcí obou staveb.

obr. č. C.46: Přestavby starší zástavby ve spodní části údolí Josefovského potoka (nad soutokem) pozitivně nevyznívají.

obr. č. C.47 a obr. č. C.48: Výrobní objekty výše v údolí Josefovského potoka.

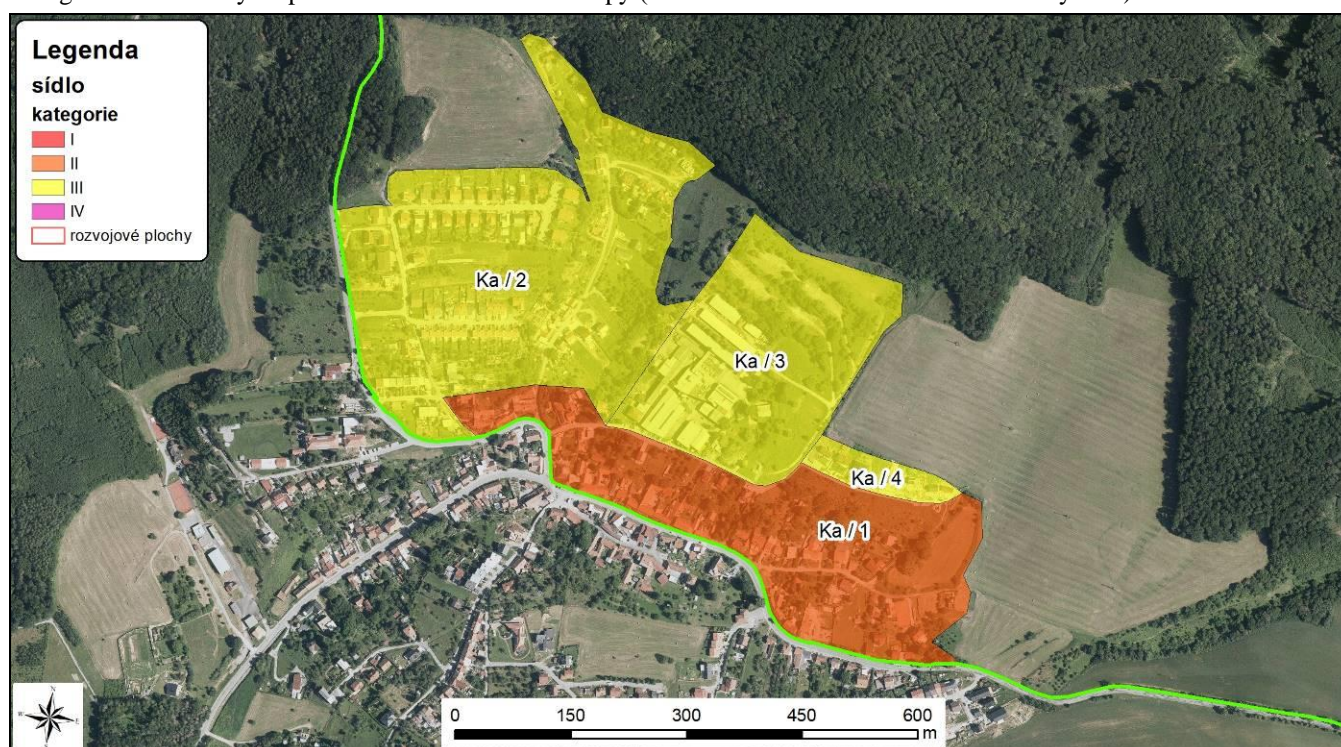

Sídlo	Kanice				obec	Kanice			
					k. ú.	Kanice			
OKR	C	Říčská údolí			ČSÚ	1869	1930	1950	2011
MKR/pásma	13	I.	II.	III.	obyvatel	354	567	493	811
Kategorie	I.	II.	III.	IV.	domů	50	111	147	285

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená linie – hranice CHKO Moravský kras)

Indikátory a hodnoty:

plošná památková ochrana: ne

památkově chráněné objekty: hrad Obřany (vně CHKO)

Pozice sídla v širším krajinném rámci:

Sídlo je situované v kolině – pramenné oblasti krátkých levostranných přítoků Časnýře (levostranný přítok Svitavy). Vizualní uplatnění zástavby (její části zasahující do CHKO) nastává pouze v odlesněných partiích kotliny, nejvýrazněji k východu (silnice do Ochozu).

Základní historické souvislosti:

První zmínka o obci je z roku 1365, kdy osada Kanice náležela k panství Nového hradu, jenž vlastnil Čeněk Krušina z Lichtenburku. V té době zde stála hájovna a několik domů pro sedláky, uhlíře, dřevaře a paliče vápna. Po dobytí a vypálení hradu švédskými vojsky v 17. století byla správa a řízení osady převedena do Pozořic. V 18. století byla osada Kanice spojena v jednu správní obec s osadou Řícmanice se společnou pečeti. Od roku 1867 se Kanice staly samostatnou obcí. V obci se nachází rozlehlý výrobní areál zaměřený na gumárenskou výrobu a potravinářství. V obci se v posledním období rozvíjí rezidenční bydlení.

Historický typ sídla a plužiny, vývoj zástavby:

Návesní ves s traťovou a částečně s úsekovou a dělenou úsekovou plužinou.

Výrazně soustředěná až sevřená zástavba vymezuje protáhlou, postupně se rozšiřující náves.

Vývoj zástavby:

Prostor historické návsi byl druhotně zastavěn a sídlo tak získalo silniční charakter. Následně soustředěná zástavba vznikala podél komunikací vycházejících ze sídla. Ve 20. století vznikl na severním okraji obce průmyslový areál. Ve 2. pol. 20. století pak obsadila okraje lesa jižně od obce chatová kolonie. Prostorový růst sídla značně zesílil po r. 1989. Zástavba se částečně rozvolňuje. Těžiště nové výstavby se přeneslo, ze stávajících na nově budované komunikace. Zástavba tak získala plošný charakter.

Vizuální projev zástavby v CHKO:

Hlavní průjezdní silnici lemuje řadově uspořádaná zástavba přízemních domů – usedlostí s hospodářským zázemím. Menšími předzahrádkami a zahradami, které tvořily severní okraj dřívější návsi. U hlavní křižovatky se na jejím vzhledu viditelně podepsaly pozdější přestavby. Výše do svahu při hlavní silnici a v kratší boční ulici se zástavba rozvolňuje, tvoří ji z větší části poválečné vily, doplněné o novostavby, již zřetelně méně jednotného vzhledu.

Větší část zástavby v současnosti tvoří novodobé rodinné a řadové domy zaujímavější svažité terén v severozápadní části nejvýše položené (exponované) části sídla. Vyznačují se celkovou vzhledovou nesourodostí – tvarů, hmot, typů střech, barevností fasád. Většina zástavby si udržuje orientaci hřebene střechy s cestou. Níže pod svahem při místní cestě se nachází starší podélně orientovaná zástavba, často po rekonstrukcích, doplněná mladšími domy nevhodně odstupujícími od cesty. Výše ve svahu u lesa stojí rekreační objekty (chaty), v posledním období rekonstruované a doplňované. Novostavby rodinných domů – přízemní podélně orientované domy se v poslední době rozšířily rovněž při východním či severovýchodním okraji. Podobně jako okrajová zástavba na severozápadě zde chybí přechodová zeleň do nezastavěného území

Velkou část zastavěného území zaujímá výrobní areál v severní části sídla, tvořený souborem více provozních budov. Vizualní uplatnění provozních objektů od východu (příjezd od Ochozu) omezuje mimolesní zeleň, nad níž vystupuje vertikála komína. Ze západního či severozápadního směru – terénní hrany s novodobou zástavbou se výrobní areál uplatňuje naopak výrazně.

Sídelní zeleň je vázána především na zahrady u starší zástavby, v okolí výrobní areálu se vyskytuje mimolesní vegetace v nesouvislých pásích, rozšířená v poválečném období.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR (pro část sídla v CHKO):

Obsahová doporučení a podmínky ochrany KR:

- Zástavbu sídla udržet ve stávajícím plošném rozsahu zastavěného území – zástavbu nerozšiřovat především do exponovaných poloh za severní okraj zástavby
- Novou obytnou prioritně situovat ve vazbě na strukturu stávající zástavby (proluky), zachovat celistvou siluetu sídla; vyloučit realizaci zástavby v izolované pozici od sídla, bez vazby na stávající cestní síť
- Při realizaci nové obytné výstavby dbát základních architektonických pravidel či forem venkovské zástavby v oblasti (viz kapitola A.3.5 – orientace dle převažujících staveb vůči uliční čáře; v sídle obvyklý tvar střechy, půdorys, podlažnost, barevnost vnějších povrchů ad.)
- U doplňkových staveb ke stavbám hlavním (kolny, garáže atd.) ctít tradiční provedení a jednotný rámec se stavbami hlavními s odpovídajícími požadavky na půdorys objektu, podlažnost, tvar střechy
- Nerozšiřovat plošný rozsah výrobního areálu
- Rozvíjet funkci zeleně uvnitř sídel a také s ohledem na přechod sídla do nezastavěného území; novou zástavbu vhodně koncipovat s ohledem na přechod do nezastavěného území – doplnit o diferencované výsadby stanovištně odpovídající zeleně
- Bránit nevhodným architektonickým zásahům u obytných staveb (přístavby narušující hmotu a půdorys především starší obytné zástavby)
- Nerozšiřovat chatovou zástavbu

Zástavba sídla byla podrobněji rozčleněna celkově do 4 segmentů:

Ka / 1 (kategorie II): starší řadově uspořádaná zástavba při průjezdní silnici; mladší rozvolněnější poválečná zástavba a novostavby v bočních ulicích.

Návrh ochrany:

- zachovat převažující řadové uspořádání zástavby
- udržet výškovou hladinu, umístění v uliční frontě a sklon sedlových střech zachovalé přízemní řadové zástavby; tradiční barevnost fasád
- novou obytnou zástavbu lze připustit při severní hranici plochy či v nezastavěném území při východním okraji sídla – při zachování při zachování měřítka stávající (okolní) zástavby
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu

Ka / 2 (kategorie III): plošná zástavba novostaveb rodinných a řadových domů v exponované poloze ve svahu v severozápadní části sídla; starší domy při místní cestě níže pod svahem; chaty na severním okraji u lesa.

Návrh ochrany:

- novou výstavbu realizovat v prolukách při zachování měřítka a orientace sousedních objektů vůči uliční čáře; vyhnout se realizaci tvarově výstředních objektů a použití křiklavých barev vnějších povrchů
- udržet výškovou hladinu, umístění v uliční frontě a sklon sedlových střech
- nerozšiřovat chatovou zástavbu; v případě přestaveb udržet výškovou hladinu a měřítko stávajících objektů
- doplnit / posílit přechodovou zeleň v při severním okraji zástavby

Ka / 3 (kategorie III): rozsáhlý výrobní areál (Neopharma aj.) s větším počtem provozních budov v severní části sídla; vertikála komína; spontánně rozšířená zeleň v severní části.

Návrh ochrany:

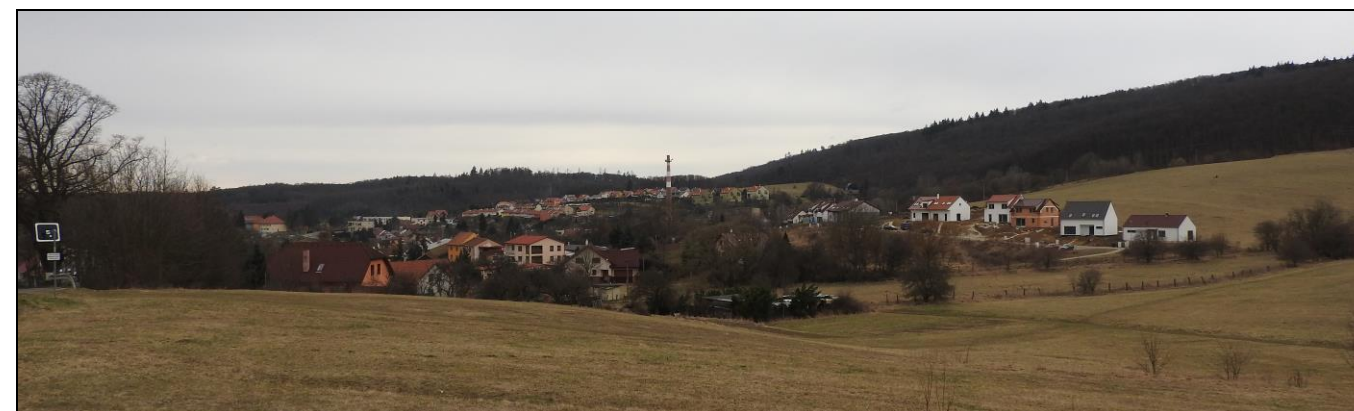
- nerozšiřovat plošný rozsah výrobního areálu; nerozšiřovat (novou) výrobní zástavbu v severní části plochy (výše do svahu)
- zachovat (nezvyšovat) výškovou hladinu provozních objektů

Ka / 4 (kategorie III): novostavby rodinných domů v severovýchodní části sídla.

Návrh ochrany:

- udržet výškovou hladinu, orientaci domů vůči uliční čáře a sklon střech – v případě novostaveb či přestaveb stávajících objektů
- doplnit / posílit přechodovou zeleň v při severním okraji zástavby

obr. č. C.49: Kanice – část sídla nacházející se v CHKO v pohledu od silnice do Ochozu.

obr. č. C.50: Po nástavbě dominantní objekt s valbovou střechou zakončující frontu řadově uspořádaných domů v jádrové části sídla.

obr. č. C.51: Přízemní řadová zástavba s předzahrádkami při hlavní silnici.

obr. č. C.52: Hmotově i tvarově zachovalý dům ve východní části sídla.

obr. č. C.53: Nevhodná přestavba starší zástavby především díky zvýšení do patra a pultovému zastřešení.

obr. č. C.54: Větší hmoty bytových domů v exponované pozici na terénní hraně v severozápadní části sídla.

obr. č. C.55: Novodobá řadová zástavba městského typu v severozápadní části sídla.

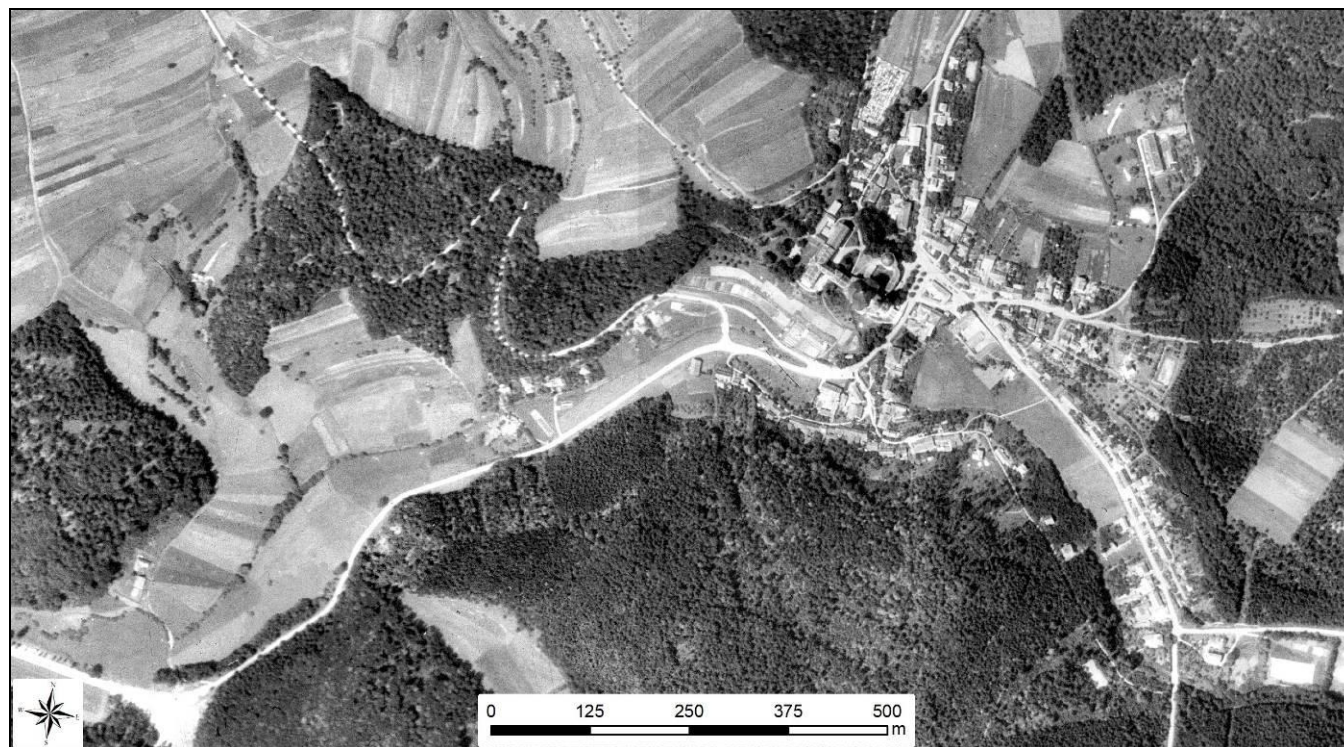

obr. č. C.56 a obr. č. C.57: Novostavby rodinných domů – vlevo v severozápadní nejvýše položené části sídla; vpravo na severovýchodním okraji.

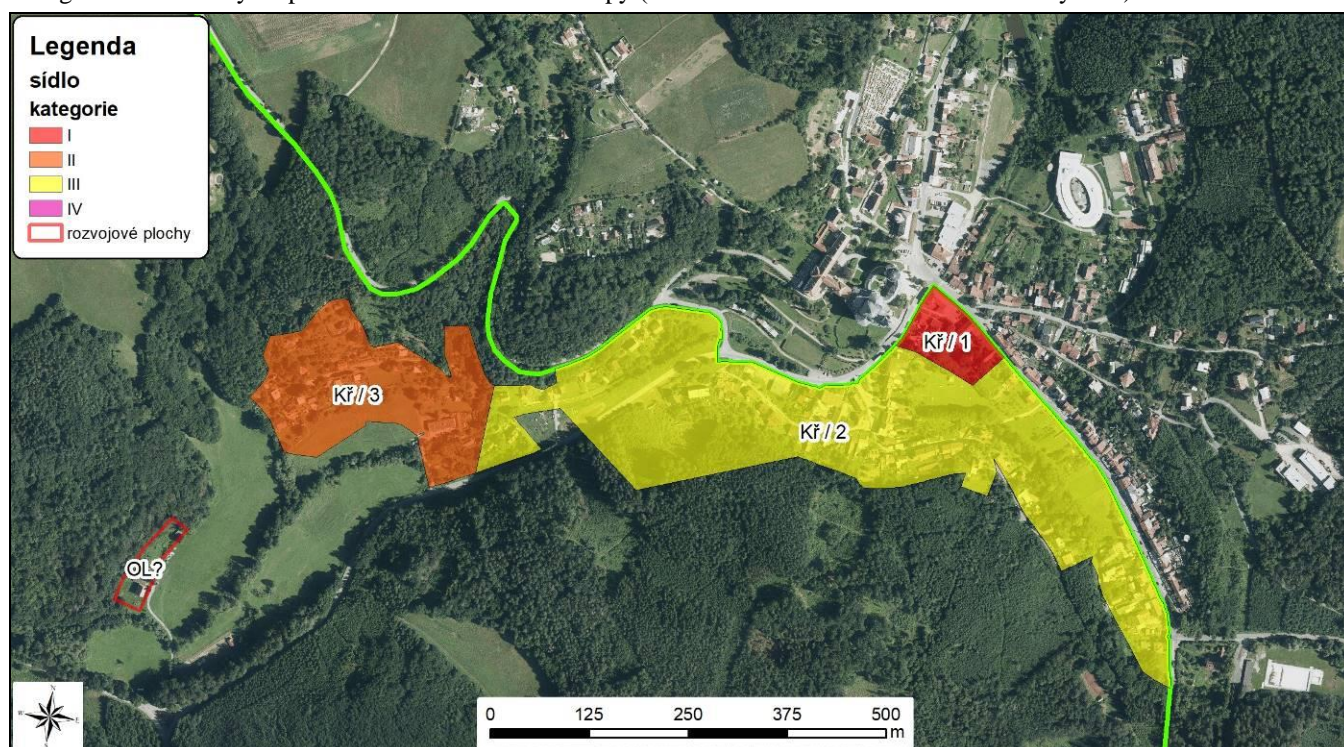

Sídlo	Křtiny				obec	Křtiny			
					k. ú.	Křtiny			
OKR	B	Povodí Křtinského potoka			ČSÚ	1869	1930	1950	2011
MKR/pásmo	9	I.	II.	III.	obyvatel	612	513	649	796
Kategorie	I.	II.	III.	IV.	domů	70	112	136	239

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená linie – hranice CHKO Moravský kras)

Indikátory a hodnoty:	
plošná památková ochrana:	ne
památkově chráněné objekty:	poutní areál s kostelem Jména Panny Marie (národní kulturní památka – NKP), kostel Jména Panny Marie (NKP), zámek (NKP); kaple sv. Anny (NKP); fara (NKP); park, kaple, socha Panny Marie – vše vně CHKO

Pozice sídla v širším krajinném rámci:

Zástavba sídla je rozložena v údolí Křtinského potoka – v nivě toku či níže položených partiích svahů. Vizualní uplatnění zástavby – jejích částí nepřekračuje údolní sníženinu.

Základní historické souvislosti:

Doložené osídlení území pochází z pravěkých dob; objev rozsáhlého halštatského pohřebiště z období asi 500 let před Kristem byl učiněn v nedaleké jeskyni Býčí skála. První dochovaná zmínka o Křtinách pochází z 24. září 1237. Toho dne vydal papež Rehoř IX. zábrdovickému klášteru imunitní listinu, která potvrdila klášterní vlastnictví 27 vesnic v okolí Brna, včetně Křtin. Poutní kostel Jména Panny Marie byl postaven v letech 1728 – 50 na místě dvou starších gotických kostelů (zvaných „český a německý“) podle projektu J. B. Santiniho. Roku 1850 byl v jeho blízkosti postaven zámek. Křtiny jsou rovněž známky díky již téměř stoletému fungování školního lesního podniku při Mendelově univerzitě. Sídlo má rovněž významnou individuálně pobytovou rekreační funkci.

Historický typ sídla a plužiny, vývoj zástavby:

(hromadná, rozvolněná) návesní ves s úsekovou a dělenou úsekovou plužinou.

Několik nepravidelně rozmístěných usedlostí vymezovalo ze dvou stran nepravidelnou náves. Od roku 1771 (vysvěcení) je dominantou návsi i celého sídla poutní kostel Jména P. Marie.

Následný vývoj zástavby:

Navazující zástavba měla výrazně soustředěný až sevřený charakter a postupně vyplňovala prakticky celý sevřený údolní prostor. Od druhé poloviny 20. století začala stoupat i do svahů. Stále však zcela převažuje soustředěný charakter zástavby. Ve stejné době pak v okolí vzniklo několik chatových osad. Až v posledních letech se začíná stavět v odtržené poloze na plošině nad údolím.

Vizuální projev zástavby v CHKO:

Obraz údolí Křtinského potoka včetně zástavby Křtin ovládá poutní areál s dominantou kostela Jména Panny Marie ležící na pravém břehu za hranicí CHKO. Hodnotnou část zástavby tvoří segment v blízkosti hlavní křižovatky – v přímé vizuální vazbě s poutním areálem. Vyniká zde především patrový objekt bývalého zájezdního hostince – uzavřeného dvora na velkém půdorysu U Drápelů a a také klasicistní patrový dům v jeho blízkosti.

Větší část zástavby sídla je rozložena na levém břehu potoka, kde zaujímá prostor úzké nivy a nižších svahů. Na zástavbu (menší zahrady za domy) zde navazuje souvislé zalesnění, domy ve východní části jsou situovány přímo v lesním porostu. Charakter zástavby zde je celkově nesourodý, což je dáno především hojnými přestavbami původní nesouvislé řadově uspořádané zástavby a poválečnou výstavbou, projevující se mj. nejednotnou výškovou hladinou. Při okrajích se zástavba více rozvolňuje – v lese na východním okraji.

Na jihovýchodním okraji sídla zástavba lemuje i hlavní průjezdní silnici, mezi tímto dílčím segmentem domů s menšími předzahrádkami a jádrovou částí se nachází nezastavěný úsek nivy potoka s travinami a ovocnými stromy. Specifický dílčí segment reprezentují patrové vily mezi tokem potoka a silnicí do Habrůvky ve východní části – již na pravém břehu potoka. Dále k východu na ní navazují výše do svahu chaty kryté spontánně rozšířenou zelení v poválečném období. Zřetelně negativní prvek zde tvoří řadovka s pultovou střechou níže ve svahu.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR (pro část sídla v CHKO):

Obecná doporučení a podmínky ochrany KR:

- Zachovat jedinečné působení poutního areálu s kostelem Jména Panny Marie včetně navazujícího parku ovlivňujícím obraz sídla v údolí Křtinského potoka
- Zachovat projev (současnou podobu) hodnotných staveb – U Drápelů ad. v zástavbě sídla
- Novou obytnou výstavbu lze připustit omezeně, situovat ve vazbě na strukturu stávající zástavby (proluky); zástavbu nerozšiřovat jižním směrem – zachovat lesní pokryv výše na svazích Křtinského potoka
- Nezastavěné části nivy Křtinského potoka ponechat bez zástavby
- Při realizaci nové obytné výstavby dbát základních architektonických pravidel či forem venkovské zástavby v oblasti (viz kapitola A.3.5 – orientace dle převažujících staveb vůči uliční čáře; v sídle obvyklý tvar střechy, půdorys, podlažnost, barevnost vnějších povrchů ad.)
- U doplňkových staveb ke stavbám hlavním (kolny, garáže atd.) ctít tradiční provedení a jednotný rámec se stavbami hlavními s odpovídajícími požadavky na půdorys objektu, podlažnost, tvar střechy
- Bránit nevhodným architektonickým zásahům u obytných staveb (přístavby narušující hmotu a půdorys především starší obytné zástavby)
- Chránit vegetační doprovod Křtinského potoka a další krajinnotvornou zeleň
- Nerozšiřovat chatovou zástavbu

Zástavba sídla byla podrobněji rozčleněna celkově do 3 segmentů:

Kř / 1 (kategorie I): segment jádrové části sídla zasahující do CHKO – u hlavní křižovatky s hodnotnými historickými objekty

Návrh ochrany:

- Zachovat hodnotný projev a působení stávající zástavby nacházející se v přímé vazbě s areálem kostela Jména Panny Marie – stávající stav (neumísťovat novou zástavbu)

Kř / 2 (kategorie II): vzhledově různorodá – řadově uspořádaná i rozvolněná zástavba v jižní části sídla, po obou březích Křtinského potoka.

Návrh ochrany:

- zachovat stávající uspořádání zástavby
- možnou novou výstavbu realizovat v prolukách při zachování měřítka stávající (okolní) zástavby; zástavbu do zalesněných partií (svahů)
- nezastavovat volné partie v nivě Křtinského potoka, zachovat vegetační doprovod toku

Kř / 3 (kategorie III): chatová zástavba v zeleni / v porostlém svahu nad pravým břehem Křtinského potoka v západní části sídla; řadovka z období socialismu.

Návrh ochrany:

- nerozšiřovat zástavbu; v případě přestaveb udržet výškovou hladinu a měřítko stávajících objektů
- Bránit potenciálně nežádoucímu rozšiřování zeleně – především směrem níže do údolí

Odloučená lokalita (OL): Izolovaná usedlost po renovaci při okraji lesa na pravém břehu Křtinského potoka (u hranice PR U Výpustku) západně od sídla.

Doporučení a podmínky ochrany KR: nerozšiřovat zástavbu; ponechat stávající využití.

obr. č. C.58: V popředí jeden z klasicistních domů příznivě se uplatňujících v prostředí výjimečné památky monumentálního barokního chrámu J. Blažeje Santiniho Aichla.

obr. č. C.59: Barokní stavba původně klášterního zájezdního hostince má symetricky členěnou fasádu s kordonovou římsou a zvýrazněné ostění vstupní brány.

obr. č. C.60: Dominanta Poutního kostela Jména Panny Marie v průhledu údolí Křtinského potoka (od východu) v popředí nezastavěná niva toku.

obr. č. C.61: V popředí nárožní objekt komerčního zařízení s netypicky nízkou valbovou střechou u hlavní křižovatky – původně patrová hospodářská usedlost.

obr. č. C.62: Izolovaná usedlost západně od sídla si zachovala po provedené rekonstrukci příznivý výraz.

obr. č. C.63: Patrové vily v rozvolněném uspořádání mezi potokem a (pod) silnicí do Habrůvky ve východní části sídla.

obr. č. C.64 a obr. č. C.65: Nesourodá smíšená zástavba v blízkosti křižovatky, alespoň dodržující uliční čáru a jednotné barevné řešení fasád; vpravo příklad zcela nevhodné přestavby starší zástavby.

obr. č. C.66: Řadovka s pultovou střechou umístěná na břehu Křtinského potoka na západní okraji sídla.

obr. č. C.67: Přestavby pro rekreační účely skryté v lesním porostu ve svahu nad Křtinským potokem ve východní části sídla také nekoresponduje s obvyklým tvaroslovím.

obr. č. C.68: Chaty ve svahu v západní části sídla v pohledu ze silnice.

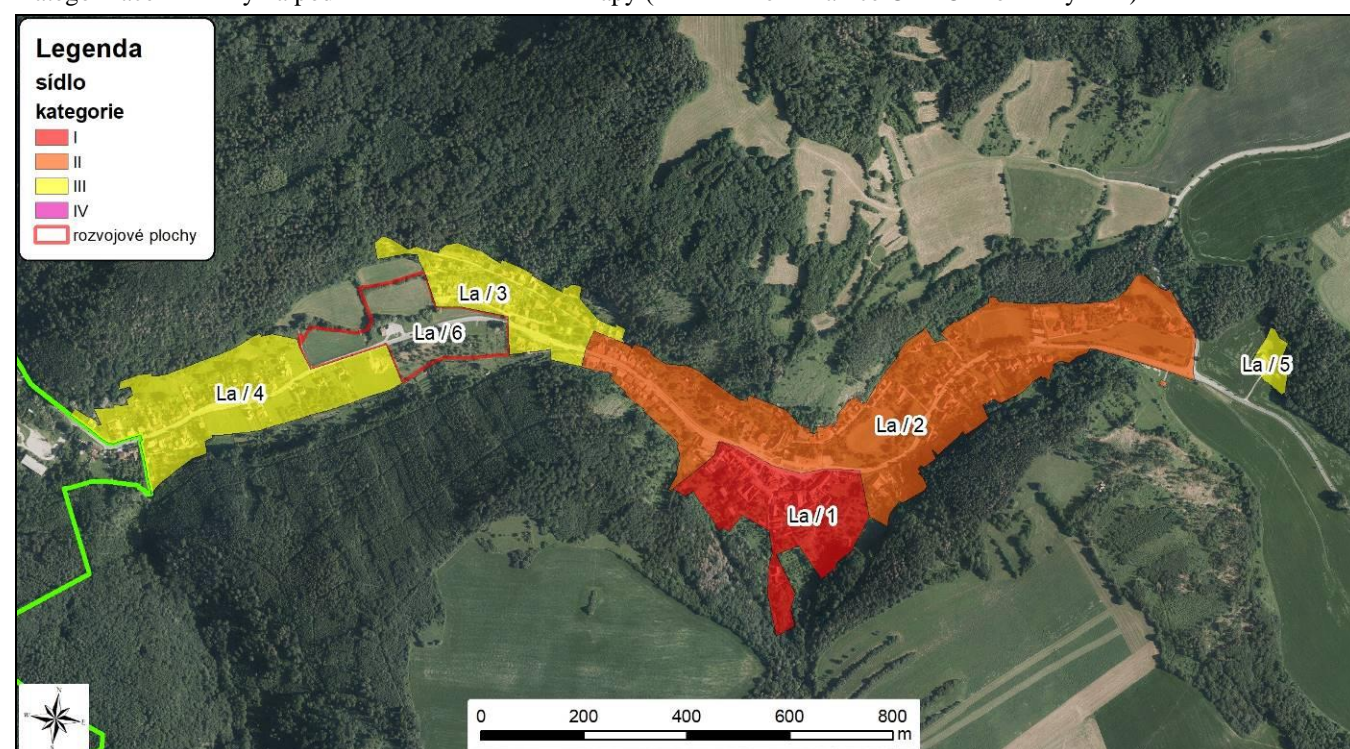

Sídlo	Lažánky				obec	Blansko			
					k. ú.	Lažánky u Blanska			
OKR	A	Moravské krasové plošiny			ČSÚ	1869	1930	1950	2011
MKR/pásma	6	I.	II.	III.	obyvatel	671	779	735	660
Kategorie	I.	II.	III.	IV.	domů	93	155	164	217

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená linie – hranice CHKO Moravský kras)

Indikátory a hodnoty:	
plošná památková ochrana:	ne
památkově chráněné objekty:	ne
Pozice sídla v širším krajinném rámci:	
Protáhlá zástavba sídla vyplňuje k východu stoupající, členité, zalesněné údolí Lažáneckého žlebu. Vizuální uplatnění zástavby – jejích dílčích částí zůstává omezeno na otevřené polohy v údolí.	
Základní historické souvislosti:	
První zmínky o Lažánkách pocházejí z roku 1358. V současné době část Blanska slouží především bydlení.	
Historický typ sídla a plužiny, vývoj zástavby:	
Návesní ves s dělenou úsekovou plužinou Převážně sevřená zástavba vymezuje protáhlou návěs na jejímž konci se podél komunikace řadí několik dalších usedlostí čímž se blíží návěsním silnicovkám. Na sídlo navazují malé záhumenice. Většina plužiny však leží na plošinách nad údolím. Panský dvůr s dominikální plužinou.	
Vývoj zástavby:	
Krom několika objektů v návěsním prostoru se zástavba od 19. století rozvíjela v ose údolí. Vznikaly, zpravidla v prostorovém odstupu různé velké silniční až hromadně silniční celky se soustředěným typem zástavby (v druhé polovině 20. století i volnější).	
Vizuální projev zástavby v CHKO:	
Táhlá zástavba sídla z většiny neprotékaném lesnatém údolí sleduje nesouvisle silnici II/379, přičemž dosahuje poměrně značného převýšení (v západovýchodním směru). V dílčích partiích (mladší) zástavba odstupuje od hlavní silnice do bočních ulic. Prakticky v celé délce přechází zástavba přes zahrady či sady do lesní zeleně na svazích. Hodnotný segment představuje jádrová část sídla se (zčásti) zachovalou sevřenou hospodářskou zástavbou okapově orientovaných usedlostí (vjezdové brány) na jižní straně návsi, s hospodářským zázemím a bohatou zelení zahrad či sadů. Převažující část zástavby má rozvolněný charakter – převážně rodinných domů, dvojdomů (spodní a horní část sídla), rekonstruovaných starších usedlostí, novostaveb – respektujících běžné měřítko obytné zástavby. Problematicky působí (městské) vily zřetelně odlišné architektonické formy (pultové střechy). Dominantními stavbami jsou budova bývalé školy a složený objekt veřejných služeb v severní části návsi. V horní části uzavírá zástavbu hospodářský objekt – kravín stojí v izolované poloze za odbočkou do Vilémovic. V rámci nesouvislé zástavby se vyskytují větší nezastavěné (travnaté) plochy – místy s ovocnými dřevinami či jinou zelení. Sídlo celkově disponuje bohatou zelení ve veřejném prostoru, zahradách, okrajích zástavby, podél drobné vodoteče – doprovod ve spodní části údolí.	
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR (pro část sídla v CHKO):	
Obecná doporučení a podmínky ochrany KR:	
<ul style="list-style-type: none"> Zachovat hodnotný dochovaný kolorit jádrové části sídla – návsi se soustředěnou zástavbou usedlostí s hospodářským zázemím a zahradami a sady Novou obytnou výstavbu situovat v omezené míře ve vazbě na strukturu stávající zástavby prioritně ve spodní (západní) části sídla; zástavbu nerozšiřovat za stávající okraj obytné zástavby na východním (horním) okraji Ponechat nezastavěný segment v okolí čerpací stanice pohonných hmot bez zástavby (stávající využití) 	

- Zachovat hodnotnou sídelní zeleň včetně ploch (okrajů) lesních porostů a sadů navazujících na zastavěné území
- Při realizaci nové obytné výstavby dbát základních architektonických pravidel či forem venkovské zástavby v oblasti (viz kapitola A.3.5 – orientace dle převažujících staveb vůči uliční čáře; v sídle obvyklý tvar střechy, půdorys, podlažnost, barevnost vnějších povrchů ad.)
- U doplňkových staveb ke stavbám hlavním (kolny, garáže atd.) ctít tradiční provedení a jednotný rámec se stavbami hlavními s odpovídajícími požadavky na půdorys objektu, podlažnost, tvar střechy
- Novou zástavbu vhodně koncipovat s ohledem na přechod do nezastavěného území – doplnit o diferencované výsadby stanovištně odpovídající zeleně
- Bránit nevhodným architektonickým zásahům u obytných staveb (přístavby narušující hmotu a půdorys především starší obytné zástavby)
- Nerozšiřovat výrobní zástavbu (okolí kravína na východním okraji)

Zástavba sídla byla podrobněji rozčleněna celkově do 6 segmentů:

La / 1 (kategorie I): jádrová část sídla – náves s dochovaným sevřeným řadovým uspořádáním a částečně původním výrazem přízemních usedlostí; zeleň v zahradách

Návrh ochrany:

- zachovat řadové uspořádání a dochovaný vzhled hospodářské zástavby
- udržet výškovou hladinu, umístění domů, sklon sedlových střech zachovalé přízemní řadové zástavby; tradiční barevnost fasád, předzahrádky
- zachovat bohatou přechodovou zeleň (zahrad, sadů)

La / 2 (kategorie II): převážně rozvolněná až nesouvislá zástavba rodinných domů, poválečné vily (východní část), místy starší usedlosti dochovaného hospodářského výrazu; částečně soustředěná řadová zástavba (západní část); dislokace při hlavní průjezdní silnici a výše na svazích v horní části sídla; zahrady

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu umísťovat v omezené míře při stávající uliční síti (proluky) při zachování měřítka stávající zástavby
- nerozšiřovat zástavbu výše do údolí – východně nad odbočkou do Vilémovic; nezastavovat větší volné plochy uvnitř zastavěného území a plochy s hodnotnou sídelní zelení
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu
- zachovat okraje navazujících lesních porostů – zástavbu nerozšiřovat výše do svahů

La / 3 (kategorie III): řadově uspořádaná zástavba rodinných domů, dvojdomů či vil na severních svazích údolí ve střední části sídla.

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu umísťovat při stávající uliční síti (proluky) při zachování měřítka stávající zástavby
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu

La / 4 (kategorie III): nesouvislá řadová zástavba rodinných domů a vil ve spodní části sídla; z větší části poválečné domy; novostavby; zahrady

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu umísťovat při stávající uliční síti (proluky) při zachování měřítka stávající zástavby
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu

La / 5 (kategorie III): výrobní objekt – kravín v západní nejvýše položené části sídla

Návrh ochrany:

- nerozšiřovat rozsah zastavěného území

La / 6: nezastavěné území v dolní části sídla na obou stranách údolí; sady; traviny; čerpací stanice pohonných hmot.

Doporučení a podmínky ochrany KR: neumísťovat novou zástavbu, ponechat stávající využití území; zachovat plochy s hodnotnou sídelní zelení.

obr. č. C.69: Kolorit zástavby v níže položené části sídla.

obr. č. C.70: Zachovalá řadová zástavba usedlostí v jádrové části sídla s velmi příznivým projevem.

obr. č. C.71: Soustředěná řadová zástavba přízemních domů ve svahu ve střední části sídla.

obr. č. C.72: Větší patrová hmota bývalé školy s valbovou střechou a přístavbami v horní části sídla.

obr. č. C.73: Drobná stavba v sousedství průmyslových budov s řadou eklektických prvků upoutá barokizujícím štítem, vhodnými tvary oken a zejména výtvarně řešenou vstupní dřevěnou verandou.

obr. č. C.76: Novostavby rodinných domů běžných proporcí v dolní části sídla; štítová orientace výše stojícího domu však není v sídle typická.

obr. č. C.77: Soliterní výrobní objekt – kravín nad horním okrajem zástavby; díky zastřešení a barevnému provedení není jeho projev i při absenci krycí zeleně zásadně negativní.

obr. č. C.74 a obr. č. C.75: Příklady nevhodné výstavby (vpravo) a přestavby v dolní části sídla.

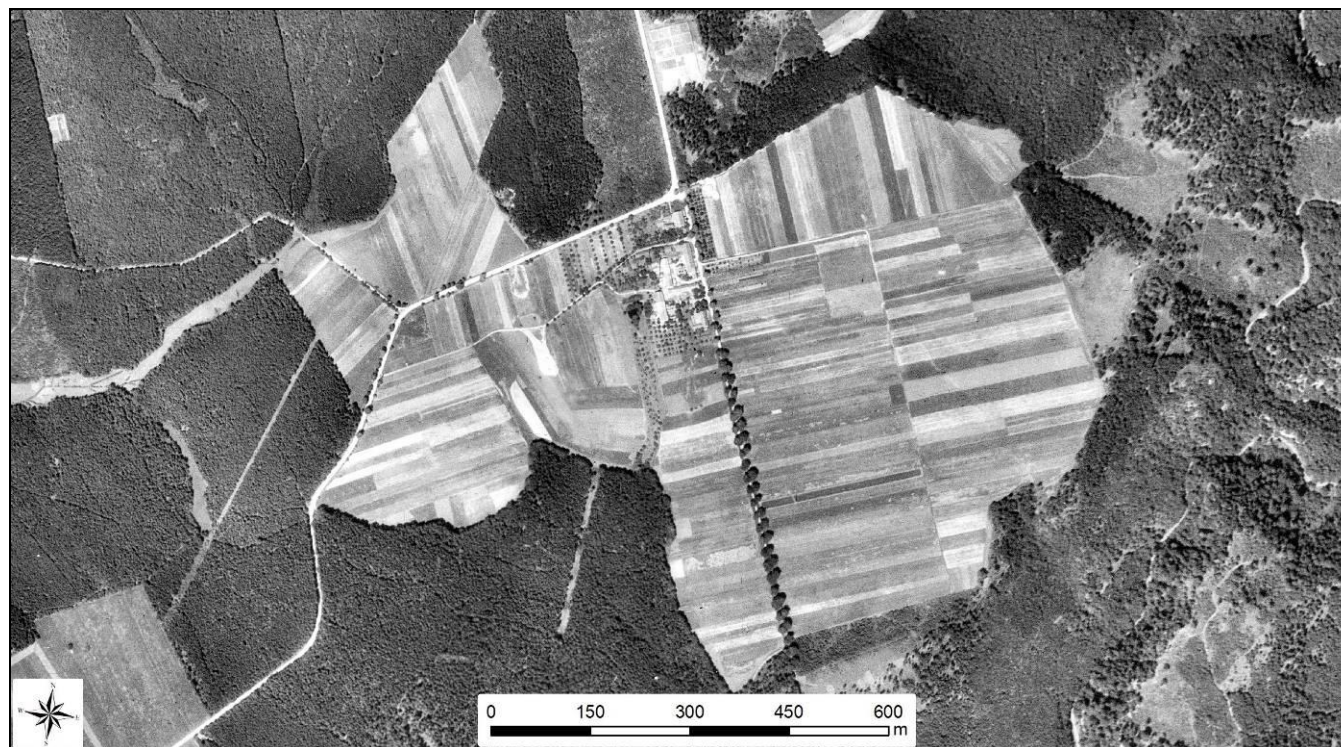

obr. č. C.78: Kolorit zástavby ve výše položené části sídla.

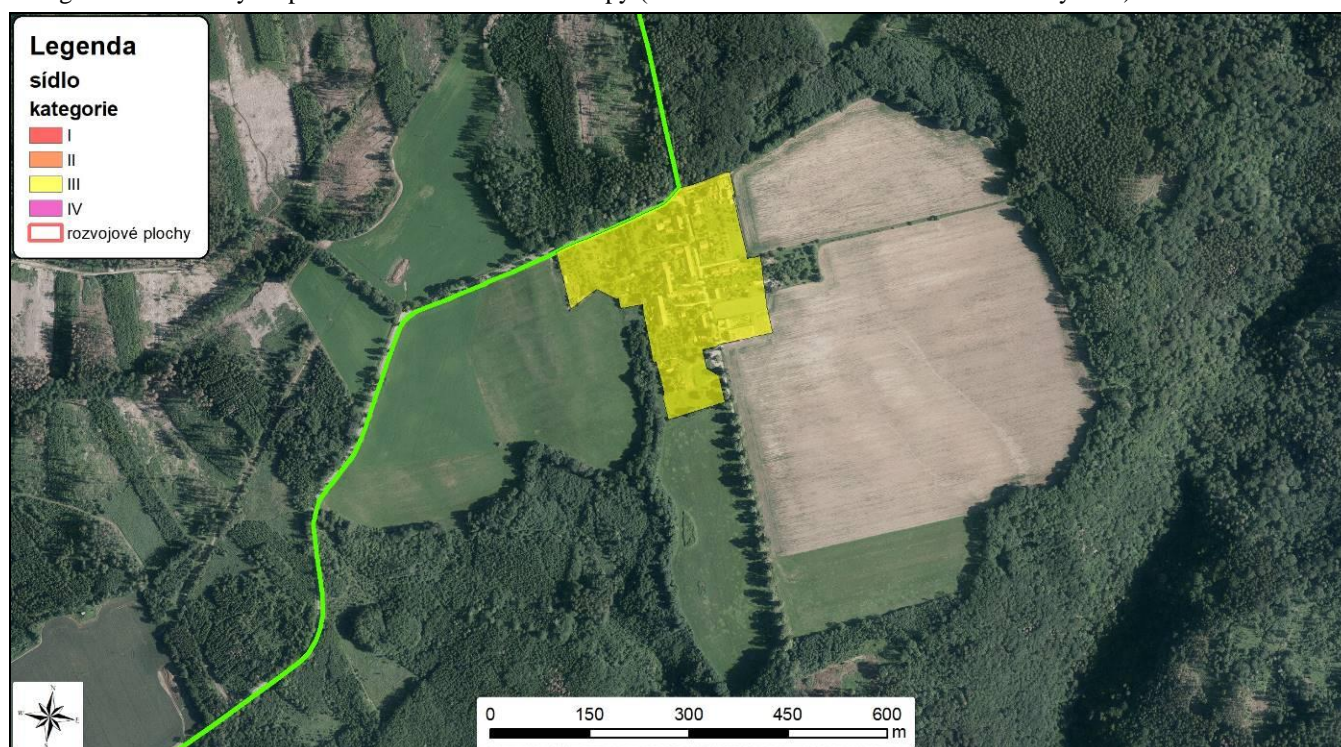

Sídlo	Nové Dvory				obec	Vavřinec			
					k. ú.	Suchdol v Moravském krasu			
OKR	A	Moravské krasové plošiny			ČSÚ	1869	1930	1950	2011
MKR/pásmo	3	I.	II.	III.	obyvatel	-	-	-	-
Kategorie	I.	II.	III.	IV.	domů	-	-	-	-

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená linie – hranice CHKO Moravský kras)

Indikátory a hodnoty:

plošná památková ochrana: ne

památkově chráněné objekty: ne

Pozice sídla v širším krajinném rámci:

Menší sídlo lokalizované v mírně svažitém terénu západně nad Punkevním Žlebem, resp. na jihovýchodním úbočí vrchu Podvrší. Kromě výhledů z okolí (odlesněná enkláva) sídlo figuruje i v dálkových výhledech od jihovýchodu – odlesněného návrší nad Vilémovicemi (Strážná).

Základní historické souvislosti:

Dnešní osada Nové Dvory je pozůstatkem hospodářského dvoru, který velice pravděpodobně v dávné historii tvořil zázemí hradu Blansek, doloženého v Brunově listině z roku 1267. Osada slouží bydlení a rekreaci.

Historický typ sídla a plužiny, vývoj zástavby:

Dvůr s dominikální plužinou.

Vývoj zástavby:

K hospodářskému dvoru následně přibyla hájovna. Posléze byl dvůr zrušen a jeho podélné objekty byly přestavěny vždy na několik rodinných domků. Od druhé poloviny 20. století začaly v jeho okolí vyrůstat další objekty proměnlivých rozestupů. Postupně tak vznikla hromadná silniční víska.

Vizuální projev zástavby:

Menší sídlo s nevelkým počtem domů, ale celkově značně diferencovaným charakterem zástavby. Dominantním prvkem zástavby je bývalý dvůr adaptovaný na obytné domy, z většiny zachovalého měřítka – přízemní se sedlovou střechou. U silnice stojí větší hmota bývalé hájovny, dnes bez využití.

V okrajových částech sídla stojí poválečné rodinné domy, novostavby rodinných domů (východní a jižní část sídla), rekreační zástavba – chaty, mobilhaus (západní, jižní část sídla).

Vnitřní i okrajové části sídla prostupuje bohatá zeleň (dříve hojné sady). Hodnotný krajínovotvorný prvek pak představuje lipová – Novodvorská alej lemující cestu ke zřícenině hradu Blansek, vysázená již v první polovině 19. století.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:**Obecná doporučení a podmínky ochrany KR:**

- Novou obytnou výstavbu lze připustit v omezené míře při hlavní silnici a při cestě ke zřícenině hradu Blansek, nerozšiřovat zástavbu za stávající okraje zastavěného území; zachovat celistvou siluetu sídla
- Při realizaci nové obytné výstavby dbát základních architektonických pravidel či forem venkovské zástavby v oblasti (viz kapitola A.3.5 – orientace dle převažujících staveb vůči uliční čáře; v sídle obvyklý tvar střechy, půdorys, podlažnost, barevnost vnějších povrchů ad.)
- Novou účelovou zástavbu vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu vyloučit
- U doplňkových staveb ke stavbám hlavním (kolny, garáže atd.) ctít tradiční provedení a jednotný rámec se stavbami hlavními s odpovídajícími požadavky na půdorys objektu, podlažnost, tvar střechy
- Novou zástavbu vhodně koncipovat s ohledem na přechod do nezastavěného území – doplnit o diferencované výsadby stanovištně odpovídající zeleně
- Bránit nevhodným architektonickým zásahům u obytných staveb (přístavby narušující hmotu a půdorys především starší obytné zástavby)
- Zachovat hodnotnou krajínovotvornou zeleň na přechodu sídla do volné krajiny (sady) s důrazem na Novodvorskou alej; doplnit přechodovou zeleň u novostaveb rodinných domů

- Nerozšiřovat zástavbu chat a novodobých typových rekreačních staveb

Zástavba sídla nebyla podrobněji členěna.

obr. č. C.85: Výklenková kaple při hlavní silnici – křižovatce s místní cestou ke zřícenině hradu Blansk.

obr. č. C.86: Historicky zajímavý hospodářský objekt bývalé hájovny; při jeho obnově by měly být důsledně zachovány všechny hodnotné prvky, zejména celkové rozvržení, tvary střech, plastické členění fasády a tvary oken.

obr. č. C.87 a obr. č. C.88: Areál bývalého hospodářského dvora; dnes adaptovaný pro bydlení.

obr. č. C.89: Novostavby rodinných domů v jihovýchodní části sídla respektují běžné měřítko obytné zástavby.

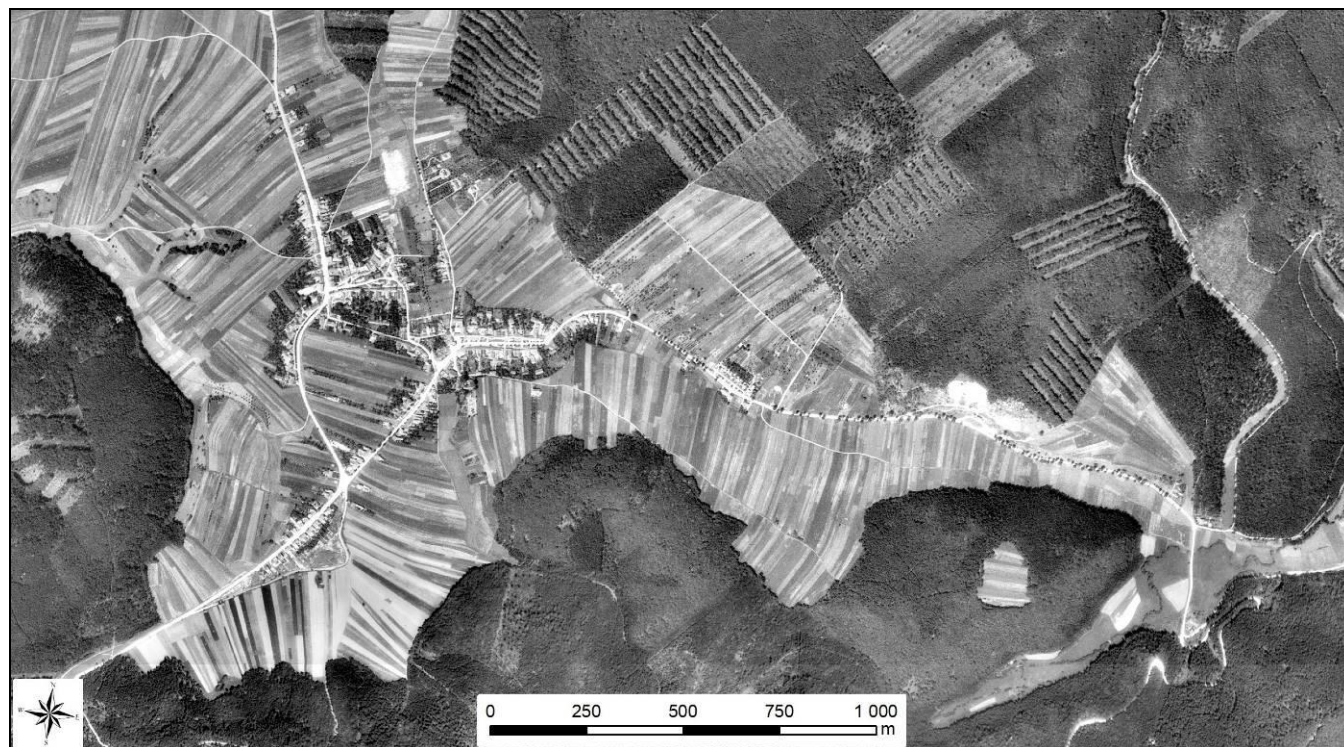

obr. č. C.90: Mobilhaus na západním okraji zástavby se zřetelně uplatňuje při příjezdu po hlavní silnici od Těchova.

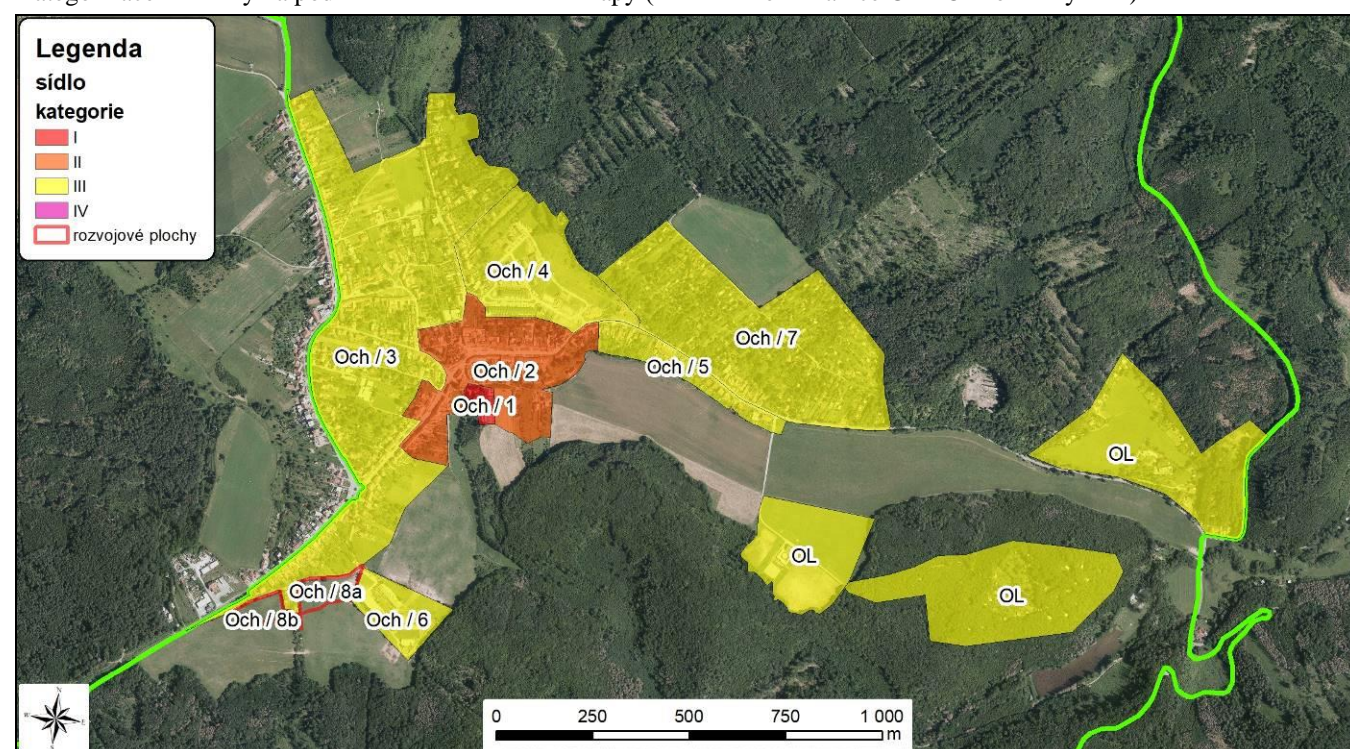

Sídlo	Ochoz u Brna				obec	Ochoz u Brna				
					k. ú.	Ochoz u Brna				
OKR	C	Říčská údolí			ČSÚ	1869	1930	1950	2011	
MKR/pásmo	13 / 15	I.	II.	III.	obyvatel	366	467	521	1 265	
Kategorie		I.	II.	III.	IV.	domů	48	97	160	417

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená linie – hranice CHKO Moravský kras)

Indikátory a hodnoty:	
plošná památková ochrana:	ne
památkově chráněné objekty:	litinový kříž
Poze sídla v širším krajinném rámci:	
Rozlehlé sídlo v široké terénní sníženině – toku Ochozského potoka a pramenné oblasti Časnýře. Východní část sídla (rekreační chatová zástavba) leží v údolí Říčky. Vizualní uplatnění (dílkých segmentů) zástavby nastává v rámci údolí, především z vyšších odlesněných partií. V dálkových výhledech sídlo nefiguruje.	
Základní historické souvislosti:	
První zmínka jako majetku Zábřdovického kláštera se datuje k 24. září 1237. První písemná zmínka o panském dvoru Obcích je doložena z roku 1254. Při svém historickém vývoji patřila Ochoz do roku 1850 ke statku Křtiny a Obce k líšeňskému panství. V historii obou obcí se vystřídalo větší počet jejich vlastníků. Růst zástavby obou obcí ve 20. století vedl k jejich spojení, k němuž došlo koncem roku 1947 a vzniklá obec nesla název Ochoz-Obce. Název Ochoz u Brna užívá obec od roku 1951. Rozlehlá obec slouží bydlení, individuální rekreaci (velký počet chat). V provozu je výrobní zemědělský areál. Poslední období je charakteristické značným nárůstem rezidenčního bydlení daným především blízkostí a dobrou dostupností Brna.	
Historický typ sídla a plužiny, vývoj zástavby:	
Původně se jednalo o dvě prostorově oddělená sídla. Silnicovka s traťovou plužinou (Ochoz). Oboustranný sevřený charakter zástavby (domy se navzájem dotýkají, nebo mají mezi sebou jen velmi malé mezery). Návesní ves s traťovou a s dělenou úsekovou plužinou (Obce). Sevřená zástavba se vzájemně se dotýkajícími se domy vymezuje protáhlou trojúhelníkovou náves. Vývoj zástavby: Historické jádro zůstalo prostorově zachováno bez podstatných změn. Přibližně od počátku 19. století se začíná obec prostorově rozvíjet. Postupně se obestavují zejména hlavní komunikace vycházející z obce. Nová zástavba často vznikala v prostorovém odstupu a až později byly tyto proluky zastavěny. Postupně dochází ke stavebnímu propojení se sousedním sídlem Obce. Zástavba si zachovává sevřený charakter s žádnými nebo pouze s velmi malými rozestupy mezi domy. Pouze severně od sídla vzniká v první polovině 20. století vilová zástavba s rozvolněnou zástavbou a s rezignací na uliční čáru a s výstavbou objektů v hloubi pozemku. I zde však později došlo k zahuštění zástavby podél komunikace. Intenzita nové zástavby v druhé polovině 20. století ještě zesílila, zástavba si však zachovává soustředěný silniční půdorys. Jižně od sídla vznikly dva zemědělské a výrobní areály a východně od sídla rozsáhlá chatová osada. Dvě menší pak na okraji lesa západně od obce. Až zástavba posledních 30 let narušuje sevřenější charakter zástavby. Vzniká rozvolněná zástavba se samostatně stojícími objekty v hloubi pozemku a s okny do všech světových stran. Poslední období se pak vyznačuje dynamickým rozvojem rezidenčního bydlení (dobrá dostupnost Brna) – samostatně stojících rodinných domech i řadové zástavby městského typu. Historické členění plužiny bylo setřeno při scelování pozemků.	

Vizuální projev zástavby v CHKO:

Plošně rozlehlé sídlo rozložené v široké kotlině Ochozského potoka se v současnosti (poválečný rozvoj) vyznačuje vzhledově značně diferencovanou zástavbou. Tento trend posiluje pronikavý rozvoj rezidenční bydlení v posledních letech.

Zachovalou část reprezentuje jádrová část staré Ochozi se sevřenou řadovou zástavbou okapově orientovaných usedlostí, mnohdy po rekonstrukcích, avšak se zachovalou hladinou hřebenů střech. Široký uliční prostor utváří rovněž předzahrádky. Mimo hlavní silnici – nad jádrovou částí (staré) Ochozi stojí areál kostela sv. Václava s farou a hřbitovem, uplatňující se však pouze omezeně v zástavbě či z blízkých odlesněných svahů.

Zástavba při hlavních cestách – silnici II. třídy (373 a 383) je již více rozvolněná, doplněná v poválečném období – o rodinné domy či vily. Sevřenější charakter a ucelenější měřítko má v především jihozápadní části. Mladší poválečné domy již nedrží uliční čaru. Sevřená řadová zástavba na návsi – centru bývalých Obcí prošla pozdějšími rekonstrukcemi. Její charakter utváří vzrostlé listnáče. Velká část objektů v západní části sídla prošla viditelnými rekonstrukcemi, novostavbami ve vnitřní části rovněž nekorespondují s tradičním tvaroslovím venkovského stavitelství.

Část sídla severně od jádrové části staré Ochozi obsadila v posledním období rezidenční zástavba, která se v aktuálním čase dále rozvíjí. Jedná o přízemní rodinné domy v uliční síti, nápadným prvkem v zástavbě jsou pak řadové domy městského typu jednotvárného vzhledu.

Na východní straně přechází zástavba sídla rozlehlou chatovou kolonií ve svahu nad silnicí do Hostěnic. V posledním období zde dochází k výstavbám extravagantních novostaveb. Hojná rekreační zástavba se nachází také v sousedním údolí Říčky – pod Hádkem, výše na svazích v lesním porostu. I zde dochází v posledním období k nevhodné výstavbě.

Přechod sídla do volné krajiny formuje, s výjimkou novodobé zástavby, zeleň zahrad, ovocné dřeviny. Bohatá zeleň se vyskytuje i ve vnitřní části zástavby, v nejhojnější míře pak v rámci chatových kolonií.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR (pro část sídla v CHKO):**Obecná doporučení a podmínky ochrany KR:**

- Zachovat dominantní pozici kostela sv. Václava v zástavbě sídla
- Novou obytnou výstavbu prioritně situovat ve vazbě na strukturu stávající zástavby (proluky); výrazněji nezvětšovat plošný rozsah rozlehlého sídla, zejména výše do okolních svahů a za stávající okraje zastavěného území (severní, jihozápadní, východní okraj)
- Při realizaci nové obytné výstavby dbát základních architektonických pravidel či forem venkovské zástavby v oblasti (viz kapitola A.3.5 – orientace dle převažujících staveb vůči uliční čáře; v sídle obvyklý tvar střechy, půdorys, podlažnost, barevnost vnějších povrchů ad.)
- U doplňkových staveb ke stavbám hlavním (kolny, garáže atd.) ctít tradiční provedení a jednotný rámeček se stavbami hlavními s odpovídajícími požadavky na půdorys objektu, podlažnost, tvar střechy
- Bránit nevhodným architektonickým zásahům u obytných staveb (přístavby narušující hmotu a půdorys především starší obytné zástavby); neuplatňovat zjevně nepůvodní architektonické prvky
- Zachovat sídelní (přechodovou) zeleň navazující na zastavěné území; rozvíjet funkci zeleně uvnitř sídla
- Nerozšiřovat chatovou zástavbu

Zástavba sídla byla podrobněji rozčleněna celkově do 8 segmentů:

Och / 1 (kategorie I): areál kostela sv. Václava s farou a hřbitovem

Návrh ochrany:

- zachovat dominantní pozici kostela sv. Václava v zástavbě sídla
- zachovat duchovně-pietní kolorit místa

Och / 2 (kategorie II): starší – jádrová část zástavby (původní) Ochozi; řadově uspořádané okapově orientované domy s předzahrádkami; zachovalá výšková hladina; částečně poválečná zástavba rodinných domů.

Návrh ochrany:

- zachovat řadové uspořádání zástavby
- novou obytnou výstavbu umisťovat při stávající uliční síti (proluky) při zachování měřítka stávající zástavby
- udržet výškovou hladinu, umístění v uliční frontě a sklon sedlových střech zachovalé přízemní řadové zástavby; tradiční barevnost fasád
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu
- zachovat krajinnotvornou zeleň na přechodu sídla do volné krajiny (zahrady)

Och / 3 (kategorie III): původní jádrová část zástavby Obcí (náves) doplněná pozdější zástavbou v západní, jihozápadní a severní části sídla; řadová i rozvolněná (mladší) zástavba domů, dvojdomů, vil; hojně rekonstrukce (přestavby, nadstavby); zeleň v zahradách.

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu umisťovat při stávající uliční síti (proluky) při zachování měřítka stávající zástavby
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu

Och / 4 (kategorie III): převážně novodobá zástavba ve východní části sídla; přízemní novostavby rodinných domů; řadová zástavba městského typu; poválečné vily, dvojdomy, trojdomy.

Návrh ochrany:

- při nové výstavbě respektovat běžné měřítko obytné zástavby
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu
- doplnit (okrajovou, přechodovou) zeleň u novostaveb rodinných domů

Och / 5 (kategorie III): převážně poválečná vzhledově nejednotná zástavba při silnici do Hostěnic (východní část sídla); rekonstrukce starších domů; zahrady.

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu umisťovat při stávající uliční síti (proluky) při zachování měřítka stávající zástavby
- zástavbu nerozšiřovat podél silnice dále k východu za stávající okraj zastavěného území (za odbočku k jezdeckému areálu)
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu
- zachovat krajinnotvornou zeleň na přechodu sídla do volné krajiny (zahrady)

Och / 6 (kategorie III): výrobní areál výše na svahu v jihozápadní části sídla.

Návrh ochrany:

- nerozšiřovat plošný rozsah výrobního areálu
- zachovat (nezvyšovat) výškovou hladinu provozních objektů
- doplnit / posílit výsadby krycí zeleně především při severní straně výrobního areálu

Och / 7 (kategorie III): rozlehlá chatová kolonie ve svahu nad silnicí do Hostěnic (východní část sídla); novodobé rekonstrukce; hojná zeleň

Návrh ochrany:

- nerozšiřovat zástavbu chat a novodobých typových rekreačních staveb
- v případě přestaveb udržet výškovou hladinu a měřítko stávajících objektů

Och / 8a, 8b: rozvojové plochy ve exponované poloze výše na svahu v jihozápadní části sídla.

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu rodinných domů je možné připustit při místní cestě při zachování měřítka okolní zástavby
- u novostaveb doplnit zeleň na přechodu do volné krajiny (zahrady)

Odloučená lokalita (OL): jezdecký areál jihovýchodně od sídla

Doporučení a podmínky ochrany KR: nerozšiřovat zástavbu; popř. pouze o objekty související se stávajícím využitím odpovídajícího měřítka; ponechat stávající využití.

Odloučená lokalita (OL): chatová zástavba Pod Hádkem; výrazné novodobé přestavby.

Doporučení a podmínky ochrany KR: nerozšiřovat chatovou zástavbu; v případě přestaveb udržet výškovou hladinu a měřítko stávajících objektů.

Odloučená lokalita (OL): chatová zástavba v lesním porostu nad Hádeckým rybníkem.

Doporučení a podmínky ochrany KR: nerozšiřovat chatovou zástavbu; v případě přestaveb udržet výškovou hladinu a měřítko stávajících objektů.

obr. č. C.91: Ochoz v pohledu z návrší při cestě do Brna (od jihozápadu).

obr. č. C.92: Kostel sv. Václava se hřbitovem v klidové poloze výše na hlavní silnici.

obr. č. C.93: Řadová zástavba podél silnice nad pravým břehem Ochozského potoka (cesta na Brno).

obr. č. C.94 a obr. č. C.95: Náves původně samostatné vsi Obce; na snímku vlevo domy se zachovalou výškovou hladinou; vpravo celkový pohled na protější stranu návsi.

obr. č. C.96 a obr. č. C.97: Příklady hospodářské zástavby; vlevo stodoly v bývalých Obcích; vpravo omítnutá stodola pod hřbitovem.

obr. č. C.98: Poválečná řadová zástavba v severní části sídla u hlavní silnici se jednotnou architektonickou formou již nevyznačuje.

obr. č. C.99: Poválečná řadová zástavba v severovýchodní části sídla nad pravým břehem Ochozského potoka působí jednotněji.

obr. č. C.100: Dominantní patrová školní budova a pravidelným rozvržením oken a s vestavěným podélným vikýřem v jádrové části sídla (Ochozi).

obr. č. C.101: Dokončované přízemní novostavby rodinných domů ve východní části sídla.

obr. č. C.102: Porevoluční výstavby bez potenciálu začlenění v obrazu sídla (vnitřní část zástavby).

obr. č. C.103: Novodobá řadovka ve východní části sídla značně uniformního výrazu.

obr. č. C.104 a obr. č. C.105: Velmi svěbytné novostavby postavené v nedávném období na svahu v rámci nad cestou do Hostěnice (východní část sídla).

obr. č. C.106: Novostavba rekreačního objektu východně od sídla reprezentuje rovněž nevhodný rozvoj zástavby; zde spíše do volné krajiny.

obr. č. C.107: Výrobní areál v oddělené pozici výše ve svahu v jižní části sídla.

obr. č. C.108: Chatová zástavba nad soutokem Řičky a bezejmenného pravostranného přítoku (východně od sídla).

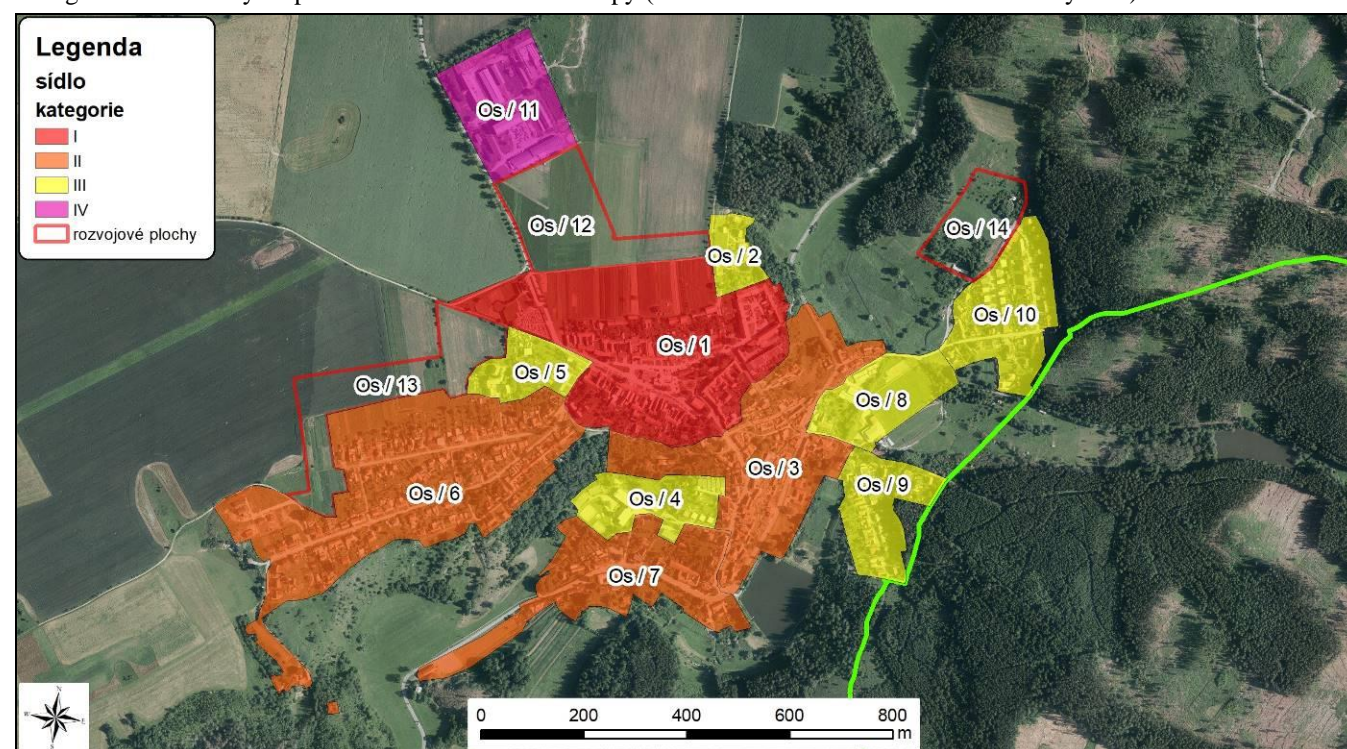

Sídlo	Ostrov u Macochy				obec	Ostrov u Macochy			
					k. ú.	Ostrov u Macochy			
OKR	A	Moravské krasové plošiny			ČSÚ	1869	1930	1950	2011
MKR/pásma	3	I.	II.	III.	obyvatel	1 089	1 261	1 261	1 081
Kategorie	I.	II.	III.	IV.	domů	153	244	298	427

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená linie – hranice CHKO Moravský kras)

Indikátory a hodnoty:	
plošná památková ochrana:	ne
památkově chráněné objekty:	větrný mlýn, socha Vzkříšeného Krista, socha sv. Jana Nepomuckého, litinový kříž

Pozice sídla v širším krajinném rámci:

Větší sídlo rozkládající se v členitém v údolí Lopače (propadání). Zástavba zaujímá nejnižší údolní partie, svahy i údolní hranu. Vizuální uplatnění zástavby nastává z blízkých, popř. středních vzdáleností (severně). V dálkových výhledech se uplatňuje oddělený výrobní areál – do severních směrů (od Šošůvky). Výše položenou část zástavby (včetně výrobního areálu) lze identifikovat ve výhledu z rozhledny na vrchu Podvrší.

Základní historické souvislosti:

První písemná zmínka o městyse pochází z roku 1349, kdy byl Ostrov uváděn pod německým názvem Preterslag – Petrova mýtina. Již roku 1406 je uváděn jako Ostrov. V tomtéž roce je zde uváděn rybník, v roce 1437 fara. Ostrov tak zřejmě patřil již na počátku mezi největší obce v celém panství. Obec je známá díky (bývalému) větrnému mlýnu, jeskyni Balcarka (využívaný rekreační potenciál) a dětské léčebně. Severně od obce se nachází velkovýrobní zemědělský provoz.

Historický typ sídla a plužiny, vývoj zástavby:

Návesní ves s traťovou plužinou

Sevěřená zástavba vymezuje protáhlou trojúhelníkovou náves. Na jejím okraji pak stál rozsáhlý panský dvůr.

Vývoj zástavby:

Historické jádro, které se dochovalo bez výraznějších změn, bylo nejpozději v 18. století doplněno o hromadný a hromadně silniční celek jižně od původní obce. Dvůr byl později rozparcelován na řadu domků. Následný rozvoj (až do současnosti) probíhal na uličním půdoryse (kromě pavilónové zástavby školy a zemědělského areálu severně od sídla). Ve všech obdobích si zástavba zachovala soustředěný charakter. Mírně se tento stav změnil v posledním období rodinnou výstavbou na západním okraji. Historické členění plužiny bylo až na malý fragment v jejím středu zcela setřeno při poválečném scelování pozemků.

Vizuální projev zástavby:

Rozhledlé sídlo se nachází v krajinářsky velmi atraktivním, morfologicky členitém území – tvoří jeden z nejcharakterističtějších sídelních útvarů na území CHKO.

Větší část zástavby sídla je rozšířena v plochem výše položeném terénu. Jádrová část se nachází v severní části sídla, tvoří jí větší trojúhelníková náves se sevřenou řadovou zástavbou usedlostí s hospodářským zázemím, zahradami, na severní straně odstoupenými stodolami a záhumenky. Zástavba si drží i po rekonstrukcích ve značné míře ucelenou výšku hladinu. Ve středu návsi sestojí výrazný objekt historického hostince s mansardovou střechou (Staré časy), na který navazuje nevhodně objekt potravin s pultovou střechou postavený za socialismu. V blízkosti hostince stojí izolovaně patrová budova úřadu městyse. Výrazným prvek tvoří rozsáhlý bývalý panský dvůr na východní straně jádrové části, adaptovaný na bydlení. Dominantní částí dvora je objekt bývalé sýpky na jižní straně. Severně od bývalého panského dvora byly v poválečném období postaveny rodinné domy. Východní část jádra situovaná na terénní hraně se uplatňuje v pohledech z údolí, negativně zde vystupuje socialistická řadovka. Na jihovýchodním okraji centra, při příjezdu na náves, stojí dominanta kostela sv. Máří Magdalény.

Níže ve svažitém terénu do údolí Lopače je situována nahuštěná zástavba starších usedlostí a domů, z velké části po přestavbách. Zachovalejší ráz mají usedlosti s hospodářským zázemím podél hlavní průjezdní cesty v údolí Lopače (směrem k jeskyni). Pod svahem v nivě potoka jsou příznivě umístěny areály dětské léčebny, a především výrazné hmoty školních budov z poválečného období. Výše nad

nimi byla postavena nevhodná rodinná řadová zástavba a šumperáky.

Velkou část zástavby zaujímají usedlosti a domy, doplněné v poválečném období ve východní části sídla. Zástavba při jižní ulici je situována na terénní hranu, kde se uplatňuje v pohledech z údolí – horního konce Suchého žlebu (od Balcarky). V jejím rámci vyniká kamenná stavba větrného mlýna z roku 1865. Novostavby rodinných domů aktuálně přibývají na východním okraji zástavby.

Na svazích Lopače, níže v údolí se nachází ve dvou enklávách převážně poválečná a novodobá zástavba rodinných domů, přecházející v souvislý lesní porost. Větší rozvoj, včetně posledního období, se týká zástavby v severní části (na pravém břehu). Obě enklávy propojuje sportovní areál s garážemi.

Izolovaně severně od sídelní zástavby se nachází areál zemědělské velkovýroby s velkými hmotami provozních objektů. I přes krycí výsadby při severní a západní straně se areál uplatňuje v dálkových výhledech z volné krajiny.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:

Obecná doporučení a podmínky ochrany KR:

- Zachovat dominantní pozici kostela sv. Máří Magdaleny v zástavbě sídla; uplatňovat důslednou ochranu dochovaných historických staveb (tradiční dominanty, historická hospodářská zástavba, větrný mlýn)
- Chránit jedinečný projev zástavby na terénní hraně – siluetu jádrové části zástavby v pohledech z údolí, obytnou zástavbu s dominantou větrného mlýna na terénní v západní části sídla
- Novou obytnou výstavbu prioritně situovat ve vazbě na strukturu stávající zástavby (proluky); výrazněji nezvětšovat plošný rozsah rozlehlého sídla
- Při realizaci nové obytné výstavby dbát základních architektonických pravidel či forem venkovské zástavby v oblasti (viz kapitola A.3.5 – orientace dle převažujících staveb vůči uliční čáře; v sídle obvyklý tvar střechy, půdorys, podlažnost, barevnost vnějších povrchů ad.)
- U doplňkových staveb ke stavbám hlavním (kolny, garáže atd.) ctít tradiční provedení a jednotný rámeček se stavbami hlavními s odpovídajícími požadavky na půdorys objektu, podlažnost, tvar střechy
- Bránit nevhodným architektonickým zásahům u obytných staveb (přístavby narušující hmotu a půdorys především starší obytné zástavby); neuplatňovat zjevně nepůvodní architektonické prvky
- Zachovat sídelní (přechodovou) zeleň navazující na zastavěné území, zalesnění svahů
- Rozvíjet funkci zeleně uvnitř sídel a také s ohledem na přechod sídla do nezastavěného území; novou zástavbu vhodně koncipovat s ohledem na přechod do nezastavěného území – doplnit o diferencované výsadby stanovištně odpovídající zeleně
- Nerozšiřovat výrobní areál a bytové domy
- Nerozšiřovat zástavbu směrem k jeskyni a u vstupu do jeskyně Balcarka

Zástavba sídla byla podrobněji rozčleněna celkově do 14 segmentů:

Os / 1 (kategorie I): jádrová část sídla; větší trojúhelníková náves se sevřenou řadovou zástavbou usedlostí, předzahrádkami, zázemím, zahradami, záhumenky (severní strana); kostel; bývalý panský dvůr; dominanty úřadu městysy, sýpky; řadovka na terénní hraně.

Návrh ochrany:

- zachovat dominantní pozici kostela sv. Máří Magdaleny v zástavbě sídla i ve výhledech z volné krajiny
- zachovat řadové uspořádání zástavby s předzahrádkami
- udržet výškovou hladinu, umístění v uliční frontě a sklon sedlových střech řadové zástavby; tradiční barevnost fasád

- zachovat hodnotnou sídelní zeleň na návsi, drobné členění pozemků (záhumenky) na severním okraji
- nenarušovat pietní charakter hřbitovního areálu
- uchovat stávající projev zástavby na terénní hraně (výhledy z údolí)

Os / 2 (kategorie III): okrajová část s poválečnými rodinnými domy navazující na jádrovou část (bývalý dvůr) ze severní strany

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu umisťovat při místní cestě (proluky) při zachování měřítka stávající zástavby
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu
- zachovat sídelní zeleň (zahrady); nezasahovat do okolních lesních porostů

Os / 3 (kategorie II): starší hromadná zástavba při hlavní průjezdní cestě a ve svahu (nahloučená) pod jádrovou částí; hojně rekonstrukce.

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu umisťovat při stávající uliční síti (proluky) při zachování měřítka stávající zástavby
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu
- zachovat souvislou zeleň na svazích

Os / 4 (kategorie III): areály školy a dětské léčebny, poválečná obytná zástavba pod jádrovou částí; hojná zeleň.

Návrh ochrany:

- nerozšiřovat nevhodnou obytnou zástavbu poškozující obraz sídla

Os / 5 (kategorie III): bytové domy v severní části sídla; hojná zeleň

Návrh ochrany:

- neumísťovat novou zástavbu; nerozšiřovat zástavbu bytových domů
- zachovat sídelní zeleň

Os / 6 (kategorie II): předválečná zástavba a poválečná zástavba rodinných domů v uliční síti v západní části sídla se zahradami; novostavby rodinných domů při západním okraji; exponovaná poloha na údolní hraně; větrný mlýn.

Návrh ochrany:

- zachovat – chránit dochovanou dominantu větrného mlýna a její projev v zástavbě i ve výhledech z volné krajiny
- chránit projev zástavby na terénní hraně (pohled z údolí, od Balcarky)
- novou obytnou výstavbu umisťovat při stávající uliční síti (proluky) a ve volném prostoru v západní části při zachování měřítka stávající zástavby

Os / 7 (kategorie II): převážně starší nesouvislá zástavba usedlostí (často zachovalého měřítka) při hlavní průjezdní silnici (při toku Lopače, pod Ostrovským rybníkem), zeleň v nivě.

Návrh ochrany:

- prioritně neumísťovat novou zástavbu; především směrem k jeskyni Balcarka – za okraj zastavěného území
- zachovat příznivý projev dochované starší zástavby
- zachovat zeleň v nivě potoka

Os / 8 (kategorie III): účelová zástavba – sportovní areál se zázemím, garáže na pravém břehu Lopače; vegetační doprovod vodoteče.

Návrh ochrany:

- zachovat stávající využití, chránit vegetační doprovod potoka

Os / 9 (kategorie III): uliční štítově i podélně orientovaná zástavba usedlostí doplněná poválečnou řadovou zástavbou ve svahu nad levým břehem Lopače.

Návrh ochrany:

- udržet měřítko stávající zástavby
- zachovat lesní okraje navazující na zástavbu

Os / 10 – poválečná a novodobá rodinná zástavba ve svahu v oddělené enklávě v severní části sídla; několik starších usedlostí po rekonstrukcích.

- udržet měřítko stávající zástavby
- zachovat lesní okraje navazující na zástavbu

Os / 11 – rozsáhlý výrobní areál o izolované pozici severně od sídla; krycí zeleň při severní a západní straně.

- nerozšiřovat plošný rozsah výrobního areálu
- nezvětšovat měřítko (výšku) stávajících provozních objektů
- zachovat / posílit krycí zeleň po obvodu areálu

Os / 12 – rozvojové území v severní části sídla ve vazbě na zastavěné území; ze severu návaznost na výrobní areál; orná půda.

Doporučení a podmínky ochrany KR: možné umístění nové zástavby lze připustit v jižní části plochy při místní cestě na severním okraji zástavby s důrazem na realizaci výsadeb (zahrad) formujících přechod sídla do volné krajiny; ve zbylé části – směrem k výrobnímu areálu ponechat stávající využití.

Os / 13 – rozvojové území v severozápadní části sídla v návaznosti na stávající (rodinnou) zástavbu; orná půda, travní porost.

Doporučení a podmínky ochrany KR: možné umístění nové zástavby lze připustit v západní části plochy – v návaznosti na stávající zástavbu (ulici) s důrazem na realizaci výsadeb (zahrad) formujících přechod sídla do volné krajiny; ve zbylé části plochy – severně od stávající zástavby ponechat stávající využití.

Os / 14 – rozvojové území v severovýchodní části sídla v návaznosti na stávající (novodobou rodinnou) zástavbu; účelová zástavba spontánně rozšířená mimolesní zeleň, travní porosty.

Doporučení a podmínky ochrany KR: možnou změnu využití území prověřit individuálním posouzením.

obr. č. C.109: Zástavba Ostrova na terénní hraně v pohledu z údolí Lopače (od severovýchodu).

obr. č. C.110: Náves v pohledu ze západního konce; ve střední části snímku objekt potravin.

obr. č. C.111: Vnitřní část rozlehlého hospodářského dvora v severovýchodní části s domy adaptovanými na bydlení.

obr. č. C.112: Dominanta kostela sv. Máří Magdaleny se vzrostlými listnáči na menším prostranství směrem k silnici.

obr. č. C.113: Úřad městyse – dominantní pravidelně členěná patrová budova s nízkou valbovou střechou na návsi.

obr. č. C.118: Rodinná zástavba v západní části sídla; z většiny postavená po válce.

obr. č. C.119: Starší sevřená domkářská zástavba na východním svahu pod jádrem.

obr. č. C.114: Patrová sevřená zástavba s jednotnou výškovou hladinou na severní straně návsi.

obr. č. C.115: Celkově příznivě působící stavba hostince na návsi (Staré časy) s mansardovou valbenou střechou.

obr. č. C.120: Výrazná hmota zázemí – stodoly při usedlosti u hlavní silnice ve spodní části sídla u Lopače.

obr. č. C.121: Novodobá rodinná zástavba v oddělené enklávě ve svahu severní části sídla.

obr. č. C.116: V rámci zástavby sídla robustní dominanta bývalé sýpky tvořící jižní část bývalého hospodářského dvora.

obr. č. C.117: Větrný mlýn situovaný na terénní hraně, dnes uvnitř rodinné zástavby v západní části sídla.

obr. č. C.122: Řadová zástavba městského typu nad levým břehem Lopače.

obr. č. C.123: Čtveřice šumperáků v zahradách nad základní školou.

obr. č. C.124: Vilová zástavba na terénní hraně údolí v západní části sídla.

obr. č. C.125: Novostavby rodinných domů na západním okraji sídla.

obr. č. C.126: Výrobní areál v izolované poloze severně od sídla.

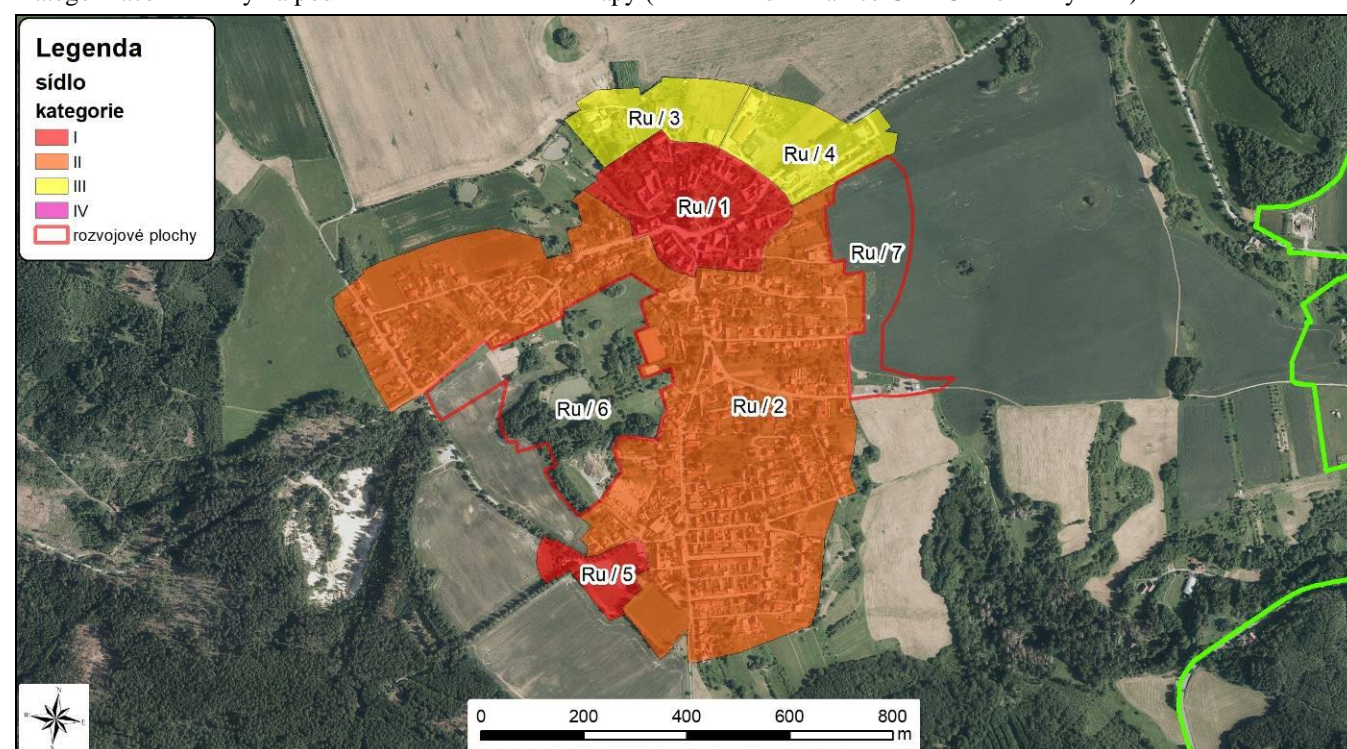

Sídlo	Rudice				obec	Rudice			
					k. ú.	Rudice u Blanska			
OKR	A	Moravské krasové plošiny			ČSÚ	1869	1930	1950	2011
MKR/pásmo	5	I.	II.	III.	obyvatel	687	918	947	903
Kategorie	I.	II.	III.	IV.	domů	91	167	203	320

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená linie – hranice CHKO Moravský kras)

Indikátory a hodnoty:	
plošná památková ochrana:	ne

památkově chráněné objekty:	větrný mlýn, litinový kříž
-----------------------------	----------------------------

Pozice sídla v širším krajinném rámci:

Plošně větší sídlo situované ve vrcholové poloze – při východním okraji Rudické plošiny, v mírně se k východu svažujícím terénu. Ve výhledech od východu (Jedovnice) se zástavba uplatňuje na horizontu.

Základní historické souvislosti:

Počátky obce s železářskou a hornickou tradicí sahají až do roku 1247, kdy je datován vznik nejstarší části budoucí Rudice, zvané Dědina. Název Roda nebo Rota (resp. Rodica, Rotica) pro železnou rudu je spojen patrně s ještě dřívější slovanskou kolonizací. Zatímco zdejší zemědělci tvořili součást majetku držitele panství, hutníci byli vrstvou privilegovanou kutacím právem. O jejich osudu rozhodovali šlechtici (lenní páni) přímo. V případě Rudice šlo o pány z Lysic a Kunštátu. Dolování železných rud skončilo rokem 1450, avšak v roce 1506 vydává král Vladislav privilegium kutacího práva Beneši Černoohorskému z Boskovic. Přelom v životě obce představuje nástup nových majitelů, reprezentovaných od roku 1746 Antonínem Salmem. Císařským dekretem dostávají Salmové výhradní právo výroby litiny na území Rakousko-Uherska. To přináší velký rozmach hutí (Starohrabčec, Mariánská, Klamovka, Františka) včetně Hugovy hutí a kuplovný u Rudického propadání. Vrcholu těžba železných rud dosáhla v roce 1860. V obci pracuje zemědělský areál a strojírenský podnik. Známy je bývalý větrný mlýn.

Historický typ sídla a plužiny, vývoj zástavby:

Okrouhlice s paprscitou, délkovou a úsekovou plužinou.

Převážně sevřená zástavba vymezovala půlkruhovou návěs. Na severovýchodě však několik usedlostí rezignovalo na uliční čáru a stálo hlouběji v postupně se rozšiřující zahradě. Na každou usedlost navazoval postupně se rozšiřující pás paprscité plužiny.

Následný vývoj zástavby:

Zřejmě díky v té době intenzivní těžbě železné rudy v okolí se sídlo již od počátku 19. století (a snad i dříve) intenzivně rozvíjelo. Na jihu a zejména jihozápadě vznikly v prostorovém odstupu poměrně rozsáhlé silniční až hromadně silniční struktury s výrazně soustředěnou zástavbou. Intenzivní rozvoj pokračoval i ve 20. století. Na jihu, východě a částečně i jinde vznikla řada nových ulic se soustředěnou až sevřenou zástavbou. Ta zde získala plošný uliční charakter. Zástavba již pohltila i původně samostatně nad vesnicí stojící větrný mlýn. Za zahradami historického jádra byly postaveny zemědělské objekty.

Vizuální projev zástavby:

Zástavbu většího sídla dnes z větší části tvoří mladší poválečná zástavba či rekonstrukce starších usedlostí. Jádrová část – návěs se nachází v severní části, kde ji formuje nesouvislá sevřená zástavba převážně uzavřených usedlostí. Působivým prvkem návsi je dominantní školní budova s věžičkou. Celkový kolorit centra sídla dotváří hojná diferencovaná zeleň včetně ovocných dřevin.

Směrem k jihu při místní cestě stojí starší zástavba převážně štítově orientovaných usedlostí, jež prošly častými přestavbami. V jižní výše položené části se pak nachází koncentrovaná sevřená zástavba přízemních domů v uliční síti, podélně i štítově orientovaných. Starší zástavba po rekonstrukcích stojí západně od návsi. S jádrovou částí ji propojila poválečná rozvolněná výstavba rodinných domů a dvojdomů. Poválečná zástavba pak vyplňuje velkou část střední části sídla – východně od místní cesty. Novostavby rodinných domů různorodého vzhledu přibýly v okrajových částech, aktuálně se staví v jihozápadní části sídla.

Při severním okraji zástavby je rozšířena výrobní (průmyslová) zástavba – výrobní objekty či haly, rozšířená v posledním období. Výrobní provoz východně od příjezdové silnice částečně kryjí výsadby.

Jedinečný prvek představuje zachovalá dominanta větrného mlýna, dnes začleněná v zástavbě, v její jižní části. Další – novodobou dominantou je kaple sv. Barbory postavená výše nad zástavbou v jihozápadní části při cestě ke hřbitovu.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:

Obecná doporučení a podmínky ochrany KR:

- Zachovat dominantní pozici a projev školní budovy zástavbě sídla
- Uplatňovat důslednou ochranu dochovaných historických staveb (větrný mlýn; zachovalá hospodářská zástavba)
- Novou obytnou výstavbu prioritně situovat ve vazbě na strukturu stávající zástavby (proluky); nezvětšovat plošný rozsah (zastavěného území) sídla
- Při realizaci nové obytné výstavby dbát základních architektonických pravidel či forem venkovské zástavby v oblasti (viz kapitola A.3.5 – orientace dle převažujících staveb vůči uliční čáře; v sídle obvyklý tvar střechy, půdorys, podlažnost, barevnost vnějších povrchů ad.)
- U doplňkových staveb ke stavbám hlavním (kolny, garáže atd.) ctít tradiční provedení a jednotný rámec se stavbami hlavními s odpovídajícími požadavky na půdorys objektu, podlažnost, tvar střechy
- Bránit nevhodným architektonickým zásahům u obytných staveb (přístavby narušující hmotu a půdorys především starší obytné zástavby); neuplatňovat zjevně nepůvodní architektonické prvky
- Zachovat hodnotnou sídelní zeleň, rozvíjet funkci zeleně uvnitř sídel a také s ohledem na přechod sídla do nezastavěného území; novou zástavbu (včetně stávající) vhodně koncipovat s ohledem na přechod do nezastavěného území – doplnit o diferencovanou výsadbu stanovištně odpovídající zeleně

Zástavba sídla byla podrobněji rozčleněna celkově do 7 segmentů:

Ru / 1 (kategorie I): jádrová část sídla v severní části – náves s dochovanou sevřenou zástavbou převážně uzavřených usedlostí či statků s předzahrádkami; působivá dominanta školní budovy na návsi u křižovatky; hojná zeleň zahrad.

Návrh ochrany:

- zachovat dominantní pozici a působení dominanty školní budovy v zástavbě sídla; zachovat volný (nezastavěný) charakter návsi
- zachovat řadové uspořádání a dochovaný vzhled hospodářské zástavby
- udržet výškovou hladinu, umístění domů, sklon sedlových střech zachovalé přízemní řadové zástavby; tradiční barevnost fasád, předzahrádky
- zachovat hojnou sídelní přechodovou zeleň (zahrad, sadů)

Ru / 2 (kategorie II): jižní část sídla se starší přízemní zástavbou v uliční síti; střední část sídla s poválečnou zástavou rodinných domů v zahradách; usedlosti navazující na jádrovou část; poválečná zástavba v severozápadní části; novostavby rodinných domů při okrajích; hojné rekonstrukce, částečně zachovalý výraz starších usedlostí; dominanta větrného mlýna uvnitř zástavby; celkově diferencovaný charakter; hojná vnitřní zeleň, ovocné zahrady.

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu umístit v omezené míře při stávající uliční síti (proluky) při zachování měřítka stávající – okolní zástavby
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu
- zachovat – chránit dochovanou dominantu větrného mlýna a její projev v zástavbě sídla

- zachovat hodnotnou sídelní zeleň (sady)
- doplnit zeleň na přechodu zastavěného území do volné krajiny (u novostaveb)

Ru / 3 (kategorie III): severní okraj zástavby se vzhledově nejednotnou zástavbou včetně novostaveb

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu lze o omezené míře připustit při stávající uliční síti (proluky) při zachování měřítka stávající (okolní) zástavby
- doplnit přechodovou zeleň na okraji zástavby – směrem do volné krajiny

Ru / 4 (kategorie III): výrobní zástavba na severním okraji – příjezdové cestě; strojírenská výroba s novostavbou haly; zemědělský provoz s obvodovou zelení;

Návrh ochrany:

- doplnit / posílit přechodovou zeleň na okraji zástavby – směrem do volné krajiny
- nezvětšovat měřítko (výšku) stávajících provozních objektů

Ru / 5 (kategorie I): novodobá kaple sv. Barbory výše na svahu v jihozápadní části; parkoviště a volné prostranství níže pod kaplí; stromořadí.

Návrh ochrany:

- zachovat solitérní pozici sakrální stavby; neumístit novou zástavbu v její blízkosti
- zachovat krajinnotvornou zeleň – doprovody cest
- novou obytnou výstavbu lze o omezené míře připustit ve spodní (východní) části plochy – ve vazbě při stávající cestní síti při zachování měřítka stávající (okolní) zástavby

Ru / 6: nezastavěné území ve střední či západní části sídla; pozůstatky po bývalé těžbě – jezírka; spontánně rozšířená mimolesní zeleň.

Doporučení a podmínky ochrany KR: ponechat stávající využití; neumístit novou zástavbu; bránit dalšímu nežádoucímu rozvoji zeleně (zarůstání).

Ru / 7: rozvojové území ve vazbě na zástavbu ve svahu při severovýchodním okraji sídla; orná půda.

Doporučení a podmínky ochrany KR: prioritně neumístit novou zástavbu; ponechat stávající využití; potenciální výstavbu připustit po vyčerpání kapacit (možností výstavby) v rámci stávajícího zastavěného území.

obr. č. C.127: Rudice v pohledu od východu.

obr. č. C.128: Plošná zeleň ovocných stromů ve střední části sídla.

obr. č. C.129: Budova školy s věží a hodinami je dominantou obce; uplatňuje se svojí hmotou, členěním fasády a příznivou polohou ve volném prostoru; výsadní pozici stavby dotváří socha T.G.M. a pomník obětem světových válek

obr. č. C.130: Kaple sv. Barbory postavená roku 2002 v solitérní pozici výše nad zástavbou v jihozápadní části sídla při cestě ke hřbitovu.

obr. č. C.131: Větrný mlýn z roku 1865 v jižní části sídla.

obr. č. C.132: Fronta podélně orientovaných domů na severní straně návsi.

obr. č. C.133: Usedlost po renovaci ve střední části sídla; příznivý dojem utváří jednotné použití oken a barevné provedení vnějších povrchů včetně střešní krytiny.

obr. č. C.134: Sevřená zástavba podélně orientovaných přízemních domů (uliční čára) v jižní části sídla.

obr. č. C.135: Objekt dělnického domu v jižní části sídla je vhodně kompozičně umístěn; vstupní průčelí je zvýrazněno atikou a čtyřmi lizénami.

obr. č. C.136: Novostavby rodinných domů v zahradách odpovídajícího měřítka i tvaru v severozápadní části sídla.

obr. č. C.137: Blíže novostavba městského typu, v pozadí šumperák na jižním okraji sídla – bez potenciálu k začlenění do okolní zástavby.

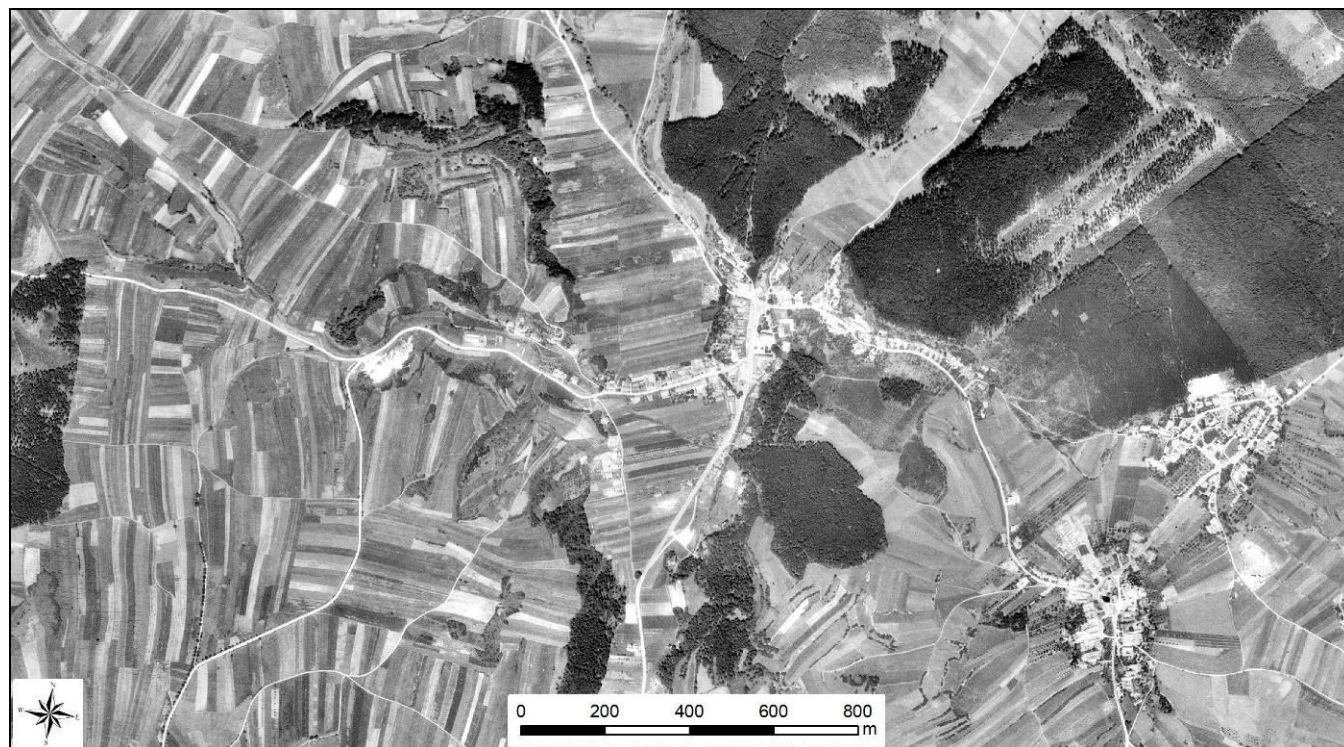

obr. č. C.138: Výrobní areál v severní části sídla; pohled od jihu.

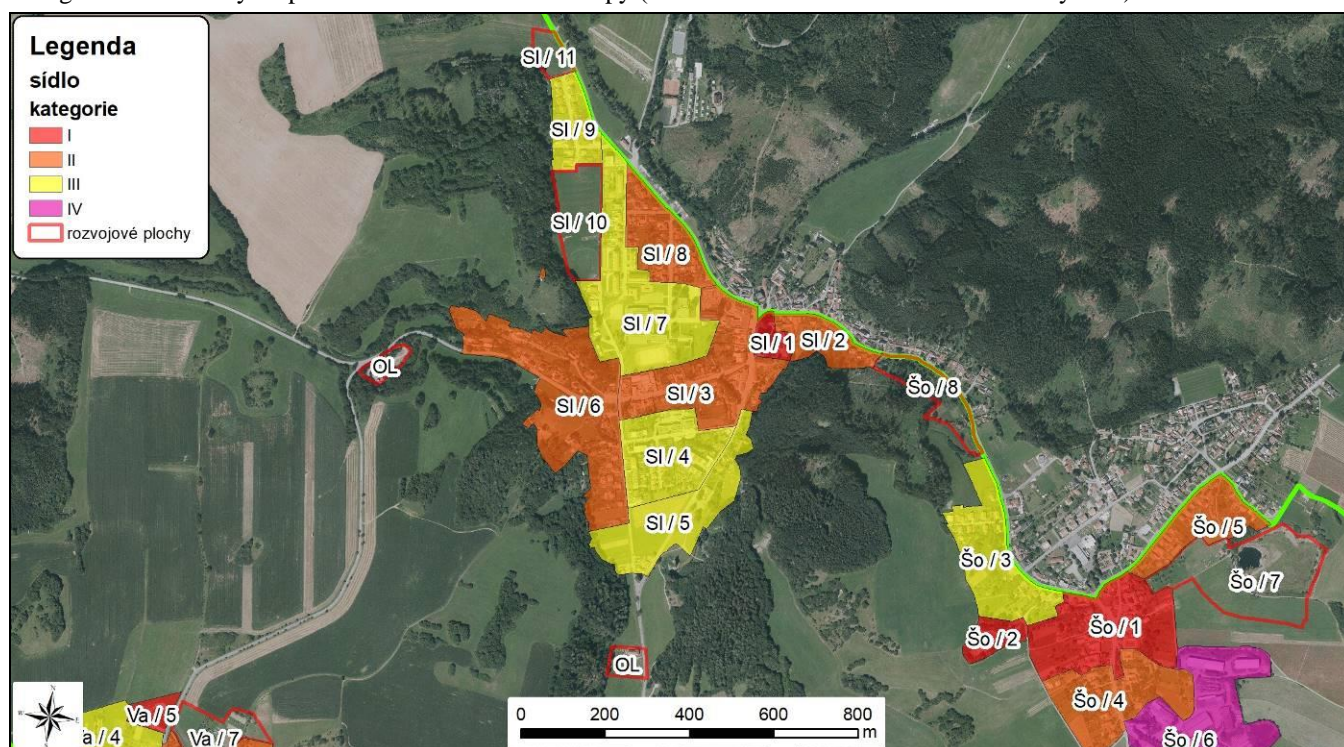

Sídlo	Sloup				obec	Sloup			
					k. ú.	Sloup v Moravském krasu			
OKR	A	Moravské krasové plošiny			ČSÚ	1869	1930	1950	2011
MKR/pásmo	1	I.	II.	III.	obyvatel	539	595	610	931
Kategorie	I.	II.	III.	IV.	domů	75	97	114	227

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená linie – hranice CHKO Moravský kras)

Indikátory a hodnoty:

plošná památková ochrana:	ne
památkově chráněné objekty:	kostel Panny Marie Bolestné, fara, boční kaple, hřbitov hrabat Salmů, hlavní hřbitovní kříž, ohradní zeď, litinová brána, litinový kříž, socha sv. Marie Salomé, socha sv. Marie Magdalény, jeskyně kůlna (mimo zástavbu sídla), socha sv. Cyrila, socha sv. Metoděje, alianční znak, větší počet náhrobků na hřbitově

Pozice sídla v širším krajinném rámci:

Sídlo rozložené v soutokové kotlině – na soutoku Luhy a Žďárné, po němž tok nese název Sloupský potok, který se v jižní části sídla propadá. V severní části sídla Žďárna přibírá Němčický potok. Od západu přitéká do Sloupského potoka Žďárský potok. Vizualní uplatnění zástavby nevystupuje nad lesnaté údolní svahy.

Základní historické souvislosti:

První písemné doklady o existenci obce jsou z roku 1373 v Zemských deskách moravských. Tehdy část Sloupu patřila hejtmanu Sulíkovi z Konice, pozdějšímu olomouckému purkrabímu. Později ves změnila vícekrát majitele. Obec je spojena s rekreací – vysokou návštěvností (Sloupsko-Šošůvské jeskyně).

Historický typ sídla a plužiny, vývoj zástavby:

Návesní ves s dělenou úsekovou plužinou.

Soustředěná, na západní straně sevřená zástavba vymezuje obdélníku se blížící náves, uprostřed níž stojí kostel P. Marie Bolestné. Na několik usedlostí navazují malé záhumenice. Celkově sídlo obklopuje poměrně malá plužina.

Vývoj zástavby:

Počátkem 19. století vznikl východně od sídla hromadný celek. V jeho sousedství, již na katastru Šošůvky, avšak stavebně součást Sloupu vznikl pravidelný silniční celek. V dalších obdobích se zástavba rozvíjela silniční formou. V druhé polovině 20. století, kdy intenzita nové výstavby značně zesílila vznikala i pavilónová a paneláková zástavba. Ve všech obdobích si nová výstavba zachovala soustředěný silniční charakter.

Vizuální projev zástavby v CHKO:

Plošně rozsáhlejší sídlo s nejvíce diferencovanou zástavbou v CHKO Moravský kras – funkčně, hmotově, vzhledově.

Mimořádně hodnotný segment zástavby tvoří dominanta barokního kostela Panny Marie Bolestné na pravém břehu Luhy a rovněž barokními (dochovanými) objekty fary a kaplanky za potokem na návsi. Výrazně se rovněž projevu vzrostlá zeleň při kostele. V kontrastu s uvedeným hodnotným celkem působí přestavěné objekty hotelu a (socialistických) potravin stojící v uliční frontě na protější (západní) straně návsi. V uliční frontě směrem k jihu se uplatňují další výrazné hmoty patrových domů (statků). Starší převážně přízemní zástavba již více rozvolněná lemuje odbočku z hlavní silnice k západu (dnes silnici II/373). Segment starší zástavby, zčásti zachovalého výrazu, se nachází ve svahu podél silnice do Šošůvky (východní část sídla), pár usedlostí v údolí Žďárského potoka a při toku Luhy a Sloupského potoka (východní část sídla), které si i po rekonstrukcích (dostavbách) zachovaly původní měřítko.

Vznik větší části zástavby se datuje do poválečného období. Vedle rodinných domů a vil (západní část) zástavbu doplnily třípodlažní bytové domy v severní části sídla (příznivě zastřešené valbovými střechami), rozlehlý školní areál v jejich sousedství – složená hmota z více objektů, veřejné budovy i účelové objekty. Výrazným prvkem zástavby jsou rovněž patrové řadové domy s pultovými střechami v jižní části sídla. V jižní, severní i západní (údolí Žďárského potoka) stojí novostavby rodinných domů – převážně přízemní typové objekty.

V jižní části sídla se nachází několik soliterní objektů. Vedle zázemí vstupu do Sloupsko-šošůvských jeskyní je třeba uvést Hotel Broušek, postavený již roku 1893 při vstupu do Pustého žlebu.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR (pro část sídla v CHKO):

Obecná doporučení a podmínky ochrany KR:

- Zachovat dominantní pozici kostela sv. Panny Marie Bolestné v zástavbě sídla; uplatňovat důslednou ochranu dalších dochovaných historických staveb
- Novou obytnou výstavbu prioritně situovat ve vazbě na strukturu stávající zástavby (proluky) – s výjimkou údolní partií (při toku Sloupského a Žďárského potoka a v plochách vymezených stávající zástavbou
- Nerozšiřovat zástavbu vícepodlažních bytových domů
- Při realizaci nové obytné – rodinné výstavby dbát základních architektonických pravidel či forem venkovské zástavby v oblasti (viz kapitola A.3.5 – orientace dle převažujících staveb vůči uliční čáře; v sídle obvyklý tvar střechy, půdorys, podlažnost, barevnost vnějších povrchů ad.)
- U doplňkových staveb ke stavbám hlavním (kolny, garáže atd.) ctít tradiční provedení a jednotný rámec se stavbami hlavními s odpovídajícími požadavky na půdorys objektu, podlažnost, tvar střechy
- Bránit nevhodným architektonickým zásahům u obytných staveb (přístavby narušující hmotu a půdorys především starší obytné zástavby); neuplatňovat zjevně nepůvodní architektonické prvky
- Zachovat sídelní (přechodovou) zeleň navazující na zastavěné území, zalesnění svahů
- Rozvíjet funkci zeleně uvnitř sídel a také s ohledem na přechod sídla do nezastavěného území; novou zástavbu vhodně koncipovat s ohledem na přechod do nezastavěného území – doplnit o diferencované výsadby stanovištně odpovídající zeleně
- Nerozšiřovat zástavbu směrem ke vstupu do Sloupsko-šoňvských jeskyní

Zástavba sídla byla podrobněji rozčleněna celkově do 11 segmentů:

SI / 1 (kategorie I): jádrová část sídla – náves dominantou kostela P. Marie a blízkou hodnotnou zástavbou za potokem; vzrostlá listnatá zeleň u kostela

Návrh ochrany:

- Zachovat dominantní pozici a projev Panny Marie Bolestné a blízkých hodnotných staveb zástavbě sídla
- zachovat hodnotnou sídelní zeleň v blízkosti kostela

SI / 2 (kategorie II): starší rozvolněná zástavba usedlosti po rekonstrukcích při silnici do Šošůvky (severovýchodní část sídla); záhumenky; zeleň

Návrh ochrany:

- zachovat stávající uspořádání zástavby
- novou obytnou výstavbu umístit v prolukách při zachování měřítka stávající – okolní zástavby
- zachovat zeleň na přechodu do volné krajiny

SI / 3 (kategorie II): řadově uspořádaná vzhledově nesourodá zástavba při hlavních komunikacích v okolí jádrové části sídla; výrazné hmoty patrových domů na návsi; necitlivé rekonstrukce naproti kostelu; rozvolněná zástavba při silnici II/377; výrobní provoz; hřbitov.

Návrh ochrany:

- zachovat řadové uspořádání zástavby
- udržet výškovou hladinu, umístění domů, sklon střech; tradiční barevnost fasád
- novou obytnou výstavbu umístit v prolukách při zachování měřítka stávající (sousední) zástavby

SI / 4 (kategorie III): poválečná zástavba řadových domů, novostavby rodinných domů; multifunkční složená budova; předzahrádky; v jižní části sídla.

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu umístit v prolukách při zachování měřítka stávající – okolní zástavby
- neumístit / nerozšiřovat zástavbu řadových domů

SI / 5 (kategorie III): starší zástavba při Sloupském potoce, nezastavěné území mezi jižním okrajem zástavby a ČOV; zázemí (infrastruktura) při vstupu do Sloupsko-šoňvských jeskyní

Návrh ochrany:

- při toku Sloupském potoce (východně od silnice) zástavbu nerozšiřovat
- na volném prostranství severně od ČOV lze připustit přízemní obytnou (rodinnou) při západní silnici – respektující základních architektonická pravidla venkovské zástavby včetně tvorby přechodové zeleně do volné krajiny
- při hlavní silnici (II/373) novou zástavbu prioritně neumístit – zachovat svébytné postavení vstupní částí do jeskyní

SI / 6 (kategorie II): rozvolněná zástavba starších usedlostí, domů a novostaveb v údolí Žďárského potoka; rodinné domy – vily v západní části sídla; zeleň na svazích, vegetační doprovod potoka.

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu umístit velmi omezeně v prolukách při zachování měřítka stávající – okolní zástavby
- zachovat krajinnotvornou zeleň (doprovod toku)

SI / 7 (kategorie III): bytové domy – sídliště, školní areál, poválečné patrové vily, účelové objekty v severní části sídla; výrazné jehličnaté solitéry.

Návrh ochrany:

- nerozšiřovat vícepodlažní bytovou zástavbu

SI / 8 (kategorie II): poválečná zástavba a novostavby rodinných domů v severní části sídla.

Návrh ochrany:

- udržet měřítko stávající zástavby

SI / 9 (kategorie III): novostavby rodinných domů na severním okraji sídla.

Návrh ochrany:

- udržet měřítko stávající zástavby

SI / 10 – rozvojové území v severozápadní části sídla ve vazbě zastavěného území; ze západu vymezené lesnatým svahem; travní porost.

Doporučení a podmínky ochrany KR: novou obytnou výstavbu lze připustit – prioritně přízemní rodinné domy při respektování měřítka a orientace blízké zástavby; doplnit (okrajovou, přechodovou) zeleň.

SI / 11 – rozvojové území v navazující na severní cíp zástavby; travní porost.

Doporučení a podmínky ochrany KR: ponechat stávající využití; nerozšiřovat zástavbu.

Odloučená lokalita (OL): izolovaný dům při hlavní silnici jižně od zástavby poblíž jeskyně Kůlna.

Doporučení a podmínky ochrany KR: nerozšiřovat zástavbu; ponechat stávající využití.

Odloučená lokalita (OL): Hotel Broušek; novodobá přestavba v blízkosti hotelu.

Doporučení a podmínky ochrany KR: ponechat stávající využití.

Odloučená lokalita (OL): Vápenka Na Bradinách; stará pec; jihovýchodně od sídla; mimolesní zeleň.

Doporučení a podmínky ochrany KR: nerozšiřovat zástavbu; ponechat stávající využití.

Odloučená lokalita (OL): účelová zástavba pro silniční údržbu západně od sídla při silnici II/377 (odbočky do Vavřince).

Doporučení a podmínky ochrany KR: nerozšiřovat plošný rozsah areálu; v případě nové výstavby respektovat měřítko (výškovou hladinu stávajících účelových objektů).

obr. č. C.139 a obr. č. C.140: Kostel P. Marie Bolestné; pozdně barokní stavba z let 1751-1754 dominuje zástavbě sídla.

obr. č. C.141: Barokní fara poblíž kostela (za potokem) s původní dispozicí a výrazně členěným průčelím tvoří společně s kostelem a sousedním objektem kaplanky mimořádně hodnotný celek v jádru sídla.

obr. č. C.142: V popředí dvojice patrových domů při hlavní silnici, na jejichž fasádách se uplatňuje výrazná plastická zdobnost – suprafenestry s dvojicí konzolek, šambrány, meziokenní ornamentální reliéfy, římsy.

obr. č. C.143: Komerční objekty naproti kostelu naopak kolorit jádra poškozují.

obr. č. C.144: Řadová zástavba v blízkosti jádrové části.

obr. č. C.145: Rozvolněná zástavba přízemní usedlostí v údolí Žďárského potoka.

obr. č. C.146: Rekonstruovaná usedlost zachovalého měřítka při Sloupském potoce, rovněž se orientací s tokem.

obr. č. C.147: Vilová zástavba v západní části sídla.

obr. č. C.148: Hotel Broušek postavený v závěru 19. století jižně od sídla – výchozí místo na horním konci Pustého žlebu.

obr. č. C.149 a obr. č. C.150: Sídlištní zástavba ve východní části sídla má v zástavbě sídla velmi silný dominantní projev.

obr. č. C.151: Komerční objekt složený ze tří hmot ve střední části sídla.

obr. č. C.152: Další novodobou dominantu tvoří školní areál v sousedství bytových domů.

obr. č. C.153: Patrový řadový v jižní části sídla se v zástavbě sídla začleňuje obtížně.

obr. č. C.154: Novostavby typových rodinných domů v jižní části sídla.

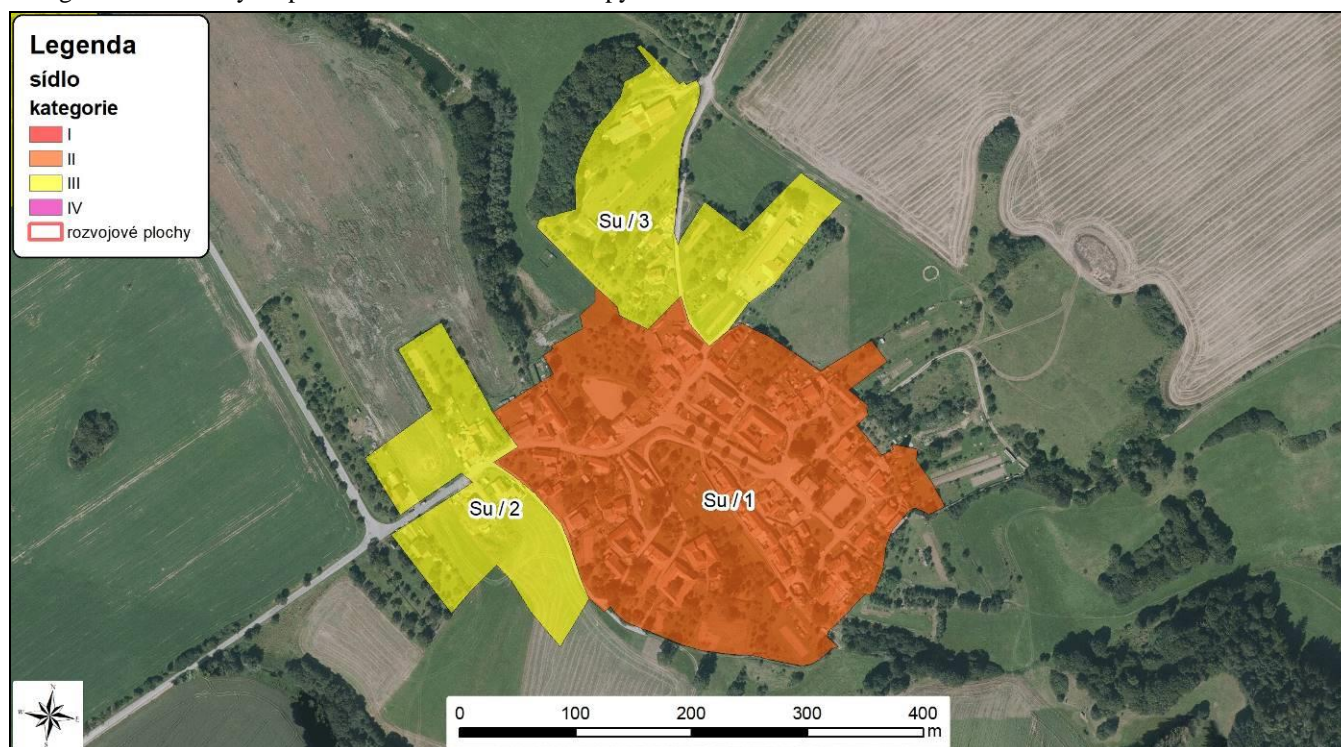

Sídlo	Suchdol				obec	Vavřinec			
					k. ú.	Suchdol v Moravském krasu			
OKR	A	Moravské krasové plošiny			ČSÚ	1869	1930	1950	2011
MKR/pásmo	3	I.	II.	III.	obyvatel	169	264	227	2011
Kategorie	I.	II.	III.	IV.	domů	27	48	53	72

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy

Indikátory a hodnoty:

plošná památková ochrana:	ne
památkově chráněné objekty:	hrad Blansek (mimo zástavbu sídla)

Pozice sídla v širším krajinném rámci:

Sídlo lokalizované v mírně svažitém terénu (západně) nad Pustým Žlebem, v rozsáhlejší území otevřené zemědělské krajiny. Vizualní uplatnění zástavba nastává kromě blízkého okolí především z výše položených partií odlesněných svahů, zřetelně pak rozhledny na Podvrší.

Základní historické souvislosti:

Suchdol je prvně uváděn v Brunově listině z r. 1267, kde se mj. uvádí že k hradu Blansek patřilo více vsí, mezi nimi rovněž Suchdol. Obec slouží především bydlení.

Historický typ sídla a plužiny, vývoj zástavby:

Nevyhraněný typ sídla i plužiny.

Půdorys sídla i plužiny mohl být do značné míry ovlivněn členitým reliéfem. Půdorys sídla původně tvořily dvě podél komunikace uspořádané skupiny objektů, které mezi sebou zdánlivě vytvářely velkou, na dvou stranách ohraničenou náves. Z mapových podkladů není zřejmé, do jaké míry se původně jednalo o veřejný prostor vlastní návsi.

I plužina je přechodného, nevyhraněného typu. Má znaky traťové, záhumenicové i dělené úsekové plužiny. Zřejmě se jedná o přechodný typ mezi vrcholně a pozdně středověkými sídelními technikami, navíc ovlivněnými členitým reliéfem (a nutností umístit sídlo ke zdroji vody).

Vývoj zástavby:

Sídlo se prostorově rozvíjelo zejména v prostoru obecních pastvin na východním okraji sídla.

Nejprve vznikla těsně obestavěná ulice, později soustředěná zástavba vymezila centrální veřejné prostory. Později se zástavba začíná rozvíjet západním směrem podél silnice na Nové Dvory. Ve druhé polovině 20. století vznikly i dva samostatně stojící zemědělské objekty.

Vizuální projev zástavby:

Rozsahem menší sídelní útvar si ve značné míře uchoval svoji prostorovou kompaktnost, která byla viditelněji porušena až v posledním období výstavbou rodinných domů při příjezdové cestě v západní části sídla.

V méně rozlehlém sídle vyniká lokálně členitá morfologie – terénní sníženina či mělké údolí směru SZ – JV se Suchdolským ponorem. Výše nad terénní sníženinou výrazné hmoty statků zachovalého hmotového členění (po renovacích). V ose údolí pak stojí sevřená řadová zástavba. Východní část zástavby je rozložena podél prostranství s hojnou zelení (a jedním poválečným domem). Zde jsou dopady poválečných přestaveb na vzhledu domů velmi markantní, původní měřítko si uchovala jenom část objektů.

Výrazným prvkem je kaple sv. Anny v horní části údolí a také blízký rekonstruovaný objekt hasičské zbrojnice nad menším rybníkem.

V severní části stojí samostatné výrobní objekty, a dvě novostavby rodinných domů. Rodinná zástavba se v posledním období rozšířila v západní části sídla – o přizemní rodinné domy.

Sídlo prostupuje hojná zeleň, vyskytující se rovněž na přechodu zástavby do volné krajiny, s výrazným zastoupením ovocných stromů.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:

Obecná doporučení a podmínky ochrany KR:

- Zachovat převažující kompaktní charakter (starší) zástavby; nerozšiřovat rozsah zastavěného území sídla
- Novou obytnou výstavbu lze připustit omezeně, situovat ve vazbě na strukturu stávající zástavby; zachovat celistvou siluetu sídla; vyloučit realizaci zástavby v izolované pozici od sídla, bez vazby na stávající cestní síť
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu
- Při realizaci nové obytné výstavby dbát základních architektonických pravidel či forem venkovské zástavby v oblasti (viz kapitola A.3.5 – orientace dle převažujících staveb vůči uliční čáře; v sídle obvyklý tvar střechy, půdorys, podlažnost, barevnost vnějších povrchů ad.)
- U doplňkových staveb ke stavbám hlavním (kolny, garáže atd.) ctít tradiční provedení a jednotný rámec se stavbami hlavními s odpovídajícími požadavky na půdorys objektu, podlažnost, tvar střechy
- Bránit nevhodným architektonickým zásahům u obytných staveb (přístavby narušující hmotu a půdorys především starší obytné zástavby); neuplatňovat zjevně nepůvodní architektonické prvky
- Zachovat sídelní (přechodovou) zeleň navazující na zastavěné území (sady); rozvíjet funkci zeleně uvnitř sídel a také s ohledem na přechod sídla do nezastavěného území; novou zástavbu vhodně koncipovat s ohledem na přechod do nezastavěného území – doplnit o diferencované výsadby stanovištně odpovídající zeleně

Zástavba sídla byla podrobněji rozčleněna celkově do 3 segmentů:

Su / 1 (kategorie II): starší část zástavby zahrnující většinu sídla; uzavřené statky po obou stranách mělkého údolí; sevřená zástavba v údolní sníženině; hojně přestavby; zeleň ve vnitřní části i na přechodu do volné krajiny, sady.

Návrh ochrany:

- zachovat kompaktní charakter zástavby – nerozšiřovat rozsah zastavěného území do volné krajiny
- novou obytnou výstavbu umisťovat v omezené míře ve vazbě na stávající zástavbu při zachování měřítka a orientace stávající zástavby
- udržet výškovou hladinu, umístění v uliční frontě, sklon sedlových střech, tradiční barevnost fasád
- zachovat hojnou sídelní zeleň, především na přechodu sídla do volné krajiny

Su / 2 (kategorie III): nesouvislá zástavba několika převážně novostaveb rodinných domů v západní části sídla (na příjezdu); sady

Návrh ochrany:

- možnou novou výstavbu realizovat ve volných plochách u příjezdové cesty – při zachování měřítka orientace okolní zástavby; zástavbu nerozšiřovat dále k západu
- zachovat zeleň na přechodu zástavby do volné krajiny

Su / 3 (kategorie III): dva výrobní objekty z poválečného období a dvě novostavby rodinných domů; hojná zeleň; sady.

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu umisťovat při stávající cestě při zachování měřítka stávající – okolní obytné zástavby
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu
- zachovat hojnou sídelní zeleň, především v okolí výrobních objektů

obr. č. C.155: Pohled z rozhledny Podvrší k východu; ve středu snímku Suchdol.

obr. č. C.156: Zástavba v severní části sídla v pohledu Pohled přes mělkou terénní sníženinu.

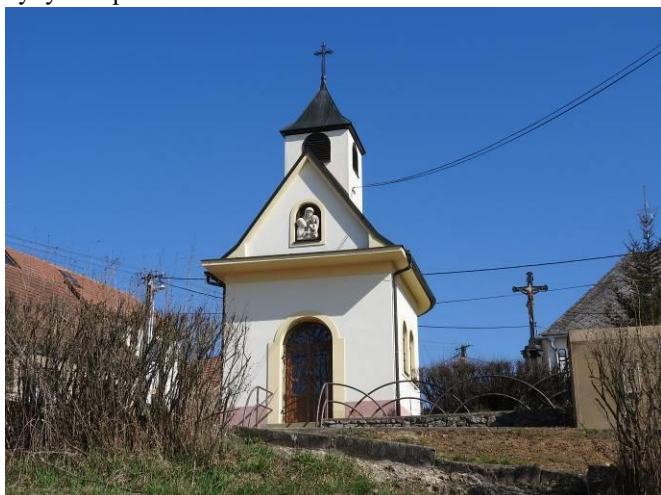
obr. č. C.157: Mělká terénní sníženina ve střední části sídla; pohled ze severního rohu – od kaple.

obr. č. C.158: Vzhledově, hmotově i tvarově rozmanitá zástavba na prostranství v severovýchodní části sídla.

obr. č. C.159: Přestavěná kaple sv. Anny se zvoničkou ve vyvýšené poloze nad terénní sníženinou.

obr. č. C.160: Renovovaná usedlost – uzavřený statek na severní straně údolí se zachovalými proporcemi.

obr. č. C.161: Rovněž renovovaná usedlost zachovalého měřítka na jižní straně údolí.

obr. č. C.162: Hospodářská zástavba při příjezdové silnici; západní část sídla.

obr. č. C.163: Novostavba přízemního rodinného domu běžných proporcí v západní části sídla; oproti zvyklostem umístěná hlouběji na pozemku.

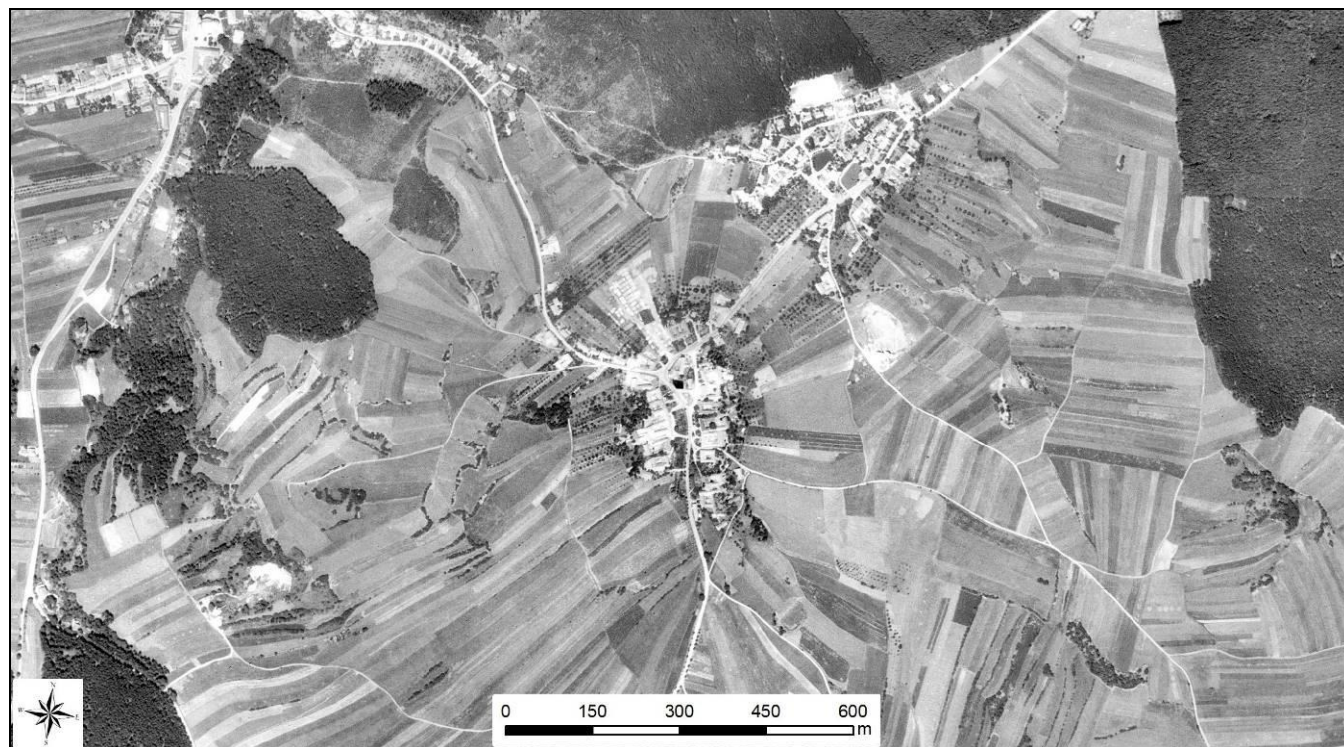

obr. č. C.164: Výrobní objekt v severní části sídla.

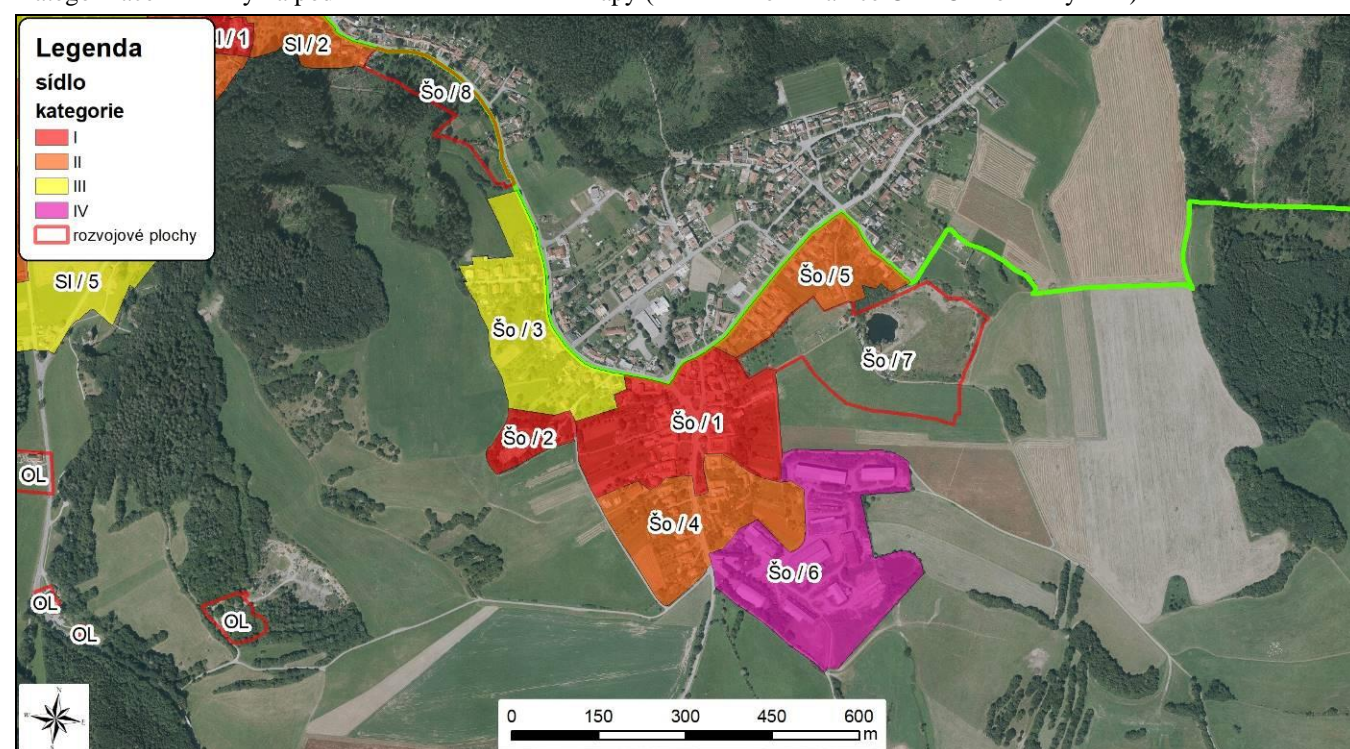

Sídlo	Šošůvka				obec	Šošůvka			
					k. ú.	Šošůvka			
OKR	A	Moravské krasové plošiny			ČSÚ	1869	1930	1950	2011
MKR/pásmo	1 / 3	I.	II.	III.	obyvatel	477	680	628	670
Kategorie	I.	II.	III.	IV.	domů	65	132	140	217

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená linie – hranice CHKO Moravský kras)

Indikátory a hodnoty:

plošná památková ochrana:	ne
památkově chráněné objekty:	litinový kříž, kamenný kříž (vně CHKO)

Pozice sídla v širším krajinném rámci:

Sídlo zaujímající členitý terén – mělké sedlo a níže položené svahy mezi Helišovou skálou a protějším vrcholem (kóta 586 m n. m.). Větší část zástavba je vizuálně značně exponovaná a uplatňuje se v četných dálkových výhledech v severní části CHKO (od Ostrova, Vilémovic, Rudic).

Základní historické souvislosti:

První písemnou zmínku o vsi lze nalézt k roku 1374 v Zemských deskách. Nezvyklý název se píše v následujících dobách v rozmanitých podobách. V průběhu času se zde střídají se zde vlastníci, a to i ze znamenitých rodů: z Kunštátu, Valdštejna, Cimburka, Šarova, Boskovic, Pernštejna. Do roku 1848 patřila Šošůvka k rájeckému panství. V minulosti u obce probíhala těžba, v současné době zde pracuje rozlehlý areál zemědělské velkovýroby.

Historický typ sídla a plužiny, vývoj zástavby:

Návesní ves s traťovou a dělenou úsekovou plužinou (malé záhumenice).

Výrazně soustředěná, částečně až sevřená zástavba vymezuje protáhlou návěs. Na jednotlivé domy navazují malé záhumenice. Naprostá většina plužiny však nemá záhumenicové uspořádání a vrcholně středověké sídelní znaky tak zřetelně převažují.

Vývoj zástavby:

Na severovýchodě v prostorovém odstupu od sídla existoval již v polovině 18. století malý silniční celek s navazujícími malými záhumenicemi. Západně od něj postupně vznikla klasická domkařská zástavba 1. poloviny 19. století s náznaky hromadného, převážně však silničního půdorysu. Postupně vznikaly další, pravidelně obestavované ulice, které propojily dříve oddělené sídelní celky. Na jihovýchodním okraji sídla vznikl v druhé polovině 20. století rozsáhlý zemědělský areál.

Vizuální projev zástavby v CHKO:

Zástavba v jádru sídla – na protáhlé návěsi si uchovala ve značné míře původní kolorit. Stojí zde sevřená řadová zástavba výrazných hmot usedlostí se zachovalou výškovou úrovní hřebenů střech, i po rekonstrukcích. Výrazným prvkem jsou rozlehlé předzahrádky, zejména na západní straně návěsi. Směrem k jihu se na starší hospodářské zástavbě projevují pozdější přestavby. Vnitřní prostor návěsi je zastavěn.

Z návěsi (křížovatky) vycházejí tři větve pozdější (poválečné) zástavby rodinných domů. Směrem k jihu a k severu se tato zástavba vyznačuje jednotou měřítka i výškové hladiny. Směrem k západu (ke Sloupu) má zástavba naopak poměrně diferencovaný vzhled. Na západním okraji od silnice vybočuje kratší boční ulice s poválečnými rodinnými domy. V severní části (silnice do Vysočan) na mladší poválečné štítově orientované domy navazují starší podélně orientované často rekonstruované usedlosti včetně novostaveb rodinných domů (západní úbočí Helišovy skály).

Hodnotný segment zástavby sídla tvoří také areál novodobé kaple sv. Václava a Anežky výše na svahu nad západním okrajem zástavy. Za kaplí se nachází hřbitov obklopený společně s kaplí vzrostlou listnatou zelení. Vedle hřbitova na severní straně lze nalézt pozůstatky bývalého větrného mlýna.

Velkou část zastavěného území sídla zaujímá areál zemědělské velkovýroby čítající větší počet provozních objektů. Největší hmoty jsou ve svažitém terénu nepříznivě situovány v nejvyšší části areálu. Výrobní areál se vizuálně uplatňuje v dálkových výhledech z velkého území v severní části CHKO.

Téměř celý okraj zástavby sídla – přechod sídla do volné krajiny formuje bohatá zeleň (na záhumenicích) se zastoupením ovocných dřevin. Zeleň se vyskytuje také při výrobním areálu, vzhledem k terénní morfologii a dimenzím nejvýše položených objektů je její krycí účinek nízký.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR (pro část sídla v CHKO):

Obecná doporučení a podmínky ochrany KR:

- Novou obytnou výstavbu prioritně situovat ve vazbě na strukturu stávající zástavby (proluky); výrazněji nezvětšovat plošný rozsah rozlehlého sídla
- Zachovat pozici a působení kaple sv. Václava a Anežky v zástavbě sídla i ve výhledech z volné krajiny
- Nerozšiřovat zástavbu do exponovaných poloh na svazích Helišovy skály
- Při realizaci nové obytné výstavby dbát základních architektonických pravidel či forem venkovské zástavby v oblasti (viz kapitola A.3.5 – orientace dle převažujících staveb vůči uliční čáře; v sídle obvyklý tvar střechy, půdorys, podlažnost, barevnost vnějších povrchů ad.)
- U doplňkových staveb ke stavbám hlavním (kolny, garáže atd.) ctít tradiční provedení a jednotný rámeček se stavbami hlavními s odpovídajícími požadavky na půdorys objektu, podlažnost, tvar střechy
- Bránit nevhodným architektonickým zásahům u obytných staveb (přístavby narušující hmotu a půdorys především starší obytné zástavby); neuplatňovat zjevně nepůvodní architektonické prvky
- Zachovat sídelní (přechodovou) zeleň navazující na zastavěné území; rozvíjet funkci zeleně uvnitř sídel a také s ohledem na přechod sídla do nezastavěného území; novou zástavbu vhodně koncipovat s ohledem na přechod do nezastavěného území – doplnit o diferencovanou výsadbu stanovištně odpovídající zeleně
- Nerozšiřovat areál zemědělské velkovýroby

Zástavba sídla byla podrobněji rozčleněna celkově do 8 segmentů:

Šo / 1 (kategorie I): jádrová část sídla – původní náves s usedlostmi či statky s hospodářským zázemím; řadová zástavba se zachovalou výškovou hladinou okapově orientovaných stavení; hluboké předzahrádky; záhumenky, hojná zeleň na přechodu zástavby do volné krajiny.

Návrh ochrany:

- zachovat řadové uspořádání a dochovaný vzhled zástavby
- udržet výškovou hladinu, umístění domů, sklon sedlových střech zachovalé řadové zástavby; tradiční barevnost fasád, předzahrádky
- zachovat bohatou přechodovou zeleň

Šo / 2 (kategorie I): kaple sv. Václava a Anežky; hřbitov výše nad zástavbou při západním okraji; komponovaná (parková) zeleň.

Návrh ochrany:

- neumísťovat novou zástavbu v její blízkosti kaple; zachovat dominantní pozici solitérní sakrální stavby a pietní charakter místa
- zachovat hodnotnou krajínotvornou zeleň

Šo / 3 (kategorie III): téměř výhradně pozdější zástavba domů a vil z poválečného období při silnici do Sloupu a kratší boční ulici v severní části sídla; hojná zeleň na přechodu zástavby do volné krajiny.

Návrh ochrany:

- nerozšiřovat zástavbu severním směrem – do nezastavěného území při silnici do Sloupu
- udržet měřítko stávající zástavby
- zachovat zeleň na přechodu zástavby do volné krajiny

Šo / 4 (kategorie III): poválečná rozvolněná zástavba rodinných domů s hlubokými předzahrádkami na východní straně silnice níže pod návsí; starší usedlosti po rekonstrukcích na západní straně silnice; hojná zeleň na přechodu zástavby do volné krajiny.

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu lze připustit při hlavní silnici při zachování měřítka a orientace stávající (sousední) zástavby
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu
- zachovat zeleň na přechodu zástavby do volné krajiny

Šo / 5 (kategorie III): poválečná rozvolněná zástavba rodinných domů při hlavní silnici ve svahu v severní části; starší usedlosti po rekonstrukcích (okraj původně odděleného menšího sídla); novostavby rodinných domů; ovocné stromy.

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu lze připustit při hlavní silnici při zachování měřítka a orientace stávající (sousední) zástavby
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu
- zachovat / posílit zeleň na přechodu zástavby do volné krajiny

Šo / 6 (kategorie II): rozlehlý areál zemědělské velkovýroby v jihovýchodní části sídla – ve svažitém terénu se silným negativním působením (dálkové výhledy); velké hmoty provozních budov; nesouvislá zeleň při okrajích.

Návrh ochrany:

- nerozšiřovat plošný rozsah výrobního areálu
- nezvětšovat měřítko (výšku) stávajících provozních objektů
- zachovat / posílit krycí zeleň po obvodu areálu

Šo / 7: rozlehlé rozvojové území ve východní části sídla až po Helišovu skálu; travní porost; lom Šošůvka s jezerem, izolovaná účelová zástavba (autoservis)

Doporučení a podmínky ochrany KR: vyloučit výstavbu či terénní úpravy v exponované poloze Helišovy skály, v okolí lomu a ve východní části plochy; možnou novou výstavbu připustit při stávající cestě k autoservisu a v západní části plochy navazující na zastavěné území – při místní polní cestě.

Šo / 8: nezastavěné území ve svahu při silnici do Sloupu (severně od sídla); sady; travní porost; nevhodně umístěná – solitérní novostavba rodinného domu.

Doporučení a podmínky ochrany KR: nerozšiřovat další zástavbu; ponechat stávající využití.

obr. č. C.165: Zástavba sídla v pohledu od kaple sv. Václava a Anežky; v pravé části snímku Helišova skála.

obr. č. C.166 a obr. č. C.167: Řadově uspořádaná zástavba se zachovalou výškovou hladinou a hlubokými předzahrádkami (snímek vlevo).

obr. č. C.168: Ježíš na kříži u hlavní silnice; v hluboké předzahrádce před rekonstruovanou usedlostí.

obr. č. C.169: Novodobá kaple sv. Václava a Anežky postavená v letech 2001 až 2002 výše nad sídlem dnes tvoří jeho dominantu.

obr. č. C.170 a obr. č. C.171: Poválečná zástavba rodinných domů s hlubokými předzahrádkami níže pod návší (v jižní části sídla; snímek vlevo) a výše nad návší – při cestě do Vysočan (snímek vpravo).

obr. č. C.172: Poválečná zástavba nejednotné architektonické formy při cestě do Sloupu.

a obr. č. C.173: Novostavba rodinného domu v horní části zástavby.

obr. č. C.174: Kaplička při silnici do Sloupu.

obr. č. C.175: Kaplička v zahradě rodinného domu (viz obr. č. C.172).

obr. č. C.176: Šošůvka s výrobním areálem v pohledu ze silnice do Ostrova u Macochy.

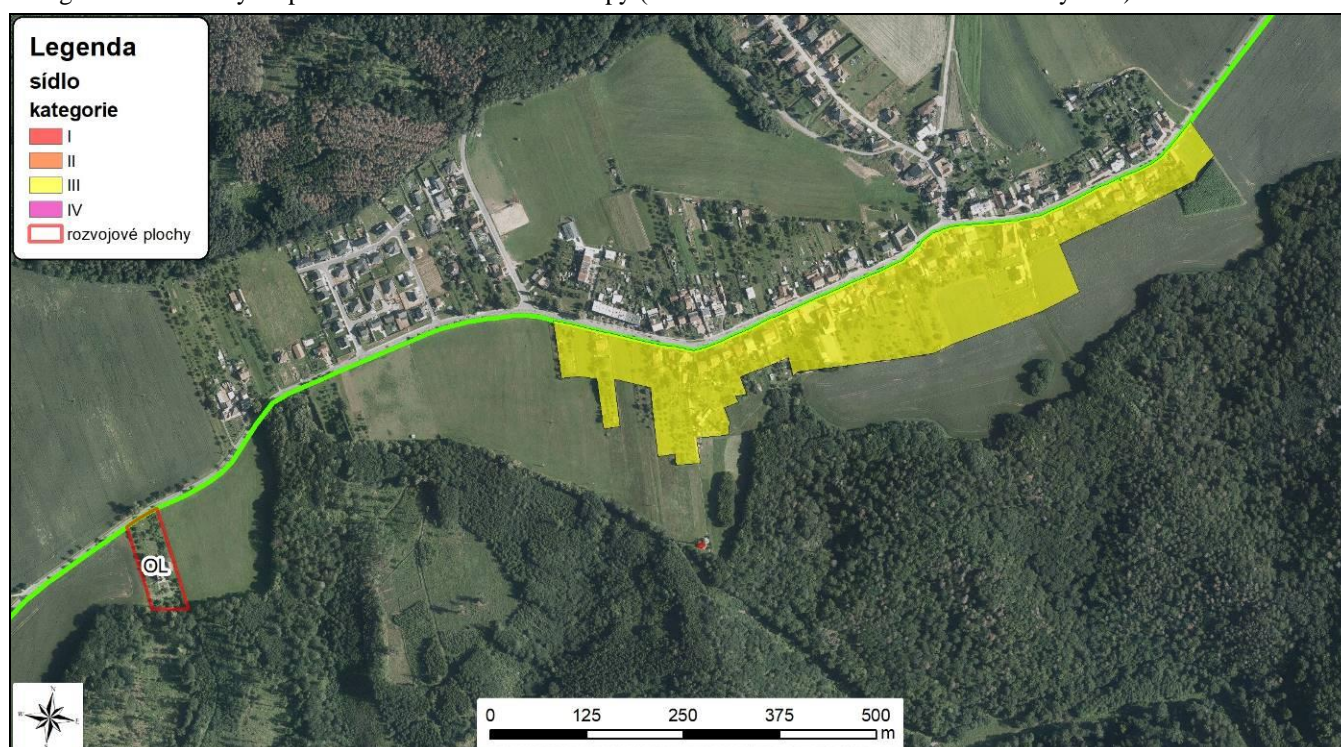

Sídlo	Těchov				obec	Blansko			
					k. ú.	Těchov			
OKR	A	Moravské krasové plošiny			ČSÚ	1869	1930	1950	2011
MKR/pásmo	3	I.	II.	III.	obyvatel	500	274	688	689
Kategorie	I.	II.	III.	IV.	domů	57	44	130	104

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená linie – hranice CHKO Moravský kras)

Indikátory a hodnoty:

plošná památková ochrana: ne

památkově chráněné objekty: ne

Pozice sídla v širším krajinném rámci:

Liniová zástavba lokalizovaná v odlesněném koridoru na (okrajovém) jižním úbočí vrhu Podvrší. Vizuální uplatnění zástavby je omezeno na okolní lesní okraje.

Základní historické souvislosti:

Těchov je prvně zmiňován roku 1379. Původně byl součástí petrovického zboží. Městská část Blanska slouží bydlení, které se zde v posledním období rozvíjí.

Historický typ sídla a plužiny, vývoj zástavby:

Hromadná silniční víska s úsekovou a dělenou úsekovou plužinou.

Dvůr s dominikální plužinou.

V severovýchodní části enklávy ležela víska s objekty nepravidelně seřazenými podél komunikace. V jihozápadní části stál hospodářský dvůr (mimo řešené území) a při okraji lesa hájovna.

Vývoj zástavby:

Historické jádro malé vísky vzniklo na křižovatce cest. Následně se rozvíjelo zejména podél hlavní komunikace Blansko – Nové Dvory. Zástavba byla dosti pravidelná a sídlo tak získalo téměř charakter klasické silniční vsi. Po celé dvacáté století se původně malá víska poměrně intenzivně rozvíjí. Stále si však zachovává soustředěný silniční charakter. To platí i pro novou zástavbu z počátku 21. století, kdy vznikla kolmo ke stávající komunikaci nová cesta, která je postupně oboustranně zastavována rodinnými domy. Bohužel to již neplatí o nejnovější zástavbě v jihozápadní části sídla (vně CHKO), u které převažuje plošný, pro enklávu cizorodý kobercový charakter nové výstavby. V prostorovém odstupu od sídla (vně CHKO) vznikl v druhé polovině 20. století zemědělský areál.

Torzo někdejšího panského dvora obklopily v druhé polovině 20. století rekreační objekty. V posledních letech, zde pak začínají vznikat i rodinné domy.

Vizuální projev zástavby v CHKO:

Ve svahu při silnici stojí rozvolněná zástavba přízemních i patrových domů celkově nesourodého vzhledu, na němž se podepsaly rozmanité přestavby a dostavby. Naprostá většina objektů v nejednotném odstupu od cesty má podélnou orientaci. Původní charakter usedlostí je částečně patrný na několika málo objektech v severní části. Přejít sídla do volné krajiny v celé délce utváří zeleň zahrad, místy i dále od zástavby vystupující sadů.

Zástavba sídla byla zařazena pouze do jedné kategorie.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR (pro část sídla v CHKO):

- Novou obytnou výstavbu prioritně situovat ve vazbě na strukturu stávající zástavby (proluky); nerozšiřovat plošný rozsah zastavěného území (západní i východní okraj)
- Vyloučit realizaci zástavby v izolované pozici od sídla, bez vazby na cestní síť; nerozšiřovat zástavbu v okolí izolované usedlosti západně o sídla
- Při realizaci nové obytné výstavby dbát základních architektonických pravidel či forem venkovské zástavby v oblasti (viz kapitola A.3.5 – orientace dle převažujících staveb vůči uliční čáře; v sídle obvyklý tvar střechy, půdorys, podlažnost, barevnost vnějších povrchů ad.)
- U doplňkových staveb ke stavbám hlavním (kolny, garáže atd.) ctít tradiční provedení a jednotný rámec se stavbami hlavními s odpovídajícími požadavky na půdorys objektu, podlažnost, tvar střechy
- Bránit nevhodným architektonickým zásahům u obytných staveb (přístavby narušující hmotu a půdorys především starší obytné zástavby); neuplatňovat zjevně nepůvodní architektonické prvky

- Zachovat sídelní (přechodovou) zeleň navazující na zastavěné území; novou zástavbu vhodně koncipovat s ohledem na přechod do nezastavěného území – doplnit o diferencované výsadby stanovištně odpovídající zeleně

obr. č. C.177: Větší hmota budovy veřejných služeb s volným prostranstvím ve střední části sídla.

obr. č. C.178: Větší část domů postihly mnohdy výrazné rekonstrukce.

obr. č. C.179: Uzavřená usedlost (statek) sídla zachovalého měřítka po renovaci v horní části sídla.

obr. č. C.180: Zachovalá štitově orientovaná usedlost na horním (východním) okraji sídla.

obr. č. C.181 a obr. č. C.182: Větší patrové hmoty rodinných domů zachovávají orientaci vůči uliční čáře; vlevo přestavba starší usedlosti; vpravo dům z poválečného období.

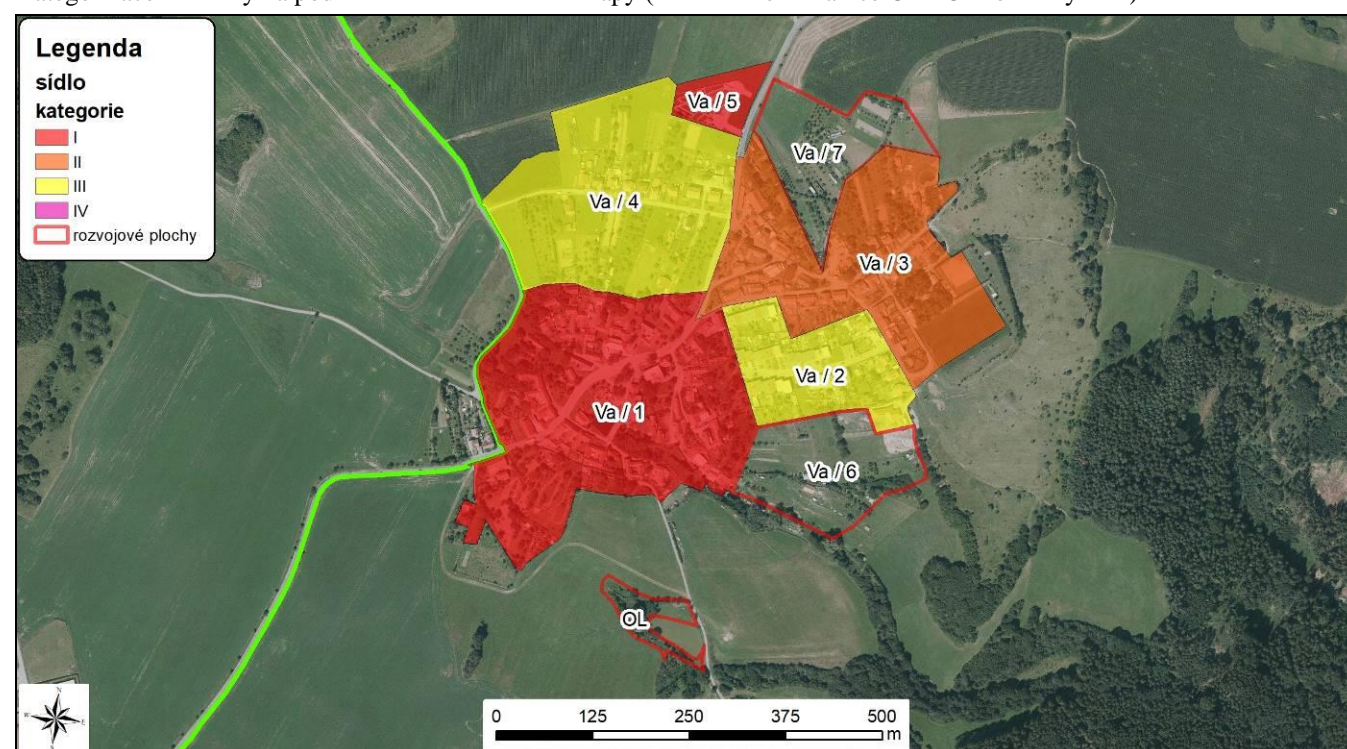

Sídlo	Vavřinec				obec	Vavřinec			
					k. ú.	Vavřinec na Moravě			
OKR	A	Moravské krasové plošiny			ČSÚ	1869	1930	1950	2011
MKR/pásmo	3	I.	II.	III.	obyvatel	291	428	406	396
Kategorie	I.	II.	III.	IV.	domů	52	76	87	138

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená linie – hranice CHKO Moravský kras)

Indikátory a hodnoty:

plošná památková ochrana: ne

památkově chráněné objekty: ne

Pozice sídla v širším krajinném rámci:

Sídlo nacházející se svažitém terénu (západně) nad Pustým Žlebem, v rozsáhlejší území otevřené zemědělské krajiny. Z okrajových částí zástavby se nabízejí dálkové výhledy – do severních, východních, jihovýchodních směrů. Dobře rozpoznatelné je sídlo z rozhledny na vrchu Podvrší, popř. z jeho níže položených odlesněných svahů.

Základní historické souvislosti:

První písemná zmínka o Vavřinci se datuje k roku 1378. Původně byl součástí petrovického zboží. V současné době ves slouží především bydlení.

Historický typ sídla a plužiny, vývoj zástavby:

Velká návesní ves s dělenou úsekovou plužinou (malé záhumenice)

Prostorná náves je vymezena soustředěnou (na části až sevřenou) zástavbou původně zemědělských usedlostí. Na většinu domů navazují malé záhumenice, ty jsou spolu s volnějším půdorysem části návsi již znaky sídelní struktury typické pro pozdní středověk.

Vývoj zástavby:

Část návsi byla druhotně zastavěna objekty, sídlo tak částečně začalo připomínat hromadný typ. Mimo historický půdorys se sídlo až do poloviny 20. století rozvíjelo poměrně málo. Pouze na SV vznikla silniční až hromadně silniční struktura se soustředěnou zástavbou. Poměrně intenzivně se sídlo rozvíjelo po II. světové válce. Vznikly tři nové ulice (dvě podél historických komunikací) se soustředěnou a v případě řadovek s plochou střechou až těsnou zástavbou. Výstavba fotbalového hřiště na okraji obce si vyžádala masivní navážky. Historické členění plužiny bylo značně setřeno při kolektivizaci zemědělství.

Vizuální projev zástavby v CHKO:

Byť v poválečném období došlo ke značnému rozšíření zástavby, v širším krajinném rámci (v pohledech z volné krajiny) sídlo působí kompaktně, čemuž napomáhá hojná vnitřní i okrajová zeleň. Vnitřně (vzhledově) je zástavba sídla díky uvedenému poválečnému vývoji poměrně značně diferencovaná.

Jižní či jihovýchodní část sídla zaujímá rozlehlejší náves, kterou především na jižní (jihovýchodní) straně vymezují okapově orientované zachovalé přízemní usedlosti či uzavřené statky se zázemím. Sevřená původně hospodářská zástavba formuje náves také na severozápadní straně. Výše k severu pak stojí již usedlosti (statky) samostatně, na jihovýchodní straně jádrová část sídla přechází do mírné terénní sníženiny se zástavbou obdélných podélně orientovaných usedlostí. Vnitřní část návěsího prostoru je z velké části zastavěna, dominantním prvkem zde je složená budova obecního úřadu, knihovny, mateřské školy. Na otevřeném prostranství před ní stojí kaple sv. Vavřince. Výrazně negativní prvek reprezentuje kubická hmota objektu služeb z období socialismu. Vzhled jádrové části sídla dotváří hojná vzrostlá zeleň ve veřejném prostoru i na přechodu do volné krajiny.

Výše ve svahu při hlavní silnici a dále k východu v uliční síti je rozšířena zástavba podélně orientovaných domů či usedlostí menšího měřítka. Ze značné části se vyznačuje zachovalými proporcemi, místy prodělala výrazné rekonstrukce. Prostor mezi oběma charakterizovanými segmenty vyplnila ve venkovském prostředí nevhodná patrová řadová zástavba a rodinné domy.

V posledním období se rozvoj zástavby týká severní části sídla, kde u místní cesty u poválečných rodinných domů (včetně dvou bytovek) přibývají novostavby rodinných domů – akceptovatelné i na úkor sadů na okraji záhumenek nad jádrovou částí. Na severním okraji za horizontem byl v nedávné době zřízen hřbitov.

Sídlo disponuje bohatou zelení uvnitř zástavby i na okrajích včetně hojně rozšířených sadů – především na svém severním a jižním okraji.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR (pro část sídla v CHKO):

Obecná doporučení a podmínky ochrany KR:

- Uplatňovat důslednou ochranu zachované hospodářské zástavby a jejího uspořádání (jádrová část sídla)
- Novou obytnou výstavbu situovat ve vazbě na strukturu stávající zástavby; rozšíření obytné zástavby situovat v severní části při stávající cestě – max. po křižovatce s místní komunikací
- Vyloučit realizaci zástavby v izolované pozici od sídla, bez vazby na stávající cestní síť
- Nerozšiřovat zástavbu řadových a bytových domů. Při realizaci nové obytné výstavby dbát základních architektonických pravidel či forem venkovské zástavby v oblasti (viz kapitola A.3.5 – orientace dle převažujících staveb vůči uliční čáře; v sídle obvyklý tvar střechy, půdorys, podlažnost, barevnost vnějších povrchů ad.)
- U doplňkových staveb ke stavbám hlavním (kolny, garáže atd.) ctít tradiční provedení a jednotný rámeček se stavbami hlavními s odpovídajícími požadavky na půdorys objektu, podlažnost, tvar střechy
- Bránit nevhodným architektonickým zásahům u obytných staveb (přístavby narušující hmotu a půdorys především starší obytné zástavby); neuplatňovat zjevně nepůvodní architektonické prvky
- Zachovat hodnotnou sídelní (vnitřní i přechodovou; hojné sady) zeleň, novou zástavbu vhodně koncipovat s ohledem na přechod do nezastavěného území – doplnit o diferencovanou výsadbu stanovištně odpovídající zeleně

Zástavba sídla byla podrobněji rozčleněna celkově do 7 segmentů:

Va / 1 (kategorie I): jádrová část sídla; větší náves s dochovanou řadově uspořádanou i rozvolněnou zástavbou usedlostí (uzavřených statků) zachovalého měřítka (často i výrazu); kaple, dominantní objekt obecního úřadu; nevhodný komerční objekt; podélně orientované usedlosti v mírné terénní sníženině ve východní části hojná zeleň ve veřejném prostoru a na přechodu zástavby do volné krajiny, záhumenky, ovocné dřeviny.

Návrh ochrany:

- zachovat pozici kaple na návsi – zachovat nezastavěné prostranství v jejím okolí
- zachovat uspořádání a dochovaný vzhled hospodářské zástavby
- udržet výškovou hladinu, umístění domů, sklon sedlových střech zachovalé přízemní řadové zástavby; tradiční barevnost fasád
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu
- zachovat bohatou vnitřní i přechodovou zeleň (zahrad, sadů)

Va / 2 (kategorie III): převážně poválečné patrové řadové domy s pultovou střechou; rodinné domy nesourodého vzhledu; východní část sídla.

Návrh ochrany:

- nerozšiřovat zástavbu řadových domů
- udržet měřítko stávající zástavby
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu
- zachovat přechodovou zeleň (zahrad) do volné krajiny

Va / 3 (kategorie II): starší řadově uspořádaná zástavba podélně orientovaných přízemních (zachovalých) usedlostí v severovýchodní části sídla; zčásti poválečné přestavby; sportovní areál; zeleň v zahradách.

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu umisťovat v omezené míře při stávající uliční síti (proluky) při zachování měřítka stávající – sousední zástavby
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu
- zachovat přechodovou zeleň do volné krajiny – sady

Va / 4 (kategorie III): rozvolněná poválečná zástavba patrových i přízemních rodinných domů v severní části; dvě patrové bytovky u hlavní silnice; záhumenky (usedlosti jádrové zástavby); sady; zahrady.

Návrh ochrany:

- Novou obytnou výstavbu situovat ve vazbě na strukturu stávající zástavby – podél místní cesty až po křižovatku s komunikací na západní hranici plochy; prioritně situovat přízemní rodinné domy odpovídající orientace; nerozšiřovat bytové domy
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu
- Zachovat hodnotnou sídelní zeleň – sady navazující na jádrovou část zástavby
- Při nové výstavbě formovat výsadbami zeleně přechod sídla do volné krajiny

Va / 5 (kategorie I): nově zřízený hřbitov v exponované poloze (pod horizontem) v severní části sídla.

Návrh ochrany:

- zachovat duchovně-pietní kolorit místa
- zvážit realizaci kompozičních vegetačních úprav odpovídajících významu místa

Va / 6: rozvojové území ve svahu v jihovýchodní části ve vazbě na stávající zástavbu; izolovaná účelová zástavba; travní porost; mimolesní zeleň; sady.

Doporučení a podmínky ochrany KR: nerozšiřovat zástavbu; ponechat stávající využití; zachovat zeleň sadů a jejich návaznost na sady – přechodovou zeleň stávající zástavby.

Va / 7: rozvojové území v severovýchodní části s částečnou vazbou na stávající zástavbu; účelová zástavba; hojné sady; travní porost.

Doporučení a podmínky ochrany KR: nerozšiřovat zástavbu; ponechat stávající využití.

Odloučená lokalita (OL): rybník s břehovou zelení jižně od sídla.

Doporučení a podmínky ochrany KR: ponechat stávající využití.

obr. č. C.183: Pohled z rozhledny na vrchu Podvrší; v popředí Veselice; Vavřinec dále v pozadí.

obr. č. C.184: Kaple sv. Vavřince na návsi; v pozadí výrazná patrová hmota obecního úřadu.

obr. č. C.185: Socha sv. Vavřince v působivé kompozici i při použití nepůvodní zeleně.

obr. č. C.186: Zachovalá přízemní řadová (sevřená) zástavba na jižní straně návsi.

obr. č. C.187: Ojedinelá roubenka v zahradě na protáhlém půdorysu se zachovalými proporcemi působí velmi harmonicky.

obr. č. C.188: a **obr. č. C.189:** Uzavřená usedlost v horní části návsi; nadstavba bočního traktu do patra se zastřešením nízkou valbovou střechou výrazu stavby nepřidalo.

obr. č. C.190: Objekt veřejných služeb poškozuje celkově velmi příznivý kolorit jádrové části sídla (návesního prostoru).

obr. č. C.191: Řadová přízemní zástavba v severovýchodní části sídla se zachovalou úrovní i sklonky rovin sedlových střech.

obr. č. C.192: Patrové bytovky v severní části sídla díky sedlovému zastřešení nevybočují zřetelněji z charakteru okolní zástavby.

obr. č. C.193: Typová novostavba rodinného domu na jihovýchodním okraji sídla.

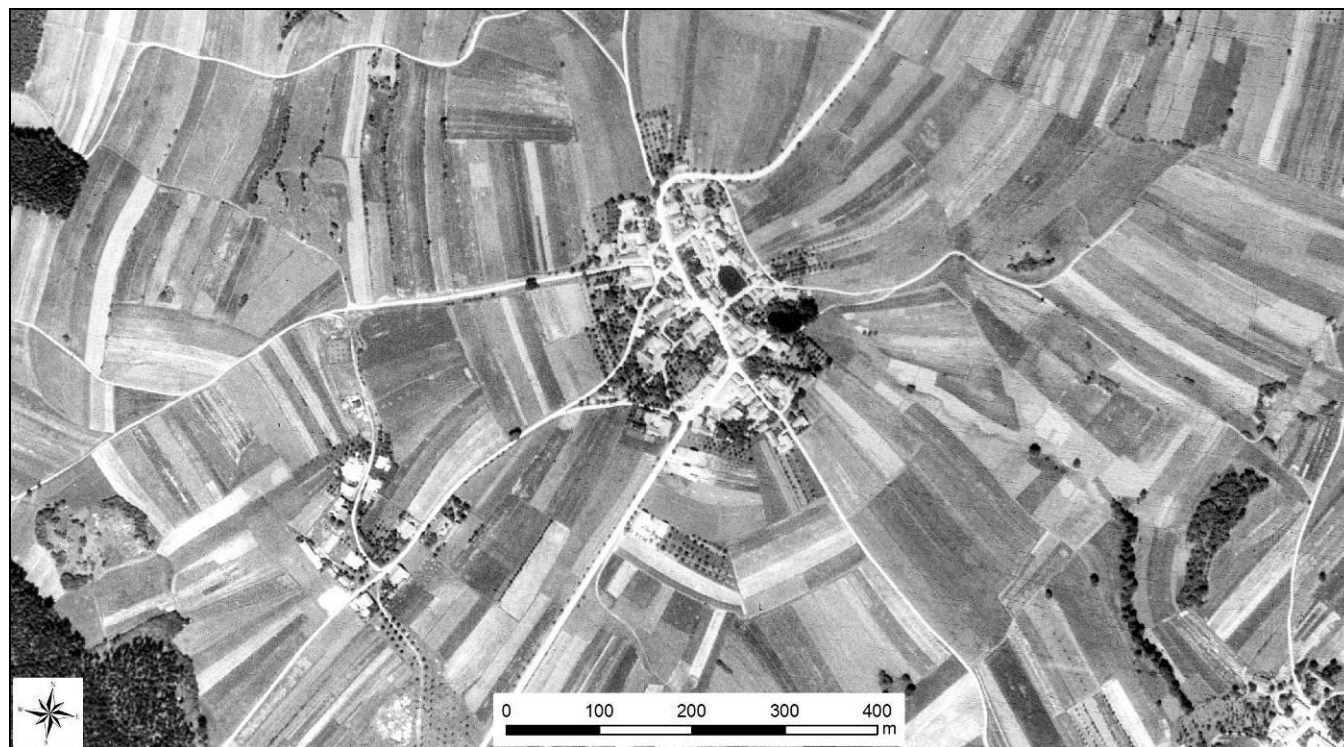

obr. č. C.194 a **obr. č. C.195:** Řadové domy z období socialismu ve východní části sídla výrazně negativně kontrastují se starší zachovalou hospodářskou zástavbou.

Sídlo	Veselice				obec	Vavřinec			
					k. ú.	Veselice na Moravě			
OKR	A	Moravské krasové plošiny			ČSÚ	1869	1930	1950	2011
MKR/pásmo	3	I.	II.	III.	obyvatel	246	301	284	252
Kategorie	I.	II.	III.	IV.	domů	34	52	63	88

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zastavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená linie – hranice CHKO Moravský kras)

Indikátory a hodnoty:

plošná památková ochrana: ne

památkově chráněné objekty: ne

Pozice sídla v širším krajinném rámci:

Sídlo lokalizované v plošším terénu (Vavřinecká plošina) výše (západně) nad Pustým Žlebem, resp. na severovýchodním úbočí Podvrší. Zástavba sídla kromě výhledů z okolní volné krajiny figuruje v dálkových výhledech – od Šošůvky, ucelený a zřetelný výhled na sídlo poskytuje rozhledna na vrchu Podvrší.

Základní historické souvislosti:

Z dochovaných archivních materiálů je zřejmé, že Veselice přináležela od svého vzniku, tedy pravděpodobně od roku 1246, k blanenskému statku, který byl ve vlastnictví olomouckého biskupství. Ve zemědělsky založené vsi dnes funguje také strojírenský průmysl. Je zde také otevřena expozice včelařství v oblasti Moravského krasu.

Historický typ sídla a plužiny, vývoj zástavby:

(nepravidelná) návsní ves s dělenou úsekovou plužinou. Soustředěná zástavba samostatně stojících usedlostí vymezuje ze tří stran centrální veřejný prostor – návěs. Zástavba nemá jednotnou uliční čáru a návěs je tedy značně nepravidelná. Sídlo obklopují malé záhumenice netypických tvarů. Z charakteru sídla a plužiny lze usuzovat, že sídlo bylo již částečně ovlivněno sídelními technikami typickými pro pozdní středověk.

Vývoj zástavby:
Nejprve došlo k obestavění dosud volné strany návsi a jejího vnitřního prostoru, částečně došlo také v rámci intravilánu k obestavování přístupových komunikací. Od konce 19. a v 1. polovině 20. století došlo ke vzniku hromadné silniční vísy – Malá Veselice v okolí samostatně stojícího hostince. Ve druhé polovině 20. století pak došlo k jejímu jednostrannému propojení se sídlem, vzniku menší ulice podél silnice na Nové Dvory a na severním okraji sídla byl postaven zemědělský areál. Ve všech obdobích vznikala soustředěná zástavba samostatně stojících objektů.

Vizuální projev zástavby v CHKO:

V severní části sídla se nachází menší nepravidelná návěs, v jejímž středu stojí novodobá kaple sv. Antonína. Zástavba na návsi v mírné terénní sníženině se po výrazných rekonstrukcích vyznačuje nejednotností výškové hladiny. Objekt zachovalého měřítka stojí severně od návsi – uzavřená přízemní usedlost v ohbí hlavní průjezdní cesty. Zástavba původní usedlostí pokračuje také k jihu, v okolí menší vodní nádrže pod návsi byly starší domy rovněž výrazně přestavěny.

Jižní část zástavby tvoří poválečné domy v zahradách – při hlavní silnici (směrem na Nové Dvory) i při cestě do Suchdola, kde na okraji stojí dvě novostavby rodinných domů.

Přechod sídla do volné krajiny formuje bohatá zeleň, především v severní části (záhumenky) a v okolí vodní nádrže.

Zástavba sídla byla zařazena pouze do jedné kategorie.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR (pro část sídla v CHKO):**Obecná doporučení a podmínky ochrany KR:**

- Novou obytnou výstavbu lze připustit v omezené míře při místní silnici do Suchdola při zachování rozsahu – okraje zastavěného území na jižním okraji sídla při hlavní silnici nebo v prolukách
- Vyloučit realizaci zástavby v izolované pozici od sídla, bez vazby na stávající cestní síť
- Při realizaci nové obytné výstavby dbát základních architektonických pravidel či forem venkovské zástavby v oblasti (viz kapitola A.3.5 – orientace dle převažujících staveb vůči uliční čáře; v sídle obvyklý tvar střechy, půdorys, podlažnost, barevnost vnějších povrchů ad.)

- Novou účelovou zástavbu vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu vyloučit
- U doplňkových staveb ke stavbám hlavním (kolny, garáže atd.) ctít tradiční provedení a jednotný rámeček se stavbami hlavními s odpovídajícími požadavky na půdorys objektu, podlažnost, tvar střechy
- Novou zástavbu vhodně koncipovat s ohledem na přechod do nezastavěného území – doplnit o diferencované výsadby stanovištně odpovídající zeleně
- Bránit nevhodným architektonickým zásahům u obytných staveb (přístavby narušující hmotu a půdorys především starší obytné zástavby)
- Zachovat hodnotnou krajinnou zeleň na přechodu sídla do volné krajiny (sady) s důrazem na Novodvorskou alej; doplnit přechodovou zeleň u novostaveb rodinných domů

obr. č. C.196: Veselice (v popředí) v pohledu z rozhledny na vrchu Podvrší; v pozadí za Veselící Vavřinec.

obr. č. C.197: Novodobá kaple sv. Antonína na návsi.

obr. č. C.198: Uzavřená usedlost zachovalého měřítka i výrazu při průjezdní silnici v severní části sídla.

obr. č. C.199: Fronta domů nevyváženého měřítka na západní straně návsi.

obr. č. C.200: Výrazné naddimenzované objemy rekonstruovaných domů nad nádržkou poblíž návsi.

obr. č. C.201: Poválečná rodinná zástavba v při silnici do Nových Dvorů (jihozápadní část sídla).

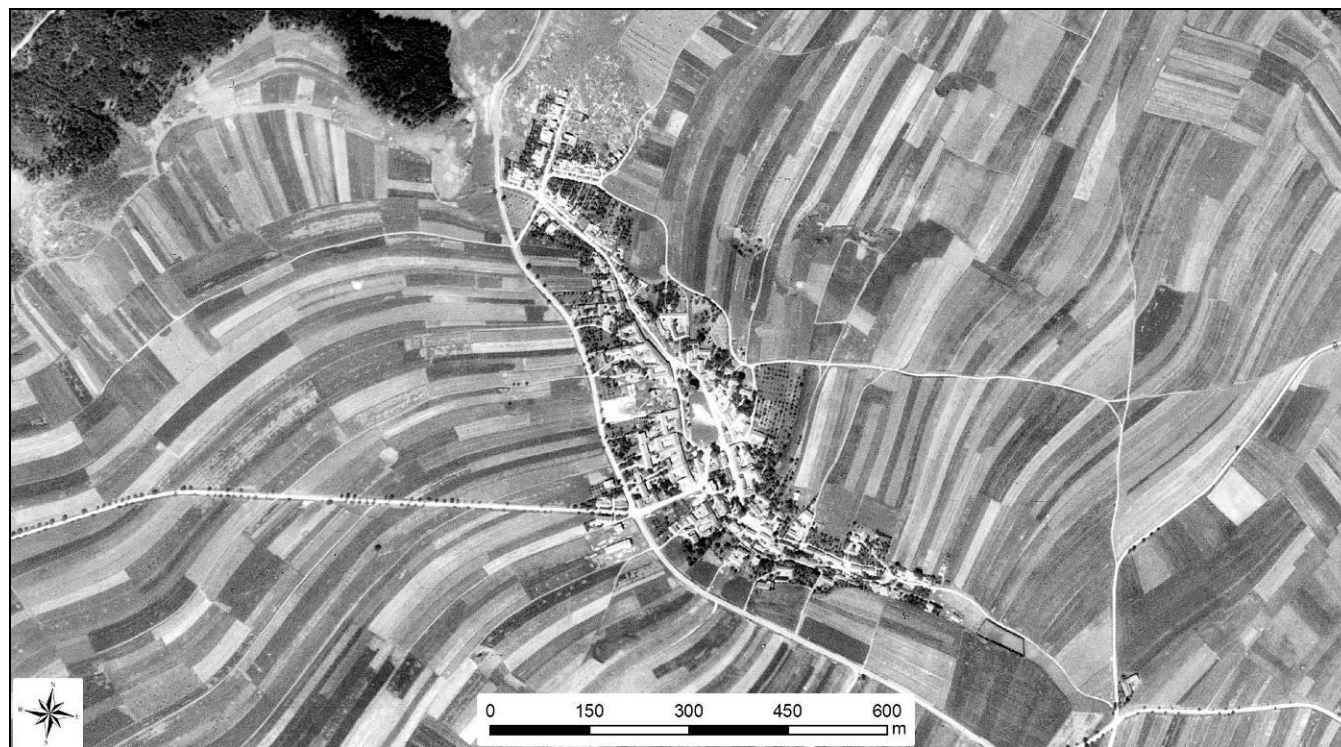

obr. č. C.202: Jižní okraj sídla s aktuálně budovanou novostavbou rodinného domu.

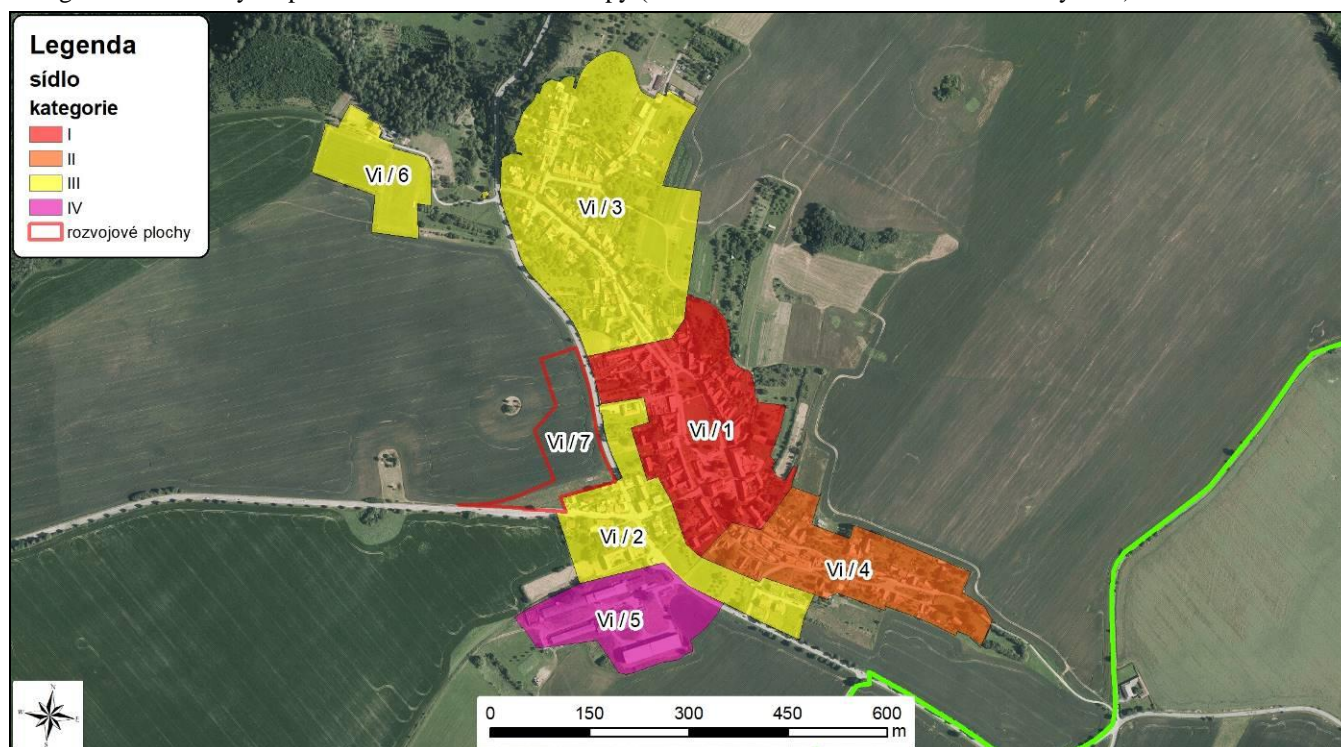

Sídlo	Vilémovice				obec				
					Vilémovice				
					k. ú.				
					Vilémovice u Macochy				
OKR	A	Moravské krasové plošiny			ČSÚ	1869	1930	1950	2011
MKR/pásma	3	I.	II.	III.	obyvatel	532	610	542	283
Kategorie	I.	II.	III.	IV.	domů	78	113	131	136

Archivní ortofotomapa (50. léta 20. století)

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená linie – hranice CHKO Moravský kras)

Indikátory a hodnoty:

plošná památková ochrana: ne

památkově chráněné objekty: ne

Pozice sídla v širším krajinném rámci:

Sídlo lokalizované v mělké terénní sníženině výše na svazích (východně) nad Suchým Žlebem, v rozsáhlejší území otevřené zemědělské krajiny. Vizuální uplatnění sídla je nízké, nejvýrazněji se v okolní krajině uplatňují provozní objekty v zemědělském areálu ve výše položené jižní části sídla. Především díky těmto dominantním prvkům lze zástavbu sídla identifikovat v dálkovém pohledu z rozhledny na vrchu Podvrší.

Základní historické souvislosti:

Podle nejstarších dokladů kolem roku 1267 vznikla kolonizačním procesem s názvem Wilhelmschlag. Písemná zpráva z roku 1336 potvrzuje, že část obce patřila k panství pánů z Holštýna a část zase k Blansku. V obci sloužící k bydlení funguje velkovýrobní zemědělský provoz.

Historický typ sídla a plužiny, vývoj zástavby:

Silniční lánová se záhumenicovou plužinou.

Soustředěná, ve svém jádře sevřená zástavba vymezuje výrazně protáhlý návesní prostor. Sídlo z velké části obepíná záhumení cesta, ale na každou usedlost navazuje pás záhumenicové plužiny. Ve středu sídla, kde navazuje na sevřenou zástavbu, tak připomíná plužinu traťovou, ta okrajích s volnějším zastavěním jsou již pozemkové pásy širší. Plužina je členěná na více pásů, než je usedlostí, některé pásy tedy nenavazují na usedlosti. Celkově sídlo i plužina působí dojmem, že se jedná o vrcholně středověké založení, které se později z části transformovalo podle zásad pozdně středověkých sídelních technik, do výsledného přechodného typu.

Vývoj zástavby:

Část návsi byla druhotně zastavěna malými objekty, ty sídlo také v lineárním směru rozvíjely a zahustily i původně volnější části zástavby. Později vznikly další ulice mimo původní osu obce. V druhé polovině 20. století vznikl na okraji obce zemědělský areál.

Vizuální projev zástavby:

Zhruba ve střední části protáhlého sídla přibližně v severojižním směru se nachází prostorná náves s větší vodní plochou a trávníky – větším volným prostranstvím. Řadová zástavba s hospodářským zázemím (i stodolami) v jádrové části si po renovacích či rekonstrukcích z velké části uchovala výškovou hladinu, často i původní výraz. Výjimku z tohoto koloritu představuje objekt potravin v západní frontě domů. Dominantní prvkem návesního prostoru je multifunkční budova obecního úřadu, hospody, knihovny, hasičů v jižní části, který upozaďuje za ním stojící kapli sv. Petra z Alkantary pod vzrostlými lipami.

Starší zástavba usedlostí či domů pokračuje od návsi do obou stran. Níže pod návší si zástavba uchovává řadové uspořádání, v bočních ulicích s mladší zástavbou již rozvolněně. Na projevu zástavby se místy markantně podepsaly poválečné přestavby. Novostavby rodinných domů běžných tvarů vyznívají příznivěji. Výše nad návší zástavba sevřená v mělké terénní sníženině rovněž drží řadové uspořádání, směrem k okrajům se rozvolňuje. Celkově sourodý charakter zástavby nad návší narušují nevhodné přestavby ve svažitém terénu při okrajích. Starší zástavba usedlostí zachovalého měřítka (přízemní objekty) stojí také při hlavní silnici, doplněná přízemními novostavbami rodinných domů – při hlavní silnici a na západním okraji při odbočce do Lažánek.

Silně rušivý prvek – negativní rušivou dominantu představuje výrobní areál na jihozápadní okraji zástavby umístěný ve výše na svazích. V jeho rámci se negativně uplatňuje především největší hmota provozního objektu situovaná v jižní výše položené části. Výrobní zástavba citelně postrádá krycí zeleň, jež by zmírnila její působení v okolní otevřené krajině (dálkových výhledech). Okrajové části sídla naopak disponují poměrně bohatou zelení včetně sadů vystupující i dále do volné krajiny.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:

Obecná doporučení a podmínky ochrany KR:

- Novou obytnou výstavbu prioritně situovat ve vazbě na strukturu stávající zástavby (proluky); výrazněji nezvětšovat plošný rozsah rozlehlého sídla
- Při realizaci nové obytné výstavby dbát základních architektonických pravidel či forem venkovské zástavby v oblasti (viz kapitola A.3.5 – orientace dle převažujících staveb vůči uliční čáře; v sídle obvyklý tvar střechy, půdorys, podlažnost, barevnost vnějších povrchů ad.)
- U doplňkových staveb ke stavbám hlavním (kolny, garáže atd.) ctít tradiční provedení a jednotný rámeček se stavbami hlavními s odpovídajícími požadavky na půdorys objektu, podlažnost, tvar střechy
- Bránit nevhodným architektonickým zásahům u obytných staveb (přístavby narušující hmotu a půdorys především starší obytné zástavby); neuplatňovat zjevně nepůvodní architektonické prvky
- Rozvíjet funkci zeleně uvnitř sídel a také s ohledem na přechod sídla do nezastavěného území; novou zástavbu vhodně koncipovat s ohledem na přechod do nezastavěného území – doplnit o diferencované výsadby stanovištně odpovídající zeleně
- Nerozšiřovat areál zemědělské velkovýroby

Zástavba sídla byla podrobněji rozčleněna celkově do 7 segmentů:

Vi / 1 (kategorie I): jádrová část sídla; rozlehlý prostor návsi s vodní plochou vymezený převážně sevřenou řadovou zástavbou ze značné části zachovalého vzhledu; dominanta budovy obecního úřadu; kaple; okrajová zeleň.

Návrh ochrany:

- zachovat řadové uspořádání zástavby s předzahrádkami
- zachovat volný (nezastavěný) charakter návsi
- udržet výškovou hladinu, umístění v uliční frontě a sklon sedlových střech zachovalé přízemní řadové zástavby; tradiční barevnost fasád
- zachovat okrajovou zeleň na přechodu zástavby do volné krajiny

Vi / 2 (kategorie III): převážně starší přízemní zástavba při hlavní silnici (odbočce do Lažánek); novostavby rodinných domů.

Návrh ochrany:

- novou obytnou výstavbu umisťovat při hlavní silnici při zachování měřítka stávající – okolní zástavby; prioritně v severní části plochy
- nerozšiřovat zástavbu při silnici do Lažánek – za stávající okraj zastavěného území
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu

Vi / 3 (kategorie III): řadová zástavba přecházející v rodinné domy v severní části sídla (pod návsi); četné přestavby; novostavby rodinných domů při severozápadním okraji; hojná přechodová zeleň.

Návrh ochrany:

- zachovat řadové uspořádání zástavby
- novou obytnou výstavbu umisťovat omezeně v prolukách při zachování měřítka stávající (sousední) zástavby
- vyloučit výstavbu nové účelové zástavby vybočující měřítkem nad stávající obytnou zástavbu
- zachovat okrajovou zeleň

Vi / 4 (kategorie II): nahuštěná zástavba starších podélně orientovaných usedlostí a domů v mělké sníženině v horní (jižní) části sídla; okrajová zeleň.

Návrh ochrany:

- nerozšiřovat zástavbu za stávající okraje zastavěného území (k východu) a výše do svahů
- novou obytnou výstavbu umisťovat velmi omezeně v prolukách při zachování měřítka stávající (sousední) zástavby
- zachovat okrajovou zeleň

Vi / 5 (kategorie IV): výrobní areál v jihozápadní části sídla s výrazným vizuálním uplatněním ve výhledech z volné krajiny; absence krycí zeleně.

Návrh ochrany:

- nerozšiřovat plošný rozsah výrobního areálu
- nezvětšovat měřítko (výšku) stávajících provozních objektů
- doplnit krycí zeleň při jižním, západním a severním okraji

Vi / 6 (kategorie III): sportovní areál včetně zázemí v oddělené poloze (za silnicí); travní porost ve východní části plochy

Návrh ochrany:

- ponechat stávající využití – nerozšiřovat zástavbu ve východní části plochy
- zachovat měřítko stávající zástavby

Vi / 7: rozvojová plocha v západní části sídla oddělená hlavní silnicí od sídla (s částečnou vazbou na zastavěné území); orná půda

Doporučení a podmínky ochrany KR: ponechat stávající využití; potenciální novou výstavbu připustit pro obytné účely při hlavní silnici po vyčerpání možností výstavby při východní straně hlavní silnice (segment Vi / 2).

obr. č. C.203: Náves v pohledu ze severního konce.

obr. č. C.204: Kaple sv. Petra z Alkantary se zvoničkou v jižní části návsi – za budovou obecního úřadu; postavená roku 1725.

obr. č. C.205: Velká hmota (přestavba) obecního úřadu dominuje zaujímá dominantní pozici v jižní části návsi

obr. č. C.210: Zachovalá kompaktní přízemní zástavba s předzahrádkami respektující uliční čáru v severní části sídla.

obr. č. C.211: Novostavba rodinného odpovídajících proporcí i konstrukce v severní (dolní) části sídla.

obr. č. C.206: Řadová zástavba podélně orientovaných domů se zachovalou výškovou hladinou na východní straně návsi.

obr. č. C.207: Zachovalá hospodářská část usedlosti níže pod návsi; neomítnutý kámen použitý i na podezdívku působí esteticky – více než okrasné druhy na předzahrádce.

obr. č. C.212: Novostavby rodinných domů u hlavní silnici v horní části sídla.

obr. č. C.213: Zcela nevhodný prvek neodpovídající kontextu zástavby ve svém okolí – horní část sídla.

obr. č. C.208 a obr. č. C.209: Starší zástavba v mělké terénní sníženině v jižní části sídla.

obr. č. C.214: Provozní objekty výrobního areálu tvoří výrazně rušivou dominantu ve výhledech z volné krajiny.

Použité informační zdroje:

Literatura:

- Bukáček, R., Matějka, P. (1997): Hodnocení krajinného rázu v CHKO ČR, Ochrana přírody, r. 85, č. 2.
- Culek M. a kol. (1996): Biogeografické členění České republiky, Enigma, Praha
- Culek, M. a kol. (2005): Biogeografické členění České republiky II. díl, AOPK ČR, Praha.
- Demek, J. a kol. (1987): Zeměpisný lexikon ČSR. Hory a nížiny. Academia, Praha.
- Forman, R. T. T., Godron M. (1993): Krajinná ekologie, Academia, Praha 1993 (český překlad)
- kol.: Plán péče o CHKO Moravský kras na období 2018–2027.
- Kuča, K. (1996 - 2011): Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku; nakladatelství: Libri, Praha 1996 - 2011
- LÖW & spol., s.r.o. (2011): Preventivní hodnocení krajinného rázu na území CHKO Moravský kras.
- Löw J., Míchal, I. (2003): Krajinný ráz, Lesnická práce, s.r.o., Kostelec nad Černými lesy.
- Muranský, S. (1977): Krajinařské hodnocení území, SČSZ, sv. 79.
- Sádlo, J. a kol. (2008): Krajina a revoluce; významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny českých zemí. Malá Skála, Praha.
- Škabrada, J. (1996): Lidová architektura, ČVUT, Praha.
- Vařeka, J., Frolec, V. (2007): Lidová architektura, encyklopedie; Grada Publishing, a. s., Praha.
- Vorel, I. a kol. (2004): Metodický postup posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz, ČVUT, Praha.

Ostatní zdroje:

<http://www.monumnet.npu.cz/>

https://www.czso.cz/csu/czso/iii-pocet-obyvatel-a-domu-podle-kraju-okresu-obci-a-casti-obci-v-letech-1869-2011_2015

<http://drusop.nature.cz/>

<http://geoportal.gov.cz/arcgis/services>

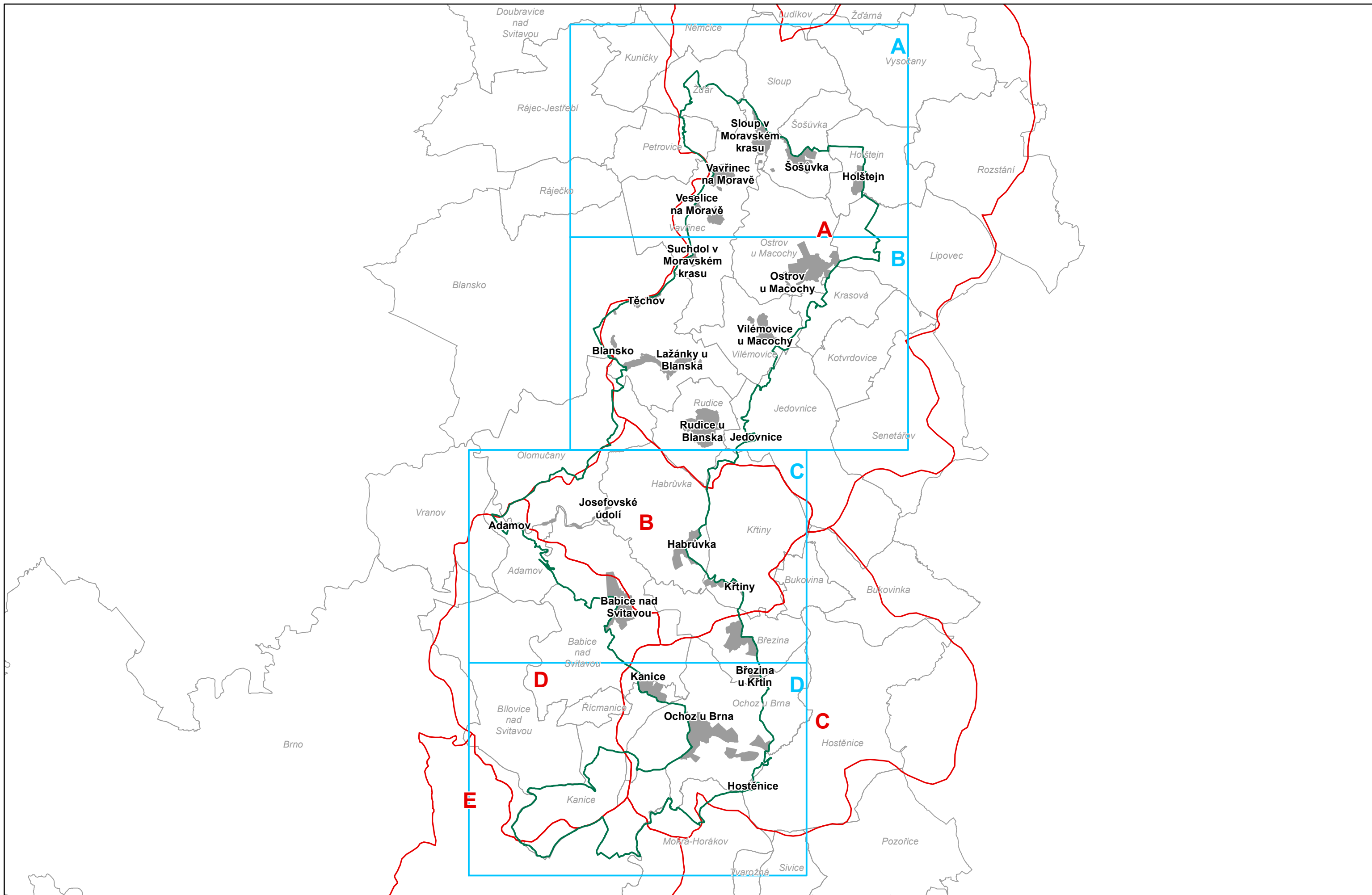
Slavík 1902; Kreps – Merta 1972; Naučná stezka Josefovské údolí 1978; Souchopová a kol. 2002; Merta 2009; Štěpán 2009.

webové stránky obcí v CHKO Moravský kras

Mapová část

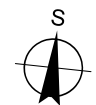
Seznam mapových příloh

- 01 Mapa širších vztahů
- 02 Prostorová a charakterová diferenciacie území
- 03 Hodnoty krajinného rázu
- 04 Kategorizace zástavby

 CHKO Moravský kras	 Sídlo
 Oblasti krajinného rázu	 Hranice obce

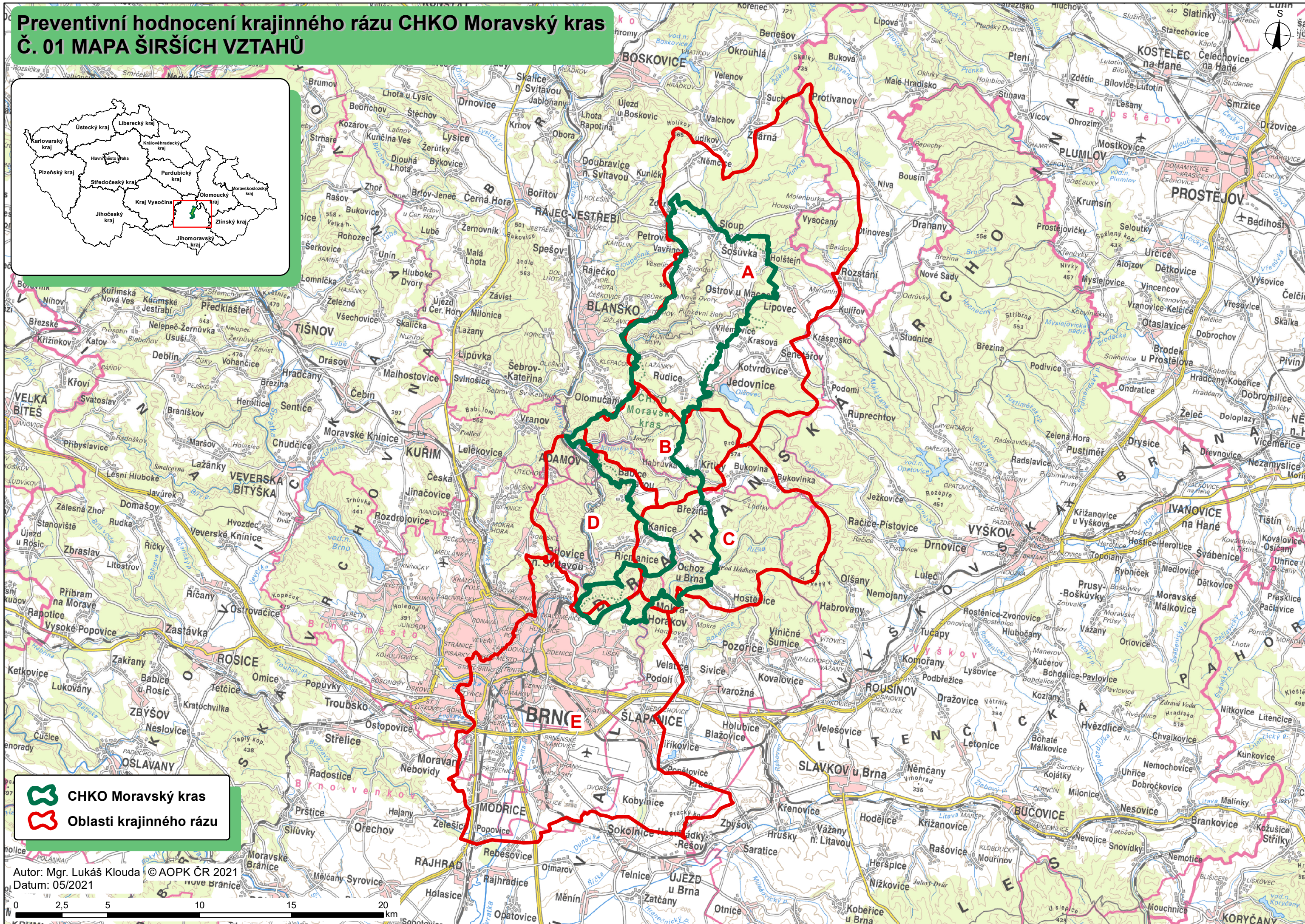
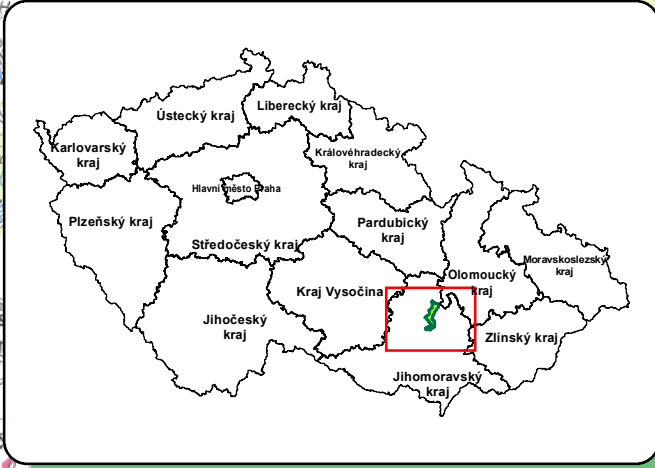
Autor: Mgr. Lukáš Klouda
Datum: 05/2021

© AOPK ČR 2021 1:100 000

**Preventivní hodnocení krajinného rázu
CHKO Moravský kras
PŘEHLEDKA**

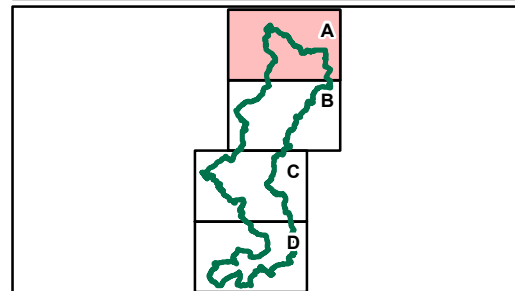
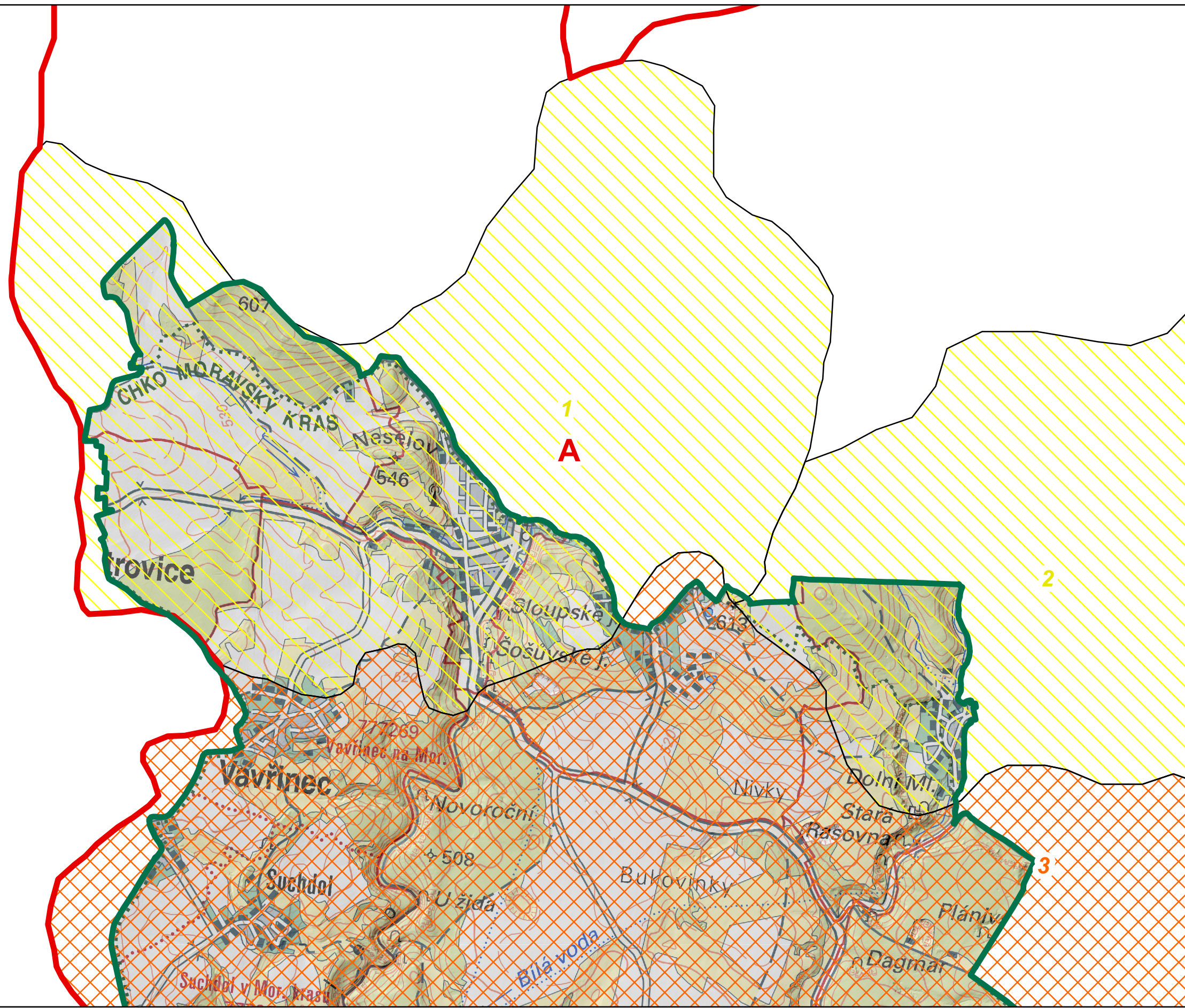
Preventivní hodnocení krajinného rázu CHKO Moravský kras Č. 01 MAPA ŠIRŠÍCH VZTAHŮ

 CHKO Moravský kras
 Oblasti krajinného rázu

Autor: Mgr. Lukáš Klouda © AOPK ČR 2021
Datum: 05/2021

0 2,5 5 10 15 20 km

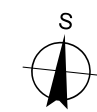

CHKO Moravský kras
Oblasti krajinného rázu

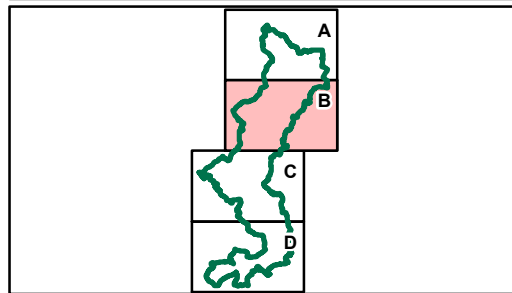
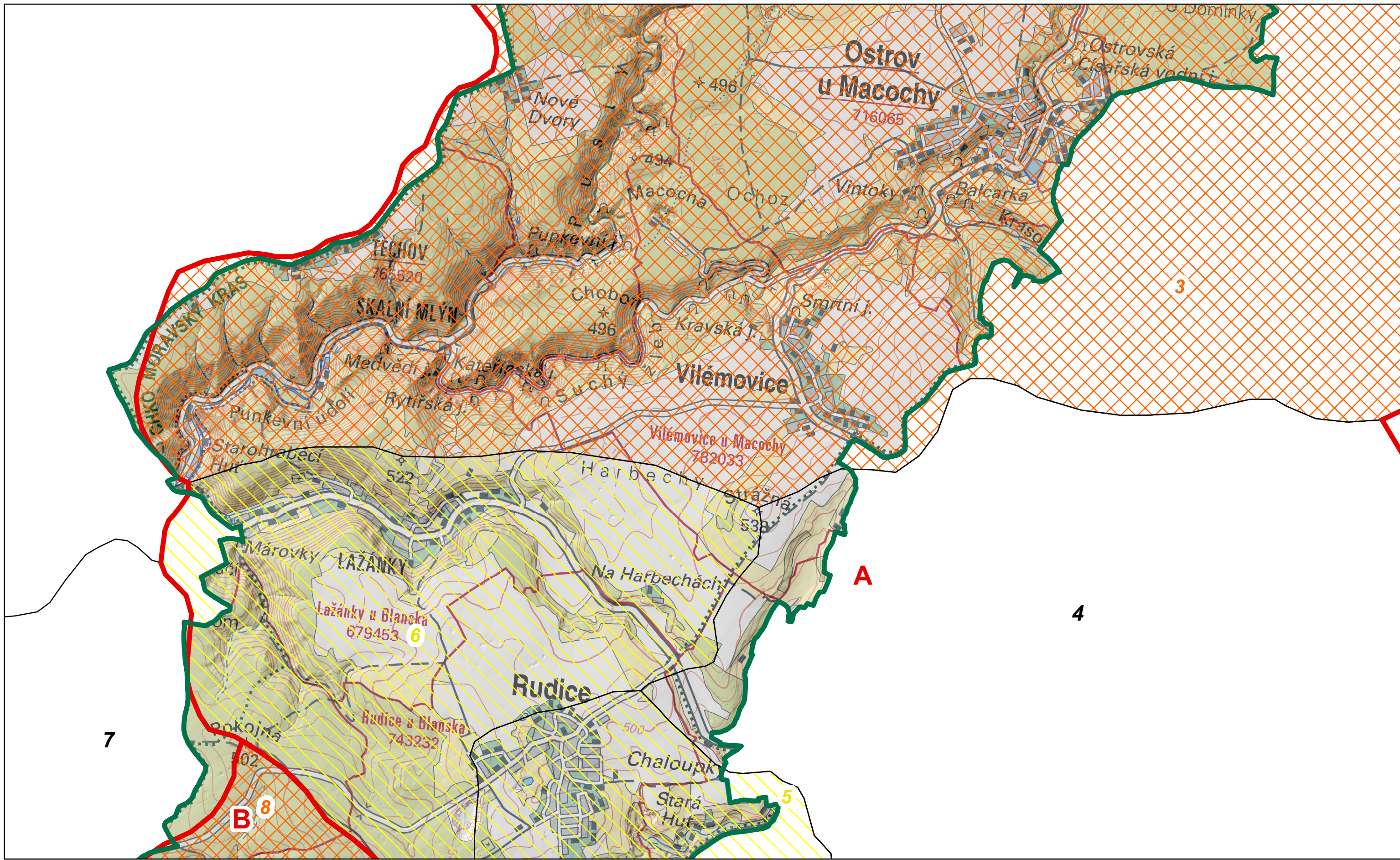
Místa krajinného rázu - pásmo odstupňované ochrany

- pásmo A
- pásmo B
- pásmo C

Autor: Mgr. Lukáš Klouda
 Datum: 05/2021

**Preventivní hodnocení krajinného rázu
 CHKO Moravský kras
 Č. 02 PROSTOROVÁ A CHARAKTEROVÁ
 DIFERENCIACE ÚZEMÍ
 - oblasti a místa krajinného rázu,
 návrh pásem odstupňované ochrany**

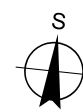
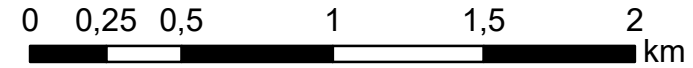
CHKO Moravský kras
Oblasti krajinného rázu

Místa krajinného rázu - pásmo odstupňované ochrany

- pásmo A
- pásmo B
- pásmo C

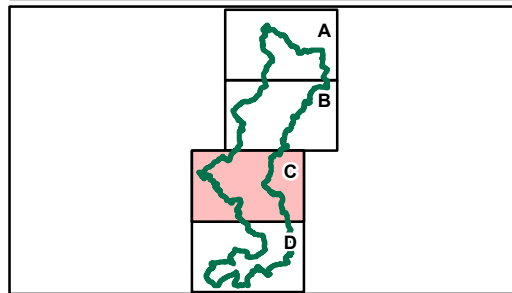
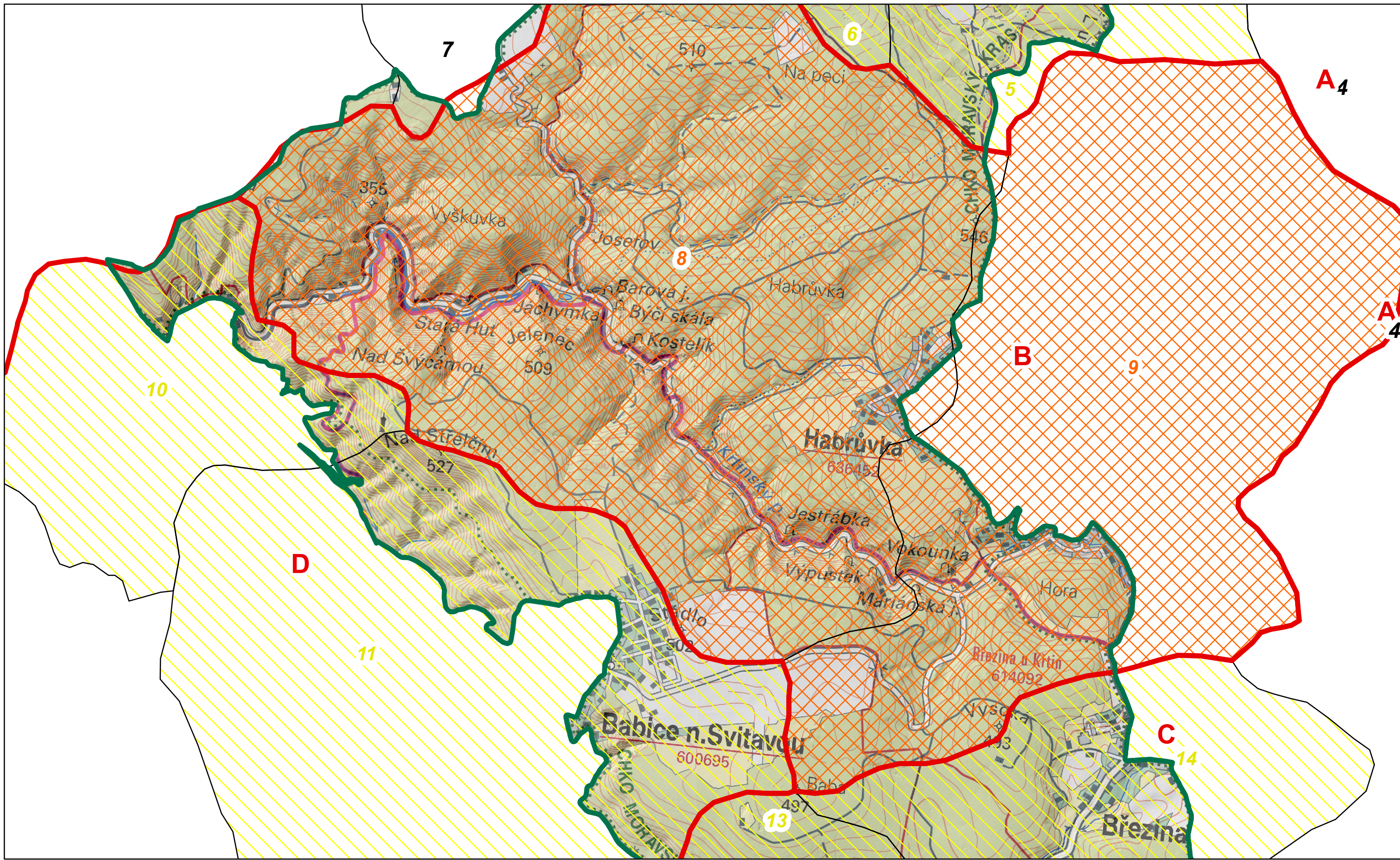
Autor: Mgr. Lukáš Klouda
 Datum: 05/2021

© AOPK ČR 2021

1:25 000

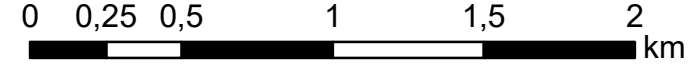
**Preventivní hodnocení krajinného rázu
 CHKO Moravský kras
 Č. 02 PROSTOROVÁ A CHARAKTEROVÁ
 DIFERENCIACE ÚZEMÍ
 - oblasti a místa krajinného rázu,
 návrh pásem odstupňované ochrany**

	CHKO Moravský kras	Místa krajinného rázu
	Oblasti krajinného rázu	- pásmo odstupňované ochrany
		 pásmo A
		 pásmo B
		 pásmo C

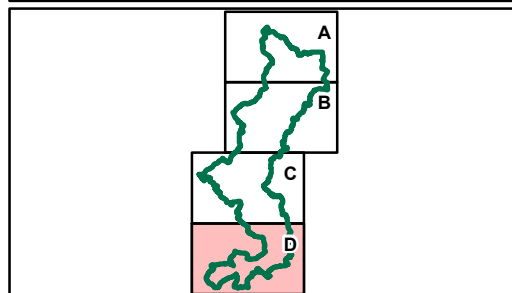
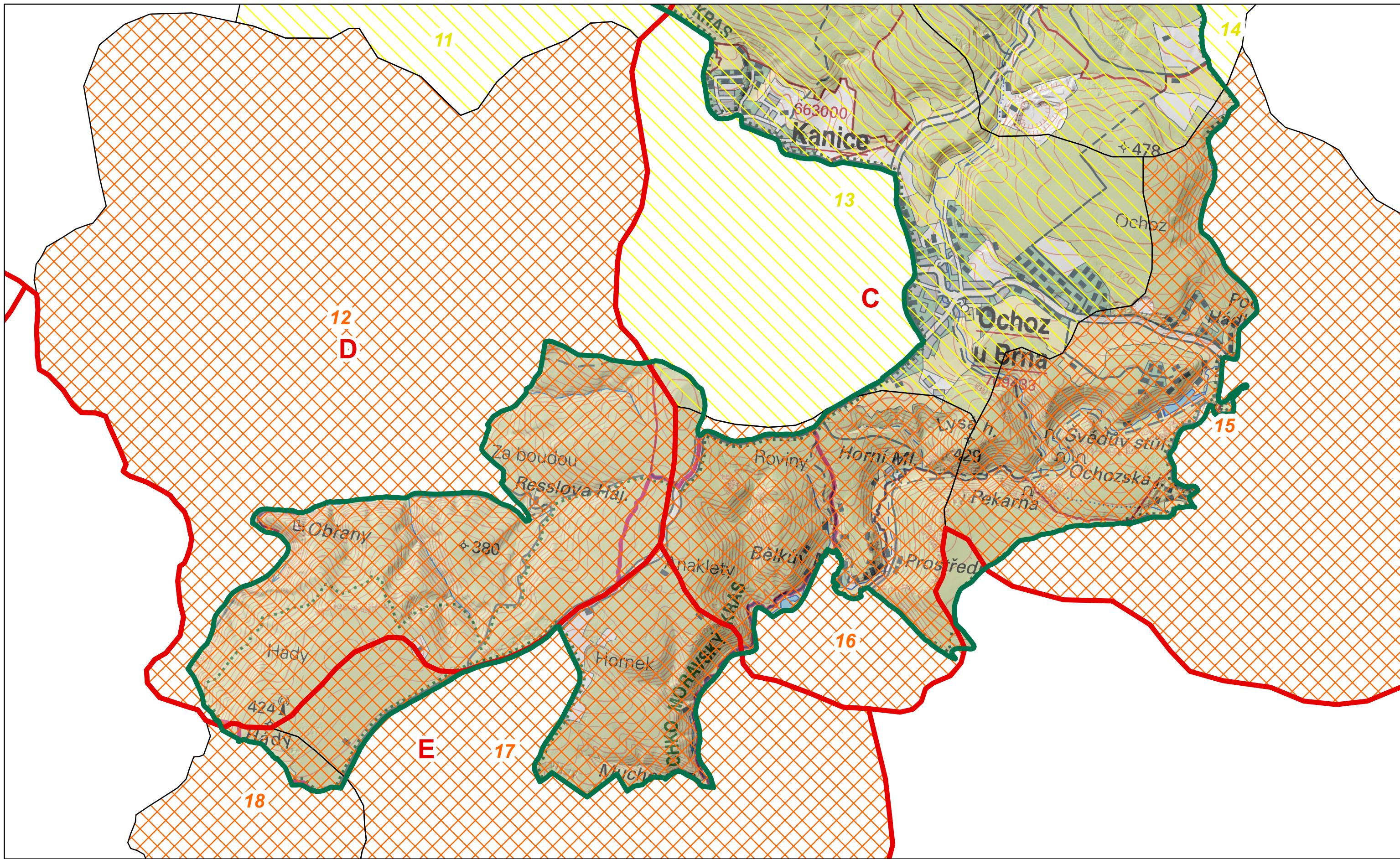
Autor: Mgr. Lukáš Klouda
Datum: 05/2021

© AOPK ČR 2021

1:25 000

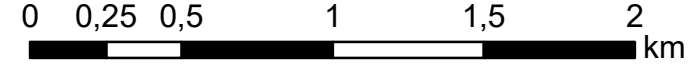
**Preventivní hodnocení krajinného rázu
CHKO Moravský kras
Č. 02 PROSTOROVÁ A CHARAKTEROVÁ
DIFERENCIACE ÚZEMÍ
- oblasti a místa krajinného rázu,
návrh pásem odstupňované ochrany**

 CHKO Moravský kras	Místa krajinného rázu
 Oblasti krajinného rázu	- pásma odstupňované ochrany
	 pásma A
	 pásma B
	 pásma C

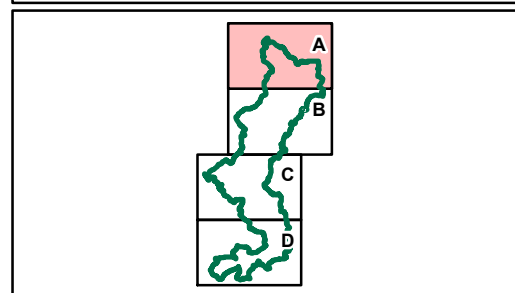
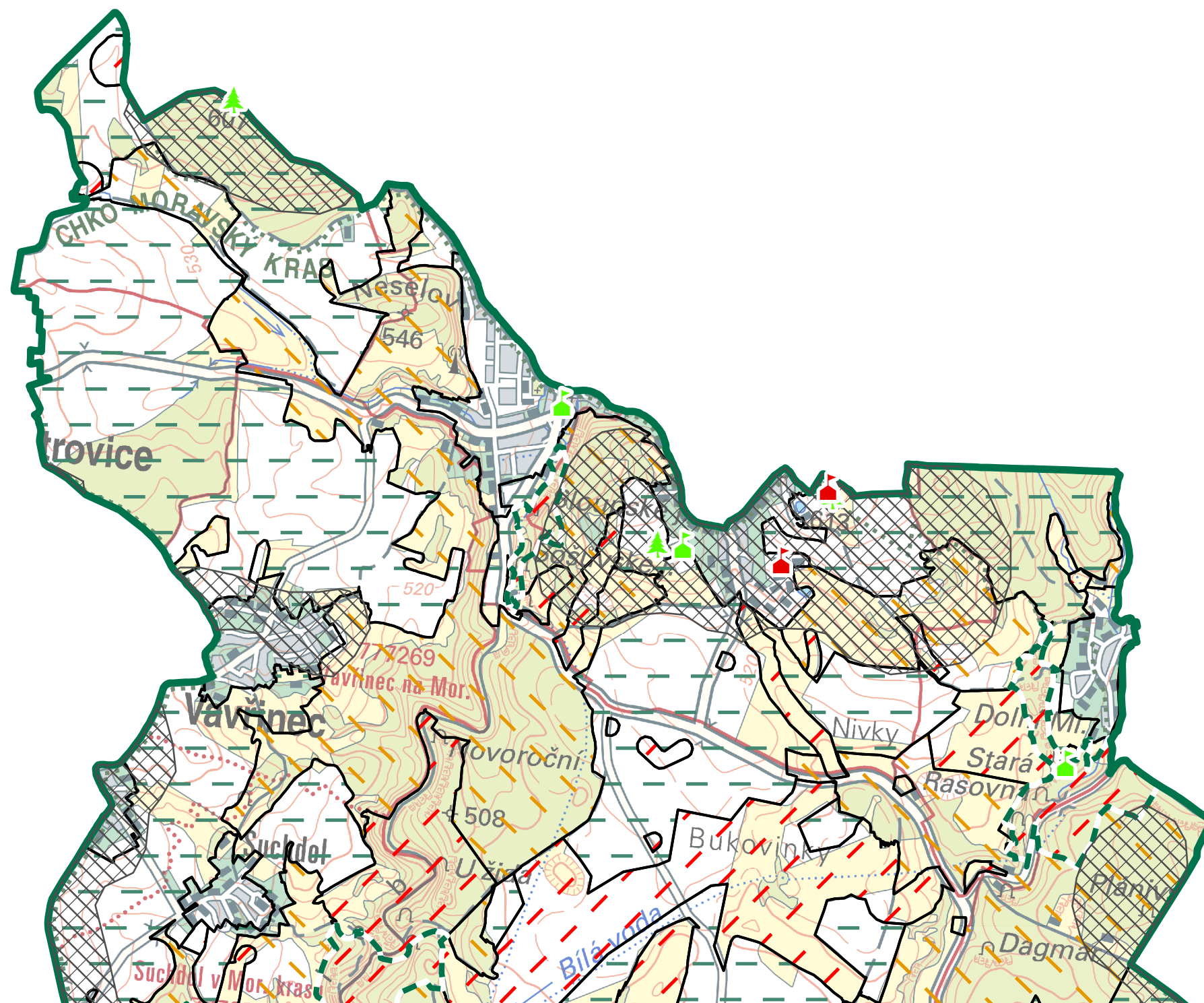
Autor: Mgr. Lukáš Klouda
Datum: 05/2021

© AOPK ČR 2021

1:25 000

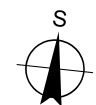
**Preventivní hodnocení krajinného rázu
CHKO Moravský kras
Č. 02 PROSTOROVÁ A CHARAKTEROVÁ
DIFERENCIACE ÚZEMÍ
- oblasti a místa krajinného rázu,
návrh pásem odstupňované ochrany**

Zonace CHKO	Dominanta	Hodnoty
	I. zóna	kulturně-historická pozitivní
	II. zóna	kulturně-historická negativní
	III. zóna	Památný strom
	IV. zóna	přírodní pozitivní
		Veduty
		Maloplošné zvláště chráněné území

A

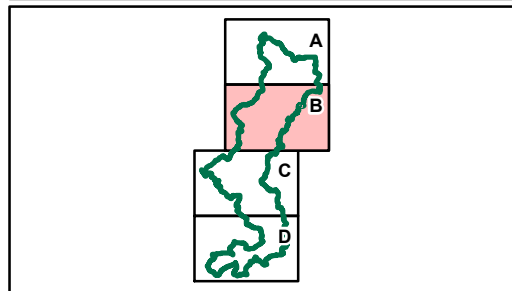
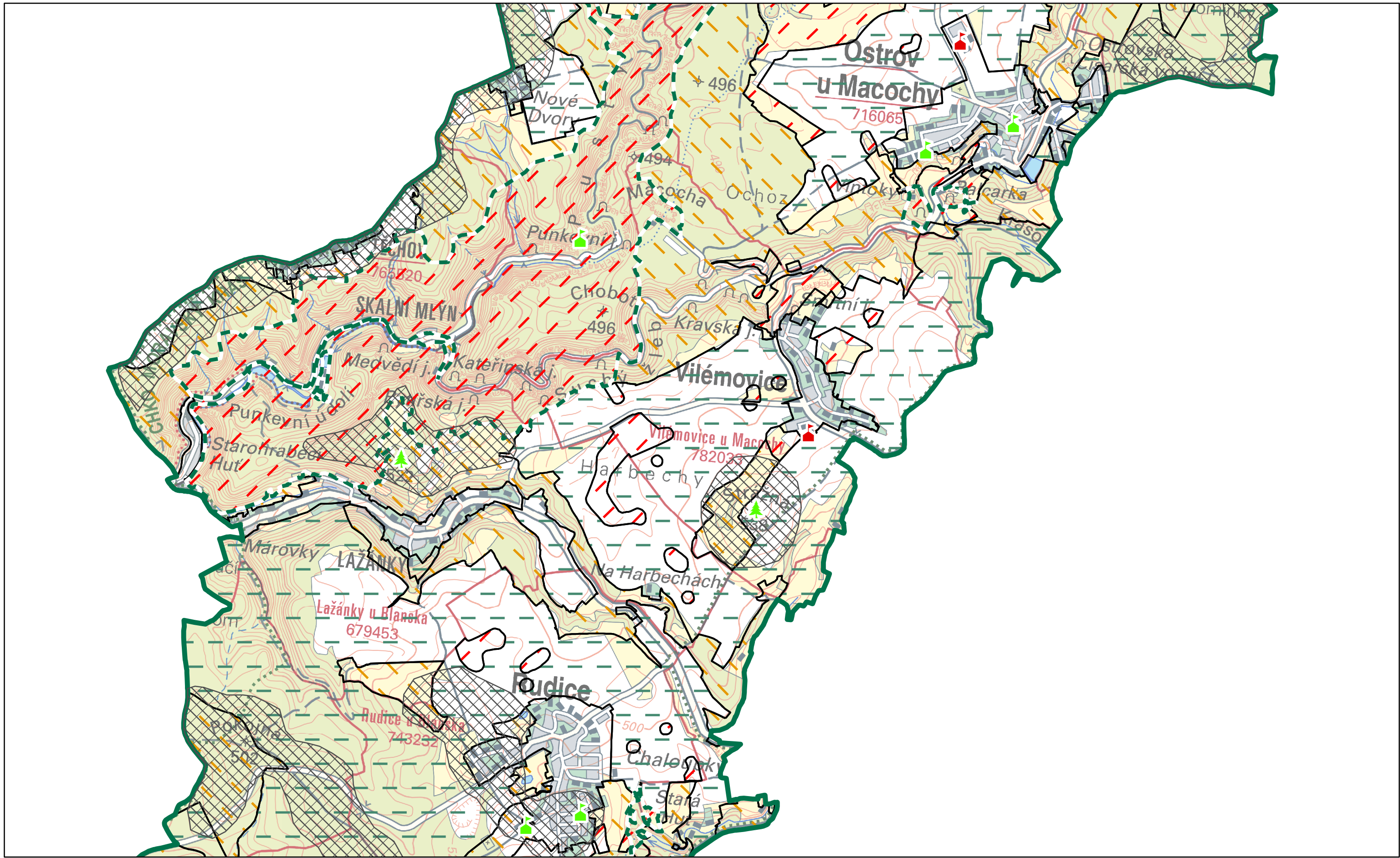
Autor: Mgr. Lukáš Klouda
Datum: 05/2021

**Preventivní hodnocení krajinného rázu
CHKO Moravský kras
Č. 03 HODNOTY KRAJINNÉHO RÁZU**

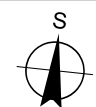
© AOPK ČR 2021 1:25 000

0 0,25 0,5 1 1,5 2 km

Zonace CHKO	Dominanta	Hodnoty
	I. zóna	kulturně-historická pozitivní
	II. zóna	kulturně-historická negativní
	III. zóna	Památný strom
	IV. zóna	přírodní pozitivní
		Veduty
		Maloplošné zvláště chráněné území

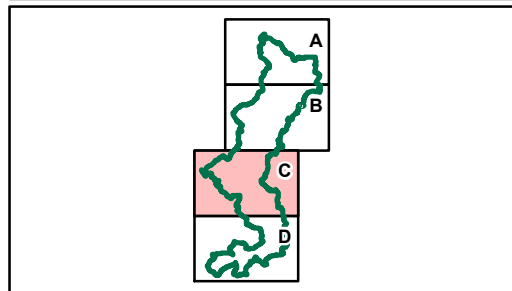
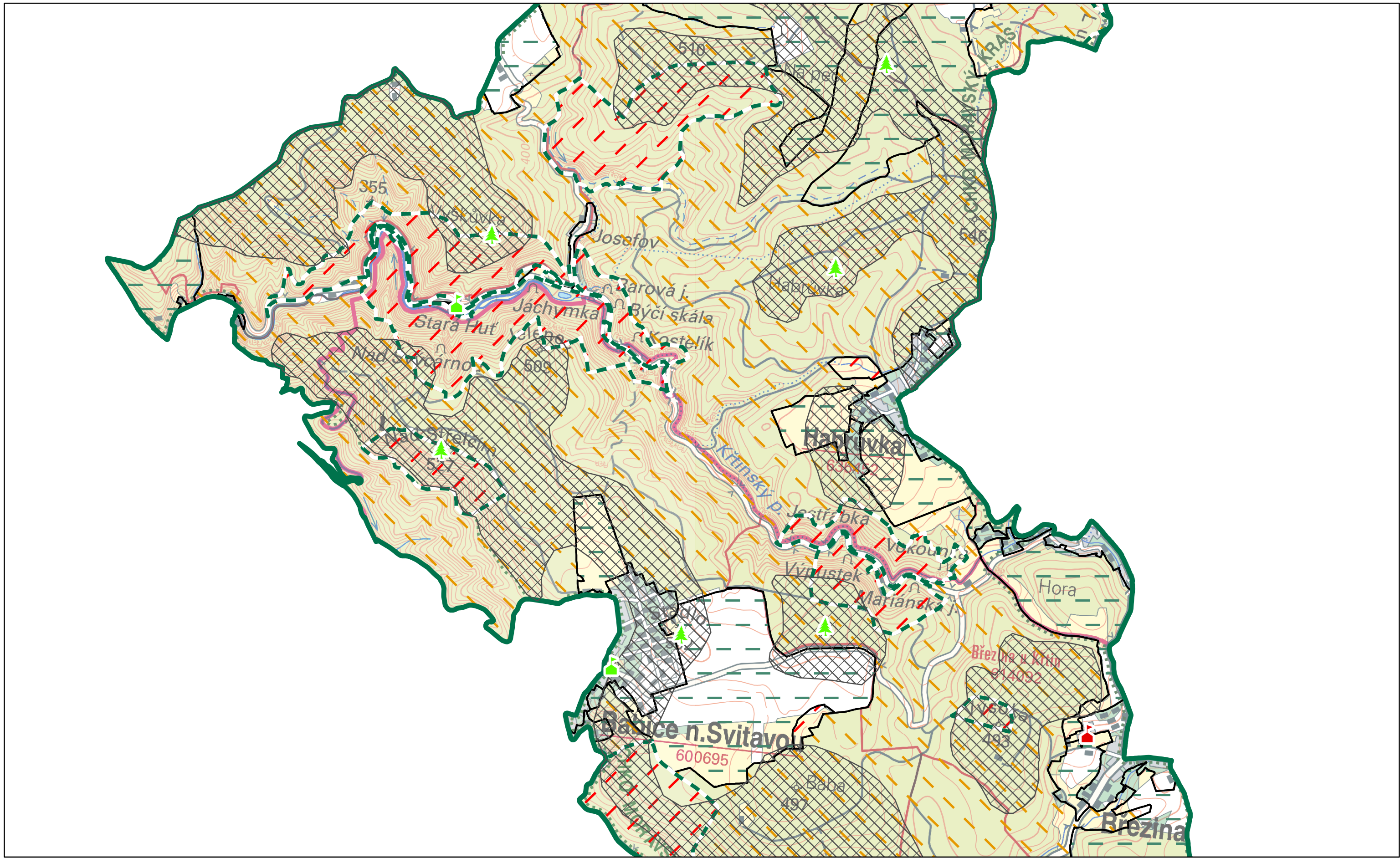
B

**Preventivní hodnocení krajinného rázu
CHKO Moravský kras
Č. 03 HODNOTY KRAJINNÉHO RÁZU**

Autor: Mgr. Lukáš Klouda
Datum: 05/2021

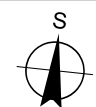
© AOPK ČR 2021 1:25 000
0 0,25 0,5 1 1,5 2 km

Zonace CHKO	Dominanta	Hodnoty
	I. zóna	kulturně-historická pozitivní
	II. zóna	kulturně-historická negativní
	III. zóna	Památný strom
	IV. zóna	přírodní pozitivní
		Veduty
		Maloplošné zvláště chráněné území

C

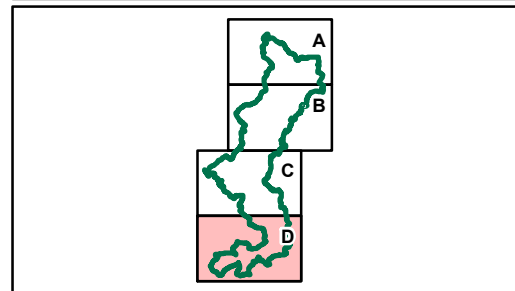
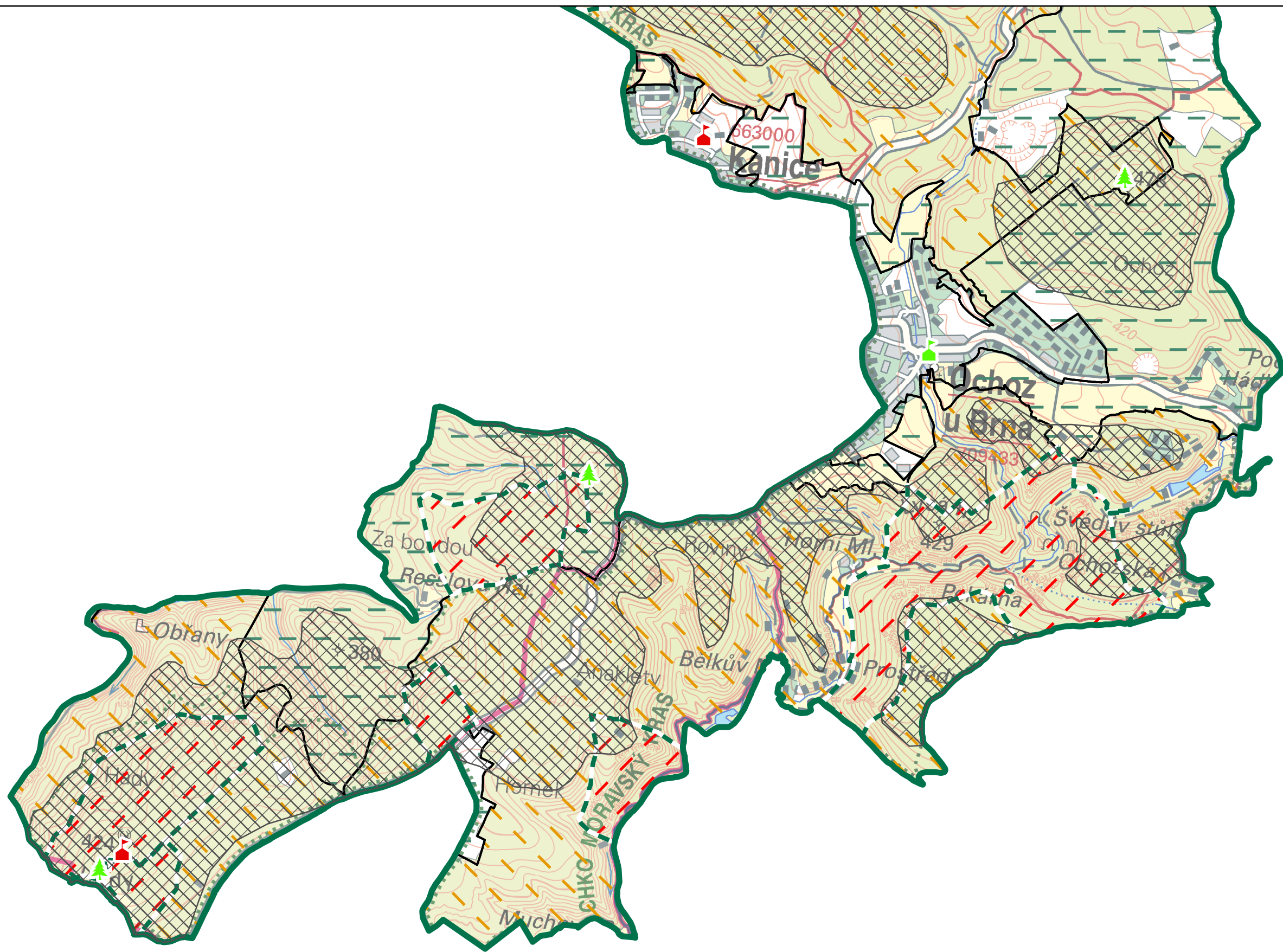
Autor: Mgr. Lukáš Klouda
Datum: 05/2021

**Preventivní hodnocení krajinného rázu
CHKO Moravský kras
Č. 03 HODNOTY KRAJINNÉHO RÁZU**

© AOPK ČR 2021 1:25 000

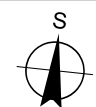
0 0,25 0,5 1 1,5 2 km

Zonace CHKO	Dominanta	Hodnoty
	I. zóna	kulturně-historická pozitivní
	II. zóna	kulturně-historická negativní
	III. zóna	Památný strom
	IV. zóna	přírodní pozitivní
		Veduty
		Maloplošné zvláště chráněné území

D

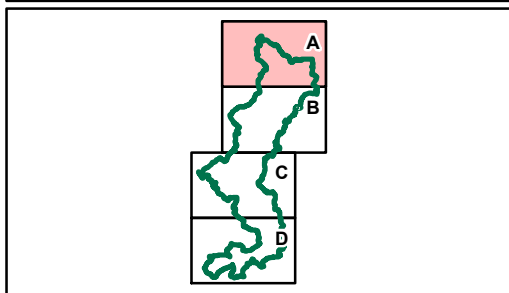
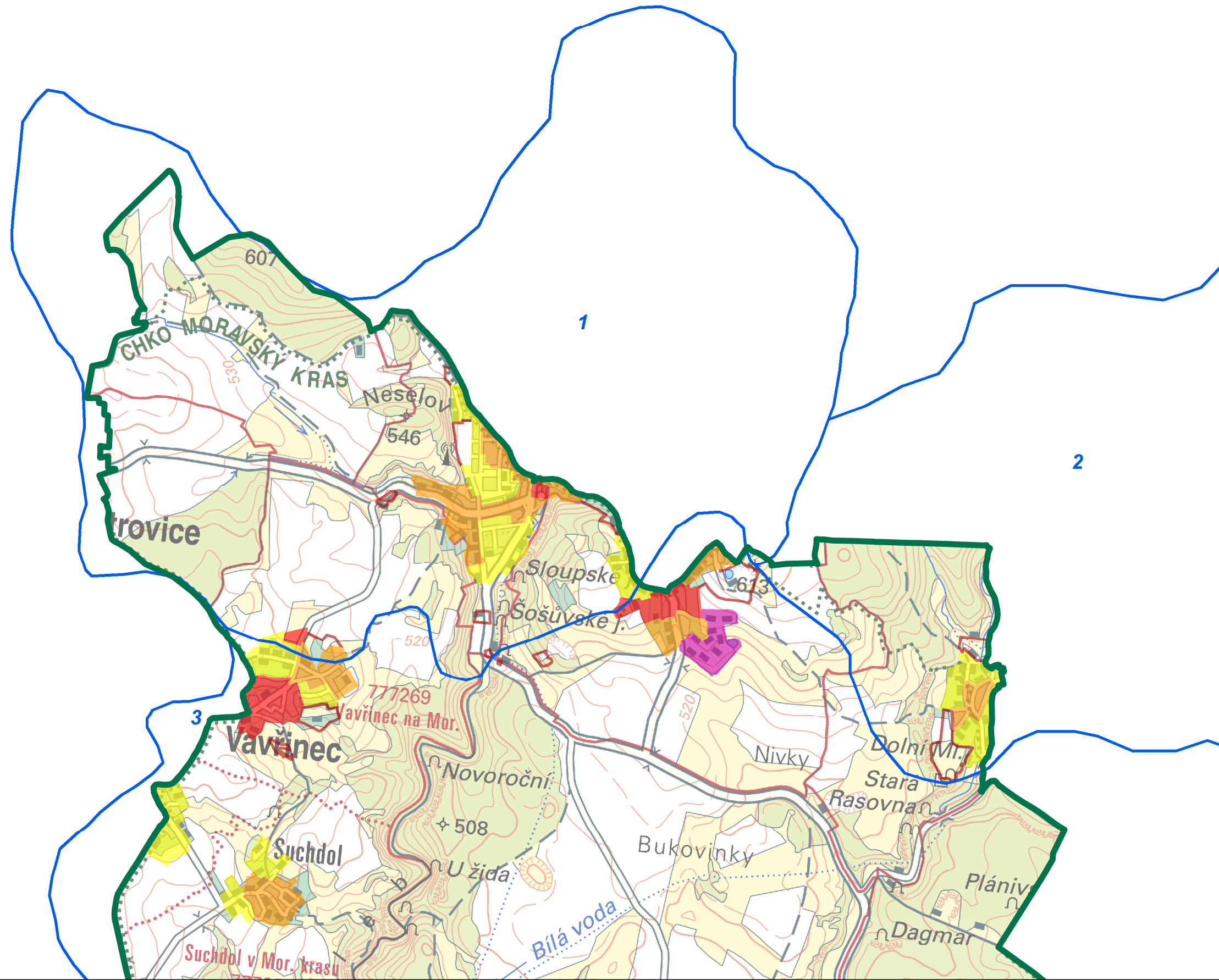
Autor: Mgr. Lukáš Klouda
Datum: 05/2021

**Preventivní hodnocení krajinného rázu
CHKO Moravský kras
Č. 03 HODNOTY KRAJINNÉHO RÁZU**

© AOPK ČR 2021 1:25 000

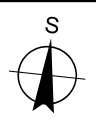
0 0,25 0,5 1 1,5 2 km

CHKO Moravský kras	Kategorizace zástavby	
Místo krajinného rázu	I. kategorie	IV. kategorie
	II. kategorie	nekategorizováno
	III. kategorie	

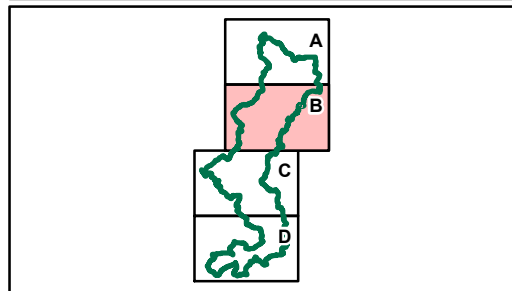
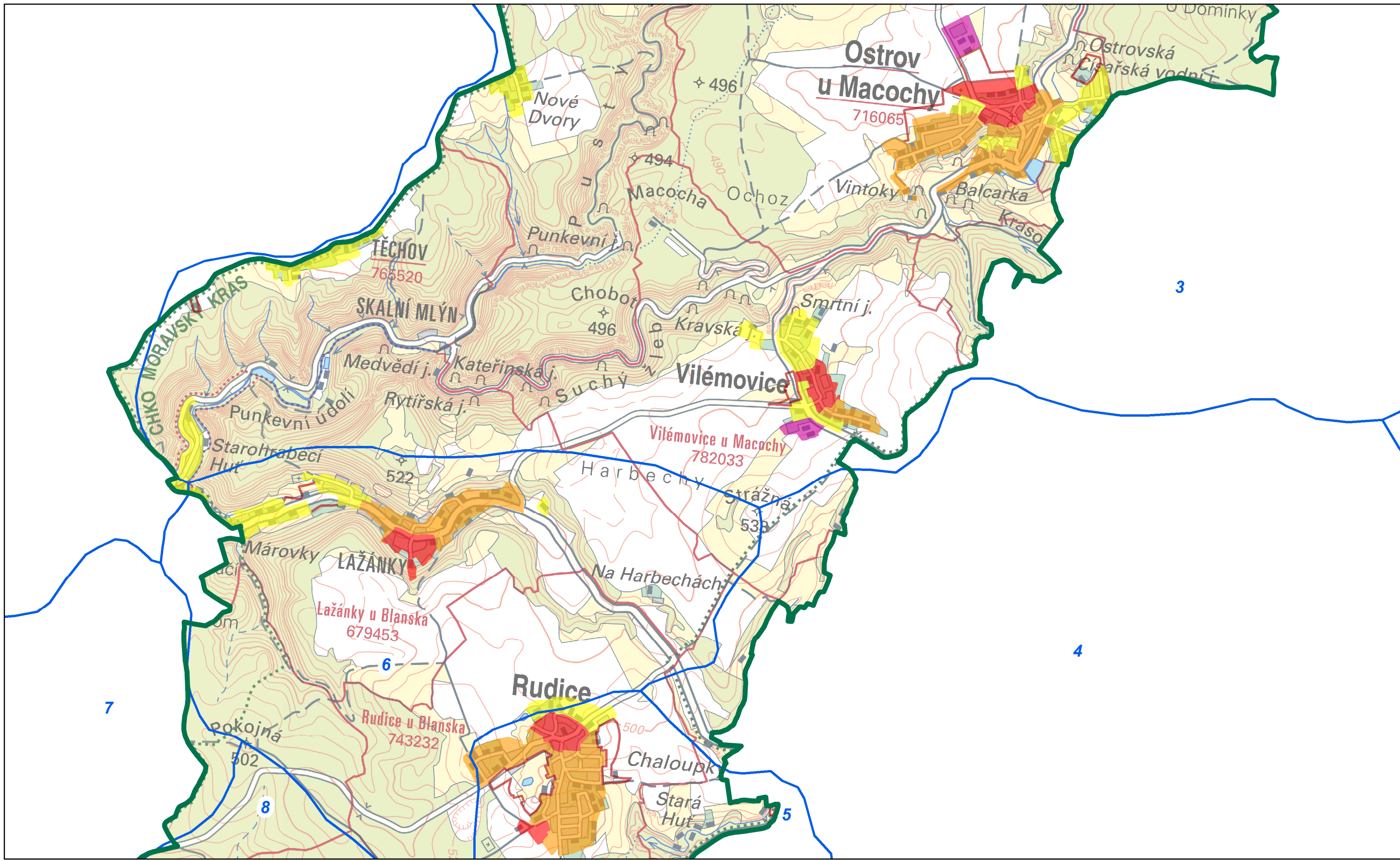
A

Autor: Mgr. Lukáš Klouda
Datum: 05/2021

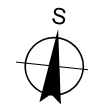
**Preventivní hodnocení krajinného rázu
CHKO Moravský kras
Č. 04 KATEGORIZACE ZÁSTAVBY**

© AOPK ČR 2021 1:25 000
0 0,25 0,5 1 1,5 2 km

CHKO Moravský kras	Kategorizace zástavby	
Místo krajinného rázu	I. kategorie	IV. kategorie
	II. kategorie	nekategorizováno
	III. kategorie	

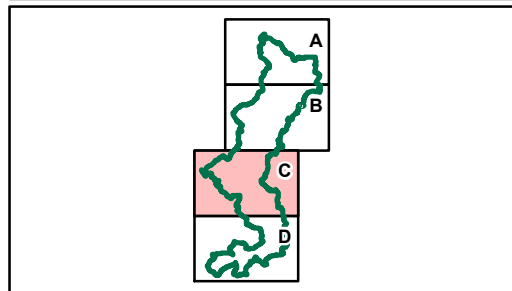
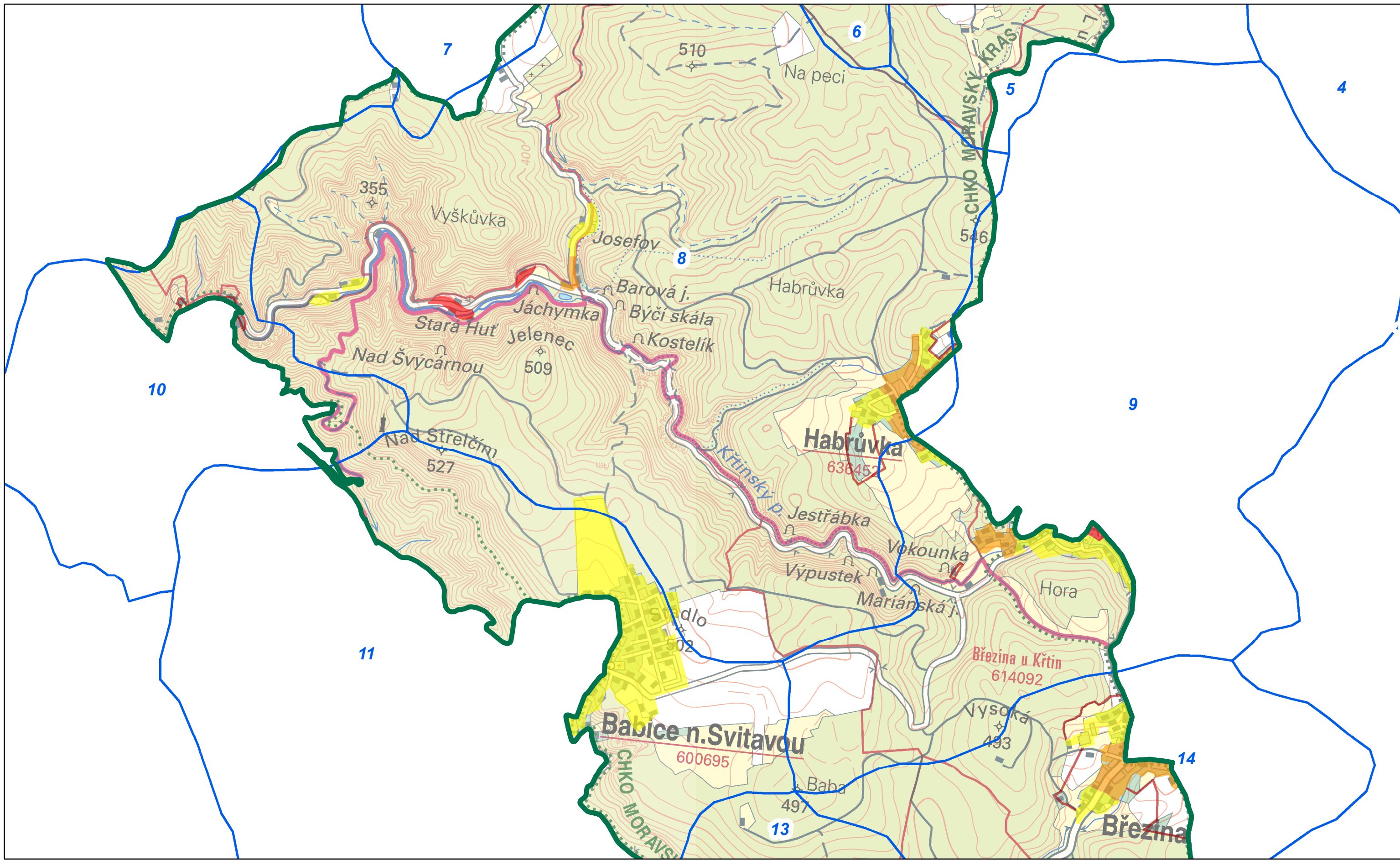
B

**Preventivní hodnocení krajinného rázu
CHKO Moravský kras
Č. 04 KATEGORIZACE ZÁSTAVBY**

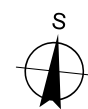
Autor: Mgr. Lukáš Klouda
Datum: 05/2021

© AOPK ČR 2021 1:25 000
0 0,25 0,5 1 1,5 2 km

CHKO Moravský kras	Kategorizace zástavby	
Místo krajinného rázu	I. kategorie	IV. kategorie
	II. kategorie	nekategorizováno
	III. kategorie	

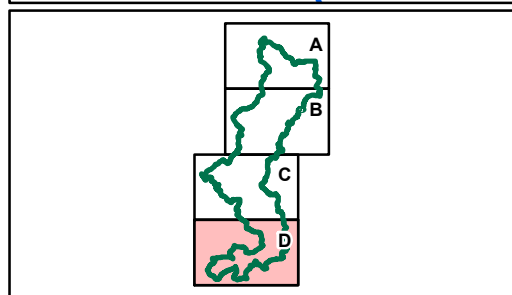
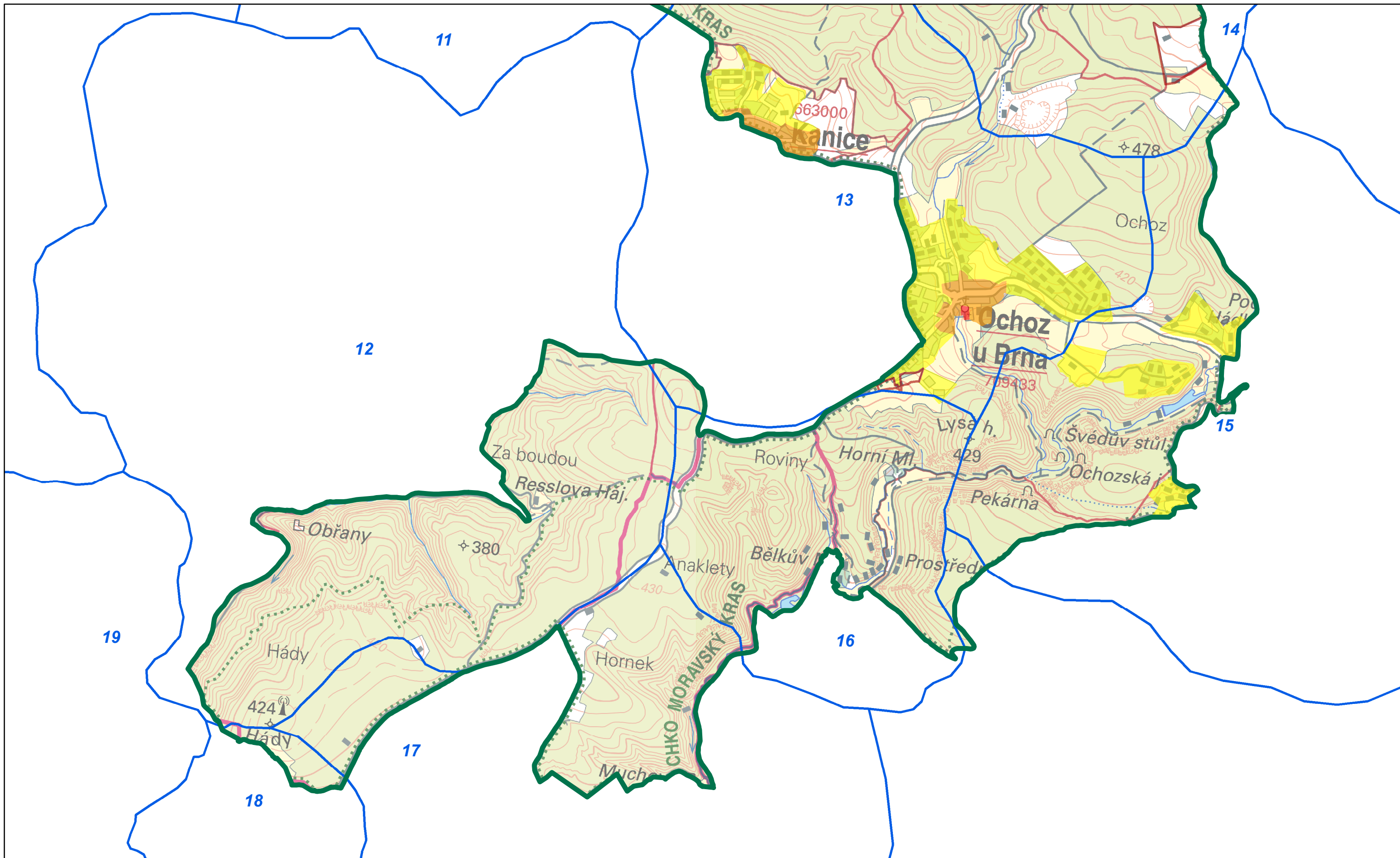
C

**Preventivní hodnocení krajinného rázu
CHKO Moravský kras
Č. 04 KATEGORIZACE ZÁSTAVBY**

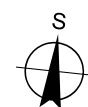
Autor: Mgr. Lukáš Klouda
Datum: 05/2021

© AOPK ČR 2021 1:25 000
0 0,25 0,5 1 1,5 2 km

CHKO Moravský kras	Kategorizace zástavby	
Místo krajinného rázu	I. kategorie	IV. kategorie
	II. kategorie	nekategorizováno
	III. kategorie	

D

**Preventivní hodnocení krajinného rázu
CHKO Moravský kras
Č. 04 KATEGORIZACE ZÁSTAVBY**

Autor: Mgr. Lukáš Klouda
Datum: 05/2021

© AOPK ČR 2021 1:25 000
0 0,25 0,5 1 1,5 2 km